d. anghel

«Anghel, omul — a fost, pare-se, un pasional erotic, dar artistul este un pudic, un aristocrat în sensul unor mărturisiri aluzive, indirecte, transpuse-n senzații ca și obiective, în reverii cu aer impersonal și-n simboluri mozaicale, dar limpezi și arhitectural organizate. Lirismul lui este autentic, universul lui moral este rezultatul unei experiențe umane, numai materialurile, sub care le voalează, sînt cît mai înanimate, mai departe de tot ce este omenesc.»

POMPILIU CONSTANTINESCU

(Actualitatea lui D. Anghel)

editura pentru literatura

Lei 5

445

d. anghel

biblioteca bpt pentru toți

d. anghel

poezii

BIBLIOTECA ALEPH

CLUBUL CĂRȚII DIGITALE

Ilustrația copertei : *H. Mavrodin*

dimitrie anghel

poezii

ORIGINALE, TRADUCERI ŞI OPERA
ÎN COLABORARE
(CU ST. O. IOSIF, VICTOR EFTIMIU,
LEON FERARU ŞI ION MINULESCU)

EDIŢIE ÎNGRIJITĂ ŞI PREFAŢĂ DE
M. I. DRAGOMIRESCU

1968

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

PREFAȚĂ

Primele două decenii ale secolului al XX-lea au însemnat în literatura română debutul fie al scriitorilor care s-au dezvoltat pe linia unor mari creații pînă spre epoca noastră (Rebreanu, Sadoveanu, Arghezi), fie al acelora nefericiți care, striviți sub povara unor împrejurări potrivnice, au sfîrșit înainte de a da întreaga măsură a talentului lor: D. Anghel, St. O. Iosif, St. Petică, Emil Gîrleanu, Panait Cerna, Ilarie Chendi.

Dimitrie Anghel, scriitor rafinat, a marcat în literatura română trecerea spre poezia și proza modernă, înțelegerea lui presupunînd un gust literar format.

Cercetarea actuală literară mergînd în aprecierea lui pe urmele unor predecesori reputați — E. Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, T. Vianu, G. Călinescu, Perpessicius, Șerban Cioculescu — îl consideră unul dintre înnoitorii expresiei noastre literare.

*

A copilărit la Corneşti lîngă Iași, în ambianța feerică a grădinii care-l va inspira mai tîrziu.

Caracterul autobiografic al poemului *În grădină* este atestat de poet:

„Eu mi-alesesem lumea florilor, căci în lumea lor mi-am petrecut copilăria. Mi-aduceam aminte de grădina minunată

unde am trăit, de murmurul sonor al şipotului, de freamătul arborilor, de toată risipa de petale ce o împrăştie necurmat vîntul." [1].

„*Freamătele împrăştiate care trec pe vîrfurile ierburilor plecate, ca şi pe înaltele frunzare ale copacilor mi-au fermecat cu prisos auzul. Miresmele toate, pe care trupurile florilor le exhală, m-au făcut să ştiu ce-i îmbătarea şi să-mi pot fermeca singur, oriunde aş fi, întunericul.*" [2]

Drame premature i-au zguduit copilăria. Orfan de mamă înainte de a fi descîfrat buchile cărţilor, lipsit de mîngîierile unui tată hărţuit în vîrtejul afacerilor, Mitif — cum era alintat în familie — mărturiseşte :

„*Am fost un copil trist, închis, cu melancolii întunecate, şi singurătatea mea de atunci, neavînd încă o viaţă sufletească, nu ştiam cu ce s-o împoporez şi-mi era frică de dînsa.*" [3]

Guvernanta franceză, apoi dascălul francez Fleury care i-a dat să citească din Cervantes, Plutarh şi Robinson Crusoe (de la Fleury învaţă limba franceză ; limba italiană o învaţă jucîndu-se cu copiii coloniştilor italieni aduşi de tatăl său pentru o agricultură intensivă) îi formează de timpuriu gustul pentru lectură.

Refractar învăţăturii sistematice, viitorul scriitor citeşte cu pasiune romane, basme, istoriile haiduceşti ale lui N. D. Popescu-Nedea, povestiri de călătorii etc. De la C. D. Anghel aflăm că : „*Biblioteca mamei, care i-a alimentat lectura, cuprindea pe : Walter Scott, Shakespeare, Goethe, Schiller, V. Hugo, Lord Byron, Lamartine, Chateaubriand, Alexandre Dumas tatăl şi fiul, Paul Féval şi alţii*" [4]. Predomina, se observă, literatura romantică.

---

[1] *Intîiul volum*, **Poezii şi proză**, p. 279.

[2] *Fata din Dafin*, vol. *Poezii şi proză*, p. 231.

[3] *Ex voto*, vol. *Fantome*, p. 33.

[4] C. D. Anghel, *Amintiri din vremuri apuse*, în *Libertatea*, I, nr. 13—14, 20 iulie 1933, p. 200.

După moartea tatălui, D. Anghel, însufleţit de ideile socialiste, larg răspîndite la Iaşi, şi de aspiraţii literare se avîntă în lupta politică şi în cea pentru cucerirea Parnasului.

Este atras mai întîi de radicalismul democrat al lui G. Panu, apoi activează în mişcarea socialistă. În toamna anului 1888, Iaşul trimisese în Parlament primul deputat socialist, pe Ioan Nădejde, redactorul *Contemporanului*. În primăvara acestui an ţara fusese zguduită de puternice răscoale.

Despre participarea lui la mişcarea socialistă va scrie în 1910 cînd se depărtase de ea. Din mărturiile lui înţelegem că aderiunea la socialism era în primul rînd sentimentală, generoasă. [1]

Ideile lui politice mergeau pe linia narodnicismului şi a socialismului utopic.

Este cunoscută participarea lui la şedinţele cenaclului lui N. Beldiceanu alături de Ion Creangă, A. D. Xenopol, Eduard Gruber, Isabela Sadoveanu, Artur Gorovei, Artur Stavri, C. D. Anghel etc.

După moartea lui Sorin Beldiceanu, cercul se întruneşte la Stavri sau Anghel — spune A. Gorovei în *Amintirile* lui inedite.

În cenaclul Beldiceanu şi-a citit Anghel primele 13 poezii, transcrise de el într-un caiet, intitulat *Versuri, Mitif 1890*, datate între septembrie (probabil 1888) şi 3 noiembrie 1889.

Tînărul poet n-a dat tiparului decît două dintre ele, *Plînset de grieri* şi *Zîna codrilor de brad*, apărute în *Contemporanul* din octombrie 1890.

Acad. D. Panaitescu-Perpessicius remarcă: *„majoritatea celor unsprezece titluri ale «caietelului» ilustrează, cît se poate de plastic, cît de pătruns era Anghel, la vîrsta aceasta, de poezia nefericitului Hiperion, şi cît de iscusit se dovedise el în arta de a-l pastişa. Căci nu numai temele, figuraţia, vocabularul şi imaginile sînt ale idolului, ce încă mai supravieţuia,*

[1] *Povestea unui muşuroi* în *Fantome*, Buc., 1911, p. 73—74.

dar și anume metafore, exclusiv eminesciene, transferate cu matrițele lor cu tot de la original la copie." [1]

De sub semnul acestui copleșitor epigonism eminescian, tînărul visător s-a zbătut să scape, așa cum va mărturisi patetic în originala cuvîntare rostită la inaugurarea bustului marelui poet, la Galați, în anul 1911 :

„*Pe cînd el își desfăta creștetul în lumină, bucurîndu-și privirile de priveliștile ce le vedea în zări, noi nu mai găseam nimic de spicuit și, rămași în umbra lui, îl întîlneam pretutindeni oriîncotro am fi vrut să apucăm.*" [2]

Efortul chinuitor spre originalitate l-a urmărit toată viața. Între poeziile de început sînt două de un oarecare interes : *Lunei* și *Triste gînduri* care... „*atestă un tînăr și virtuos artist apt să desfășoare ritmuri noi și să creeze un climat de solemnă reculegere, în care evocarea iubirii apuse trezește ecouri cu totul inedite*" [3].

Poezia *Lunei* este remarcabilă pentru modernitatea ritmului :

„*Lună de sus,*
Ce mă plîngi, cernîndu-ți luminile prin aer,
Cînd știi că ea-i departe,
Că s-a dus,
Și nu mă lași să-mi torc a mele visuri moarte,
Pe-a durerilor trist caer,
Lunei !"

În cenaclul Bețdiceanu ia contact cu poezia simbolistă franceză. Făcînd portretul lui N. Beldiceanu, Anghel scrie : „*luptînd să scape din cătușa strîmtă a ritmului tradițional, din haina aceea obișnuită a versului de atunci, a încercat forme noi în elegiile poliritmice din anii din urmă.*" [4]

---

[1] *Un capitol inedit din biografia lui Dimitrie Anghel*, în *Limbă și literatură*, VII, 1963, p. 7.

[2] *Prinosul unui iconoclast* în *Poezii și proză*, E.S.P.L.A., Buc., 1957, p. 314—315.

[3] D. Panaitescu-Perpessicius, *Un capitol inedit din biografia lui D. Anghel*, în *Limbă și literatură*, VII, 1963, p. 8.

[4] *N. Beldiceanu*, p. 8, în vol. *Portrete* de Iosif și Anghel.

Același efort de renunțare la ritmul clasic îl va urmări și pe el la început.

Dar încercările de asimilare a experiențelor ritmice înnoitoare ale simbolismului francez — încercate și propagate la noi și de Macedonski — vor rămîne fără urmare. În volumele *În grădină* și *Fantazii* revine la versul regulat, ritmat, melodios, de sorginte mai curînd eminesciană, în parte influențat și de Verlaine, dar convertit într-o melodie proprie.

Reținem din tinerețea lui Mitif setea lui de prietenie, fuga de singurătate, vie în evocările și în puținele scrisori care ne-au rămas : *„...mi-i urît groaznic și doar cu Silică de mă mai ieu, de-mi mai alung pustiul de urît"*, scrie D. Anghel la 18 ani prietenului său Alexandru Blancfort. [1]

Paul Zarifopol, Raul și Arthur Stavri, Alexandru Smeltz, Gheorghe Livaditti (evocat în *Ex voto)*, Ion Păun-Pincio, N. Beldiceanu sînt cîțiva din prietenii copilăriei și adolescenței lui. Clarnet, St. O. Iosif, M. Sadoveanu, I. Minulescu, C. Rakovski, Emil Gîrleanu, V. Eftimiu, Leon Feraru se vor înscrie printre cei ai maturității.

La începutul anului 1893 călătoria în Italia marchează o etapă importantă în viața și creația scriitorului.

Contactul cu Italia, cu grădinile și cu monumentele ei a contribuit la ascuțirea sensibilității artistice a tînărului de 21 de ani care va deveni unul din cei mai delicați poeți români.

Urmează anii boemei pariziene din vara lui 1893 pînă în 1902.

Contactul cu țara va fi menținut în permanență pe planul politic, literar, familial.

Va frecventa „Grupul socialist român din Franța", numeros și activ.

Legăturile poetului cu mișcarea socialistă din România vor slăbi în preajma crizei care va duce la lichidarea temporară a partidului în 1899.

---

[1] D. Panaitescu-Perpessicius, *Un capitol inedit din biografia lui D. Anghel*, în *Limbă și literatură*, 7, 1963, p. 23.

Perioada pariziană a însemnat pentru Anghel nu numai o viață de mic rentier boem cu petreceri nocturne, ci și o epocă de elaborare literară, pentru conturarea personalității lui artistice.

„La Paris, scrie el, *în preajma Luxemburgului, ori la Fontainebleau, în minunatele păduri, unde cărările sunt îngrijite ca aleele unei grădini, în liniștea aceea a copacilor seculari, îmi urmăream visurile mele și, după ani de zile, ca un adevărat grădinar, arborizînd și tăind crengile moarte și netrebnice, mi-am alcătuit un mănunchi din ce a rămas.*" [1]

Acest mănunchi este volumul *În grădină*, scos în 1905, după întoarcerea în țară.

La Paris, ca și la Roma, Anghel a fost atras firește de viața artistică, a vizitat muzee, a frecventat cafenelele literare, a citit intens pe scriitorii francezi contemporani sau traduceri franceze din lirica universală.

S-a scris mult despre influența simbolismului francez asupra lui Dimitrie Anghel, dar cercetările n-au urmărit cu atenție amănunte care mi se par revelatorii.

Nu este neglijabil faptul că de la Paris trimite revistelor din țară traduceri din : Heine, Lenau, H. Cazalis, Goethe, Lermontov, Ruckert, Leconte de Lisle, Th. Gautier, E. Verhaeren, Uhland, Moschus.

După cum se observă : un parnasian (Leconte de Lisle), un simbolist (E. Verhaeren), ceilalți romantici și clasici.

După ce se va întoarce definitiv în țară va traduce împreună cu St. O. Iosif din Paul Verlaine (1902), H. de Régnier (1902), Shelley (1902), H. Ibsen (1906) și La Fontaine (1910), apoi împreună cu I. Minulescu din V. Hugo, Albert Samain, Charles Guérin și H. de Régnier, și singur din C. Mauclair Arany (1903), A. Lebert (1903), A. Chénier (1904), H. de Régnier (1906), V. Hugo (1906), J. Moréas (1906), Fr. Jammes (1906), Charles Guérin (1907) și Jean Aicard (1908). Nici o traducere din Baudelaire, Mallarmée, Rimbaud și din alți poeți simboliști apreciați în Parisul anilor 1893—1902. Singura personalitate

[1] D. Anghel, *Intiiul volum*, în vol. *Poezii și proză*, p. 279.

simbolistă marcantă care-l preocupă este Verlaine pe care G. Călinescu îl socoteşte neoromantic. [1]

Deşi traducerile publicate de el în revistele din ţară mărturisesc mai curînd o rezervă faţă de simbolism, e sigur că tînărul poet s-a format între 1893—1902 în atmosfera cafenelelor literare din Paris, în care diferitele aspecte ale noii poezii franceze se înfruntau zgomotos. Nu trebuie uitat că autorul *Fantaziilor* a fost totdeauna refractar încadrării în vreo şcoală literară.

De altfel o mişcare simbolistă unitară nici nu exista în Parisul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea. Paul Valery la o jumătate de secol de existenţă a simbolismului, în 1936, vorbind despre simbolism, spune: *„...nu este nici o unitate de teorii, de convingeri, de tehnici între toţi aceşti artişti... Nu există o estetică simbolistă. Numai o negaţie le e comună... Oricît de diferiţi ar fi, ei se recunosc în acelaşi fel de restul scriitorilor şi artiştilor timpului lor... Simbolismul nu este o şcoală. El admite, dimpotrivă, diferite şcoli şi dintre cele mai divergente.“* [2]

Dintre diferitele tendinţe literare vii în Parisul sfîrşitului de secol, Anghel a fost atras mai ales de Jean Moréas şi Paul Verlaine, poate de Albert Samain.

Fratele poetului, C. D. Anghel, îşi aminteşte că *„leagă strînsă prietenie mai ales cu poetul Jean Moréas, pe care-l întîlnea aproape zilnic în cafenelele boemei din cartierul latin... Mai era prieten şi chiar vecin de cameră cu un alt poet, Emile Gaudeau...“* [3]

Aflăm despre pasiunea cu care Dimitrie Anghel aprecia literatura franceză, dintr-o amintire a lui Sextil Puşcariu: *„Stînd în picioare, Anghel recita versuri din Verlaine şi Mus-*

[1] G. Călinescu, *Istoria literaturii române*, Buc., 1941, p. 533

[2] Paul Valery, *Existence du symbolisme*, în volumul *Le Symbolisme, 1886—1936*, Brochure-Programme (I. N. R. Bruxelles), 1936, pp. 13—24.

[3] C. D. Anghel, *Fratele meu, poetul D. Anghel*, în *Adevărul*, 17 noiembrie 1932.

set, desfidîndu-ne să le găsim pereche în literatura germană" [1].

Muzicalitatea versurilor lui de mai tîrziu amintesc o influență Eminescu-Moréas-Verlaine.

La moartea lui Moréas, Anghel scrie cu caldă afecțiune: *„Văd încă figura lui frumoasă, de corsar oriental, cu trăsături regulate și îndrăznețe, cu părul negru ca corbul, cu mustața ridicată războinic... își căuta drumul, și armonia intimă a versurilor sonore, cînta în sufletul lui cum cîntă sonoritățile picurilor de apă într-o peșteră adîncă*" [2].

Apropiat de versurile „sonore" ale lui Jean Moréas, care părăsise zgomotos simbolismul și-l combătea, apreciind versurile muzicale ale lui Verlaine, publicînd traduceri din poeți romantici și foarte rar din simboliști, Anghel nu s-a lăsat dominat de tendințele radicale ale simbolismului francez, ci și-a căutat o cale potrivită temperamentului său romantic nuanțat de parnasieni și de ecouri din Moréas și Verlaine. În creația lui din primii ani parizieni (1893—1896), influențele simbolismului sînt minime.

Poezia *Vremelnicie* (publicată la 24 ianuarie 1894) pornește de la ecouri eminesciene — cu un efort spre originalitate:

„Luceafăr de-ți lipsește, mîhnirea să-ți alinte,
Păstrînd icoana lumii închisă subt pleoapă,
Aștepți cu drag amurgul luminei ce te minte."

pentru a realiza în ultima strofă un preludiu al poeziei lui de maturitate:

„Și-apoi nimic... uitarea sporește, și aminte
Au cine-și mai aduce de-un val trecut pe apă?
Sau cui zîmbește-o floare uscată pe morminte?"

---

[1] Sextil Pușcariu, *St. O. Iosif*, în *Luceafărul*, anul XII, nr. 15—16, 1 aug. 1913, pp. 464—469.

[2] D. Anghel, *Pelerinul pasionat*, în vol. *Povestea celor necăjiți*, pp. 120—121.

Inspirația florală e prezentă și se realizează integral, într-o formă care va fi cea a volumului *În grădină*, în poezia cu același titlu, publicată în 1894, 20 iunie.

George Călinescu vorbește despre influența lui Albert Samain asupra poeziei lui Anghel din volumul *În grădină*. Apariția volumului *Au jardin de l'Infante*, care i-a adus lui Samain gloria literară, în 1893 (anul sosirii lui D. Anghel la Paris), întărește această părere, dar modalitatea artistică a primelor poezii ale lui Anghel este de o certă originalitate, ecourile din Samain apărînd palide.

Poezia *În grădină* dovedește că „poetul florilor" era conturat în structura lui fundamentală, în melodica lui originală, în imagistica lui caracteristică, încă din primăvara anului 1894, la mai puțin de un an de la sosirea lui la Paris.

Se pune problema dacă inspirația florală a creației angheliene este rodul primelor luni pariziene (august 1893 — mai 1894) sau e creația anilor 1890—1893, cînd poetul n-a mai publicat nimic după versurile eminesciene din *Contemporanul* (oct. 1890), dar cînd este evident că a continuat eforturile de a se realiza artistic.

Spre sfîrșitul perioadei pariziene este pasionat de traducerea unor poezii din folclorul altor popoare (spaniole, italiene, grecești, ungurești, cehe, germane) cunoscute prin traducerea franceză, mai ales.

*

Prietenia închegată între Anghel și St. O. Iosif la Paris în 1900 se consolidează la *Sămănătorul*, unde primul a colaborat fără să se integreze ideologiei literare și politice a curentului.

Volumul *În grădină*, apărut la începutul anului 1905, a afirmat în literatura română un poet original, modern prin sensibilitate și expresie.

Numit poem, *În grădină* are un univers tematic unitar, impunîndu-l pe autor ca „poet al florilor", caracterizare devenită strîmtă după apariția celorlalte volume de poezie, proză

și teatru „etichetare simplistă și simplificatoare", după T. Vîrgolici [1].

Poetul însuși a respins această definire limitativă („...*vrînd-nevrînd sînt condamnat de mulți de a fi exclusiv poetul suav și delicat al florilor*" [2].

Volumul a dezvăluit un poet rafinat și totuși accesibil, ce-și cizelează cu grijă versurile.

Universul floral al primului volum nu este unul al descripției obiective, detașate, cum e cea din pastelurile lui Alecsandri și Coșbuc, ci al confesiei sugerate, care-i dă căldură versului și sens autobiografic. Se desprinde chipul unei iubite a anilor tineri :

„*Ș-un chip bălan lîng-o fereastră răsare-n fulger și*
se stinge..."

(În grădină)

Florile lui D. Anghel nu sînt ale unui peisaj campestru, ci ale unei grădini familiale, sînt flori pe care poetul le vede zilnic, cu care își confruntă bucuriile și tristețile, care-i punctează momentele propriei vieți. Ele fac parte din peisajul sufletesc al poetului care le-a integrat sensibilității lui, în versuri de o mare limpezime.

Confesia capătă deseori o expresie autentic-romantică, amintind de Eminescu.

Imaginile grădinii lui Anghel sînt mai ales nocturne, cu doruri neînțelese, ca în cea mai netă tradiție romantică, cum a remarcat Șerban Cioculescu [3].

Florile lui sînt însuflețite în simboluri ușor descifrabile, deseori poetul descoperindu-ne sensul alegoric, ceea ce dă uneori impresia facilității.

Refugiul în lumea florilor are semnificația unei izolări voite de lumea vulgară, meschină, este exilul voluntar al unui inte-

[1] Teodor Vîrgolici *Dimitrie Anghel* Editura tineretului, 1966, p. 6.

[2] *Polemici — Povestea poveștilor*, în *Seara*, I, nr. 184, 17 iulie 1910.

[3] Șerban Cioculescu, *Dimitrie Anghel*, Ed. Publicom, 1945, p. 65.

lectual sensibil, într-o lume ostilă. Aspirația poetului spre puritate și înseninare este un protest indirect la adresa unei societăți pe care o detestă. Anghel se definește singur în acest sens (în 1913): *„...eu, un visător ce nu a urmărit în viața lui decît frumosul, un poet trist ce dezgustat de viața de toate zilele a căutat să-și creeze o lume imaginară... un revoltat ce și-a ironizat singur pornirile-i sentimentale...“* [1]

Pentru a se argumenta simbolismul lui Anghel s-a scris despre prioritatea imaginilor olfactive. Bogăția imaginilor plastice trece neobservată în poezia lui fiindcă ele apar estompate cu discreție, acordate cu sensibilitatea melancolică a poetului, dar vor țîșni dominant în proză.

Farmecul versurilor din volumul *În grădină* stă în gingășia imaginilor, în delicatețea sentimentelor și în armonia versurilor care cîntă într-o măsură de 17—18 silabe, în ritm iambic, elegiac, însă cu rime fără strălucire.

Melodia amplă a versurilor dă solemnitate caldă melancoliei poetului rafinat, care-și găsește expresia simbolică în lumea florilor însuflețită într-un antropomorfism liric.

Primul volum al lui Dimitrie Anghel e un moment de adîncire a cunoașterii artistice a lumii, prezentă sub aspectul peisajului românesc în care se proiectează o umanitate delicată și generoasă.

Filtrarea sentimentului prin tehnica artistică a unui poet autentic și modern a făcut din volumul *În grădină* debutul trainic al unei personalități artistice cu o tonalitate originală, pe care trecerea anilor a confirmat-o.

Volumul *Fantazii* (1909) arată prin titlu o preferință pentru plăsmuirile imaginației, pentru reverie (afirmată programatic și în subtitlurile volumelor în proză: *Povestea celor necăjiți, fantezii și portrete; Oglinda fermecată, fantazii; Triumful vieții, fantazii și portrete; Steluța, fantazii și portrete*). Însă, cum remarcă G. Călinescu: *„Fantezist, în înțelesul care se dă azi cuvîntului, de călător în plină aventură, Anghel nu este, și ce izbește la el e tocmai hotărîrea de a sfîrși un poem...*

[1] *Preludiu*, în vol. *Poezii și proză*. pp. 390—391.

Fantezismul poetului este în bună parte o înclinare către feerie, moştenită de la Eminescu, comună epocii şi întărită prin anume urmări ale romantismului şi parnasianismului din Occident." [1]

Caracteristice pentru titlul volumului sînt poeziile admirabile : *Visul sepiei, Reverie, Visul unui Nibelung, Omul din lună* — autoportret „amar şi straniu" —, *Paharul fermecat, Curcubeul, Metamorfoză* şi *Fantazii.*

„Fantaziile" lui pornesc întotdeauna de la un fapt, de la o amintire etc. Divagaţiile lui lirice au un punct ferm de pornire, dînd expresie unei stări sufleteşti, unei idei poetice, evitînd jocul gratuit de imagini. Este o tehnică artistică mai apropiată romantismului decît simbolismului, prin limpezimea comunicării lirice, dar simbolistă prin forţa concentrării.

Aşa cum remarcă Şerban Cioculescu : *„Din înregistrator pasiv al unor stări de conştiinţă predominate de afect, se transformă într-un fantezist lucid şi intelectualizat"* [2].

Fantezia lui Anghel e limpede — rareori tulburată de ceţurile inconştientului. Demonstrativă este *Curcubeul* în care fantezismul literar dă expresie unui sentimentalism de romanţă.

Dacă *În grădină* este ciclul aproape uniform al sentimentalismului elegiac pînă la „sensiblerie" (E. Lovinescu şi Ş. Cioculescu), volumul *Fantazii* înnoieşte ascendent poezia lui Anghel, diversificînd-o tematic şi artistic.

Moartea Narcisului, mult apreciată de Perpessicius (consecvent preţuitor al lui Anghel), e construită pe un paralelism poetic între moartea florii „dăruită de o mînă adorată" şi iubirea care se stinge irremediabil.

Mai apropiată ciclului *În grădină* este *Metamorfoză,* prin simbolistica descifrată şi prin versificaţie : catrene iambice de 18 silabe, cu amplă muzicalitate.

Fantazii afirmă un poet al mării prin cele nouă pasteluri marine, rodul anilor cînd, împreună cu I. Minulescu, era func-

[1] G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent,* 1941, p. 610.

[2] Ş. Cioculescu, *D. Anghel — Viaţa şi opera,* 1945, p. 66.

ţionar la Constanţa (1905—1907) : „*Ceteam împreună poeţii moderni,* spune poetul, *şi, fermecaţi de armonia lor, cercam să-i transpunem pe româneşte. Lucram amîndoi, şi poate dacă vremurile nu ne-ar fi despărţit, colaborarea noastră ar fi dat roade. Aveam unele afinităţi.*“ [1]

Anghel şi Minulescu, creatorii unei poezii de ample orchestraţii, formaţi în cultul armoniilor eminesciene, admiratori ai caldelor sonorităţi ale poeziei lui Moréas şi Verlaine, se întîlnesc uneori în structuri artistice apropiate, amintiri ale declamărilor comune pe malul Pontului Euxin : mai retorice la Minulescu, mai sincere şi integrate ideii poetice la Dimitrie Anghel.

Atracţia misterioasă a mării va fi mărturisită şi în evocarea *Mama* : „*Nostalgia ce o resimt în faţa marilor ape, cînd văd o pînză albă, filfîind ca o aripă de albatros, de la tine trebuie să-mi vină... De multe ori, tot cîmpul infinit al mării se acoperă parcă de dănţuitoare ce-şi flutură vălurile diafane în lună şi joacă. Dantele albe îmi par spumele talazurilor şi cîntări line de harfă, mîni de vis, ce trec visătoare pe strune, eternele cîntări ale apei...*“ [2].

Ritmul accentuat pe vocale deschise şi rima eufonică, sînt elemente fundamentale ale acestei orchestraţii bogate :

„În fiecare seară, de-un timp, stau cu mirare
Şi-ascult ce straniu cîntă tumultuoasa mare.“

(Cum cîntă marea)

„Nu bate-n ţerm, nu cîntă, nu murmură, nu cheamă,
Ci răzimîndu-şi tainic subt cap imensa-i liră,
A adormit şi-acuma încet-încet respiră ;
Iar eu, cu paşi de umbră, păşesc pe ţărm cu teamă.“

(Nocturnă)

Poeziile de dragoste din *Fantazii* sînt piese de cameră în care se consumă bucuriile şi melancoliile unui om complex.

---

[1] D. Anghel, *Aducerile aminte...* în volumul *Povestea celor necăjiţi*, p. 110.

[2] D. Anghel *Mama* în vol. *Poezii şi proză*, pp. 191—192.

Cele mai caracteristice sînt *Scrisoare* și mai ales *Ex-voto*, elegie patetică în care poetul cere să nu-i fie tulburate amintirile dragostei :

„Păşeşte-ncet, să nu deştepţi tăcerea,
Coboară-ncet ca-ntr-un cavou pustiu
Şi-ascunde-ţi bucuria ori durerea,

Să te presimt abia, să nu te ştiu,
Abia să te presimt ca pe-un parfum
De floare scuturată timpuriu..."

Repetarea siflantei *ş* creează o atmosferă catifelată care impune micşorarea sonorităţii în concordanţă cu sentimentul poetului care imploră „tăcerea", cuvînt asupra căruia cade ponderea lirică şi prin prezenţa lui într-o rimă bogată, care sfîrşeşte în diftongul muzical *ea*.

Cele trei cuvinte de încheiere a versurilor : *tăcerea, pustiu* şi *durerea* domină şi susţin imaginea sensibilă a întregii poezii, primele două strofe citate mai sus fiind şi cele mai reuşite.

Varietatea modalităţilor artistice din *Fantazii* îngăduie paralelisme ritmice sau imagistice.

Ritmul săltăreţ, sugerînd scurgerea timpului în *Ceasurile*, îl găsim la St. O. Iosif şi va fi reîntîlnit la Topîrceanu :

„Bate-ntîi un ceas sfios
Cine ştie unde,
Şi-n tîrziu auzi din jos
Altul cum răspunde."

Ultima strofă din elegia intimă *Scrisoare* ne aminteşte o stranie imagine arghezianâ :

„Aşa e-n casa noastră, iar cel ce ţi-le scrie
E-aşa hursuz şi jalnic, încît mă-ntreb de-s eu,
Sau am murit ş-acuma trăiesc iar, cine ştie,
Şi nu-s decît un paznic bătrîn într-un muzeu..."

Volumul *Fantazii* reprezintă în creaţia lui Anghel o tendinţă spre diversificare nu numai tematică ci şi stilistică

într-o înaltă realizare artistică. El caută acum rimele rare şi foloseşte neologismul alături de termenii comuni şi de cei populari. Predomină rimele încrucişate dar întîlnim şi rime îmbrăţişate şi perechi. Aşa cum spune Ş. Cioculescu, în *Fantazii* aflăm o *„stilizare savantă în arabescuri"*.

*

In întreaga creaţie artistică a lui ca şi în publicistică întîlnim ideea — proprie mai ales parnasienilor — a strălucirii şi eternităţii artei, a preţuirii ei cu nestăvilit orgoliu.

Acest sens îl au versurile care încheie volumul *În grădină*

„Dar cine poate învesminte-şi gîndirile-n odăjdii sfinte,
Ca florile de felurite să-i fie-a graiului vestminte,
Şi-adorm-apoi — căci mor imperii şi cad cununele de aur:
Eterne-n lumea asta-s numai cununele de foi de laur."

(Tovarăşilor mei)

Ideea artei ca ţel suprem devine frecventă în volumul *Fantazii*, pe care-l deschide printr-o odă închinată artei cuvîntului :

„Împărecheri ciudate de slove... o, cuvinte!
Ce farmec se deşteaptă cînd vă rosteşte gura...
De n-aţi fi fost voi oare, atunci cu ce veşminte
S-ar fi-mbrăcat pe lume şi dragostea şi ura?"

(Imn)

Concepţia despre artă ca supremă aspiraţie este afirmată deplin în poezia *Himera*, apărută în *Viaţa românească* din februarie 1909.

Himera are o structură artistică originală : este în distih fără rimă, cu ritm dactilic amintind de epopeile antichităţii :

„Plin de dezgust pentru lumea aceasta banală şi tristă,
Tainic Himerii i-am spus : — «Du-mă pe celalt tărîm!»"

Cristalizînd artistic experienţa de om şi artist a lui D. Anghel, *Himera* urmăreşte într-un filon epic oscilarea poetului

între artă și viață, optînd în final pentru satisfacțiile unice și sacre ale artei.

Eternitatea artei e și ideea din *Cîntecul greierului* considerat de G. Călinescu *„poemul cel mai izbutit, plin de superbe versuri și de apropieri"* [1].

Sîntem izbiți în creația lui de alternanța între o stare sufletească, o idee, o imagine și reversul ei: tristețea cu dragostea de viață, mizantropia cu simpatia pentru oameni, melancolia, uneori maladivă, cu exuberanța tonică, gingășia cu sarcasmul, fantezia și visarea romantică alături de luciditatea dezabuzată a omului modern. Observația a fost făcută de Ș. Cioculescu, care a văzut în el un *„homo duplex"*, exemplificînd cu poezia *Omul din lună* din volumul *Fantazii*.

Această complexitate în stări și idei îl definește ca scriitor modern, dînd expresie îndoielilor și căutărilor caracteristice epocii noastre. În volumele *În grădină* și *Fantazii* poetul este răvășit de contradicții.

O înnoire a artei lui se conturează din vara anului 1907, cînd cele mai multe din poeziile volumului *Fantazii* erau scrise, și cred că ea a fost propulsată de două evenimente: unul social-politic, răscoala din 1907 și represiunea ei, și unul de ordin intim: pasiunea pentru Natalia Negru, soția prietenului și colaboratorului său St. O. Iosif.

Trecînd de la refugiul în natură și fantezie — forme ale protestului pasiv — la cel direct al ironiei, satirei și pamfletului, personalitatea artistică a lui Anghel se manifestă într-o ipostază nouă, activă și critică, comunicată și sub pseudonimul A. Mirea în care personalitatea lui omenească și artistică domină copleșitor.

În *Crezul meu*, poezie programatică publicată în fruntea primului volum al *Caleidoscopului lui A. Mirea*, își arată intențiile:

[1] G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, București, 1941, p. 610.

„Dar cred că-i bine-n aste grave zile (s.n.)
Să se audă rîsul meu sonor."

Cele mai multe versuri ale *Caleidoscopului* sînt pamflete culturale, politice sau sociale (mai ales *Scrisoare deschisă a unui melc* şi *1907).*

Scriind în noiembrie 1907 despre pictura lui Verona îşi arată simpatia faţă de ţărănimea asuprită: *„Idila fasonată în iţari dispare, găteala de paradă şi de sărbătoare face loc portului sărac şi încercat de vreme. Adevăratul aspect al ţăranului nostru chinuit se realizează pe pînză aşa cum e el, cum ţi-l arată ochiul: eternul rob al pămîntului."* [1]

Într-un articol polemic din noiembrie 1910, contra celor care n-au luat apărarea victimelor represiunii din 1907, are aceeaşi atitudine: *„Am luat colecţia* Vieţii româneşti *şi răsfoind-o am căutat să văd ce s-a scris în vremile acelea triste, cînd o pată de sînge s-a întins peste ogoarele noastre. Şi cerul parcă deodată s-a luminat de flăcări împurpurînd zările. Toate sîngeroasele întîmplări de atunci, pe care le-am auzit povestite şi care au găsit un aşa de palid ecou în literatura noastră mi-au revenit în minte. Pornirea aceea la agresiune a brutelor sanguinare, lipsite de orice control, care au făcut hecatombe pretutindeni pe unde au trecut prin sate... toate urmele de obuze care au rămas ca nişte peceţi neşterse unde au ajuns, toate tiparele mîinilor pline de sînge lăsate pe varul caselor, ca o amintire neştearsă, m-au umplut de fiori şi de groază..."* [2]

*

Începută cu traduceri din Verlaine, colaborarea Anghel-Iosif s-a realizat şi în alte poezii, în afara celor semnate A. Mirea. Prima dintre ele, *Închinare Iaşului,* este o poezie ocazională,

[1] *În expoziţia lui Verona* în volumul *Poezii şi proză,* p. 349.
[2] *Represiune pentru represiune* în *Ramuri,* VI, 5/22, 7 noiembrie 1910, p. 66.

citită la şezătoarea organizată de grupul de la *Sămănătorul*, la Teatrul Naţional din Iaşi în seara de 26 aprilie 1906. Poezia e semănătoristă, chemînd la renaşterea gloriei străbune, pentru realizarea idealului naţional. Versurile mărturisesc o colaborare echilibrată în care verva spumoasă şi strălucirea lui Anghel nu-l umbresc cu totul pe Iosif.

Înainte !, poezie-manifest cu care se deschide primul număr al revistei *Cumpăna*, este antitradiţionalistă, la antipodul atitudinii din *Închinare Iaşului* şi i-a fost atribuită pe bună dreptate de contemporani lui Anghel :

„Un paradis pierdut e orice oră,
Dar nu te mai întoarce spre trecut :
Trecutul nu cunoaşte aurora —
Ci-ndreaptă-ţi cîrma spre necunoscut,
Căci un pilot stă pururea la proră."

Centifolia, specifică prin temă *„poetului florilor"*, îi este caracteristică şi prin descifrarea simbolului.

Troica evocă o scenă dramatică : lupta unor vînători în troică cu haita de lupi care-i urmăreşte. (Nu cumva vînătorii sînt cei patru redactori ai *Cumpenei* : M. Sadoveanu, D. Anghel, St. O. Iosif şi I. Chendi — în luptă cu haita duşmanilor literari ?) Îndrăzneala imaginilor şi expresia nouă îl indică pe Anghel ca autor. Prin gustul pentru străniu, pentru fantastic şi mister *Necunoscutul* şi *Cometei* lasă aceeaşi impresie.

Împărtăşim remarca lui Şerban Cioculescu, referitoare la aceste poezii : *„...în operaţia gingaşă a disocierii celor două talente conlucrătoare, n-avem prilejul de a descoperi vreodată, exclusiv, timbrul egal şi placid al versului lui St. O. Iosif"* [1].

S-a spus că opera lui Anghel nu este întinsă. Realitatea este alta cînd ne gîndim şi la opera în colaborare care-l reprezintă în primul rînd pe el.

Stimulat de dorinţa de afirmare artistică şi umană, de nevoile materiale proprii ca şi de dorinţa de a susţine veniturile

[1] *Op. cit.*, p. 80.

familiei Iosif, căreia i se anexase impetuos, Anghel are din toamna anului 1907 pînă în 1911 o activitate literară prodigioasă, semnată în cea mai mare parte în colaborare. Astfel, în anul 1909 el publică numai 3 poezii şi 5 proze sub propria semnătură, iar aproape 100 de creaţii în versuri sau în proză, originale sau traduceri, semnate A. Mirea sau Anghel şi Iosif, ceea ce înseamnă cîte două pe săptămînă.

Ziarele şi revistele anilor 1908—1909 sînt pline de semnăturile „dioscurilor" cum i-a numit E. Lovinescu.

Dragostea poetului pentru Natalia Negru, a dus la ruptura din primăvara anului 1910. Din acest moment activitatea sa a continuat, acum sub proprie semnătură : 50 de creaţii în 1910 şi 70 în 1911, an în care i-au apărut şi trei volume de proză. Activitatea lui literară descreşte în 1912, este foarte slabă în 1913, iar în 1914 pînă la sinucidere (26 oct. 1914) nu mai publică nimic, semn al prăbuşirii sufleteşti.

Între 1910 şi 1914 a avut o viaţă dramatică : în primăvara lui 1910 ruperea prieteniei cu Iosif ; la 29 ianuarie 1911, în timp ce se afla în străinătate cu Natalia — acum soţia lui — îi arde casa ; pentru cîtva timp a fost internat în spital (o depresiune nervoasă). Slăbirea forţelor lui de creaţie se pare că se datorează mai ales căsniciei nefericite care l-a dus şi la sinucidere. Probabil că şi moartea lui Iosif la 22 iunie 1913 să fi zdruncinat familia Anghel şi să-l fi copleşit.

Ultimii ani — dramatici — din viaţa lui şi-au lăsat amprenta şi asupra creaţiei. Apar frecvent simbolurile deznădejdii şi ale morţii, exprimate în sonorităţi grave. Universul floral revine în ultima perioadă de creaţie prin publicarea în *Flacăra* (1913) a poeziilor *Gherghina* şi *Balul pomilor*, aceasta sever apreciată de G. Călinescu : *„de un prost gust evident în acea antropomorfie totală care artificializează lumea vegetalelor lipsind-o de sublimul inconştienţei inerte"* [1]. *(Gherghina* este şi titlul unei proze cu aceeaşi temă, în care recunoaştem retragerea într-o mîndrie menită să ascundă zbuciumul poetu-

[1] *Op. cit.*, p. 610.

lui, nefericit în căsnicie și ostracizat în cercuri largi, pentru drama lui Iosif.)

Reluînd tematica florală, el urmărea o întregire a ciclului, cum anunță revista care le publica :

„După o odihnă de aproape un an de zile, iubitul poet D. Anghel își reia colaborarea la Flacăra, *cu frumoasa poezie pe care o publicăm în numărul de față :* Gherghina. *Poezia face parte dintr-un ciclu ce va apare în revista* Flacăra." N-a mai avut însă răgazul să tipărească volumul *În grădină* completat ; zbuciumul, care străbate și în cele cîteva poezii publicate în ultimii ani, l-a copleșit, ducîndu-l la sinucidere.

Ultima poezie, publicată cu un an înainte de moarte, *Puterea amintirii,* are o tonalitate gravă, de tragică prevestire :

„Ne vom aduce-aminte, de toate pîn'la urmă,
O, draga mea... Și dacă viața nu se curmă
Ci stăruiește încă închisă în morminte,
Atuncea și acolo ne vom aduce aminte !"

Creația semnată Ola Canta — cuprinzînd colaborările cu Leon Feraru — dă expresie aceleiași sensibilități sfîșiate și acelorași idei tragice, proprii lui Anghel în ultima etapă a vieții. *Halucinații, Vezuviul* și *Orologiul* sînt de o inspirație stranie, macabră chiar, mărturisind grava criză sufletească a autorului. (Amintirile lui E. Lovinescu — *Memorii,* I — despre poezia *Vezuviul* sînt concludente pentru paternitatea ei.) Prefigurînd drama de la Buciumeni, versurile dau expresie unei sinistre amenințări.

Simboluri ale aceleiași mari deznădejdi domină și poezia *Orologiul,* în care :

„Lugubru ca un dèmon ascuns într-un cavou
Cîrtește la răstimpuri străvechiul orologiu."

Convins de zădărnicia vieții, poetul își spune :

„Și inima ta-i astfel... La ce bun dar să bată ?
Ce-ți poate da iubirea și ce-o să-ți dea Olimpul ?
De vrei s-avem hodină și să-nghețăm odată,
Întinde-ți leneș brațul și-ncremenește timpul !"

*

Dimitrie Anghel este şi un activ traducător, cu preferinţe, pînă în 1902, pentru scriitorii romantici: Heine, Uhland, Lermontov, Th. Gauthier. După 1902, traduce mai mult în colaborare cu St. O. Iosif (volume de versuri din Verlaine şi Ibsen şi poezii răzleţe din H. de Régnier, Shelley, Arany, A. Lebert) şi cu I. Minulescu (din V. Hugo şi din moderni: Albert Samain, H. de Régnier şi Charles Guérin).

Ciclul *Motivele populare* reprezintă traduceri din poezia populară a altor popoare sau balade în spirit popular de Moréas, Arany şi J. Aicard, avînd toate ca temă unică dragostea (70 de catrene spaniole, 7 italiene, versuri maghiare).

Interesul pentru poezia populară spaniolă se poate să fi fost trezit de traducerile publicate de S. G. Vîrgolici în *Convorbiri literare* din 1881 şi 1888.

Aşa cum a demonstrat convingător Zaharia Macovei [1] *Populare spaniole* au fost traduse după un intermediar francez *Chansons populaires de l'Espagne* publicat de Léo Rouanet, în 1896, cînd Anghel se afla la Paris. *„Spaniolele,* spune Clarnet, *sînt strofele în care Mitiş s-a regăsit, s-a redat cu o bucurie teribilă."* [2]

Aceste „motive populare" îl reprezintă într-adevăr pe Anghel prin ironia şi sentimentalismul romantic, ca şi prin muzicalitatea versificaţiei.

*

În vara anului 1902, la moşia din Dumbrăveni a lui Leon Ghica, Anghel şi Iosif traduc 20 de poezii din Paul Verlaine.

Alegerea poetului este de presupus că a făcut-o Anghel. (St. O. Iosif arată într-o scrisoare către Cioflec, din 30 sept. 1902: *„...Toată lumea care ne cunoaşte nu găseşte decît cu-*

[1] Zaharia Macovei, *Dimitrie Anghel şi folclorul* în *Limbă şi literatură,* nr. 11, 1966, pp. 483—496.

[2] Clarnet. *Mitiş, poetul florilor,* Editura „Vremea", 1929, p. 37.

vinte de încurajare și asta îl împinge pe Mitif să atace bucățile cele mai grele. Să vezi cum ne certăm ; eu — cîteodată și din lene — spun de la-nceput că nu se pot traduce asemenea versuri, că sînt prea rafinate și nu-mi plac ; el atunci s-apriride, cum îl știi, și stăruiește pînă ce mă convinge și pe urmă merge struină. Cînd găsim un vers frumos, e un triumf ! Sare în sus și strigă de bucurie, parcă ar fi descoperit o comoară." [1]

Tălmăcirile din Verlaine sînt precedate de o prefață și urmate de o „notă biografică" despre poetul francez, ambele scrise la București.

Traducerile din Verlaine urmează fidel originalul. Șerban Cioculescu constată că *„simbioza lor... e mai bine realizată decît în anii următori, cînd personalitatea lui Anghel depășind faza poemului* În grădină *își va accentua contrastele structurale față de St. O. Iosif"* [2].

Traducerile din poeziile lui Ibsen apar în volum în 1906, curînd după moartea marelui nordic. Ele exprimă un individualism mîndru, într-o sălbatică izolare de lume, cu conștiința superiorității genului, în dese simboluri și par a fi mai aproape de personalitatea lui Anghel.

Unele cuvinte ca „horbotă", „cobolzi", „năier", frecvente și în opera lui Anghel, mărturisesc contribuția acestuia.

Altele, dimpotrivă, sînt caracteristice lui St. O. Iosif :

„Incep să răsune
Tălăngi de la turme
Și gîndul ei zboară sprè soare-apune
Și-o duce... Nu știe nici ea în ce parte !"

(In Alpi)

In ansamblu însă volumul corespunde mai mult sensibilității lui Anghel chiar dacă în amănuntele stilului îl recunoaștem și pe St. O. Iosif.

Cei doi au tradus din cele 243 de fabule de La Fontaine numai 27, la care se adaugă *Traducînd pe La Fontaine*, intro-

[1] Apud. I. Roman, *St. O. Iosif*, 1964, E.P.L., p. 103.
[2] *Op. cit.*. p. 77.

ducerea-omagiu, care începe cu o strofă caustică la adresa contemporanilor :

„Scîrbit de tîcăloasele jivine
De care zilnic mă izbesc în cale,
M-am surghiunit și mă găsesc mai bine
În lumea veche-a fabulelor tale."

Numărul mic de fabule traduse se poate explica prin ruptura dintre cei doi poeți. Traducerile sînt publicate în ziarul *Minerva* între 7 ianuarie 1909 și 5 iulie, epoca dezlănțuirii dramei Anghel — Natalia Negru — Iosif. Au apărut în volum abia în 1929.

Traducerea este liberă, în versuri sprintene, cu expresii familiare din capitalul lexical al lui Anghel. Confruntînd traducerea cu textul francez se remarcă urmărirea atentă a originalului și în sensul lui și în metrica versurilor. Aceasta mărturisește contribuția hotărîtoare a lui Anghel, bun cunoscător al limbii franceze.

*

D. Anghel este recunoscut de către critica și istoria noastră literară ca un strălucit prozator.

„Puțină, impopulară, — scrie G. Călinescu — *proza lui D. Anghel este excepțională și revoluționară. Fără ea nu s-ar înțelege proza de mai tîrziu a lui T. Arghezi care perfecționează și sistematizează maniera anghellană."* [1]

Șerban Cioculescu face o amplă analiză a tematicii prozei lui și a modalităților ei artistice : *„Dintre toți memorialiștii noștri, nici unul n-a stăpînit ca Anghel potențialul emotiv de natură muzicală și talentul de a comunica emoția, prin evocarea umbrelor omenești și a lucrurilor care le-au făcut în viață, ambianța naturală"* [2].

[1] Op. cit., p. 611.
[2] Op. cit., p. 124.

Volumul *Fantome* este cel care realizează acea evocare, unică în literatura noastră, a Iaşului de altădată. *Oglinda fermecată* cuprinde o proză fantastică, stranie pînă la patologic, dominată de vis şi fantezie. Celelalte volume *Povestea celor necăjiţi, Triumful vieţii* şi *Steluţa* sînt mai puţin unitare. Ele cuprind portrete şi evocări, legende şi parabole, povestiri despre oameni şi întîmplări stranii.

O bună parte a prozei poetice a fost publicată în periodice sub titluri generale, care urmau să constituie volume: *Arca lui Noe, Din carnetul unui ieşan, Reflexiile unui poet* şi *Din jurnalul unei pribege* (semnat Ola Canta). Multe din ele alcătuiesc volumul *Proză*, apărut în 1924 sub îngrijirea lui C. D. Anghel.

Volumele *Cireşul lui Lucullus* şi *Portrete*, semnate împreună cu St. O. Iosif, evocă oameni şi întîmplări din viaţa lui Anghel, iar stilul îi este caracteristic.

T. Vianu a remarcat că *„talentul cu care el a întrebuinţat neologismul, proscris de poetica tradiţională, conferă cazului său literar însemnătatea unei pietre de hotar în dezvoltarea stilistică a prozei mai noi"* [1].

Prin dramaturgia scrisă în colaborare cu St. O. Iosif, Anghel se defineşte drept unul din precursorii teatrului poetic în literatura română.

Dacă în *Legenda funigeilor*, poem dramatic, şi în *Carmen saeculare*, poem istoric, pot fi depistate contribuţiile lui St. O. Iosif, toţi cercetătorii sînt de acord că în *Cometa*, comedie în versuri, colaborarea lui Iosif este nulă.

Anghel a reuşit să-şi contureze o personalitate artistică proprie, bine diferenţiată, care n-a urmărit şi nici n-a realizat un anumit tipar artistic tributar unui curent sau şcoală literară. Poezia lui a asimilat creator lirismul eminescian, topit într-o formulă proprie în care s-au absorbit, pierzîndu-şi identitatea, aluviuni romantice, parnasiene şi simboliste.

[1] T. Vianu — *Arta prozatorilor români*, vol. II, B.P.T., 1966, p. 81.

După Eminescu și Macedonski, înainte de Arghezi și Blaga, Dimitrie Anghel s-a afirmat ca un poet original, dînd expresie artistică unei structuri sufletești complexe, moderne.

Poet al florilor, al dragostei și al mării, el se remarcă prin sensibilitate delicată, fantezie sclipitoare, rafinament intelectual și muzicalitate.

M. I. DRAGOMIRESCU

TABEL CRONOLOGIC

1795 S-a născut bunicul scriitorului, *Anghel Constantin (Constantinovici)*, fiul lui Constantin şi al Smarandei Chanovici.
Anghel Constantin a fost cîrciumar şi proprietar în Iaşi, îmbogăţindu-se din negustorie şi din arendarea unor moşii. Era prieten cu M. Kogălniceanu, cu Anastasie Panu şi admirator al lui Alexandru Ioan Cuza, făcînd parte din burghezia în formare care a sprijinit făurirea României moderne.

1814 S-a născut Ecaterina Zarifopol, bunica scriitorului, soţia lui Anghel Constantin. După mamă, era din familia generalului I. Coletti (1788—1847), luptător pentru independenţa Greciei. După mărturii de familie, bunicii din partea tatălui ar fi fost aromâni fugiţi din părţile Ianinei pe la începutul secolului al XIX-lea, din cauza persecuţiei lui Ali Paşa. Prin bunică, Dimitrie Anghel era văr cu criticul Paul Zarifopol.

1821 Răscoala lui Tudor Vladimirescu. Mişcarea eteristă.

1822 Proclamarea independenţei Greciei.

1833 La *3 septembrie* s-a născut la Iaşi Dimitrie Anghel, tatăl scriitorului.

Vinde cîrciuma şi investeşte banii în agricultură : cumpără şi arendează moşii pe care le exploatează, introducînd tehnica nouă sub influenţa lui Ion Ionescu de la Brad, împreună cu care a lucrat moşia Cîlineşti, pe care D. Anghel o luase cu arendă de la stat.

D. Anghel, tatăl, era liberal fracţionist din gruparea lui C. A. Rosetti, condusă la Iaşi de profesorul Nicolae Ionescu, fratele lui Ion Ionescu de la Brad. Era un adversar înverşunat al junimiştilor. A fost deputat de cîteva ori, votînd împotriva acordării apanajelor coroanei în 1884. Era prieten cu M. Kogălniceanu : *„O prietenie veche îl lega de tata şi, cu toată deosebirea de cultură ce era între ei, marele om iubea drumul casei noastre"*, scrie D. Anghel în evocarea *M. Kogălniceanu (Poezii şi proză,* E.S.P.L.A., Buc., 1957, p. 212).

Scriitorul îşi zugrăveşte tatăl fără dragoste, deşi îi admiră „flacăra vie a minţii". *„O clipă de răgaz n-ai avut să-ţi mîngîi copiii. Străini am crescut noi de tine şi puţin am auzit vorba ta." (Tata, Poezii şi proză,* p. 220.)

1845 *10 octombrie :* S-a născut la Constantinopole, Erifilia Leatris, mama poetului, grecoaică cultivată (ştia limbile : engleză, franceză şi germană) ; despre ea C. D. Anghel, fratele scriitorului, a scris : *„...o fire poetică şi avidă de cultură pe care şi-a îndestulat-o din belşug din literatura clasică elină şi din cea romantică"*.

1848 Au loc mişcări revoluţionare burghezo-democratice în Moldova, Muntenia şi Transilvania.

1850 Anghel Constantin, bunicul scriitorului, face parte din comisia pentru organizarea participării Moldovei la Expoziţia de la Londra, alături de C. Sturza, Gh. Asaki, M. Kogălniceanu şi H. Gheorghiu.

1859 24 ianuarie : Unirea Moldovei şi a Munteniei prin alegerea ca domnitor a lui Alexandru Ioan Cuza.
1863 Este înfiinţată la Iaşi societatea literară „Junimea".
1866 3 aprilie : Izbucneşte la Iaşi, ca un protest împotriva răsturnării lui Alex. I. Cuza, mişcarea separatistă în care se pare că a fost amestecat şi Anghel Constantin (în pivniţa lui s-a ascuns, într-un butoi, mitropolitul Calinic, fruntaş al mişcării).

1867 februarie : Se căsătoresc părinţii poetului, Erifilia Leatris şi Dimitrie Anghel.

1 martie : Apare revista *Convorbiri literare.*

4 decembrie : S-a născut Constantin D. Anghel, fratele mai mare al poetului. El a făcut parte din cercul socialist din Iaşi, condus de I. Nădejde. Terminînd liceul la Iaşi, în 1884, pleacă la Paris unde îşi ia licenţa în drept, apoi doctoratul. Face parte din grupul socialist român din Paris împreună cu Emil Racoviţă, D. Voinov, Al. şi I. Radovici, Paul Bujor, Alex. Slătineanu şi G. Diamandy.

1869 31 octombrie : S-a născut al doilea frate al scriitorului, Paul D. Anghel. A studiat între 1888—1897 medicina la Paris. Membru al mişcării socialiste. Amintirile lui despre scriitor au fost publicate de Rodica şi Vlad Anghel, fiii lui.

1872 16 iulie : S-a născut Dimitrie Anghel, în satul Corneşti, comuna Miroslava, la 8 km sud-vest

de Iaşi, unde se afla moşia şi conacul familiei, cu o splendidă grădină, cîntată de el în volumul *În grădină*. Mitif locuia cu familia cînd la Corneşti, cînd la Iaşi pe strada Sfînta Vineri nr. 18, în plin centru comercial al oraşului.

3 august : Moare Anghel Constantin, bunicul poetului, în vîrstă de 77 de ani. Este înmormîntat în curtea bisericii de pe moşie.

1874 S-a născut Andreea Anghel, sora scriitorului. (Se va căsători cu ofiţerul de marină Angelo Teodorescu.)

1877—1878 Războiul pentru Independenţa României.

1879 *10 ianuarie :* Moare după o lungă suferinţă, la 34 de ani, Erifilia Anghel lăsîndu-l pe Mitif orfan la 6 ani şi jumătate. Scriitorul a evocat-o cu dragoste : *„Gura ta a tăcut aşa de curînd şi farmecul vorbelor dulci, ce le poate spune o mamă, au sunat aşa de puţin în auzul meu. De copil n-am avut nimănui să spun ce mă doare, ochii mei n-au avut către cine să se întoarcă, mînele mele spre cine să-şi întindă desnădejdea.*

Şi tu erai duioasă mamă... Puţinele cărţi ce au rămas de la tine, cu pagini însemnate pe margini, spun că-ţi era drag să visezi, povestesc că te-au încîntat şi pe tine vorbele sonore şi ritmata cîntare a versurilor.

Ai visat şi tu şi mi-ai lăsat partea asta şi mie, hărăzindu-mi putinţa de a mă înduioşa şi de a-mi aduce aminte de toate.“ (Mama, Poezii şi proză, pp. 192—193.)

Mama este înmormîntată la Corneşti, în curtea bisericii de lîngă conac.

1879—1883 Urmează şcoala primară la Institutul particular al lui Caracaş, apoi la Institutul pedagogic condus de Alexandru Lambrior.

1880 6 octombrie : Moare Ecaterina Anghel, bunica scriitorului (înmormîntată la Cornești).

1881 Apare la Iaşi revista *Contemporanul*, cu mare influenţă printre tinerii ieşeni.
1883 Boala lui Eminescu. Apare primul lui volum de versuri.

1883—1888 Urmează gimnaziul la „Institutele Unite" din dealul Sărăriei ; rămîne repetent în clasa a III-a (a fost desigur tulburat de necazurile financiare ale tatălui şi de boala de nervi a acestuia urmată de paralizie).

1884 Apare la Iaşi *Revista socială.*
1885 O dată cu mutarea la Bucureşti a lui Iacob Negruzzi, „Junimea" şi *Convorbiri literare* părăsesc Iaşii.

1888 7 martie : Elev fiind (16 ani) participă entuziast la primirea făcută în Iaşi lui George Panu, după exilul lui, urmare a unei condamnări pentru articole antimonarhice : *„Eram şi noi în mulţimea aceea* — îşi va aminti Anghel în 1909 — *urmînd şivoiul şi în mintea noastră am păstrat pe totdeauna amintirea acestui triumf ce răsplătea pe cel ce îndrăznise să-şi spună gîndurile, convingerile lui şi credinţele zilelor de atunci, cu atîta sinceritate şi energie*". (St. O. Iosif şi D. Anghel, *Domnul Pann şi poezia noastră, Portrete,* pp. 83—84.)
31 iulie : Moare D. Anghel, tatăl scriitorului. În ultimii ani, înglodat în datorii şi ipoteci,

averea lui a fost grav primejduită. Se pare că din această cauză s-a îmbolnăvit de nervi, fiind internat la spitalul Socola.

16 septembrie : „Creditul Fonciar Urban" din Iaşi anunţă de închiriat casele familiei Dimitrie Anghel, din strada Sfînta Vineri nr. 18.

După moartea tatălui, fiii lichidează moştenirea, încurcată în ipoteci, transformînd ce mai rămăsese în bani. Au fost vîndute şi moşia cu conacul şi grădina din Corneşti. Cu banii obţinuţi îşi vor continua studiile la Paris, unde va sosi în 1893 şi scriitorul.

Este înscris la gimnaziul „Alexandru cel Bun" din Iaşi în clasa a III-a pe care o promovează în 1889.

octombrie : I. Nădejde este ales deputat al colegiului al III-lea de Iaşi, după balotaj. Probabil că la campania electorală a participat şi viitorul scriitor. Ca şi fraţii lui mai mari, face parte din mişcarea socialistă. A activat în cercul socialist condus de I. Nădejde. Îşi va aminti mai tîrziu : *„...din nenumăratele străzi ale tăcutului Iaşi, ne strecuram misterioşi, ca nişte umbre spre dealul Sărăriei" (Povestea unui muşuroi, Fantome,* Buc., 1911, p. 69.)

Face parte din cenaclul literar condus de N. Beldiceanu, pe atunci socialist, alături de A. D. Xenopol, Eduard Gruber, A. Gorovei, Isabela Sadoveanu, Artur Stavri, C. D. Anghel şi alţii. Aici îl cunoaşte pe Ion Creangă pe care îl vizitează la bojdeuca din Ţicău.

1889 15 iunie : Moare Mihai Eminescu.

31 decembrie : Moare Ion Creangă.

Este înscris, tot la gimnaziul „Alexandru cel Bun", pe o listă de *„elevi primiţi pentru anul 1889—1890"* în clasa a IV-a. Un conflict cu profesorul de franceză Alexandru Bădărău îl face să părăsească şcoala, pentru totdeauna, fără să fi terminat gimnaziul.

Se pare că a fost elev al Şcoalei de Bellearte din Iaşi. Îşi adună primele 13 poezii (eminesciene) într-un caiet intitulat *Versuri, Mitif, 1890,* dedicîndu-le unui prieten, „Ţucu" (Alexandru Blancfort), identificat de acad. D. Panaitescu-Perpessicius în studiul *Un capitol inedit din biografia lui Dimitrie Anghel,* publicat în *Limbă şi literatură,* nr. 7, 1963, pp. 4—28 ; tot aici sînt reproduse cele 11 poezii rămase inedite, împreună cu trei scrisori trimise de Mitif aceluiaşi prieten.

22 august : Moare Vasile Alecsandri.

1891 Rămas singur la Iaşi lichidează ultimele rămăşiţe din averea părintească şi se dedică activităţii literare şi celei politice (socialiste).

Se afla sub îndrumarea literară a lui N. Beldiceanu. Citeşte mult şi scrie.

Locuieşte cu un prieten, poet aspirant şi el, nu departe de casa lui Beldiceanu.

octombrie : Debutează în *Contemporanul,* VII, nr. 10, cu poeziile *Plînset de grieri* şi *Zîna codrilor de brad,* din caietul *Versuri, Mitif, 1890,* pe care însă nu le-a inclus în volumele lui de poezii.

20 iunie : Moare M. Kogălniceanu.

1893 *ianuarie—iulie* : Călătorește în Italia luîndu-l pe cheltuiala lui și pe prietenul poet Ion Păun. *„Călătoria a fost o continuă uimire. Ieșeam întîia oară din țară. Ne-am oprit succesiv la Fiume, Veneția, Bolonia și Florența, despărțindu-ne apoi la Roma"* (Iosif și D. Anghel, *I. Păun-Pincio*, în *Portrete*, p. 18).
Îmbolnăvindu-se de febră tifoidă, la Roma, este îngrijit cu devotament de către Ion Păun-Pincio. Cei doi prieteni s-au întîlnit la Roma și cu poetul Gheorghe din Moldova.
Urmărește activitatea socialiștilor italieni, căci într-o scrisoare din Roma scrie la 2 mai : *„Întîi mai aici liniște desăvîrșită, nici un soi de manifestație"* (M. I. Dragomirescu : *Dimitrie Anghel — contribuții la o monografie*, în *Limbă și literatură*, IV, 1960, p. 141).

aprilie : Înființarea Partidului Social Democrat al Muncitorilor din România.

iulie sau *august* : Sosește, venind de la Roma, la Paris, unde se aflau la studii frații lui, Constantin și Paul, împreună cu Andreea, sora lor. Va rămîne în Franța pînă în 1902.
În acest răstimp va face cîteva călătorii în țară, în Franța, în Elveția, Spania și Italia.
septembrie : C. D. Anghel devine redactor permanent la *Adevărul*, condus de Al. Beldiman, în care încep să publice D. Anghel, I. Păun-Pincio, St. O. Iosif.

1893—1894 Colaborează la *Adevărul* și la *Almanahul social-democrat pe 1894*.

1893—1896 Face parte din grupul socialist al românilor din Paris.

1894 *24 noiembrie :* Într-o scrisoare, adresată în țară prietenilor Alexandru Smeltz și I. Păun-Pincio — amîndoi socialiști —, se socoate abonat la *Lumea Nouă*, oficiosul Partidului Social Democrat al Muncitorilor din România.
Frecventează cafenelele literare, unde îi vede pe Paul Verlaine și Oscar Wilde, în anii lor de declin, și se apropie de Jean Moréas.
Este prieten la Paris cu Ion G. Duca, Iancu Păucescu, Alfred și Iorgu Juvara, pictorul Kimon Loghi.

1895 *aprilie :* Asistă probabil la al III-lea Congres al P.S.D.M.R., cînd C. D. Anghel este ales în conducerea partidului.

1898 *octombrie :* Se întoarce în țară unde stă pînă în aprilie 1899.
Publică, în acest timp, traduceri din folclorul spaniol și italian, în *Adevărul de joi* și în *Pagini literare.*

1899 Se întoarce la Paris. Împreună cu Adolf Clarnet, care fusese expulzat din țară ca socialist, asistă la o întrunire socialistă, în sala Tivoli, unde îl ascultă copleșit de emoție pe Jean Jaurès.
octombrie : Vine de la Paris la Broșteni, în nordul Moldovei — fratele său, Paul Anghel, era medic aici.
Colaborează la *Pagini literare, Literatura și arta română* și la *Cugetarea,* revistă scoasă la Botoșani de prietenul său Alexandru Smeltz.

1900 Se deschide Expoziția Internațională de la Paris.

1900 *9 februarie :* Perfectarea intrării „generoșilor" în partidul liberal, prin banchetul dat în cinstea lui Dimitrie Sturza. D. Anghel era în acel mo-

ment în Bucureşti. Nu se ştie însă dacă a luat parte la banchet.
aprilie : Se întoarce la Paris, unde îl întîlneşte pe St. O. Iosif, cu care se împrieteneşte.
15 noiembrie : St. O. Iosif trimite de la Paris lui Ion Bogdan, redactorul *Convorbirilor literare*, o traducere a lui Anghel din poetul Greciei antice, Moschus. Poezia va apărea în numărul din 15 decembrie.

1901 *8 ianuarie :* St. O. Iosif trimite de la Paris aceluiaşi I. Bogdan cîteva *Populare spaniole*, traduse de Anghel, care vor apărea la 1 decembrie.

1902 Întors definitiv în ţară, petrece vara împreună cu St. O. Iosif şi alţi scriitori la moşia din Dumbrăveni a lui Leon Ghica, unde este dezvelit un bust al lui Eminescu. Aici la Dumbrăveni, împreună cu St. O. Iosif, traduce 20 de poezii din Paul Verlaine, care vor apărea în *Convorbiri literare* şi în *Sămănătorul*.
29 septembrie : Îşi începe colaborarea la *Sămănătorul*, unde este introdus de către St. O. Iosif. Va deveni nu numai un colaborator frecvent al revistei, ci şi un membru activ al comitetului de redacţie. Împreună cu Iosif a stăruit pe lîngă G. Coşbuc să nu părăsească conducerea revistei (vezi scrisoarea lui Chendi către G. Coşbuc, din 12.III.1903, publicată în *Gazeta literară* din 15 septembrie 1966).
La *Sămănătorul* a semnat şi cu pseudonimele Fulga, Teofil Jianu, Măghiran, Rozmarin, Florin, V. Ieronim ; apoi, sub acela de A. Mirea, colaborările cu St. O. Iosif.

1903 iulie : Apare volumul de versuri *Traduceri din Paul Verlaine* de D. Anghel şi St. O. Iosif, Bucureşti, Biblioteca „Sămănătorul" nr. 38, Editura Minerva, 1903, 95 pagini, cu portretul lui Verlaine desenat pe copertă de către J. Al. Steriade. Volumul are un *Cuvînt înainte*, iar la sfîrşit o *Notă biografică* despre Paul Verlaine.

1904 23 iulie : St. O. Iosif şi Natalia Negru se căsătoresc.

1905 februarie : Apare volumul *În grădină* (poem) fără an, la „Socec", editat de G. Juvara, prietenul poetului, cu o copertă în culori şi desene de Kimon Loghi, amic din timpul boemei pariziene.

Gh. Adamescu, după el G. Călinescu şi alţii dau ca data apariţiei volumului anul 1903, astfel trecut şi în *Dicţionarul enciclopedic român*. Data este eronată. *(Moldova* din Botoşani, publicaţia prietenului său Alex. Smeltz, anunţa la 1 ianuarie 1905 : *„Aflăm cu o vie bucurie că talentatul poet Dimitrie D. Anghel în curînd va scoate un volum de poezii".)*

Primele recenzii apar la 25 februarie 1905 *(Literatura şi arta română)*, 1 aprilie 1905 *(Viaţa nouă)* şi 10 aprilie 1905 *(Sămănătorul)*. Articolul lui Sextil Puşcariu *Poeţii noştri*, publicat de *Junimea literară* din Cernăuţi, în 1904, se referă la poeziile publicate în reviste, nu la primul volum *În grădină*.

1905 iunie : N. Iorga preia conducerea „Sămănătorului", la care D. Anghel nu publică nimic în anul 1905.

1905—1907 D. Anghel şi I. Minulescu sînt funcţionari la Constanţa, Direcţia administrării bunurilor Dobrogei, numiţi de Iancu Păucescu.
Asistă la debarcarea potemkiniştilor (25 iunie-8 iulie) ; scrie în articolul despre **dr.** C. Rakovski *„L-am văzut în diverse ocazii, după trista debarcare a potemkiniştilor la noi, devotîndu-se, ajutînd pe aceşti marinari rămaşi fără patrie..."*

1906 D. C. Ollănescu-Ascanio prezintă Academiei Române raportul pentru premierea volumului *În grădină,* fără rezultat.
22 octombrie : N. Iorga se retrage de la direcţia „Sămănătorului".
12 noiembrie : În *Sămănătorul* este anunţată cooptarea lui Dimitrie Anghel şi C. Sandu-Aldea în conducerea revistei, alături de St. O. Iosif, M. Sadoveanu şi I. Scurtu.
vara : Apare volumul *Poezii* de *Henric Ibsen,* traduceri de St. O. Iosif şi D. Anghel, Bucureşti, Institutul de Arte Grafice şi Editură „Minerva". O scurtă prefaţă, nesemnată, probabil a unuia din traducători, dă cîteva date despre viaţa lui Ibsen, care murise nu cu mult înainte de apariţia volumului. Cuprinde 11 poeme.

1907 primăvara : Izbucneşte răscoala ţărănimii din România, înăbuşită în sînge de clasele stăpînitoare.

1907 Răscoala va găsi ecou în poeziile *1907* şi *Scrisoare deschisă a unui melc* publicate de Anghel şi Iosif în *Caleidoscopul lui A. Mirea.*
Polemizînd cu *Viaţa românească* şi cu Ibrăileanu, condamnă represiunea din 1907.
martie-aprilie : Publică împreună cu Ion Minu-

lescu în *Viaţa literară şi artistică* şi în *Sămănătorul,* sub pseudonimul Gabriel Şutzu, traduceri din Charles Guérin, H. Bataille, V. Hugo şi Henri de Régnier, apărute în volum în 1935.
26 august : Încep să apară în *Sămănătorul* versurile semnate *A. Mirea,* pseudonimul scriitorilor D. Anghel şi St. O. Iosif. Apare *Legenda funigeilor,* poem dramatic în trei acte, scris în colaborare cu St. O. Iosif (Iaşi, Ed. Viaţa românească, 59 pagini). A fost retipărită în Biblioteca pentru toţi nr. 534 ; reprezentată în 1922 de către Compania teatrală „Insula", condusă de B. Fundoianu.

1908 Ia parte la consfătuirile din 13 martie şi 28 aprilie în care se iniţiază înfiinţarea unei „Societăţi a oamenilor de litere". Preşedintele Comitetului este Cincinat Pavelescu ; G. Ranetti şi D. Anghel sînt vicepreşedinţi, iar St. O. Iosif, bibliotecar.
iunie : Împreună cu M. Sadoveanu şi N. Iorga participă, la Cernăuţi, la jubileul Societăţii academice „Junimea".
22 iunie : D. Anghel şi St. O. Iosif se retrag de la *Sămănătorul.* Lucrează împreună la alcătuirea unei antologii de poezie românească.
iulie : Apare *Cometa,* comedie în trei acte în versuri, în colaborare cu St. O. Iosif (Bucureşti, edit. Librăriei Socec et. Co., 1908, 76 pag.). Retipărită în „Biblioteca populară Socec" nr. 113—114, Buc., 1912, 93 pag. Publicată în *Viaţa românească* din mai şi iunie 1908. La 22 iulie, autorii au cedat editurii „Socec" pentru 500 lei, manuscrisul. Se reprezintă prima dată în septembrie-octombrie 1911 cu Maria Giurgea, Ion

Iancovescu şi Petre Liciu. Reprezentată în stagiunile 1911—12 şi 1912—13.

iulie : Apare *Caleidoscopul lui A. Mirea* vol. I (Buc., Ed. „Minerva", 208 pag.). Apariţia volumului este anunţată în *Sămănătorul* din 6 iulie 1908.

În stagiunea 1908—1909 Teatrul Naţional reprezintă în traducerea lui, *Amorul veghează* de Robert de Flers şi G. A. Caillavet (comedie în 4 acte).

1909 *Amorul veghează* a fost tipărită în „Biblioteca pentru toţi" nr. 463—463 bis, Ed. „Alcalay", Bucureşti.

februarie : Apare *Carmen saeculare,* poem istoric în două părţi, de D. Anghel şi St. O. Iosif (Biblioteca românească enciclopedică „Socec", nr. 63, Bucureşti, 43 pag.). Poemul a fost cerut de Direcţia Teatrului Naţional, pentru aniversarea a 50 de ani de la Unire şi a fost reprezentat pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti la 24 ianuarie. Reeditat de Cartea Românească în 1929.

februarie-martie : Apare al doilea volum de poezii : *Fantazii* (Librărie editoare „Socec et. Comp.", Bucureşti, 118 pag.).

Apare în foiletonul ziarului *Ordinea,* începînd din 29 februarie, romanul *Strigoiul Carpaţilor* de Al. Dumas-tatăl, traducere de D. Anghel şi St. O. Iosif. Apare apoi în volum în Biblioteca „Minerva", nr. 38, Bucureşti, 106 pag.

iunie : Ia parte împreună cu St. O. Iosif şi Natalia Negru la sărbătorirea lui Eminescu de la Botoşani, cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la moartea poetului. Cu acest prilej, prin grija lui Alex. Smeltz a apărut volumul comemorativ

Eminescu în care D. Anghel şi St. O. Iosif publică poezia *Lui Eminescu* apărută şi în ziarul *Minerva* din 26 iulie 1909.

14 iulie : Ia parte la comemorarea lui Eminescu la Galaţi împreună cu Natalia Negru şi St. O. Iosif.

În urma raportului făcut de D. Zamfirescu, autorii sînt premiaţi cu premiul „Adamachi" (2000 lei) pentru *Legenda funigeilor, Cometa* şi *Caleidoscopul lui A. Mirea,* vol. I.

Apare *Camöens,* poem dramatic într-un act, de Fr. Hahn, tradus în colaborare cu St. O. Iosif (Biblioteca românească enciclopedică Socec, nr. 73, Buc., 1909, pag. 52). S-a reprezentat la Teatrul Naţional în stagiunile 1911—1912 şi 1912—1913, director fiind I. Bacalbaşa. Despre reprezentarea piesei, D. Anghel publică articolul *După reprezentarea lui Camöens* în *Rampa* I, 15, 3 noiembrie 1911.

Tipăreşte împreună cu I. Oncescu *Călăuza Serviciului Maritim Român* (în limba franceză şi în limba română).

2 septembrie : E prezent la votarea statutelor şi alegerea comitetului „Societăţii scriitorilor români" în care M. Sadoveanu era preşedinte, Anghel vicepreşedinte iar Emil Gîrleanu secretar-bibliotecar. „Societatea Scriitorilor Români" a organizat şezători literare la Bucureşti, Buzău, Ploieşti, Suceava, Galaţi, Brăila, Piatra-Neamţ, Cîmpulung, Rădăuţi, Cernăuţi, Sibiu, Iaşi, Craiova, Arad, Bîrlad etc. Primele şezători au fost organizate în Bucovina apoi în Ardeal.

27 noiembrie—15 aprilie (1910) : Apare revista săptămînală *Cumpăna,* condusă şi scrisă de

M. Sadoveanu, D. Anghel, St. O. Iosif şi Ilarie Chendi, care părăsiseră *Sămănătorul.*

1910 ianuarie : Apare vol. II din *Caleidoscopul lui A. Mirea* (Buc., Ed. „Minerva", 170 pag.). Apariţia e anunţată în *Viitorul* din 21 oct.— 3 noiembrie 1909, *Minerva* din 3 februarie 1910 şi *Seara* din 5 februarie 1910.

31 ianuarie—2 februarie : Are loc Congresul pentru refacerea Partidului social democrat.

aprilie-mai : Apare *Cireşul lui Lucullus*, proză scrisă în colaborare cu St. O. Iosif (Buc., „Minerva", 239 pag.). Volumul a apărut tradus în limba franceză, în 1911—12, sub titlul *La cerisier de Lucullus* în colecţia „Les milles nouvelles", Paris, I. Gallequi.

5 februarie : Inaugurarea localului „Societăţii scriitorilor români", cu participarea lui Anghel şi St. O. Iosif. Sediul se afla la locuinţa lui D. Anghel din clădirea Luvru (Calea Victoriei), etajul II.

Apare volumul *Portrete* în „Biblioteca pentru toţi" nr. 580, de Iosif şi Anghel, Ed. Librăriei Leon Alcalay, Bucureşti.

mai-iulie : Se produce ruptura dintre D. Anghel şi St. O. Iosif.

august : Apare piesa *Gringoire*, comedie într-un act de Th. de Banville. Traducere de D. Anghel şi St. O. Iosif, Buc., 1910, Tip. coop. „Poporul". Traducerea s-a făcut pentru Compania dramatică Davila, care a jucat-o la Constanţa, la 15 august, cu prilejul inaugurării Cazinoului. Reprezentată la Teatrul Naţional în stagiunea 1913—1914 directori fiind Al. Da-

vila, I. Al. Brătescu-Voineşti, G. Diamandy. Reprezentată la Teatrul Armatei în 1959.

1911 *29 ianuarie :* Aflîndu-se la Paris împreună cu Natalia Negru îi arde locuinţa din Calea Victoriei (casa Luvru) unde era şi sediul „Societăţii scriitorilor români". Poetul a pierdut în acest incendiu întreaga avere, tablouri, manuscrise etc. „«*Societatea*» *a pierdut aproape toată averea ei, iar Anghel şi-a plîns cenuşa lui* Hyperion, *manuscrisul romanului său, pe care n-a mai avut nici îndemn, nici vreme să-l refacă*" (Victor Ion Popa : *Societatea scriitorilor români în Boabe de grîu,* V, nr. 10, 1935 p. 616). Întors în ţară, e internat într-o clinică de boli nervoase. Scriitorii prieteni organizează o campanie de presă în sprijinul poetului.
aprilie : Îi apare volumul în proză *Povestea celor necăjiţi. Fantezii şi portrete* (Bibl. Lumina nr. 13, „Librăria Nouă", Bucureşti, 126 p., fără an). *Ramuri* din 15 aprilie anunţa apariţia volumului.
mai : Apare *Fantome,* cel mai valoros volum de proză al lui Dimitrie Anghel (Institutul de arte grafice Minerva, Buc., 240 pag.).
15 august : Lumea nouă, ziar social-democrat, publică *Minerul,* poezie de H. Ibsen, tradusă în colaborare cu St. O. Iosif şi inclusă în volumul apărut în 1906.
11—24 octombrie : A apărut în *Tribuna* (Arad) *Prologul* scris în colaborare cu V. Eftimiu, citit la Teatrul Naţional din Craiova. Republicat în *Flacăra* din 21 aprilie 1912 sub titlul *Ce e teatrul — Prolog, scris pentru Teatrul Naţional din Craiova.* Despre colaborarea lor literară acad. Victor Eftimiu a scris după 50 de ani de la

moartea lui D. Anghel: „*Am scris împreună două prologuri:* Teatrul *şi* Războiul. *Am scris împreună e un fel de a vorbi, fiindcă adevăratul autor al atîtor poeme semnate alături de altcineva, — St. O. Iosif, Leon Feraru, Vasile Savel, Victor Eftimiu — era el, Mitif. Colaboratorul juca mai mult rolul unui stimulent decît al coautorului. Anghel dicta, preumblîndu-se prin odaie, celălalt făcea mai mult oficiul de secretar. Minunatele cronici din* Caleidoscopul lui A. Mirea *şi care au avut un mare succes pe vremuri erau considerate ca fiind ale lui D. Anghel şi St. O. Iosif, cînd de fapt ele poartă mai mult pecetea celui dintîi: umor, eleganţă, muzicalitate, ironie, surîs melancolic. Cu St. O. Iosif, Anghel a mai semnat două piese de teatru în versuri:* Cometa *şi* Legenda funigeilor. *În* Cometa, *e vădită mîna lui Anghel; în poemul fantastic* Legenda funigeilor *trece mai curînd inspiraţia lui St. O. Iosif, care era mai cald, mai duios, mai impregnat de o poezie nordică, învăluită în ceaţă.*" (V. Eftiniu: *D. Anghel* în volumul *Portrete şi amintiri*, E.P.L., 1965, p. 515).

15 octombrie: Este numit inspector al artelor în Ministerul Instrucţiunii Publice. Pînă atunci fusese referent literar la Casa Şcoalelor.

octombrie: Cu ocazia dezvelirii la Galaţi a monumentului lui Eminescu, ţine în numele „Societăţii Scriitorilor Români" o cuvîntare, publicată sub titlul *Prinosul unui iconoclast* în volumul *Triumful vieţii*.

Apare în traducerea lui *Pescarul şi sufletul său* de Oscar Wilde cu un studiu asupra lui

O. Wilde de C. Stere (Bibl. Minerva, nr. 103, Ed. „Cartea Românească", Buc., 96 pag.).
decembrie : Apare volumul de proză *Oglinda fermecată — Fantazii* (Ed. revistei *Flacăra*, Buc., 160 pag.).

1912 februarie : Apare volumul de proză : *Triumful vieţii — Fantazii şi portrete* (Bibl. pt. toţi, nr. 711, Ed. „Alcalay", Bucureşti, fără dată, 92 pag.). Bucata *Ultimele pagini* e datată de autor : 1 dec. 1911.
Protestează împotriva manifestaţiilor ostile care au avut loc cu prilejul reprezentării piesei *Manasse* de Ronetti Roman.
16—29 aprilie : Semnează împreună cu un grup de scriitori participanţi la o şezătoare literară la Arad o „declaraţie" în care arată că doresc *„întărirea legăturii de prietenie cu tovarăşii lor care călăuziţi de aceleaşi credinţe duc cu bărbăţie şi jertfe lupta pentru redeşteptarea naţională şi culturală a poporului românesc din Ungaria"*.
1 mai : Ia parte la banchetul din sala Oppler dat pentru sărbătorirea fruntaşului mişcării socialiste din România, dr. Christian Racovski reîntors în ţară după un exil pentru anularea căruia se dusese o campanie intensă (la această campanie luase parte şi Anghel printr-un articol, *Racovski* publicat în *Cumpăna* din 4 decembrie 1909 şi reprodus în volumul *Portrete*). La această manifestare a luat parte şi Tudor Arghezi *(Facla,* 19 mai 1912).
septembrie—decembrie : Apare ultimul volum de proză *Steluţa — Fantazii şi paradoxe* („Bibl. pentru toţi", nr. 87, Ed. „Alcalay", 96 pag., fără an).

septembrie-octombrie : Premiera la Teatrul Național din București a piesei *Marșul nupțial*, 4 acte, traducere după H. Bataille. Reprezentată în stagiunea 1912—1913, directori fiind : Bacalbașa și Al. Davila.

26 noiembrie : Într-o adunare a „Societății scriitorilor români" de la liceul Lazăr se alege un comitet nou, președinte : M. Dragomirescu ; vice-preș. : Brătescu Voinești ; secretar : C. Theodorian ; membri : M. Sadoveanu, D. Anghel ș.a.

15 decembrie : Apare în *Flacăra*, *Războiul — Prolog* semnat în colaborare cu Victor Eftimiu ce va fi recitat de Al. Davila la serbarea „Iarnicei" ; a apărut apoi și într-o broșură de 8 pagini, în Ed. „Flacăra" (fără an).

1912—1913 Semnează în *Flacăra* sub pseudonimul Ola Canta, admirabile versuri și proză, scrise în colaborare cu Leon Feraru.

1913 15 ianuarie : Se retrage definitiv din conducerea S.S.R., fiind înlocuit cu Bogdan-Duică.

30 martie—octombrie : Publică în *Flacăra* ultimele poezii : *Gherghina*, *Cîntecul greierului*, *Balul pomilor* și *Puterea amintirii*.

22 iunie. Moare St. O. Iosif.

1914 octombrie : După îndelungate neînțelegeri familiale se sinucide, la via soției din Buciumeni-Tecuci.

13 noiembrie : După o internare de două săptămîni la Iași, în clinica fratelui său Paul Anghel, moare și e înmormîntat la cimitirul Eternitatea din Iași.

*

După moartea lui, între manuscrisele poetului s-au găsit : o traducere din *On ne badine pas avec l'amour* de A. de Musset şi scenariul unei piese în versuri *Ludovic II al Bavariei.*

1922 *iulie-august :* Apare volumul *Poezii* sub îngrijirea lui C. D. Anghel. Volumul cuprinde ciclurile *În grădină, Fantazii,* apoi *Inedite* şi *Traduceri* (Ed. Cartea românească, Bucureşti, 212 pag. (fără an).

1924 Apare volumul *Proză* sub îngrijirea lui C. D. Anghel, cuprinzînd aproape numai texte inedite, unele semnate A. Mirea (Ed. Cartea românească, Buc., 1924, 192 pag.).

1925 Apare studiul *Opera literară a poetului D. Anghel* de dr. Silvia T. Bălan, Bucureşti, „Cultura naţională".

1926 Apare la Praga traducerea volumului *Cireşul lui Lucullus* realizată de Jindra Huscova — Flajihansava.

1929 Apar *Fabule de La Fontaine* traduse în colaborare cu St. O. Iosif, Ed. „Cartea românească", Buc., 73 pag.
Clarnet scoate volumul de amintiri *Mitif, poetul florilor,* Ed. „Vremea", 96 pag.

1945 Apare monografia *Dimitrie Anghel — viaţa şi opera* de Şerban Cioculescu, Ed. „Publicom", Bucureşti 168 pag.

1956 august-septembrie : Apare *Calcidoscopul lui A. Mirea* în „Biblioteca pentru toţi" (ed. îngrijită, notele bibliografice şi cuvînt înainte de Mihail Dragomirescu, E.S.P.L.A., 176 pag.).

1957 septembrie-octombrie : Apare volumul *Poezii şi proză* (ed. îngrijită şi note bibliografice de Mihail Dragomirescu, cuvînt înainte de Valeriu Râpeanu, „Biblioteca pentru toţi", E.S.P.L.A., 416 pag.).

1963 aprilie : Apare în „Biblioteca şcolarului" *În grădină* (poezii şi proză) (ed. îngrijită de Andrei Rusu ; prefaţa de Margareta Iordan).
Acad. D. Panaitescu-Perpessicius publică studiul *Un capitol inedit din biografia lui Dimitrie Anghel* cuprinzînd în anexă 11 poezii inedite şi 3 scrisori necunoscute (în *Limbă şi literatură*, 7, Bucureşti, 1963, p. 4—28).

1966 Apare monografia *Dimitrie Anghel* de Teodor Vîrgolici (Editura Tineretului, 144 p.).

M. I. D.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Ediția de față este consacrată poeziei, proza urmînd a fi prezentată într-un volum separat.

Am inclus în acest volum și colaborările întrucît înțelegerea personalității lui Dimitrie Anghel ar apărea știrbită fără creația în colaborare. Am considerat că atît poeziile originale cît și traducerile semnate de Dimitrie Anghel împreună cu St. O. Iosif, Ion Minulescu, Victor Eftimiu și Leon Feraru — dintre care multe au rămas necunoscute, unele nefiind reeditate din timpul vieții scriitorului — nu pot lipsi dintr-o ediție completă a operei sale poetice.

În favoarea acestui principiu de alcătuire au pledat, ca argument principal, numeroasele mărturii contemporane care atribuie lui Dimitrie Anghel prioritate incontestabilă în procesul de creație și care converg spre ideea că opera în colaborare îl reprezintă în primul rînd pe el.

Eugen Lovinescu care a cunoscut bine epoca, pe Dimitrie Anghel și pe colaboratorii lui, scrie în Memorii *(1906—1916), p. 199* ...„În deosebire de ceilalți scriitori, Anghel prezintă o incapacitate aproape absolută de a scrie... el era totuși un auditiv întrucît nu-și vedea versul ci și-l auzea ; fără continuitate în vorbă, devenit însă orator poetic de îndată ce cădea în transa inspirației, el își dicta versurile, plimbîndu-se agitat prin cameră, cu ușurința omului politic ce dictează un articol de

ziar. În întreaga sa operă de colaborație, inspirația îi aparține, așadar, lui, oricare ar fi contribuția de șlefuire a lui St. O. Iosif."

C. D. Anghel vorbind la Radio, în 1932, spunea despre colaborările literare ale fratelui său: „Colaborarea avea loc în acest chip ; la el, cînd îl stăpînea transa inspirației, opera sa se zămislea în creier pe de-a-ntregul și pusă la punct în toate amănuntele, așa că el o dicta, preumblîndu-se ca și cum ar fi citit dintr-o carte.

Iosif, cu condeiul în mînă conducea inspirația celuilalt, o impulsiona sau o potolea după nevoie și o șlefuia în timp ce o așternea pe hîrtie. Cînd colaborarea dintre ei se desfăcu, Anghel se servi de un secretar care să-i prindă dictatul" *(Adevărul, 17 XI 1932, pp. 3—4).*

Natalia Negru a afirmat de mai multe ori că St. O. Iosif, mai bun stihuitor, îi corecta versurile lui Anghel. Aceasta însă nu poate anula afirmația contemporanilor că inspirația și turnarea ei în versuri îi aparținea în forma primă dar esențială lui Anghel, chiar dacă interveneau apoi unele corecturi de amănunt ale colaboratorului.

Revelatorii sînt și amintirile lui Vasile Savel, prietenul celor doi poeți și secretarul lui D. Anghel: „Cei doi poeți clădesc planuri literare. Anghel îmi pare ideea. Totuși Iosif are un nume. Anghel încă nu. Poate că Iosif îndulcește ascuțișurile tăioase ale lui Anghel... Vădit lucru, amîndoi sînt un contrast ; mi se pare că Anghel domină (Contemporanii, *1920, p. 83).* ...„De două luni sînt secretarul lui Anghel. E obișnuit, se vede, să nu mai scrie singur. Omul acesta e uimitor. Dictează cu o foarte mare ușurință, de aici poate acea muzicalitate și formă rară în proza lui" (Idem, *p. 87).*

Concludentă în acest sens este și afirmația făcută de Victor Eftimiu în ședința din 13 noiembrie 1964 a Societății de științe istorice și filologice, filiala București, care comemora 50 de ani de la moartea lui D. Anghel, inclusă în volumul Portrete și amintiri, *Buc., 1965, la p. 515 (citatul e reprodus de noi în Tabelul cronologic).*

Colaborarea lui D. Anghel cu Leon Feraru sub pseudonimul Ola Canta, este anunțată de revista Flacăra, *unde urma să apară, ca o creație a lui Dimitrie Anghel.*

V. Savel spune în Contemporanii *la p. 90 :* „Anghel a început a publica versuri în *Flacăra* sub ciudatul pseudonim Ola Canta".

Cît de mult îl reprezintă pe Anghel poezia Vezuviul, *semnată Ola Canta, dovedesc amintirile lui E. Lovinescu despre* „momentul unei spovedanii unice care a durat, ce e dreptul, o noapte întreagă... Cu orgoliu *(Anghel)* scoase apoi din buzunar poezia *Vezuviul* în care tragedia vieții lui intime ia forme de simbol și se îmbracă într-o expresie virilă și somptuoasă. Citind-o cu glasul său răguşit, se întrerupea mereu : Asta înseamnă a preface viața în artă..." (Memorii, *1900—1916, p. 200).*

Chiar și fără aceste convingătoare mărturii biografice ne putem da seama de paternitatea creațiilor semnate Ola Canta citindu-le : ele dau expresie unei suferințe sfîșietoare, străbătută de gîndul morții. Aceeași stare sufletească chinuită capătă expresie artistică și în creațiile din aceiași perioadă semnate Dimitrie Anghel : Gherghina, Cîntecul greierului *și mai ales* Puterea amintirii.

Critica literară analizînd operele în colaborare a remarcat că ele sînt caracteristice, ca experiență de viață și ca modalitate artistică, lui Anghel și nu colaboratorilor. Într-o cronică consacrată lui St. O. Iosif, I. Trivale scrie : „Păcat că în loc de a se dezvolta în sensul propriei sale individualități, Iosif a abdicat de la dînsa prin acea colaborare satirică cu D. Anghel... ; cel biruit și sacrificat în această ciocnire de originalități a fost Iosif și trebuia să fie el : în colaborarea naivității simple cu rafinarea artistică, cea dintîi trebuia să fie eclipsată de a doua." (Cronici literare, *pp. 340—341.*)

Șerban Cioculescu în valoroasa monografie Dimitrie Anghel, Viața și opera *(1945) face o amplă analiză a colaborărilor Anghel—Iosif, dovedind cît de mult îl reprezintă ele pe primul și cît de palid pe al doilea.*

Combătîndu-l pe Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu susține rolul important al lui St. O. Iosif (Vl. Streinu, Colaborarea Iosif—Anghel, în volumul Versificația modernă, pp. 327—335). Remarcînd varietatea versificației din creațiile colaborării Anghel—Iosif, Vl. Streinu afirmă că, pe cînd St. O. Iosif era un maestru al prozodiei, D. Anghel era, ca versificator, monoton și niciodată n-a folosit versul liber în opera proprie.

Versurile din tinerețe ale lui D. Anghel, pe care le publicăm în Anexa ediției de față, dovedesc contrariul prin varietatea versificației (Toamna, 10 oct. 1888, Lunci, 29 noiemb. 1888, Plînset de grieri publicată în Contemporanul din oct. 1890, Triste gînduri, 3 noiembrie 1889; Vremelnicie, publicată în Adevărul din 24 ianuarie 1894). Găsim la Anghel și versul liber în poezia În noapte publicată în Adevărul din 21 februarie 1894. Aceste încercări sînt datorate probabil influenței lui Beldiceanu din cenaclul căruia D. Anghel a făcut parte.

Varietatea versificației din Fantazii este controlabilă. Iambul domină, dar este prezent troheul; catrenele alternează cu distihuri, terține, cvinte și monostrofe; măsura versurilor este de 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14 și 16 silabe.

Varietatea versificației poate fi urmărită și în traduceri ca și în ultimele poezii publicate de Anghel sub propria semnătură: Himera, Spre Cythera, Marina, Cîntecul greierului, asupra cărora cercetarea lui Vladimir Streinu nu s-a oprit.

Despre opera de colaborare E. Lovinescu afirmă că „prin biruința elementului celui mai viguros, colaborația a confirmat numai talentul lui Dimitrie Anghel, pe bază de fantezie, de vers rostandian, de invenție verbală; contribuția lui St. O. Iosif nemaidistingîndu-se, fără a săvîrși vreo nedreptate, putem, deci, înscrie în capul acestui articol numai numele lui Anghel" (E. Lovinescu, Critice, II, p. 55).

Pompiliu Constantinescu crede că „traducerile făcute în colaborare din Verlaine, Henri de Régnier și Ibsen indică exclusiv gustul și orientarea lui Anghel, fiindcă Iosif a mers singur la Heine și baladiștii germani, la Shakespeare și Corneille, la Goethe, Schiller și Wagner. Toată proza artistică, fie în pre-

supusă colaborare cu Iosif (*Portrete, Cireșul lui Lucullus*, fie individual semnată (*Oglinda fermecată, Triumful vieții, Povestea celor necăjiți, Steluța, Fantome*) poartă exclusiva pecete a fanteziei lui Anghel.

La fel *Caleidoscopul lui A. Mirea, Legenda funigeilor* și *Cometa* sînt roadele fanteziei lui și nu ale unei colaborări active cu Iosif, din care să fi rezultat un scriitor nou.

Într-o eventuală ediție completă și definitivă, fiecăruia va trebui să i se restituie ceea ce-i aparține, fără a publica de două ori operele în colaborare" (*Pompiliu Constantinescu*, Scrieri, *I, p. 25*).

N. Iorga, Mihai Dragomirescu, G. Ibrăileanu, Alexandru Ciorănescu și alții au arătat cît de mult îl reprezintă pe D. Anghel ca om și ca artist, creațiile semnate în colaborare.

Pentru cuprinderea colaborărilor în volumul consacrat lui Dimitrie Anghel pledează o tradiție. Chiar în volumul Fantazii *scos de poet în 1909 aflăm traducerea baladei* Agnes *după Arany, semnată în colaborare cu St. O. Iosif (p. 86—91).*

Ediția Poezii *de Dimitrie Anghel, scoasă de C. D. Anghel la „Cartea Românească" în 1922, cuprinde cîteva poezii scrise în colaborare cu St. O. Iosif* (Închinare Iașului, Unui poet necunoscut, Troica, Înainte, Centifolia, Necunoscutul, Cometa), *semnate Ola Canta, pseudonimul colaborării cu Leon Feraru* (Halucinații, Vezuviul, Orologiul), *și în colaborare cu I. Minulescu* (Oraș francez, *după H. de Régnier*).

Ediția D. Murărașu din 1946, care dă numai o selecție din poeziile lui Anghel, cuprinde Închinare Iașului *(în colaborare cu St. O. Iosif) și* Vezuviul *(în colaborare cu Leon Feraru).*

Am lăsat în afara volumului de față Caleidoscopul lui A. Mirea *și toate poeziile semnate cu acest pseudonim pentru că:*

— aceste versuri au fost publicate sub un titlu deosebit care cred că trebuie păstrat;

— Caleidoscopul lui A. Mirea *are o tematică și o structură artistică aparte, reprezentînd o nouă ipostază a creației lui Anghel.*

Colaboratorii au fost amintiți pe coperta interioară, în titlul grupărilor pe care ediția le-a cuprins sau la sfîrșitul poeziilor răzlețe.

*

Prima parte a ediției noastre cuprinde creația poetică a lui Dimitrie Anghel (poezii originale, traduceri și adaptări).

Ciclul poeziilor originale l-am grupat după cum urmează:

— Din volume

— Din periodice

La sfîrșitul acestui ciclu am adăugat o Anexă *incluzînd primele poezii ale scriitorului (unele rămase în manuscris, altele publicate în periodice). Le-am separat de restul creației originale fiind insuficient realizate artistic, semnificative doar ca primă etapă în procesul de conturare a personalității poetului.*

Primele 13 poezii din Anexă *reproduc textul stabilit de acad. D. Panaitescu-Perpessicius în* Limbă și literatură, *7, 1964, pp. 15—22 (după manuscrisul* Versuri, Mitif, *1890, aflat la Muzeul de Istorie al Literaturii Române). Ordinea poeziilor este de asemenea cea indicată de acad. D. Panaitescu-Perpessicius.*

Ciclul traducerilor și adaptărilor le-am grupat astfel:

— Motive populare

— Traduceri din diferiți autori.

Gruparea Motive populare *cuprinde atît traducerile și adaptările incluse de autor în volumul* Fantezii (Populare străine) *cît și cele publicate în periodice și reproduse pentru prima oară în volum, în ediția de față,* (Populare grecești *din* Pagini literare, *29 aprilie — 7 noiembrie 1899 și* Sămănătorul *— 15 iunie 1903;* Logodnica moartă *(după o baladă cehă) — din* Curierul literar, *14 octombrie 1907,* Populare ungurești, *din* Pagini literare, *4 martie 1899 și 26 decembrie 1899;* Cîntec popular unguresc *din* Curierul literar, *4 noiembrie 1901, publicat de A. Clarnet ca poezie originală a lui D. Anghel în* Flacăra, *5 iulie 1914, sub titlul* Chin; Populare ungurești *din* Sămănătorul,

27 octombrie 1902 ; Populare italiene *din* Pagini literare, *4 martie 1899* ; Triolete italiene, *semnate Măghiran în* Sămănătorul *din 22 decembrie 1902* ; Populare spaniole *din* Pagini literare, *21 ianuarie, 11 martie, 31 oct., 19 dec. 1899, 2 şi 9 ian. 1900 din* Adevĕrul de joi, *15 şi 29 oct., 5 noiembrie, 24 dec. 1898 şi din* Sămănătorul, *27 oct. 1901, 1 iunie 1903, 11 iunie, 27 august 1906, 24 iunie, 15 iulie 1907* ; Foi de romaniţă, *în* Adevĕrul, *17 ianuarie 1894* ; Vremelnicie, *în* Adevĕrul, *24 ianuarie 1894*, În noapte, Adevĕrul, *11 oct. 1894*.

Am procedat la această organizare, îndreptăţit fiind de proiectul (rămas nerealizat) al poetului de a reuni toate aceste motive populare *într-un volum, pe care de altfel l-a şi anunţat în ultima pagină a volumului* În grădină.

Unele dintre traduceri au fost semnate cu pseudonim, de obicei atunci cînd poetul mai avea în acelaşi număr al periodicului un alt text semnat cu numele lui. Cu pseudonimul V. Ieronim semnează traducerea Ca un cînt *de Francis Jammes în* Sămănătorul *din 9 aprilie 1906, la sumarul anual pseudonimul fiind descifrat : Ieronim (Anghel) ; Maghiran semnează* Triolete italiene *în* Sămănătorul *din 22 dec. 1908, un* Catren (spaniol) *în* Sămănătorul *din 27 oct. 1901, o* Populară italiană *în* Sămănătorul *din 20 oct. 1902, p. 61, cuprinsă apoi în volumul* Fantazii, *la p. 117 ; Florin semnează o* Populară (spaniolă) *în* Sămănătorul *din 1 iunie 1903.*

Am scos din ciclul Motive populare, traduceri şi adaptări *poezia* Agnes *(baladă după Arany) incluzînd-o în ciclul colaborărilor cu St. O. Iosif.*

Toate adaptările şi traducerile le-am organizat pe autori şi cronologic.

Faţă de traducerile publicate în ediţia anterioară (Poezii şi proză — *E.P.L., 1957) am adăugat* Bucolice *de Leconte de Lisle,* Orfeu *de V. Hugo şi* Ca un cînt *de Francis Jammes (semnată V. Ieronim).*

Partea a doua a volumului este consacrată operei în colaborare :

— *Poezii originale scrise în colaborare cu St. O. Iosif, Victor Eftimiu și Leon Feraru.*

— *Traduceri în colaborare cu St. O. Iosif și Ion Minulescu.*

Pentru poeziile reproduse din volume am păstrat ordinea fixată de autor, pe cele din periodice dispunîndu-le cronologic.

Gruparea D. Anghel—St. O. Iosif — Traduceri din La Fontaine *este prezentată cronologic, în ordinea apariției în periodice, volumul fiind întocmit după moartea lui D. Anghel. După același criteriu am păstrat cronologia din periodice și pentru gruparea* D. Anghel—I. Minulescu — Traduceri din diferiți autori, *deși poeziile au fost incluse într-un volum apărut sub îngrijirea lui I. Minulescu în 1935.*

Transcrierea textelor. *Am reprodus cît a fost cu putință textul autorului, confruntînd, în lipsa manuscriselor, textele din volume cu cele din periodice și, cînd au apărut de mai multe ori, pe acestea între ele.*

Pentru poeziile din periodice am reprodus ultimul text apărut în timpul vieții autorului. La sfîrșitul poeziilor am indicat locul și data primei apariții în periodice.

Ortografia a fost modernizată, excepție făcînd acele forme care reprezintă o realitate lingvistică: până, mănăstire, săhăstrie, întâi, văzlind, sară, stînsă, *ram,* nimene, *pală,* a tale, habuzul, hodină, întunerec, fercgă, sermanul, ganguri etc.

N-am diftongat ultima silabă în cuvîntul voevod *considerînd-o formă lingvistică, caracteristică autorului. Am păstrat în paralel și forma* voivod.

Am păstrat forma nediftongată — din aceleași considerente — în cuvintele: femee, stee, alee, vaer, caer, năer etc.

Am păstrat în majoritatea cazurilor genitivul în ei — acolo unde l-am considerat formă lingvistică caracteristică autorului. Excepțiile de la aceste principii le-am menținut din necesități de rimă.

Am păstrat formele duble sînt *și* sunt *ca și formele triple* sub, subt *și* supt.

Din punct de vedere grafic, am eliminat pauza, de care autorul abuzează, mai ales în „populare", atunci cînd ea nu delimitează construcții incidente.

Am păstrat virgula care marchează cezura *(chiar și înainte de conjuncția și) considerînd-o caracteristică autorului și necesară pentru melodica versului.*

Evidentele greșeli de tipar au fost corectate tacit. Cînd a fost neapărat necesar, am explicat unele cuvinte în josul paginii.

M. I. D.

DIN VOLUME

ÎN GRĂDINĂ

Miresme dulci de flori mă-mbată şi mă alintă
gînduri blînde...
Ce iertător şi bun ţi-i gîndul, în preajma florilor
plăpînde!
Rîd în grămadă : flori de nalbă şi albe flori
de mărgărint,
De parc-ar fi căzut pe straturi un stol de fluturi
de argint.

Sfioase-s bolţile spre sară, şi mai sfioasă-i iasomia :
Pe faţa ei neprihănită se-ngînă-n veci melancolia
Seninului de zare stînsă, şi-n trandafiri cu foi de ceară
Trăiesc mîhnirile şi plînge norocul zilelor de vară.

Atîtea amintiri uitate cad abătute de-o mireasmă :
Parcă-mi arunc-o floare roşă o mînă albă de fantasmă,
Şi-un chip bălan lîng-o fereastră răsare-n fulger şi se
stînge...
De-atuncea mi-a rămas garoafa pe suflet ca un strop
de sînge.

Ca nalba de curat odată eram, şi visuri de argint
Îmi surîdeau cu drag, cum rîde lumina-n foi
de mărgărint,

Şi dulci treceau zilele toate, şi-arar dureri dădeau ocoale...
Ah, amintirile-s ca fulgii rămaşi uitaţi în cuiburi goale!

Adevĕrul, 20 iunie 1894.

FLORILE

De cîte ori deschid portiţa şi intru în grădină-mi pare
Că mă cuprinde-o vrajă dulce, şi florile-mi
dezmiardă ochii.
O fantazie uriaşă le-a dat un strai la fiecare,
Şi fete nu-s pe tot pămîntul să-mbrace mai frumoase
rochii.

Pe crin l-a miruit în frunte, lăsîndu-i hlamida regească
Să poată-mpărăţi cu fală norodu-i de mironosiţe,
Cicorilor le-a dat seninul strîns din privirea omenească,
Iar rîsul fărîmat prin lume l-a nins pe foi de romăniţe.

Sfiala care urcă-n faţa fecioarelor cînd vine-amorul,
Şi toată jalea şi netihna acelora ce-aşteaptă mirii,
Mîhnirea toat-a unui suflet pe care îl ucide dorul
Le-a pus pe-un ram, şi-atuncea lumea s-a-mbogăţit
cu trandafirii.

La fiecare pas te-aşteaptă cîte-o minune, — ici
scînteie
Ca un rubin o ghinţiană, colò un stînjinel se joacă...
Slavă aceluia ce-aruncă din cer lumini de curcubeie,
Şi a ştiut să ţese nalbei un cuib din tort de
promoroacă !

Slavă ! căci trist-ar fi fost viaţa, şi-ntunecat pe veci pămîntul,
De n-ar fi fost macar o floare, ce-am fi sădit noi pe morminte ?
Ce-ar fi cernut, în primăvară, cînd trece prin grădină vîntul,
Şi cu ce dar ţi-aş da azi ţie ca să-ţi aduci de mine-aminte !

Sămănătorul, 16 februarie 1903.

MĂGHERANII

Au înflorit iar măgheranii şi n-a prins nimene
de veste.
Şi-acum se trec, cum trec pe lume atîtea vieţi ce
pîn'la moarte
S-ascund în numărul mulţimei şi umilite stau deoparte,
Cum sta între surori sfioasa cenuşăreasă din poveste.

Tăcuţi şi trişti, se trec în taină, cu fruntea în pămînt
plecată,
Şi nici o mînă către dînşii nu se întinde ca să-i
rumpă,
Căci fetele aşa-s făcute ca să le placă haina scumpă
Şi ei, sărmanii, n-au nimica să poată-ademeni o fată.

Dar cum mor formele spre seară, şi creşte luna
fără veste,
Un miros blînd, cum nu-e altul, pătrunde-atît de
cald şi dulce,
Că fetele, uitînd de noapte şi că e ceasul să se culce,
Rămîn pînă tîrziu pe gînduri, oftînd cu dor lîngă
fereste.

Oftează fetele, şi nu ştiu, a doua zi de dimineaţă,
Cînd se coboară în grădină, că-n biata floare cenuşie
Ce se ascunde umilită, e-atît parfum şi poezie...
Şi măgheranii mor în taină cum au trăit întreaga
viaţă...

Semănătorul, 18 ianuarie 1904.

FLOAREA-SOARELUI

Dă-n sînge lăurusca pală şi cîrtiţa-şi face mormîntul,
S-adoarmă, cu venirea iernii, sub ţărîna din moşunoaie.
O floare-a-soarelui uitată se scutură şi îşi despoaie
Podoaba razelor apuse, încetinel, cînd bate vîntul.

Şi s-a făcut parcă-ntuneric cu cea mai de pe urmă rază,
Ce s-a desprins lucind în aer, din nimbul palid de lumină :
De-ajuns i-o candelă-ntr-un templu şi-i de ajuns într-o grădină
O floare ca să-nveselească un suflet singur ce visează.

Căci vezi, în ea lucea lumina întîi cînd păsările cîntă,
Şi iarăşi, ca un frate dulce, cînd da-n apus, mîhnitul soare
Tot ei îi trimetea pe gînduri cea mai din urmă sărutare,
De tremura în umbră preajma ca-n jurul unui cap de sfîntă.

De-acum, ca peste-un cîmp de moarte, o să răsară
jalnici zorii ;
Frumos era cuibul de aur şi dulce galbena-i văpaie...
— Ce greu trebui să fie somnul sub ţărîna din
moşunoaie !
Cuceritoare umbra creşte ca-n amurgitul unei glorii...

Literatura şi arta română, 25 septembrie 1899.

CRIZANTEME

Se trec şi florile de toamnă, cele din urmă flori,
şi-n casă
Lîngă oglinzile-obosite, o fată şubredă şi pală
Preschimbă florile în vase, evlavios ca o vestală.
Mor florile mîhnite, toamna, în casa cui n-a fost
mireasă...

Inc-un mănunchi, şi cîte visuri şi primăveri — cîtă
ruină !
Dac-ar avea grai ca să spuie, oglinda cîte n-ar mai
spune :
A tale braţe obosite putere n-ar avea s-adune
Troienele de flori bogate, culese zilnic din grădină.

Norocu-ntăilor brînduşe culese-n zori de zi pe rouă...
Cum s-a trecut, şi cum trec toate pîn'vine moartea
să te cheme ;
Azi vasele-s împodobite cu triste flori de crizanteme :
În lacrimi tremură oglinda ca faţa apelor cînd plouă.

Şi-mbrăţişaţi alături plîngem, plîngi blîndă, candidă
vestală,
Din lacrimi liniştea sporeşte, ş-a fi tîrziu pricepi
ce-nsamnă.

Brînduşele-nfloresc de-a pururi şi poate soarele de toamnă
S-o-nduioşa ca să-ţi arunce pe frunte mîndra lui beteală.

Literatura şi arta română, 25 sept. 1899.
(Sub titlul : *Se trec şi florile de toamnă.)*

DUPĂ PLOAIE

S-a dus furtuna-n zări şi-acuma se-ntrec miresmele-n putere :
Se-ntrec care de care parcă, stăpînă să rămîie-anume
Peste-ntunericul acestei nopţi dulci şi pline de mistere ;
Se bat şi florile — se vede că nimeni n-are tihnă-n lume.

Se războiesc mereu şi ele să stăpînească-un ceas pămîntul...
— Dar cine nu-şi încearcă oare o dată-n viaţa lui norocul ?
In van să le despart-aleargă sub negrele umbrare vîntul...
— Biruitor pînă acuma domneşte singur busuiocul.

Ca o biserică miroasă seninul cucerit o clipă,
Dar se trezesc în umbră crinii, vărsîndu-şi boarea lor profană,
Văzduhu-i greu cît n-ar fi-n stare vîslind să-l taie o aripă,
Un trandafir murind se farmă pătînd cuprinsul ca o rană.

Şi tot mai grea, mai tare creşte naiva florilor urgie,
Se-ntrec care de care parcă să-nvingă ori să moară-n luptă.
În van trimite-un gînd de pace un miros blînd de iasomie,
Şi flutură-n deşert în aer, ca un steag alb, o nalbă ruptă.

Hodină nu-i, dar iată-n luptă că vin şi mîndrele verbine,
Un miros voluptos aleargă adus de vînturi de departe,
Şi nu-i mireasmă să n-adoarmă, nici floare nu-i să nu se-ncline ;
Iar noaptea toată deodată miroas-a dragoste şi-a moarte.

Miroas-a moarte şi-a iubire şi creşte-o dulce lenevie
Ca-ntr-un polog frumos în care te-nvinge somnul fără vrere,
O ceaţă diafană zboară ca peste-un cîmp de bătălie,
Acoperind din nou grădina cu-ntunecatele-i mistere.

Literatura şi arta română, 25 noiembrie 1900.

AMIAZĂ

E cald și lîngă trunchiuri umbra treptat se face tot mai mică,
Văzduhul tot nu se-nfioară de nici un zbor de rîndunică.
Și doar furnicele de-aleargă acuma fără de hodină,
Mărgele negre sămănate pe drumuri albe de lumină.

În straturi florile-s trudite ; un crin din cînd în cînd se-ndoaie
Și lung privește-n sus, să vadă : nu se purcede-un nor de ploaie ?
Dar întristat în țernă iarăși își frînge trupul zvelt în două...
Ce n-ar da florile să aibă acum macar un strop de rouă !

Sămănătorul, 22 decembrie 1902.

DRAGOSTE

Miroasă iarba pătulită a sinziană ş-a sulcină,
Miroasă dulce, cum miroasă un aşternut păstrat de zestre ;
Şi-n mine, cînd e întunerec şi cînd se face iar lumină,
Ca-ntr-o odaie-n care-apune ori bate soarele-n ferestre.

In depărtări s-afundă zarea cu năluciri de munţi în cladă,
Şi vîntu-i bălsămat şi dînsul ca o năframă cînd o scuturi ;
Purcede-un cînt din creangă-n creangă ş-un susur blînd din mladă-n mladă,
Pe unde trece el pe gînduri urmat de-alaiul lui de fluturi.

Tu dormi sub paza unei feregi, iar ferega, mişcat-alene,
Pe somnul tău ş-alintă-n aer gingaşa ei apărătoare.
La vîrsta ta tihnit e somnul, şi ochii-adorm curînd sub gene
Cînd are cine să le-nchidă pleoapele c-o sărutare.

Tu dormi şi cu visez pe gînduri, că trec şi zilele de vară
Şi că la anul, poate, fruntea ce-acum aşa de blînd ţi-o razimi
De braţul meu, n-o s-o mai razimi, şi gîndul ăstă mă omoară,
Că drag mi-i sînul tău cel dulce şi alb ca miezul unei azimi...

Cu iarba ne-a crescut amorul, şi cade-acum cu ea sub coasă!
Ah! gînd mîhnit, ce vrei tu? Spune — Nu vezi c-afară e lumină
Şi că-şi deschide draga ochii ca două flori de somnoroasă,
Ş-aruncă-n mine cu mănunchiuri de sinziană şi sulcină?

Sămănătorul, 26 ianuarie 1903.

MURMURUL FÎNTÎNEI

În murmurul fîntînei plînge povestea vremilor trecute...
De ştii s-asculţi, auzi iar glasul atîtor guri ce-s astăzi mute:
S-a potolit atîta viaţă, ş-a ars atîta foc de soare,
De ani şi ani, de cînd tot curge împrăştiind mărgăritare.

De ani şi ani... dar de atuncea grădina ş-a schimbat stăpînii
Cu glasuri gîngave alt'dată — pe cînd eram copii — bătrînii
Lung sfătuiau în şoapta apei sub cernerea de umbre sure,
Ş-acuma numai apa plînge, iar noi ne-am răznceţit pe-aiuro.

Sunt ani şi ani... dar astăzi unde-s copiii gureşi ? Unde-i oare
Copila ce privea uimită la curcubeiele de soare
Ce se fărmau în praful apei, şi s-aprindeau din nou măiastre,
Ca iarăşi să se năruiască etern ca visurile noastre ?

Sînt ani, şi de atunci în noapte s-au prăvălit grămadă anii
Şi dintre toţi eu singur numai, ţinînd azi firul Arianii [1]
Mai rătăcesc şi-ascult cum cîntă pierdut pe-aleele deşarte
În murmurul fîntînei glasuri ce vin de dincolo de moarte.

Eu singur mai ascult, şi-n umbra întunecată din aleie,
Plîngînd ca un copil ruina luminelor de curcubeie,
Aş vrea, în dorul lor şi-al vostru, acum cînd nu mai sînt bătrînii,
Să-nmlădii pentru voi un cîntec etern ca murmurul fîntînii.

Pagini literare, 29 aprilie 1899.
(sub titlul: *În grădină*)

[1] Corect: Ariadna, personaj mitologic.

DURERI ASCUNSE

Sunt flori care-şi înclină boiul şi mor topite de visare,
Mai sunt şi ochi ce plîng în noapte şi-adorm cînd soarele răsare.
Mîhnite-s florile acele, dar jalea lor cine-o mai ştie ?
Cine-a-nţeles cît plîns ascunde sub ochi o dungă viorie ?

Cît praf de flori nu cerne vîntul de-a lungul zilelor de vară,
Şi totuşi veselă-i grădina. Pe-un ram, sfioşi, visau asară
Doi trandafiri ca doi prieteni, şi azi vîrtejul de petale
A celui ofilit, în roate, dă celui de pe ram ocoale...

Ca ei, ţii minte, stam alături... Dar tu nu poţi să mai ţii minte :
Ochii închişi nu mai visează şi foile ce mai-nainte
Erau o floare roşie-acuma-s doar un prilej de amintiri,
Iar viaţa rennoită-ncepe din purpura de trandafiri.

Aşa mor florile-n neştire, aşa-şi sting ochii buni lumina
Şi-n preajma vieţei care rîde, cine-ar gîndi, privind grădina,
Că sub surîsul ei s-ascunde o nentreruptă agonie!
Cine-a-nţeles cît plîns ascunde sub ochi o dungă viorie?...

Literatura şi arta română, 25 octombrie 1897.
(sub titlul *În grădină III.*)

ÎN LUXEMBURG

Ţi-aduci aminte, după ploaie, ce albe străluceau la soare
Statuele străvechi şi scumpe, şi cît de drag ţi-era cu mine,
Să povesteşti, umblînd sub ramuri, de viaţa moarte-lor regine
Înmărmurite-n piatra rece de-o biată mînă peri-toare ?

Deasupra lor porumbii vineţi roteau voioşi din vre-me-n vreme !
Părea că lor li este dată grădina asta toată-n pază,
Şi-arar o lacrimă de ploaie, ca un diamant aprins de-o rază,
Se desprindea, vuind cu zgomot, din naltul unei diademe.

În straturi florile-nclinate iar se-nălţau cu bucurie,
Şi-n aer, făr' de veste-atuncea lumina zilei liniştită
Se preschimba în fel-de-feţe şi-o clipă sta ca aiurită,
Pîn' să-şi recapete cuprinsul din nou divina-i armonie.

Pe sub copacii jilavi încă, roiau copiii cu grămada,
Iar spre habuzul vechi, ţii minte, cu feţele de plîns udate,
Cîţi îngeri nu jăleau de soarta vreunei nave fărămate
Ce se pornise pe furtună cu pînze albe ca zăpada ?

Fanfarele sunau cu zgomot înfiorînd prelung platanii
Sub umbra cărora voioase treceau eternele idile,
Născute dintr-o sărutare şi moarte după zece zile...
Pe zilele acele însă cine din noi nu şi-ar da anii ?

Curgea nedumerită vremea, şi-ntr-un tîrziu, vestind că-i sară
O darabană-ndepărtată suna ca după bătălie,
Şi-atuncea, tresărind din visuri, vedeam grădina că-i pustie
Şi ne porneam şi noi pe-acasă rentineriţi de primăvară.

O vorbă îndemna o alta, şi-un gînd chema o amintire
Şi-n toropeala asta dulce a noastre inemi amîndouă
Se-ngemănau de duioşie, ca două lacrime de rouă...
Şi azi abia dacă mai aflu de la străini de tine-o ştire.

Sămănătorul, 6 aprilie 1903.

FARMEC DE NOAPTE

În pragul scărilor rămas-am şi nu-mi mai recunosc grădina.
E noapte,-o noapte viorie, de parc-ar fi trecut lumina
Prin ochii cei mai duşi de visuri, prin inima cea mai blajînă,
E-o dulce noapte alungată dintr-un serai, de vreo cadînă.

Un pas nu îndrăznesc, de teamă să nu rump farmecul uimirii,
Se frînge umbra-nduioşată pe-alocuri unde trandafirii
S-aprind prin crengi ; iar nalba toată şi micşunelele bătute
Par lacrimi mari de nestimată pe-un tort de catifea cusute.

Şi blînd s-abate-un vînt, trezit e umbrarul tot şi-n dulce larmă
Se clatin' crengile, iar umbra se clatină şi ea, se farmă,
Şi-n luminiş de drum scăpată, pe unde aiurit s-abate
Nu mai cunoşti de-s flori de umbră sau dacă-s flori adevărate.

Mi-i dor, o, noapte fermecată, de nu știu ce mi-i dor... pe-aproape
Parc-au trecut un pas, o șoaptă, ușor ca zgomotul pe ape
De vîsle-ntîrziate-n neguri prin depărtări, ori ca fiorul
Bătăilor pripit de aripi ce-și lasă pe adîncuri zborul.

Literatura și arta română, 25 octombrie 1897.
(sub titlul *În grădină II.*)

MELANCOLIE

Miresme dulci plutesc în aer sub bolţi umbrite de liane,
Şi-i linişte-n grădina toată şi pace ca-ntr-o săhăstrie
În care-ar fi murit viaţa învinsă de melancolie.
Din trandafiri, ici-colo, pică petale albe, diafane.

Şi-un glas de grier nu s-aude macar să-nalţe imnul vieţii,
Să rupă liniştea ţăsută în jurul celor ce-au să moară ;
Işi face cuib uitarea tristă şi pacea creşte funerară,
Pe unde pasul nu mai calcă şi nu mai cîntă cîntăreţii.

Cu visuri, cu gîndiri frumoase, cu fantazia mea, cu viaţă,
Invins de-o milă nesfîrşită aş vrea să-npoporez natura ;
Dar braţele îmi cad trudite şi mută îmi rămîne gura,
Simţind nelămurit în mine că numai liniştea-i măreaţă.

Un cînt, cît de duios, acuma n-ar fi el oare-o pîngărire,
Cînd e atîta armonie în nentrerupta, sfînta pace ?
Grădina e-o poemă dulce şi, vezi tu, vîntul care tace,
E ca o mînă adormită pe coarda rupt-a unei lire.

Somn bun ş-odihnitor, natură, somn bun : cîntărilor vieţii
Azi preţuiesc tăcerea morţii — veni-va altul poate-odată
Ca prin poveşti să te trezească spuindu-ţi vorba fermecată,
Eu prea sunt trist... Pe cerul palid s-aprind iar zorii dimineţii.

Şi-n mintea mea, ca într-un templu în care-au plîns dureri profane,
Se face liniște și pace pe-ncetul ca-ntr-o sihăstrie
În care-ar fi murit viaţa învinsă de melancolie,
Şi unde numai trandafirii mai cern petale diafane.

Pagini literare, 14 noiembrie 1899.
(sub titlul *În grădină.*)

LINIŞTE

Cît de sfioasă creşte noaptea, păşind încet din scară-n
scară
Şi cîtă linişte se lasă ; pe cer grămezile de stele
Răsar ca niciodată parcă, iar luna plină printre ele,
S-alege albă şi scînteie ca un ban nou într-o comoară.

Lîngă habuz, leándrul fraged din cînd în cînd arunc-o
floare,
Iar apa-nrumenind o clipă, cînd îşi reface-oglinda-n
lună,
In loc de-o floare vede două cum tremurînd se îm-
preună
Ca două guri care se cată de mult să-şi dea o săru-
tare.

Vedenii lunecă sub ramuri ca-n nopţile de Sînziene,
Cînd crinii albi pornesc pe drumuri feriţi de orişice
ispită,
Iar eu, păşindu-le pe urmă, trec ca o umbră fericită
Ce-ar rătăci pierdută-n tihna Cîmpiilor Elizeene.

In slavă braţele-amîndouă le-nalţ atunci, şi-n noaptea
clară

Îngenunchind, sărut pămîntul şi-i mulţumesc, simţind în mine
Nădejdea tinereţii mele, nădejdea clipelor senine
Cum iar s-aprinde şi scînteie ca un ban nou într-o comoară.

Sămănătorul, 20 octombrie 1902.
(sub titlul *În grădină*)

AMINTIRE

...Dar printre-atîtea nopţi uitate în viaţa mea, ţin minte-o noapte,
Căci sunt, se vede,-anume clipe pe care sufletul le-nsamnă...
Şi se făcea ca astăzi parcă pe vremea pîrgului de toamnă,
Cînd te urmează pretutindeni un miros vag de fructe coapte.

Pomătu-ntreg dormea de somnul acelor miluiţi de mană,
Iar sus pe ramuri, albe neguri dormeau grămezi de somn învinse,
Ca nişte pasări uriaşe ce dorm cu aripele-ntinse,
Stînd gata ca să-şi ieie zborul la cea dintîi şoaptă duşmană.

La adăpostul lor noi singuri, ca-n vremea nopţilor albastre,
Veniserm duşi unul spre altul de un prisos bogat de viaţă,
Dar gura mea de foc în umbră a-ntîmpinat gură de gheaţă.

Şi ale noastre vorbe parcă nu mai erau vorbele noastre.

Atunci un rod din nalt de ramuri, rupt ca de-o mînă nevăzută,
S-a prăvălit vuind cu zgomot, şi-a negurilor albe cete,
Din somn trezite deodată, ca nişte pasări speriete
Întins-au albele lor aripi şi s-au pierdut în noaptea mută.

Sămănătorul, 17 noiembrie 1902.

ÎN FURTUNĂ

Sînt seri cînd murmurul furtunei e-aşa de blînd, încît ai spune
Că s-a ascuns în umbr-un înger şi povesteşte o baladă.
Pe-astfel de seri, fără de voie, pe mînă fruntea-mi las să cadă,
Şi nu ştiu pentru ce atuncea aş vrea să-ngîn o rugăciune.

Aş vrea, dar nu mai sînt în stare s-adun pioasele cuvinte,
Şi-atunci visez învins de jale, în timp ce vîntul aiurează
La cei ce mi-au lăsat să moară divina candelă de pază,
De stau acum prin întunerec să lupt cu-aducerile-aminte.

Ardea cu toate-aceste pururi în liniştea odăiei mele,
Şi eu dormeam sub ea în tihnă şi de nimic nu mi-era teamă,
Dar mi-au lăsat-o să se stingă, căci nimeni n-a băgat de seamă
Cît întunerec stă de pîndă la agonia unei stele.

Şi de atunci în mine umbra a prins în tihnă să
s-adune,
M-a revărsat, şi-arare totuşi, în noaptea deznădejdei
mele,
Presimt că e lumină încă după-ale umbrelor perdele,
Şi-atuncea sufletul mi-aş vinde să pot să-ngîn o ru-
găciune.

ŞIPOTUL

Cînta voios sub crengi un şipot, cînta din zori şi
pînă-n sară.
Dar a venit un vînt de gheaţă, şi pe cleştarul apei sale,
Şi-a-ntins înţurţurata-i gură ca un voinic trudit
de cale,
Şi-apoi s-a dus din nou în lume sunînd din vesela-i
fanfară.

S-a dus, şi-n urma lui deodată s-a-ntins o pace-atît
de-adîncă
Încît, învinsă ca de spaimă, te-ai dat de şipot mai
aproape,
Şi-ai vrut cu focul gurei tale să-nvii şivoiul moartei ape,
Să-i împrumuţi o clipă viaţă, din viaţa ta, să cînte
încă.

Dar cîntul, îngheţat de crivăţ, n-a ascultat de-a ta
chemare,
Şi tu, surprinsă, cu sfială, ţi-ai coperit frumoasa gură,
Şi-ai stat nedumerită parcă, nevrînd să crezi
că în natură
Îţi poate sta ceva-mpotrivă, cînd i-aşa dulce-o sărutare.

Şi-atunci, abia atunci, prin minte ţi-a dat că jertfa ta-i pierdută
Şi că-n voiosul glas de apă cînta ca-ntr-un rapsod o viaţă...
Ascultă glasul care cîntă atît de dulce pîn' nu-ngheaţă,
Căci moartea trece pretutindeni şi moartea e de-a pururi mută!

Făt-Frumos, 15 octombrie 1904.

SCHIMB DE VEȘTI

Soseşte vîntul peste ziduri, sătul de flori de cîmp,
să vadă
Ce fac stăpînele grădinei, şi-n urma lui, sclipind
în soare,
Un zbor de foi de pretutindeni a prins încet-încet
să cadă :
Ca nişte veşti trimise-n taină de pe la fraţi
şi surioare.

Se mişcă aerul, şi iată întîi şi-ntîi că de departe
Vin două foi de viorele, vin ca să spuie amîndouă,
Cît timp au pus şi cîtă grijă, călătorind pe drum
de moarte,
Ca să le-aducă-n amintire din vatra lor un strop
de rouă.

Dar cade-abia albastra veste şi-n limpezimi acum
s-alungă
Un fulg de-omăt, zorit din urmă de-aripa unei
rîndunele.
Se-ntrece pasărea cu fulgul din două care-ntîi s-ajungă
Să spuie că de-acum pe lume trec lăcrămioarele şi ele.

Şi-abia se lasă fulgul dulce, şi-n loc de-un fulg mii
de petale
Zburînd spre trandafiri îi cheamă, să vie toţi făr'
de zăbavă,
De vor să treacă sub ghirlande şi pe sub arcuri
triumfale,
Acum cît sînt în floare rugul şi măcieşii de dumbravă.

Şi vin pe urma lor grămadă, vin fel-de-fel,
nenumărate...
Tot cîmpul cu chilimuri scumpe, risipa-ntreag-a
tinereţii,
O primăvară toată vine în curcubeie fărămate
Să spuie-nfrîngerile morţii şi biruinţele vieţii.

Iar florile uimite-atuncea, de-atîta dor încet se-nclină,
Şi la un semn ce-l face crinul, ca printr-un farmec,
fiecare
Îşi scutură pe vînt o foaie — şi vîntul pleacă
din grădină,
Cum a venit, plin de murmururi şi de solii mirositoare.

Luceafărul, 1 decembrie 1904.

FANTAZIE

La Elseneur e pace de mult şi nu s-aude
Decît un joc de apă cum liniştea o taie.
În parcul vechi sub ramuri aleele sînt ude,
Şi aerul e dulce şi clar, ca după ploaie.

Un miros trist de roze, ce mor pe crengi uitate,
Pătrunde pretutindeni parc-ar voi să spuie
Că se petrece-o taină în vechile palate,
Dar taina ce-o păstrează n-o spune nimănuie.

Chemat de-a lor mireasmă, Hamlet în neagra-i mantă
Coboară între ele, vrînd una să-şi culeagă
— Ce albă şi frumoasă e blonda lui amantă —
Şi braţul lui tresare, simţind cît-îi de dragă.

O roză, ah, o roză cît de uşor se frînge.
Dar cînd să frîngă roza, învoaltele-i petale,
Lucind o clipă-n umbră ca nişte stropi de sînge,
Căzură deodată pe mîinile lui pale.

Şi tot mai mari, mai dese, porniră ca să cadă...
Dar el fugea, şi-n goană, cu poala lungei mante
Şi-adăpostea de sînge strălucitoarea spadă,
Gîndind ce-o să răspundă nebunei lui amante ?

Literatura şi arta română, octombrie-noiembrie-decembrie 1903.

TOVARAŞILOR MEI

Atîtea flori şi nu sînt două să-mbrace la un fel
vestminte...
Cîţi ochi frumoşi nu-şi pierd vederea în horbotă
de-odăjdii sfinte,
Şi cîtă purpură şi aur pentr-o hlamidă-mpărătească,
Cînd de ajuns e pentru ele ca soarele să strălucească.

Atîtea flori — dar azi, pe cine îl mai opreşte-n drum
o floare ?
Făr' de ghirlănzi de roze-odată, nu era zi
de sărbătoare,
Şi-un zid încununat de-acante, de crengi de dafini
şi liane,
Spunea la trecători splendoarea şi faima
unei curtezane.

Flori — pretutindeni flori, podoaba cea mai iubită
de lumină,
Un fir de romăniţă rîde atît de dulce pe-o ruină :
Căci toate au un grai pe lume şi florile îl au şi ele...
Ce ochi nu se-ntrista alt'dată de jalea unei asfodele ?

Şi care gură poate face mărturisiri de-amor mai bine ?
Leandru a trecut o mare ca să ajungă pîn' la tine,

O, Hero, vergină duioasă, şi toate-aceste pentr-o
floare...
Ferice-i cine poate strînge mănunchiul de
nemuritoare !

Plecaţi pe faţa lor blajină, cătînd o formă ideală,
Cîţi n-au trecut pe-aceeaşi poartă, dar s-au întors
cu faţa pală
Şi cu privirile pierdute, zvîrlind cu gestul Ofeliei
Comoara florilor culese în cîmpul trist al nebuniei...

Dar cine poate, învestminte-şi gîndirile-n odăjdii
sfinte,
Ca florile de felurite să-i fie-a graiului vestminte,
Şi-adorm-apoi — căci mor imperii şi cad cununele
de aur :
Eterne-n lumea asta-s numai cununele de foi de laur.

Literatura şi arta română, 25 septembrie 1899.
(sub titlul *În grădină.)*

IMN

Împărecheri ciudate de slove... o, cuvinte !
Ce farmec se deşteaptă cînd vă rosteşte gura...
De n-aţi fi fost voi oare, atunci cu ce veşminte
S-ar fi-mbrăcat pe lume şi dragostea şi ura ?

Ce-ar fi făcut un suflet cu tot ce-adună-ntr-însul,
Şi oare braţul volnic, şi buza ce sărută,
Şi ochii, luminoşii, ce au cu dînşii plînsul,
Ar fi putut să spuie ce tace-o gură mută ?

Cuvinte, juvaere,... voi singurele-amante
Ce mi-aţi păstrat credinţă, din ce adînci nevoi
Aţi răsărit, ca-n urmă, ca nişte diamante,
Din val în val s-ajungeţi curate pîn' la noi ?

Supt bolta cărei peşteri aţi răsunat voi oare,
Ca după vremuri strînse, vers după vers, cu greu,
În ganga unei strofe pe veci nemuritoare,
Să răsunaţi prin gura şi harfa lui Orfeu ?

Cuvinte, juvaere, ecouri depărtate
Al' altor suferințe și bucurii — cuvinte,
Cu voi trăiesc trecutul, și clipa care bate,
Și viața care-ncepe dincolo de morminte.

Sămănătorul, 23 decembrie 1907.

CEASURILE

În orașul unde-am stat
Ani și ani, cînd crește
Liniștea pe înserat,
Turn cu turn vorbește.

Turn cu turn socoate rar,
Vieței numărate :
Clipele ce se-ntorc iar
În eternitate.

Bate-ntîi un ceas sfios
Cine știe unde,
Și-n tîrziu auzi din jos
Altul cum răspunde.

Cîntă liniștea, și-acum
Altele rămase,
Se-ntîlnesc grăbite-n drum,
Și cad peste case.

Cad, și-apoi răsună iar
Supt bolți așa clare ;
Parc-arunci într-un pahar
Cu mărgăritare.

Cad, şi-apoi, scăpînd din nou,
Pînă se distramă,
În zadar cîte-un ecou
Cînd şi cînd mai cheamă.

Vin apoi la geamul meu,
Şi cu note pline
Bat, pîn'în tîrziu mereu,
Să le-aud mai bine.

Să le-aud, să socotesc
Cînd bat noaptea-ntreagă,
Cîtă vreme prăpădesc
De cînd îmi eşti dragă !

Sămănătorul, 8 ianuarie 1906.

MOARTEA NARCISULUI

I

Trăiește încă floarea frumoasă de ieri sară,
Surîde lîngă mine, pe-o margine de cupă ;
Căci eu îi port de grijă cu drag, ca să nu moară,
În amintirea mîinii ce s-a întins s-o rupă.

Trăiește încă floarea, dar inima mea bate,
Văzînd-o cum pălește din ce în ce mai tare.
Sunt alte flori desigur mai mîndre și bogate ;
Dar numai eu știu taina Narcisului ce moare.

Trăiește floarea încă, dar mîne-ncet va plînge
Alăturea de cupă, petală cu petală,
Și flacăra ce arde în mine se va stînge,
Ca focul care-l uită pe vatră o vestală...

II

Mă urmărește floarea într-una, și mi-i teamă,
Iar inima-mi se strînge de-o grijă nențeleasă ;
Mă urmărește-ntr-una, și pare că mă cheamă,
Ca o ființă scumpă ce sufere, acasă.

Mă dojeneşte dulce, şi lung mi-aţine drumul,
Trimite după mine neliniştita floare :
Sfioasă îşi trimite pe urma mea parfumul,
Ş-atunci mă-ntorn acasă învins ca de-o mustrare.

Învins mă-ntorn acasă, şi singur rîd, — dar cine
Nu s-ar întoarce oare cu inima-ngrijată,
În apa unei cupe dac-ar avea ca mine,
O floare dăruită de-o mînă adorată ?

III

S-a ofilit Narcisul, şi-s trist de-o zi întreagă...
Era ceva din tine în floarea asta dragă ;
Era ceva desigur, căci altfel n-aş pricepe,
De ce mă simt mai singur acum cînd noaptea-ncepe,
Şi n-o mai văd în umbră, luptînd stăruitoare
S-adune strălucirea luminii care moare.
Avea ceva desigur din faţa ta curată,
Din toată gingăşia ta candidă de fată,
Din tot ce străluceşte şi-aduce bucurie !
O ! tu, care mi-ai dat-o s-o am tovărăşie,
De-ai pus un gînd într-însa, din clipa asta sfîntă,
În amintirea tristă a celui care-o cîntă,
Tu apără-l de lume, de moarte şi uitare,
Şi cugetă la răul ce-l poate face-o floare.

IV

În liniştea odăii s-a stins încet-încet...
Nu şi-a fărmat viaţa petală cu petală,
Ci a murit cu faţa din ce în ce mai pală,
Ca un bolnav ce-ngroapă cu dînsul un secret.

Așa s-a stins în taină, și nimeni n-a știut,
Căci în minuta asta de grea melancolie,
Eu singur stam de față la muta-i agonie,
Și singur mi-am dat seama atunci ce s-a pierdut.

Iar cînd a fost ca toate aceste să le scriu,
Asemeni unui suflet de moarte dezlegat,
Un blînd parfum în aer ușor s-a strecurat,
Și a rămas în casă plutind pîn-în tîrziu.

V

Și totuși te văd încă, năluca mea, ș-acuma...
Se-nalț-un braț în aer, și iat-o că apare :
Într-un veșmînt ce-o-nfașă ca un potir de floare,
Purtînd în mîna dreaptă Narcisul alb ca spuma.

Mlădie apoi brațul, ș-asupra mea se-nclină,
Ca un vlăstar ce-l pleacă un vînt de primăvară,
Și o mireasmă dulce deodată mă-mpresoară,
De parc-ar fi deschisă fereastra spre grădină.

Și-acum mîinile-i pale le simt de mine-aproape...
— Ah ! pale mîini, tot răul vă fie-ntors în bine —
Ce duh își poartă lampa ararcori în mine
De pot vedea ca noaptea cînd fulgeră pe ape ?

E magul amintirii cu lampa lui albastră
Ce s-a trezit și scrie în vechea lui scriptură,
Din tot ce e acuma, și toate cîte fură,
O jalnică poveste, ce samănă cu-a noastră.

Sămănătorul, 5 februarie 1906.

CÎNTEC

Garoafele din glastră, stînd gata ca să moară,
Vorbesc de-o fată blondă cu fața diafană,
Vorbesc de-o prea frumoasă și mîndră castelană
Ce le-a purtat de grijă o-ntreagă primăvară...

Vorbesc, și pun la cale garoafele din glastră :
— „Carminul să ni-l strîngem, și-n pulbere măruntă,
Pe-obrajii ei să cernem ușor, în zi de nuntă,
Să nu mai fie alta cum e stăpîna noastră."

Semănătorul, 17 decembrie 1906.

UMBRE

Ce stranii lucruri dorm în suflet şi cum nu uită el nimică
Din cîte le închizi într-însul, ca într-o urnă funerară ;
E iarnă azi şi, fără voie, eu văd o zi de primăvară,
Şi mă simt iarăşi lîngă tine, pierduta, dulcea mea amică...

În casa toată urcă pacea unei vieţi întemeiate,
Şi la un ceas, un ram apare pe zidul alb, deasupra noastră,
Şi nu-i un ram cu adevărul, ci numai umbra lui albastră,
Pe care-o mînă nevăzută îl leagănă-n mişcări ritmate.

Şi-acuma preajma-ncepe-un cîntec, şi-ncet pe ramura-nclinată
Vîslind cu aripele-n cruce, se lasă două păsărele,
Şi nu ştiu gura lor de umbră ce-au spus atuncea dragei mele,
Dar ştiu că clipa asta dulce n-am mai uitat-o niciodată...

La depărtări şi pretutindeni, se face iarăşi primăvară,
Şi dulcea fantasmagorie a umbrelor ce-au fost, s-aşază
Pe zidul alb, ca şi atuncea, în liniştitul ceas de-amiază,
În care ne-am iubit o clipă subt ramura imaginară.

Sămănătorul, 12 noiembrie 1906.

CUM CÎNTĂ MAREA

În fiecare seară, de-un timp, stau cu mirare
Şi-ascult ce straniu cîntă tumultuoasa mare.

Atent îmi plec urechea, şi-ascult notele-i grele,
Ascult, cătînd pe-ncetul să mă deprind cu ele,

Să-mi lămuresc ce-o doare cînd spumegă de ură,
Ce vrea să spuie marea cu-nfricoşata-i gură.

Dar apele-i ţin taina, schimbînd a ei cîntare,
Acum, parcă se joacă zvîrlind mărgăritare,

Şi-acum, ca supt imperiul unei porunci secrete,
Îşi părăseşte jocul, şi-n larmă de trompete

Îşi trîmbiţă mînia, iar miile-i de creste
Le umflă în talazuri, în larguri dînd de veste,

Că cineva ascultă şi-nseamnă cu mirare
Ce poate să surprindă din larga ei cîntare.

Sămănătorul, 24 decembrie 1906.

NOCTURNĂ

Nu bate-n țerm, nu cîntă, nu murmură, nu cheamă,
Ci răzimîndu-și tainic subt cap imensa-i liră,
A adormit și-acuma încet-încet respiră ;
Iar eu, cu pași de umbră, păşesc pe țărm cu teamă.

Păşesc încet ca noaptea în casa dragei mele,
Și-atunci, ca ruşinată, frumoasa uriaşă
La piept își strînge-n falduri bogata ei cămaşă
Și trupul și-l ascunde supt spuma-i de dantele.

Se limpezeşte-n urmă, în păr cercînd să-și prindă
Din negrele-i adîncuri podoaba ei de mîne,
Și-apoi, gătită astfel, de noapte-aşa rămîne,
Iar luna se coboară pe cer ca o oglindă.

Sămănătorul, 7 ianuarie 1907.

NEMULȚUMITUL.

Venea-nflorit de alge, de foi, și scoici barbare,
Vuind urca pe dune enormul ocean ;
Venea ca un logodnic zvîrlind mărgăritare
Și ramuri rupte-n treacăt din codrii de mărgean.

Cu pletele zburlite sălta pe estacade [1],
Își anina în pripă splendidele-i dantele,
Și iar le lua ca-n urmă mai albe, în cascade,
Să le resfire-n soare supt geamurile mele.

Pierea apoi prin peșteri, și-acolo, ca avarii,
Ce-și vîntură într-una grămezile de aur,
Rostogolea pietrișul adus de milenarii,
Făcîndu-și socoteala imensului tezaur.

Se înălța pe urmă și iar venea aproape
Să-mi plîngă subt fereastră — o, jalnic Ocean !
Ce-ți mai lipsește oare cînd ai atîtea ape,
Și-n ele-atîtea perle și aur și mărgean ?

Sămănătorul, 2 martie 1908.

[1] *Estacada* = zăgaz.

IN PORT

E cald, şi vîntul bate acuma de la sud.
De pretutindeni glasuri grăbite se aud,
Cum urcă şi se cheamă, pe cheiul alb de soare ;
În scăpărări de geamuri, şi-alămuri lucitoare,
Duc trenurile-aiurea prisosul ţării noastre...
În zare ceru-i una cu apele albastre,
Iar portul tot e galben de aurul luminii,
Două clipite nu vezi pe cer aceleaşi linii ;
Porneşte-un vas acuma mişcîndu-şi tricolorul,
Şi-abia de-şi întregeşte privelişlea decorul,
Şi-ncepe o batistă un semn de cale bună,
Un steag turcesc înscrie pe cer o semilună
Şi peste tot mişcarea cobolzilor [1] pe schele ;
Se-nalţă mîini trudite spre cer, cu sarcini grele,
Grăbesc pe punţi, şi-n urma acestor feţe pale,
Un lung miros de smoală, de flori, de portocale,
De ţări de mult văzute ca-n vis odinioară,
Se-mpraştie-n tot portul şi stau pîn' în de seară
Cînd farul îşi aprinde lumina subt pleoape,
Şi pare-n întuneric un Crist umblînd pe ape...

Sămănătorul, 1 iulie 1907.

[1] *Cobold* — spiriduş (în folclorul germanic).

VISUL SEPIEI

Sunt singură, şi casa o am pe-un vîrf de stîncă
Şi ca să-mi uit urîtul visez lîngă ferestre...
Ce mici şi ce sărace-s splendorile terestre
Pe lîng-acele-ascunse în marea mea adîncă.

Semiramida însăşi, de-ar fi putut să ştie
Ce mîndră e o lume de alge plutitoare,
Şi-ar fi sădit desigur grădinile în mare,
Şi-ar fi uitat că-i Doamnă pe-o vastă-mpărăţie.

I-ar fi părut cunună de vicleim, cununa
Purtată-n naltul frunţii, şi c-un surîs pe buze
Ar fi zvîrlit-o-n valuri, ca să-şi aleagă una
Urzită-n curcubeie de mîndrele meduze.

Balene monstruoase s-ar fi-nvoit să vină,
S-o ieie şi s-o plimbe, cînd noaptea stă să-nceapă,
S-o plimbe, şi să-şi joace coloanele de apă,
S-arate-n aer calea urmată de regină.

Şi-ar fi păzit-o crabii cu-armurele lor lucii
Şi stelele de mare, şi mii de lampioane

Ar fi aprins pe ape şi-n aer noctilucii [1],
Ca-n timpul unei mîndre serbări veneţiane.

Iar eu aş fi urmat-o în calea-i triumfală,
Şi-n loc să stau ca astăzi visînd lîngă ferestre,
Ca să rămîie pildă micimilor terestre,
I-aş fi-nsemnat splendoarea c-o dungă de cerneală.

Sănătorul, 22 iulie 1907.

[1] Licuricii (it.).

REVERIE

Cîntai un cîntec străniu din ţările de nord,
O melodie blîndă şi limpede ca gheaţa ;
Şi eu visam pe gînduri ce dulce-ar fi fost viaţa
Să am cu tine-o casă pe-o margine de fiord.

Ca marmura curată, de sus şi pînă jos
Să fie albă toată, şi-n ape să se vadă,
Stătînd misterioasă subt gluga de zăpadă
Cum stă pe-un vîrf de stîncă un cuib de albatros.

S-o-mprejmuie tăcerea eternă de la poli,
Să pară-ncremenite de veacuri toate cele
Subt mantii somptuoase de albe catifele,
Şi noi să fim ai vieţii cei de pe urmă soli.

Să dea ocol cu spaimă corăbiile mari,
Şi-n locul lor, solemne pe calmul apei noastre,
Gheţarii să-şi pornească escadrele albastre,
Plutind fără de steaguri şi fără marinari.

Iar soarele fantastic să crească-atunci şi el,
Nu-n zări, ci pretutindeni, ş-odată în tot locul
Să rumenească cerul, şi-n urmă roş ca focul,
Să stea deasupra noastră, rotind ca un inel.

Aşa visam, dar toate cu ultimul acord
Au reintrat în noapte, dar nu ţi-am spus nimică,
Şi-am sărutat cucernic mînuţa asta mică...
Ce-a năruit o casă pe-o margine de fiord.

Sămănătorul, 29 ianuarie 1906.

DARUL VALURILOR

Azi am găsit pe dună un braţ alb de statuie,
Un braţ furat de valuri de cine ştie unde...,
Al cui a fost odată, cine-ar putea să spuie,
Cînd a căzut în mare, cine-ar putea răspunde ?

E-un braţ alb de femeie, fărmat mai sus de umăr,
Şi marmora-i atîta de clară şi curată,
Încît nu-ţi vine-a crede că ani fără de număr
S-au scurs de cînd stă astfel în valuri îngropată.

Şi mîna, mînă-i fină, sculptată cu iubire,
De-ai spune că artistul pe cînd cioplea din daltă
În marmora rebelă suprema-i amintire,
Pe fruntea lui modelu-şi purta mîna cealaltă.

Trecea frumoasa mînă pe fruntea inspirată,
Trecea dezmierdătoare dînd viţele-ntr-o parte,
Iar el cioplea cu rîvnă, visînd că poate-o dată
Atît o să rămîie dintr-înşii după moarte.

Şi-ntr-adevăr că veacuri s-au scurs şi iat-o iară
Purtînd pe braţul tînăr o algă ce scînteie,
O algă-nmlădiată frumos ca o brăţară,
Asemeni unui ultim capriciu de femeie.

Sămănătorul, 4 februarie 1907.

FANTOME

Cu pînzele-ntinse, să-şi afle scăpare,
Vin nave grăbite de vînt şi de frig ;
Iar albe fantome se-nalţă din mare,
Şi-aleargă de-a lungul înaltului dig.

Fluide şi zvelte aleargă şi urlă,
S-aţie cu grijă intrarea în port,
Iar altele urcă spre farul din turlă,
Să ceară drept vamă ca plată un mort...

„Lumina s-o stingem, lumina, lumina...
Şi-o dată sermanul opaiţ apus,
Funebră veni-va pe ape regina,
Regina cea neagră..." şi iată-le sus,

Fluide şi zvelte, din treaptă în treaptă,
Se urcă s-ajungă la steaua de foc ;
Dar steaua pe nave lumina-şi îndreaptă,
Şi navele pasă acum spre noroc.

Aproape-s, şi-acuma sirenele sună,
Şi gata-i să cadă şi ancora grea,
Şi-atît întuneric, şi-atîta furtună
Rămîn biruite de-o singură stea.

Sămănătorul, 7 ianuarie 1907.

VISĂTORUL

Albă-i piaţa Barberini către miezul nopţii vara,
Cînd se-ntoarce singuratic un poet spre casa lui.
Pînă-n Laţiul vechi e cale — dar la Roma eşti în ţara,
Unde poţi să stai de vorbă cu divinile statui...

Şi poetul nostru-i tînăr şi naiv ca toţi poeţii
Care cred în frumuseţe mai presus de toate-n lume,
E naiv, şi nu-şi dă seamă ce calvar e drumul vieţii,
Pentru cei ce vor să-şi facă un diamant din al lor
nume.

Ochii lui privesc şi cerul îşi coboară-n ei misterul,
Sunete, culori şi forme, deopotrivă el le-adună
Şi cînd alţii-adună aur, el ar vrea s-adune cerul
Într-un vers, şi îi ajunge că-i bogat în luci de lună.

Sună pasul lui, ş-acuma a ajuns lîngă fîntîna
Cu tritonul care-aruncă gîlgîind un joc de apă, —
Ah, frumos mai e tritonul, şi dibace-a mai fost mîna
Maistrului ce-a fost în stare aşa lucru să conceapă. —

Astfel se gîndeşte dînsul, şi puterile-şi măsoară,
Pe cînd apa ca un suflet chinuit de îndoială

Vrînd mereu la cer să urce, fărîmată se coboară :
Şi deodată visătorul a rămas cu faţa pală.

Sunete, culori şi forme, asta-i toată viaţa noastră ;
Dar să aibă dînsul oare raza focului divin ?
Şi-acum pasul lui în umbra care s-a făcut albastră,
Sună cadenţat ca ritmul unui vers alexandrin.

Sămănătorul, 10 iunie 1907.

SCRISOARE

Îţi scriu, să ştii că toate-s aşa ca la plecare,
Că n-am clintit un lucru de două săptămîni,
Pe masă o mănuşă, zvîrlită la-ntîmplare,
Păstrează încă forma frumoasei tale mîni.

Şi iată evantaliul şi mica ta oglindă,
Oglinda, cea mai bună prieten-a femeiei,
Ea care poate-atîtea secrete să surprindă
Cînd uşile-s subt paza neîndurat-a cheiei.

Şi-afară de aceste, e-un miros blînd de floare
Ce rătăceşte încă... sunt cei doi trandafiri,
Care-au murit pe-ncetul în apa din pahare,
Mărindu-mi întristarea cu două amintiri.

Aşa e-n casa noastră, iar cel ce ţi-le scrie
E-aşa hursuz şi jalnic, încît mă-ntreb de-s eu,
Sau am murit ş-acuma trăiesc iar, cine ştie,
Şi nu-s decît un paznic bătrîn într-un muzeu...

Sămănătorul, 18 februarie 1907.
(Semnată Ion Fulga.)

VISUL UNUI NIBELUNG

„Unheil haftet am Gold..." [1]

Visez grămezile de aur
Păzite-n grota de sub Rin
De Fafner, groaznicul balaur,
Şi ţie, Wothan, mă închin.

Mă-ndeamnă dorul spre comoară,
Şi vroi s-o am cu orice chip ;
Mă mînă ca odinioară
Fatalitatea pe Oedip.

Arată-mi drumul spre tezaur.
Pe cele şapte coarde-a lirii
O ! Wothan, las-un pumn de aur
Să cadă-n cumpăna iubirii.

Dă-mi aurul care omoară
Că-s obosit de anii lungi,
De cînd rîvnesc după comoară
Ca-ntunecaţii Nibelungi.

Sămănătorul, 28 octombrie 1907.

[1] *„De aur se leagă un blestem..."* (germ.).

OMUL DIN LUNĂ

Privesc o semuire de om în discul lunii,
Un chip bizar ce rîde, privind de sus pămîntul,
Un rîs amar şi straniu ce-l au numai nebunii,
Şi morţii, cînd pe buze li-a-ncremenit cuvîntul.

E-un om cu bună seamă, e-un cap de om, — o mască,
Dar după ironia acestei măşti s-ascunde
Cea mai cumplită moarte ce-a fost să-mpărăţească ;
Şi totuşi chipul ăsta îl ştiu de nu ştiu unde...

L-am mai văzut desigur demult, dar poate anii
Şi-au zugrăvit sarcasmul pe marea lui durere
Şi tot ce-a ars într-însul s-a stins azi ca vulcanii
Ce rîd în discul lunii cu-albastrele cratere.

L-am mai văzut desigur, şi-l ştiu, — dar tu, iubită,
Ce te-ai deprins să judeci cuminţii şi nebunii,
Cînd stai privind pe geamuri cu faţa liniştită
Cunoşti tu cine-i omul ce rîde-n discul lunii ?

Sămănătorul, 15 iulie 1907.

PAHARUL FERMECAT

Visam privind în fundul paharului cu ceai
Şi-n sticla străvezie, ca-ntr-o metempsichoză,
Eu m-am văzut pe gînduri ţinînd în mînă-o roză,
Subt un portic de aur cu bolta de email.

Ca un turban albastru pe cerul roz de mai,
Pe-un cer mai roz ca roza care-o ţineam în mînă,
Un dom se profilează, şi-acum văd o fîntînă,
Spre care o caretă se-ndrumă cu alai...

În zgomote de-alămuri şi tropote de cai
A stat acum, şi iute descinde o cadînă,
Lumini multicolore s-aprind şi-o albă mînă
Desprinde-un văl de purpur de pe-un obraz bălai.

Scînteie doi ochi negri... şi roza mea de mai
Miroas-aşa de tare cînd i-o arunc... „Stăpînă",
S-aude-un glas şi iată că surugiul mînă
Şi nu mai văd careta... O ! tu, cine erai ?

Cine-ai fost tu... ? răspunde, din ce metempsihoză,
Ai revenit spre mine în tropote de cai
Ca să dispari pe urmă cu roza mea de mai,
Cu cea mai de pe urmă și mai frumoasă roză ?

Sămănătorul, 11 noiembrie 1907.

PASTEL

Ce zarva e în lumea porumbilor în zori,
Şi cîtă bucurie în jurul casei voastre :
Priveşte, vin păunii cu crestele albastre
Şi cozile învoalte ca un ghiveci de flori.

Şi-n urma lor, curate şi lucii ca zăpada,
Păşind pe cărăruia cu albe romăniţe,
Coboar-acum alaiul de mîndre păuniţe,
Că de-atît alb, deodată s-a-nveselit ograda.

Şi s-a trezit măgarul zbierînd duios la soare,
Vroind să spună parcă ce vede şi-nţelege ;
Dar trist îşi pleacă fruntea ca Midas, vechiul rege,
Văzînd albastra-i umbră culcată la picioare.

Sămănătorul, 17 decembrie 1906.

CURCUBEUL

Ce schimbătoare e la munte
Lumina ; cît ai scăpăra,
Un curcubeu a-ntins o punte
Din casa mea pîn'la a ta.

Şi-un gînd, un gînd nebun îmi vine !
— Aşa-s poeţii uneori —
Să mă avînt pînă la tine
Pe puntea asta de culori.

Cu fruntea de lumini brăzdată
Să urc tăriile cereşti
Şi, cînd nici nu te-aştepţi, deodată
Să-ţi bat cu degetu-n fereşti...

Dar cînd să urc, frumoasa punte
S-a dărîmat, — şi-acuma norii
Au tras perdeaua către munte :
Nebuni sunt, Doamne, visătorii !

Sămănătorul, 21 ianuarie 1907.
(Semnată **Ion Fulga.**)

METAMORFOZA

Vroind să uit, pe-o seară dulce lăsasem să
m-adoarmă crinii...
Şi se făcea că fără voie trăiam acum o viaţă nouă :
Eram şi eu un crin ca dînşii, şi-n dezmierdările
luminii
Îmi întindeam voios potirul să prind o lacrimă de
rouă.

Visînd, trăiam cu ei acuma, şi-atît de alb eram subt
lună,
Încît abia scriam o umbră, cînd m-alinta şagalnic
vîntul,
Dar tihnă se făcuse-n mine şi caldă inima şi bună,
Că reveneam subt altă formă, să-mpodobesc şi eu
pămîntul.

Cînd făr'de veste-o mînă pală, mişcîndu-şi umbra pe
grămadă,
Ca subt imboldul unei forţe necunoscute şi fatale,
S-a-ntins vrăjmaşă să mă frîngă, — ş-acuma, alb ca o
zăpadă,
Muream tihnit de-a doua oară în liniştea odăii tale.

Muream din nou, dar cînd trudită făcîndu-ţi braţele cunună,
A fost s-adormi zîmbind la mine cu faţa calmă între perne,
Eu ca o pulbere de aur m-am ridicat uşor subt lună
În căutarea altei forme desăvîrşite şi eterne.

Convorbiri literare, martie-aprilie-mai 1906.

DUMINICA

Cum te-aşteptam odată Duminică Prea-Sfîntă
Şi cît îmi pari acuma de tristă şi pustie...
Salonu-i gol, şi-n umbră doar samovarul cîntă
Asemeni unui popă ce-ngîn-o leturghie.

Era cu toate-aceste aşa de multă lume,
Veneau tenori celebri, şi doamne diletante,
Poeţi sermani, şi fete ce între două glume
S-extaziau mirate : „Ah ! ce frumos andante !"

Tindea amoru-n umbră şiretele lui curse,
Şi cînd vorbeau de stele, de sori, de tot înaltul,
Eu mă plimbam cu gîndul în carul Marei Urse,
Doar voi găsi un astru nespeculat de-un altul.

Cuvinte fără noimă urcau, dar, orice vorbe
Din gura ta căzute, mi se păreau divine,
Puteau să cînte-n pace şi harpe şi teorbe [1],
Căci n-auzeam nimica, de te-ascultam pe tine.

[1] Teorbă : instrument muzical cu coarde pentru sunete grave.

Ş-acum e gol salonul, e gol, şi-n umbra casei
Stau vastele fotolii şi lung prind să se mire :
Pe unde-o fi azi pasul micuţ al prea frumoasei,
Ce tot venea statornic ca să-şi găsească-un mire ?

Oglinzile-şi arată cu jale infinitul
Şi nu mai vine nimeni... zadarnic stai la geamuri,
— „Ce-ai căutat în lume, o, tu l mult liniştitul
Poet, credeai că-i lesne să scrii epitalamuri ?"

Ce-am căutat, v-aş spune, ce-am căutat eu — dară
Mi-e frică, căci în umbră, supremă ironie,
În neagra umbră, pianul cu dinţii scoşi afară
Rînjeşte ca un monstru ce-ar vrea să mă sfîşie.

Sămănătorul, 17 iunie 1907.

CĂLĂTORII

Tăcere-i şi mergem cu faţa spre lună...
S-aud zurgălăii în noapte cum sună,
Merg spornic rotaşii şi-o clipă mă sperii,
Văzînd pe de lături cum fug prăştierii
De umbra lor însăşi goniţi în buiastru...
Pe-alocurea drumul se face albastru
Cînd scapă subt dealuri şi luna s-ascunde,
Un miros de floare de cine ştii unde
Ne-ajunge pe cale şi-n urmă rămîne...
— „E-o vrajă trimeasă de-o fată, stăpîne,
E-o vrajă", îngînă zîmbind vezeteul,
Şi murgii acuma păşesc mai cu greul,
Şi vorbele noastre, prietene bune,
Se fac tot mai rare, mai triste, de-ai spune
Că fieştecare din noi îşi dă seamă
Că-n urma trăsurei ceva se distramă,
Şi-aceea nu-i drumul, ci-i biata viaţă ;
Că dulcea mireasmă, prin noapte drumeaţă,
Nu-i miros de floare, nici vrajă, ci-i dorul
Ce-l ia pretutindeni cu el călătorul,
Oriunde s-ar duce şi-ar vrea ca să scape,
Subt naltele ceruri, pe vastele ape...

Sămănătorul, 20 aprilie 1907.

FANTAZIE

Stau notele-aruncate-n vraf,
Că-i trist maestrul şi visează,
Lung firele de telegraf
S-aud afară cum vibrează.

Vibrează cele şapte fire,
Cîntînd acelaşi laitmotif.
Iar paseri mici vin să se-nşire
Ca notele pe-un portatif.

Tot una cîte una, vine,
Şi cu un aer de mister,
Înseamn-aşa în note pline
Un început de cînt pe cer,

Şi-atunci maestrul inspirat
Bătînd măsură cu măsură,
Notează cîntu-naripat
Cetit pe-albastra partitură !

Sămănătorul, 3 iunie 1907.

ALESUL

S-a deşteptat prisaca din poiană
Subt uriaşul clopot de azur,
Şi sună tot cuprinsul dimprejur,
De-ai spune că o harfă-eoliană
E aninată undeva de-un ram...

De-ar fi să stai nesigur la răscruce,
Căci pretutindeni murmurul l-auzi,
Asemeni unui tainic călăuz,
Te cheamă, te îmbie şi te duce,
Fără să vrei, al florilor parfum...

Poiana pare-o uriaşă floare,
Ce schimbă curcubeie de culori,
Dar nu-i o floare, ci sunt mii de flori,
Din care ies scîntei rătăcitoare
Ce se aprind în aer şi dispar.

Ca nişte temple în miniatură
Ce ar serba un cult misterios,
În raiu-acesta-atîta de frumos
Lăsat anume parcă de natură,
Stau albii stupi subt streşinele lor.

Neobosite-aleargă în lumină
Albinele zburînd din loc în loc,
Acum se-nclină-un fir de siminoc,
Acum se-nalţă galben-o sulcină,
Şi mursa-n aur se preschimbă-ncet.

Dar iată că pe-un urdiniş apare
Aleasa între-atîtea mii de vieţi,
Şi trîntorii amanţi de soare beţi
Simţind imperioasa ei chemare,
Tresar prelung din somnolenţa lor.

Din urdiniş zburînd ea scrie-o dungă,
Un fulger de beteală în senin,
Şi cetele de miri cu freamăt vin,
Şi-n urma ei se-nşiră şi s-alungă,
Dar ea se-nalţă-n slavă tot mai sus.

Mai sus se-nalţă tot mai sus, şi-n goană,
Se luptă mirii s-o ajungă-n zbor,
Dar ea-i un punct de aur mişcător,
Şi-un punct e şi prisaca din poiană,
O floare scuturată dintr-un ram.

Treptat se farmă ceata lor rărită,
S-abat din drum cei fără de puteri,
Şi-n prăvălirea răpedei căderi
Cu jind revăd scînteia urmărită
De unul singur din alaiu-ntreg.

Acela unul are pe regină,
Dar după clipa asta de amor
Ea se coboară domolită-n zbor,
Iar el recade-n marea de lumină
Subt uriaşul clopot de azur.

Viaţa românească, februarie 1908.

EX-VOTO

Păşeşte-ncet, să nu deştepţi tăcerea,
Coboară-ncet ca-ntr-un cavou pustiu
Şi-ascunde-ţi bucuria ori durerea,

Să te presimt abia, să nu te ştiu,
Abia să te presimt ca pe-un parfum
De floare scuturată timpuriu...

Căci pe-al tău suflet mîndru, orişicum,
O clipă-am fost stăpîn... Păşeşte-ncet...
Nu turbura nici praful de pe drum...

Un clopot e un suflet de poet...
Nici rochia-ţi foşnind să nu-l atingă,
Să nu se redeştepte un regret...

Acum cînd izbutise să se-nvingă
Şi gîndurile vechi să şi le-adune,
O, lasă-l în tăcere să se stingă :

Păşeşte-ncet... nici un cuvînt nu spune.
Căci de-ai vorbi, ca de subt bolţi profunde
De pretutindeni, ca să mă răzbune,

Ecouri mustrătoare ţi-ar răspunde.

Sămănătorul, 2 decembrie 1907.

STEJARUL ŞI VÎSCUL

Unui critic

Pusese ani de zile să crească nalt stejarul...
Rotundă umbră scrie acum sub el umbrarul,
Dar dînsul singur ştie în lumea lui umilă,
Ca un poet ce-adună visînd filă cu filă
Comoara lui de visuri, cît timp a fost să-ndure
Mîhnitul întuneric ce doarme în pădure
Păn' să-şi înalţe fruntea, şi-n nopţile cu lună,
Să-şi potrivească-n creştet frumoasa lui cunună.

El singur şi-aminteşte acum duios şi cîntă,
Căci azi se simte tare, şi nu-l mai înspăimîntă,
Cumplitele furtune ce-odat' îl cercetară,
Senin îşi pleacă fruntea sub arşiţa de vară,
Lung răbdător stă-n faţa suflărilor de ghiaţă,
Căci îndărăt se simte bogat de-o-ntreagă viaţă
De visuri şi revolte, de lacrimi şi-augurii,
Cu care să trezească tăcerile pădurii.

Duios îşi aminteşte, şi crengile lui toate,
Asemeni unei harpe cu strune fermecate:
Cu viers de păsărele, cu lacrime de ploaie,
Cu taina ce şi-o spune mereu foaie cu foaie
La cele patru vînturi ce plîng din boltă-n boltă

Sonor pornesc să cînte, cînd imnuri de revoltă,
Cînd cîntece de lume, iar codrul cu mirare
Se pleacă şi ascultă cerească lui cîntare.

Dar într-o zi de-odată, de sus din nalt de ramuri,
Un pripăşit pe lume, un vîsc, un fără neamuri,
Trăind din însăşi viaţa vieţii lui, cu ură
A prins să-l dojenească. — „Ah, cum se mai îndură
Să-l mai asculte lumea!... Ascultă-mă mai bine:
Să nu mai cînţi de-acuma făr' să mă-ntrebi pe mine
De vreai în cartea vremei să ai şi tu un nume...
Norocul tău, sermane, că sunt şi eu pe lume."

Uimit a stat stejarul, şi-apoi prins ca de-un zbucium,
S-a scuturat cu scîrbă, şi-n urmă ca un bucium
A prins prelung să geamă, să plîngă şi să-ngîne:
— „De cer să mă apropii tu m-ai lăsat, stăpîne,
Şi glas ca să te laud mi-ai dat, dar dacă toate
Mi le-ai fost dat cu preţul să port un vîsc în spate,
Trimite-ţi, atunci, Doamne, asupra mea furtuna,
Căci eu nu mai sunt vrednic să-ţi port de-acum cununa!"

Sămănătorul, 9 aprilie 1906.

DIN PERIODICE

HIMERA

Plin de dezgust pentru lumea aceasta banală şi tristă,
Tainic Himerii i-am spus : — „Du-mă pe celalt ţărm !

Du-mă-ntr-o lume mai bună în care să nu fie oameni,
Căci între mine şi ei nu e nimica obştesc.

Tot ce-i încîntă şi-i doare pe ei mă revoltă pe mine !
Toate le vede întors ochiul meu, altfel făcut.

Spre a-i putea îndura şi spre a fi îndurat printre dînşii,
Trec ca o mască prin bal, vesel cu lacrămi în ochi..."
Iute, Himera şi-a-ntins atunci aripele-albastre :
Cerul de-asupra-mi scădea tot mai îngust şi mai mic.

Tot mai departe de cer coboram ca o piatră-n cădere
Şi ca un ochi luminos soarele-abia-l mai zăream,

Tot mai departe apoi, scînteia ca un fulg de jăratec :
Inima-n piept mi s-a strîns cînd păn' şi fulgul s-a strîns.

Dară pe celalt tărîm cînd ochiul meu orb se deprinse
Cu întunericul său plin de fantastice lucruri,

Scumpe comori am cules din adîncuri de nimeni
umblate ;
Scufundător fericit nu mai ştiam ce s-aleg.

Nimeni pe lume n-avea bogăţii mai imense ca mine,
Totuşi sărac mă simţeam, cui să le dau neavînd.

Şi mă cuprinse atuncea o milă adîncă de oameni
Şi lăcrimînd m-am gîndit : oricum să fie,-mi sînt
fraţi !

Fără să vreau mă învinse iar dorul de cerul albastru
Şi m-am rugat în genunchi : — „Du-mă,
Himeră,-napoi !"

Greu încărcat din belşugul comorii găsite acolo,
M-am avîntat către cer, nerăbdător să-l revăd.

Tot mai greoaie vîsleau aripele-albastre-a' Himerii,
Pîn' ce-am văzut răsărind fulgul de jar la zenit,

Tot mai aproape de cer mă-nălţa cu aripele-n cruce ;
Fulgul de jar se schimbă iarăşi în ochi luminos,

Împrejmuit de pleoapa albastră a bolţii celeste ;
Iar eu pluteam fericit tot mai setos de senin...

Miros de floare acum străbătea aromind pîn' la mine,
Şi-n depărtare-auzeam dulcele glas omenesc.

Grele aripele însă deodată stătură inerte
Şi către mine şi-a-ntors Pajura ciocul flămînd :

Astfel o clipă-am rămas plutitor între două prăpăstii,
Ameninţat să recad dacă nu am ce-i jertfi :

Inima mea mi-o cerea ca să poată zbura mai departe !
Fără să preget atunci, dornic de fraţii pierduţi,

Plină de sînge i-am dat-o, zicîndu-i :
—„Porneşte-nainte !"

. . . . . .

...O, de ştiam ce jertfesc, pentru cine-adunasem eu daruri
Aş fi rămas fericit singur pe celalt tărîm !

Inima mea mi-am pierdut-o pe veci şi-n zadar am jertfit-o :
Spuneţi de nu e păcat, prieteni, de-atîtea comori !

Viaţa românească, februarie 1909.

SPRE CYTHERA[1]

O, ascultaţi chemarea primăverii
Şi dacă mai puteţi veni cu mine,
Luaţi-vă ghirlănzi şi mandoline,
Să ne-mbarcăm spre insula Cytherii...

Veniţi acolo unde palmierii
Împresură un templu în ruine,
Spre care-atraşi de farmece divine
Plecau şi nu mai reveneau năierii...

Profiluri fine, dulci iubite moarte,
Treziţi-vă prin farmecul cîntării,
Veniţi, o jertfe-a tristei mele arte

Ca să plutim în voia întîmplării
Pînă ce templul va luci departe,
Ca un mărgăritar deasupra mării...

Cumpăna, 5 martie 1910.

[1] Numele vechi al insulei *Cerigo* din Mediterană, la sudul Greciei. *Cythera* era insula Afroditei, care avea aici un templu.

MARINĂ

O, mare iubită ! Ce bună amică eşti tu cu poeţii !
Porneşte vaporul, şi iată-mă singur din nou lîngă pupă.
Viu aeru-mi umflă plămînii de parc-aş sorbi dintr-o cupă
Demonică, filtru-ncărcat de toate puterile vieţii !

Ah, gustul trecutelor lacrimi, pe care le-am plîns altădată,
Pe buzele-mi pale acuma-l simt iarăşi — mărgele de sare !
Ce altă dovadă mai vie că matca-ţi adînc zbuciumată
E albia primordială a vieţii, o, tainică mare ?

Ce giulgiu imens peste-un leagăn strîng apele verzi mişcătoare,
Ce-albastru a prins peste tine în cuie de foc baldachinul !
În noaptea aceasta simt bine că-s clipa etern călătoare,
Că-s una cu apele mării şi una sînt cu seninul !

Greu cade nămolul la funduri, ca după furtună, şi cine
În apa privirilor mele ar fi să privească de-aproape,

N-ar crede c-aşa limpezime l-ascunde atîta de bine
Precum îţi învăluie taina imensul tău giulgiu de ape!

Şi gîndul meu fuge-nainte departe pe-ntinderea mării
Ce splendidă-mi pare această albastră şi unică oră!
O, dacă pe clipele-aceste s-arunc aş putea o ancoră,
Ce vesel aş da pe vecie tot restul vieţii uitării!

Ilustraţiunea română, decembrie 1912.

GHERGHINA

S-au stîns într-un aflux de sînge bujorii roşi, iar albii crini
Şi-au anunţat de la o vreme şi ei palorile lunare :
Cu o mireasmă, cu o umbră, ori prin fantastice lumini,
Apropiata agonie şi-o prevesteşte fiecare.

Culorile ca un incendiu, în clipa ultimului ceas,
S-aprind — căci ceasul cel din urmă oricum e o apoteoză —
Mai darnic îşi răstoarnă crinul parfumul ce i-a mai rămas
Pe fundul urnei, şi, cînd moare, mai roză se preface-o roză.

Gherghina singură, spre toamnă, cînd sînt grădinile pustii,
Nu-mprăştie nici o mireasmă, ci rece şi nepăsătoare,
Cînd stă să-i vie şi ei ceasul înfricoşatei agonii,
Şi-nalţă tot mai sus în aer, zîmbind, marmoreana-i floare.

Ca şi cum n-ar fi fost născută cu celelalte pe pămînt,
Fără palori şi fără umbre, ci tot mai dreaptă
în lumină,
Ea luptă mîndră pîn' la urmă şi se coboară în mormînt
Purtînd cununa ei de aur pe frunte, sus, ca o regină.

Flacăra, 30 martie 1913.

CÎNTECUL GREIERULUI

Sînt poate milioane de ani de-atunci — o, Soare!
De cînd tu cel ce astăzi urci bolţile de-azur.
Erai de-abia o pată prin neguri călătoare,
O forţă-n mers ce-şi cată o formă şi-un contur.

Aşa erai, dar timpul ţi-a modelat conturul
Şi incendiul ce-n tine mocnea de veşnicii,
Înflăcărat deodată a luminat azurul
Şi ale mele negre şi mari melancolii.

Aşa erai pe vremea întîiei aurore,
Pe cînd eu, negrul greier, rapsodul fără glas
Ce te cînta-nstrunîndu-şi elitrele-i sonore,
Aşa am fost de-a pururi şi-acelaşi am rămas.

Eu sînt întîiul sunet care-a trezit ecouri
Făr-a trezi pe lume fiorul unei uri,
Rapsodul ce-a rupt pacea înaltelor platouri
Şi-a deşteptat visarea funebrelor păduri.

Ca într-o seră caldă trăiam punctînd tăcerea,
Privind plin de uimire cum vremile în mers
Înalţă continente ori pregătesc căderea
A cine ştie cărui fragment de univers.

Părea cum că natura arareori sătulă
De vechile tipare căta izvoade noi;
— Cum de-a putut fragila şi fina libelulă
Vîslind atîtea veacuri, s-ajungă pîn' la noi?

Azi năruia şi mîine, cum o-mbia capriciul,
Zvîrlea în dar eterne nimicuri pe pămînt,
De-atunci şi-a aprins lampa albastră licuriciul,
Şi n-a mai fost în stare s-o stingă nici un vînt.

O aripă de gîză, un sunet şi-o lumină
Au stăruit şi totuşi atîţia uriaşi
Făcuţi să-nfrunte vremea s-au prefăcut ruină
Şi-au dispărut din lume făr-a lăsa urmaşi.

Pavat e tot pămîntul cu lespezi de morminte
Şi numai eu, rapsodul în veci nemuritor,
Păşind pe ieroglife de albe oseminte,
Mai cînt un *miserere* în amintirea lor.

Flacăra, 13 aprilie 1913.

BALUL POMILOR

Cu legănări abia simţite şi ritmice, încet-încet,
Pe pajiştea din faţa casei, caişii, zarzării şi prunii,
Înveşmîntaţi în haine albe se clatină în faţa lunii,
Stînd gata parcă să înceapă un pas uşor de menuet.

Se cată ram cu ram, se-nclină, şi-n urmă iarăşi vin la loc,
Cochetării şi graţii albe, şi roze gesturi, dulci arome,
Împrăştie în aer danţul acesta ritmic de fantome,
Ce-aşteaptă de un an de zile minuta asta de noroc.

Ce e de spumă, sus pe ramuri, se face jos de catifea,
Şi astfel umbrele căzute pe pajişte par mantii grele
Zvîrlite de dănţuitorii ce au rămas numa-n dantele,
În parcul legendar în care s-a prefăcut grădina mea.

Pe gura scorburilor vîntul plecat a deşteptat un cînt,
Şi-nvoalte mîneci horbotate se-ntind uşoare să salute
Preludiul acestei stinse şi dulci orchestre nevăzute,
Şi-apoi cu reverenţe pomii s-au înclinat pîn' la pămînt.

Ghirlănzi de flori îi leagă-n treacăt şi-un arc sub fiecare ram
Bolteşte-albastre perspective, sub care alte cete ninse
Coboară pe pămînt din ceruri, venind cu candele aprinse
Să facă şi mai albă noaptea acestui alb epitalam.

Aşa-s în clipa asta toate, dar mîine albii cavaleri,
Despodobiţi de-atîtea graţii, ce le-mprumută luciul lunii,
Vor deveni ce-au fost de-a pururi : caişii, zarzării şi prunii,
Banalii pomi din faţa casei, ce-i ştiu de-atîtea primăveri.

Flacăra, 4 mai 1913.

PUTEREA AMINTIRII

Ne vom aduce-aminte de toate pîn' la urmă,
O, draga mea... Şi dacă viaţa nu se curmă
Ci stăruieşte încă închisă în morminte,
Atuncea şi acolo ne vom aduce aminte !

Inertă de-ar sta mîna pe veci, şi gura mută,
Ca două negre peşteri ce-arar, îşi împrumută
Ecoul fără voie şi cîntă în furtună,
A noastre două inimi cînta-vor împreună.

De nu va vrea ce-i nobil în noi şi ce-i lumină
Să-şi amintească, totuşi, aceea ce-a fost tină
Va tremura, căci pururi argila modelată,
Păstrează urma mînei de care-a fost sculptată.

Oricum, pînă la capăt aminte ne-om aduce,
Şi oricît de departe destinele ne-or duce,
Mereu şi pretutindeni, oricînd şi orişiunde,
Cînd mi-oi suna eu lanţul, al tău îmi va răspunde !

Flacăra, 19 octombrie 1913.

PRIMELE POEZII ORIGINALE (NEPUBLICATE DE AUTOR ÎN VOLUME)

SINGURĂTATE

Sus pe cer în pînz-albastră, răsărit-a luna plină,
Şi-nvălit-a vechiul codru, într-o mreajă de lumină,
Iar în umbra de-ntuneric, a potecilor pustii,
Blînd aprins-au licuricii a lor candele verzii,
Peste undele-adormite, lin îşi plouă teii floarea
Ce s-aşterne peste maluri strălucinde ca ninsoarea ;
Sub copacii vechi ca vremea, putregaiul scînteiază
Iar în iarbă, plin de rouă, singur greerul veghiază,
Lin torcîndu-şi al său cîntec, monoton şi trist ca gîndul...
Dară nimeni nu-i răspunde... aiurează doară vîntul,
Sau a undelor lung murmur întretaie cînd şi cînd
Monotonul glas de greer, trista plîngere de vînt...
Iar pe ceriul singuratec, numai luna ţine strajă ;
Peste toate-n întuneric, ca o mamă ea veghiază...

. . . . . .

Şi pe malul de izvoare, în această aiurare,
Mă gîndesc cum de se-ndură, ca să treacă vremea oare ?
Aş dori ca mii de veacuri să tot ţie astă noapte,
Să-mi îmbăt întreaga-mi viaţă de-ale vîntului lungi şoapte,

Sau, murind, aş vrea, iubito, în pădure să mă-ngroape
Ca în noapte s-aud veşnic, răguşitul glas de greer,
Plîngătorul glas de ape.

Septembrie (1888)

(Reprodusă din *Limbă şi literatură*, VII, 1963)

TOAMNA

Vara s-a dus...
Palid, şi fără vlagă, moare
Colo-n apus,
Mîhnitul soare...

Pustii sunt toate...
Cînd vine toamna cu vălu-i alb de brumă,
Holdele-s moarte,
Pădurea-i goală, izvoru-n maluri jalnic sună...

S-a stins farmecul nopţii...
Nu mai răsare luna-n taină...
S-au îmbrăcat natura-ntreagă... cu-a morţii
Neagră haină...

10 octombrie (1888).

(Reprodusă din *Limbă şi literatură* VII. 1963)

CÎND AMINTIRILE-OR MURI

Cînd amintirile-or muri
Şi vom uita că ne-am iubit,
Uitarea trist ne-a coperi
Cu vălul ei cernit...

Cînd despărţitu-ne-am pe veci
Privindu-ne în faţă,
M-ardea, cu razele ei răci
Privirea ta de ghiaţă.

Luceferii m-au plîns de sus
Împărtăşindu-mi jalea,
Dar e-n zadar, căci ea s-a dus
Urmează-ţi, soartă, calea...

Ca amintirea unui vis
Amorul nostru să se stingă,
În trista-ţi carte a fost scris
De-un suflet, ce nu ştie să plîngă.

Şi despărţiţi din acel ceas
S-au strecurat timp îndelung

Şi din acel trist vis, şi lung
Doar amintiri de-au mai rămas.

Şi tu, luceafăr, ce priveai
De sus din tot înaltul...
Aveai dreptate cînd ziceai :
Azi vei fi tu, şi mîine altul...

Şi astăzi dacă te privesc,
Îmi este silă mie însumi,
C-a tale raze ce sclipesc,
S-amestecă, cu plînsu-mi,

Mai bine stinge-te... mă lasă,
Durerile să-mi plîng în tihnă.
Căci tu nu suferi, şi ce-ţi pasă
De am, sau nu, odihnă.

15 noiembrie (1888).

(Reprodusă din *Limbă şi literatură* VII, 1963)

LUNEI

Lună de sus
Ce mă plîngi, cernîndu-ţi luminile prin aer,
Cînd ştii că ea-i departe,
Că s-a dus,
Şi nu mă laşi să-mi torc a mele visuri moarte,
Pe-a durerilor trist caer,
Lunei!
Nu mă mai plînge, cernîndu-ţi luminile prin aer,
Că-mi faci rău... şi-mi pare că aud al morţii clopot cum sună
Şi dacă n-ai milă, trimete mai bine o rază să mă-ngheţi
Pe veci, şi rupe firul ce toarce pe caer
Povestea tristei mele vieţi.
Şi-atunci cînd n-oi mai fi,
Şi n-oi mai auzi bătăi de inimă ce sună,
Tu, lună,
De-ţi vei cerne ş-atunci luminile prin aer
Arată iubitei tristul caer,
Şi spune-i să-l desfacă în fire line,
Să vază, cine
Mai mult decît mine, a putut-o iubi.

29 noiembrie (1888).
(Reprodusă din *Limbă şi literatură* VII, 1963)

ZINA CODRILOR DE BRAD

Se-nserează... codrul doarme, încet în umbra sărei,
Şi-adormit trist aiurează, îngînat de glasul mărei.
Din adînc de întunerec, sus prin lumile albastre,
În văzduhuri liniştite sclipesc tainic mii de astre.
Iară luna, vechea lună, blonda nopţilor regină,
Învălit-a-ntreaga lume într-o mreajă de lumină.
Lacul vechi de mii de veacuri în argint pînza-şi preface,
Numai codrul dus pe gînduri, adîncindu-se în pace,
Aiurează-ncet din frunze un basm vechi ca zarea serei,
Îngînat din depărtare de-ntristatul glas al mărei.

Nici o larmă nu s-aude... încetează trişca-n tîrlă,
Plîngătoriul glas de apă amuţeşte trist pe gîrlă ;
Veşmîntat în neagra haină, codrul vechi de zile tace,
Tace valul mării limpezi, adîncindu-se în pace.

Luna din tării coboară, şi se-ntunecă la faţă.
Între codri cînd pătrunde, o prind reci fiori de gheaţă.
Lîngă brazii vechi ca vremea ce-ntind crengi pînă-n pămînt,
Doi cerbi nalţi cu stele-n frunte sap-a jale un mormînt,
Mai departe unde brazii şi-unesc frunţile cărunte
Unde tremură izvorul coborîndu-se din munte ;

Pe cărările bătrîne ce de frunze-s troienite,
Unde grierii de noapte torc cu glasuri răguşite.

Pe sub bolţile tăcute, troienite-n flori de nalbă,
Zîna codrilor stă-n raclă... străluceşte faţa-i albă
Ca şi nalba de curată, sub lumini de putregai.
Păru-i lung în unde de-aur ca şi grîul de bălai,

Resfirat în fire line, se revarsă peste raclă.
Printre ramuri răvăşite, luna ţine loc de faclă.
Sub pleoapele-i virgine, îngheţate pe vecie,
Mîna morţei-ncondeiat-a slabă dungă viorie,
Şi-un paianjen prins de vrajă a ţesut încet, în taină,
Pînza albă, peste trupu-i veşmîntat în neagra haină.

Pe sub bolţi de vremi uitate-n întunerec de cărare,
Urmărit de raza lunei, un convoi de-nmormîntare
Printre arbori trist se pierde, în concert de jalnici
glasuri
Cerbii nalţi ce-ncet îşi mînă legănatele lor pasuri
Duc pe-a codrului stăpînă aşezată-n neagra raclă
Către locul de odihnă... Licuriciul poartă faclă,
Şi-ntr-un loc, de unde luna din văzduh de sus priveşte,
Trist convoiul şi cucernic lîng-o groapă se opreşte...
Un cosaş presură-n aer miros dulce de tămîie
Peste groapa-nhorbotată în flori albe de lămîie !
Şi cu tînguioase plîngeri, în mormînt rece-o aşează :
Un bondar cîntă prohodul, întreg codrul lăcrămează ;
De departe de prin dealuri, jalnic sună trişca-n tîrlă,
Plîngătoriul glas de apă plînge trist curgînd pe gîrlă,
De sus stelele ce plînsul nu puteau să şi-l mai ţie
Peste-ntunecatul codru cern o ploaie argintie.

. . . . . .

Toate dorm... Luna apune ştearsă-n raze ostenite,
Trişca tace, gîrla-n noapte mînă valuri liniştite
Iar din codrul ce durerea-şi nu mai poate s-o adoarmă
Se aude un lung vaier, jalnic glas, pierdut în larmă.

Contemporanul, octombrie 1890.

IN UMBRA DE CASTANI

Iubito, te tot aştept să-mi vii,
În umbra de castani,
Ce-au tăinuit iubirea noastră
Atîţi amari de ani.

Din vremile de mult trecute
Om întocmi amorul iarăşi
Şi dînd de-o parte toate cele,
Din nou ne-om prinde buni tovarăşi.

Şi, îmbătaţi de fericire,
Om da uitării-ntreaga lume.
Eu după gît te-oi săruta,
Iar tu rîzînd mi-i spune glume.

Vîntul prin crengi ne-a aburi
Cu miros de sulcină,
Iar luna-n ceruri răsărind,
Ne va-mbrăca-n lumină.

Iar noi dormi-vom duşi pe gînduri
În umbra de castani,
Tăinuitori iubirei noastre
De-atîţi amari de ani.

ianuar 16 (1889).

(Reprodusă din *Limbă şi literatură* VII, 1963)

SPRE LUMEA LINIŞTEI DE VECI

Spre lumea liniştei de veci
Încet gîndul mă poartă
Iar luna cerne raze reci
Pe viaţa-mi înnoptată.

Şi cînd privesc stelele-n cer,
Cum razele îşi rour,
S-aşterne-ncet un cerc de fier
Pe gîndu-mi ca un nour.

Şi îmi tot pare că aud
Cum sună de-ndeparte
Un glas neînţeles şi crud
Prevestitor de moarte.

Doar amintirile trăiesc
Din viaţa mea întreagă,
De patimi care mă robesc
Tu, moarte, mă desleagă.

Şi pune-un capăt dorului
Şi gîndului, tu, pune
Şi în vîrtejul zborului
Mă du în altă lume...

De cînd tot urc m-am săturat
De-a vieţii neagră cale
Cîndul îmi zboară ne-ncetat
Spre lumi fără de jale.

Luna aşterne raze răci...
Pe ochi-mi plini de ceaţă
Zburînd spre lumile de veci
Durerea-mi se dezghiaţă.

30 ianuar (1889).

(Reprodusă din *Limbă şi literatură* VII, 1963)

VISURI DE NOAPTE

Noaptea se lasă-ncet pe vale.
Adorm lumile-ntinse.
Pe-a cerului albastră cale
Luminele-s aprinse.

Din văi mirosuri dulci se simt,
S-aud cîntări de grieri;
Frunzele-n codru se alint
De-a vîntului cutrier.

Vino, iubito, ce-ţi mai pasă
De-a lumii gură cîrtitoare,
Cînd noaptea-atîta-i de frumoasă
Şi-atîtea stele sclipitoare.

Vino: cu gîndu-om pribegi,
Prin lumile lunare
Cînd patimile-or troieni,
Pe-a lumilor cărare.

Şi cînd pe veci departe-om fi
Nesupăraţi de ele,
O viaţă-ntreagă ne-om iubi
Rătăcitori prin stele.

Şiruri de zile acol-om sta
Şi ani din viaţa toată,
Căci ne iubim cum nimenea
S-a mai iubit vreodată.

Şi dacă dorul ne-o păli
De lumea pămîntească,
Unde acei ce ştiu iubi,
Nu pot să se iubească,

Om arunca cîte-o privire
Pe-a lumei răutate
Şi ne-om întoarce în mărire
Şi în singurătate.

Lipsiţi de patimi şi dorinţi,
Noi viaţa ne-om topi-o
Iar lumei prinsă-n suferinţi
Pe veci i-om zice : adio.

Ş-atunci cînd fi-va ş-om muri,
Şi anii s-or aşterne
Veşnic în urm-or mai trăi
Regretele eterne.

9 (sau 8) februar 1889.

(Reprodusă din *Limbă şi literatură* VII, 1963)

VIAȚĂ ȘI MOARTE

Peste viaţa mea pustie, ceasurile curg mereu.
Visuri trec pe dinainte-mi, capu-mi pare tot mai greu.
Fîlfîind lampa se stinge. Pe cînd ochii mi se-nchid
Prin somn, porţile gîndirii iar în lături se deschid.
Rînd pe rînd, şi-ncet, colindă dinainte-mi viaţa toată,
Iar în fundul vieţii mele se zăreşte-o neagră poartă
Peste care muşchiul creşte, pe ţîţîni flori de rugină
Aşezatu-s-au de vreme. Pragul cade în ruină
Doar uşorii-n răsipire, prefăcuţi în putregai,
Mai aşază luciri stinse pe al porţii cernit strai ;
Flori de colb şi de paingeni stau ţesute-n neclintire
Peste ziduri răsipite de uitare şi neştire,
Peste tot suflarea-i moartă, nici o fire rătăcită
Nu colindă pragul porţii, nici zidirea părăsită,
Toate par că de cînd lumea-s aşezate de o mînă,
Ce pe soarta omenirii, pe vecie-ar fi stăpînă,
De la capătul gîndirei, din a vieţii depărtare
Pînă-n margine de poartă, se-ngustează o cărare.
Gîndul, călăuz nemernic, lăsînd viaţa toată-n urmă
Către margine de poartă, mersu-i leneş şi-l îndrumă...

Colindînd prin locuri sterpe, rupe vraja vieţii moartă
Şi s-opreşte... Dinainte-i se dă-nlături neagra poartă,
Lăsînd ochiului să vază al vieţii trist amurg,
Peste care-a lumei patimi se opresc şi nu mai curg.

15 februar (1889).

(Reprodusă din *Limbă şi literatură* VII, 1963)

PLÎNSET DE GRIERI

Grierii plîng,
  În vatra rece ;
Toate se sting,
  Şi vremea trece.

Lampa răsfiră
  Văpaie moartă ;
Trist mi se-nşiră
  Viaţa toată.

O stea-n tărie
  Clipind se stinge.
Nimeni mă ştie,
  Nimeni mă plînge.

Grierii plîng.
  În vatra rece ;
Lampa o sting.
  Şi vremea trece.

Contemporanul, octombrie 1890.

ŞI VEI PLECA

Şi vei pleca, iubito... şi nu te-oi mai vedea...
Şi vremea s-a aşterne mereu pe urma ta.
Rămas în urmă singur, iubito, te-oi ierta,
Te-oi plînge viaţa-ntreagă şi nu te-oi mai uita,
Iar tu pe veci departe, în braţe de străin,
Nu-i şti a mea durere, nu-i şti al meu venin,
Nici viaţa mea pustie, nici dorul meu nebun,
Te-i duce fără milă şi fără rămas bun.
Ce tristă-mi va fi viaţa, de-acuma fără tine,
Nici larma de izvoare, nici murmurul de-albine,
Nici freamătul de codru, nici limpezimea serei,
Nici ropotul de ape, nici vrajele tăcerei,
N-or alina durerea-mi, nici chinul meu amar,
Nici inima-mi aprinsă de-a dorului pojar.
Ce trist îmi e amorul şi fără căpătîi !
Iubito, fie-ţi milă, nu mai pleca, rămîi.
Să fiu pe veci tot singur, să fiu pe veci pustiu :
O, trai fără de parte... de ce-am mai fost să fiu.
Rămîi, rămîi, iubito, rămîi pe veci aproape,
Să adormim în cîntec şi-n tremur de pleoape.
Mi-i şterge-a mele lacrimi cu-a tale mîne reci
Rămîi, rămîi de-acuma — şi ne-om iubi pe veci.

10 martie (1889).

(Reprodusă din *Limbă şi literatură* VII, 1963)

ŞI DACĂ

„Şi dacă ramuri bat în geam"
EMINESCU

Şi dacă norii se adun,
Pe cer albastru şi senin,
E ca durerea să mi-o spun
Şi inima-mi să mai alin.

Şi dacă codrii sînt pustii,
Şi nu răsare luna,
E că de-acum n-o să-mi mai vii,
Pe veci, pe totdeauna.

Şi dacă ramu'le se bat,
Acum, ca şi-înainte
E că de-acuma te-am uitat
Şi nu te mai ţin minte.

Şi dacă mîna-mi o mai lunec,
Pe-a lirei coarde amorţite
E ca o clipă să-mi întunec
Durerile-mi neţărmurite,

Şi dacă sînt aşa pustiu,
Şi nimeni nu mă ştie,
E că aşa am fost să fiu,
Şi că aşa a fost să fie.

2 martie (1889).

(Reprodusă din *Limbă şi literatură* VII, 1963)

TRISTE GINDURI

De voi muri
Cînd noaptea-n ţintirim suie
Văpăi albastre, pe morminte,
Trimete-ţi, lună, razele să spuie
Acelei care m-ar iubi
De mine să-şi aducă-aminte.

Întreab-o, lună, n-a uitat
Cînd rugam noaptea-n veci să stee ?...
Pe-a ţintirimului alee
Mi-a dat întîiul sărutat.

Sau cînd prin pîcla deasă-a nopţii,
Printre morminte rătăceam,
N-o-nspăimînta locaşul morţii,
Căci pe atuncea ne iubeam...

Acum de dînsa mă desparte un haos...
De griji purtată ea e pe pămînt,
De vremi uitat îs în mormînt,
În veşnicul repaos...

•

Şi astăzi dac-aş rechema-o,
Tăcerea-adîncă din ţintirim
Sînt sigur c-ar înspăimînta-o,
Căci astăzi nu ne mai iubim.

3 noiembrie (1889).

(Reprodusă din *Limbă şi literatură* VII, 1963)

FOI DE ROMANIȚĂ

Inveselind vechea portiță,
Pe-un galben bold în floarea-i albă,
Rîdea un fir de romăniță,
Cum rîde mărgăritu-n salbă.

O, stol fulgurător de foi,
Oriunde veți cădea-n ninsoare,
Să știți că unde-am rîs cu voi
Plîngînd se sfarm-un palid soare!

Adevĕrul, 17 ianuarie 1894.

VREMELNICIE

Luceafăr de-ţi lipseşte, mîhnirea să-ţi alinte,
Păstrînd icoana lumii închisă subt pleoapă,
Aştepţi cu drag amurgul luminei ce te mînte.

...O zi, un pas, şi malul cel şubred se tot sapă
Şi-n mers pripit de vremuri, din ce-a fost înainte
Arar doar de rămîne în ţintirim o groapă.

Ş-apoi nimic... uitarea sporeşte, şi aminte
Au cine-şi mai aduce de-un val trecut pe apă ?
Sau cui zîmbeşte-o floare uscată pe morminte ?

Adevĕrul, 24 ianuarie 1894.

IN NOAPTE

(fără ritm)

A-ncremenit lumina-n văzduhuri sus...
Cernîndu-şi focul de scîntei puzderii,
Soarele către alte lumi s-a dus ;
Să lumineze altor mizerii...

Ca visuri negre înourate de venin,
Perdele mari de negure vin
Stingînd tot ce-o clipă a fost lumină
Ascunzînd vederii a lumei ruină.

Şi-n noaptea grea, în murmurul vîntului,
Şoapte de ură trec ca o vrajă ;
La căpătîiul pămîntului
Năluca răului o văd de strajă.

Şi-ncet, fiori de ghiaţă mă prind, mă-ntunecă,
Pe raza minţei — dezgustat lunecă.
Şi-n inima-mi goală ca zarea pustiei
Coboară dorul veşniciei.

Adevĕrul, 21 februarie 1894.

RĂZBUNAREA BUJORILOR

— Poveste —

La doi crini depărtare de-un tîrg, trăia odată
Un om uitat de zile, şi bun la Dumnezeu.
De cînd trăia, el singur ţi-ar fi răspuns cu greu,
Căci barba ca zăpada de albă-i era toată ;
Şi-n lumea asta-ntreagă, el altă bogăţie
N-avea decît o casă sărmană şi-o grădină.
Dar o grădină-atîta de albă de lumină,
Încît n-ar fi schimbat-o nici pentr-o împărăţie !...

Cu porţile deschise spre soarele-răsare,
Stă-n veci ca o minune ce n-ar avea stăpîni,
Din prag cărări frumoase ca-n palma unei mîni
Se-mpart, şi nicăierea din verzile umbrare.
Nu cade-n foaie ruptă, nu zboară-un fulg de pană,
Să-ntunece c-o pată nisipurile albe.
Pe gard zorele blînde se-ntind şi leagă salbe
Cu pala lăuruscă şi frageda liană.
Iar din înalt de ramuri, ca nişte verzi perdele,
Şuviţele de iederi pînă-n pămînt lăsate
Cîntau cum cînt-o harpă cu strune fermecate
Cînd vîntul către seară trecea pe lîngă ele.
În săhăstria asta, rămas singur pe lume,
Făr-un copil pe care să poată să-l iubească,
Să-l vadă ca un ramur cum prinde ca să crească,

Şi care blînd să-l cheme cu dragoste pe nume
Cînd o purcede-aiurea, dincolo de lumină,
El, toată bunătatea, plin de melancolie,
Pe flori şi-a revărsat-o şi ca-ntr-o săhăstrie
S-a-nmormîntat de-atuncea cu florile-n grădină.

Sfîrşea cu gardul lumea, şi dincolo de poartă,
Cărarea pentru dînsul nu duce nicăiri.
Ce-ar fi căutat el unde nu-s crini nici trandafiri ?
El ce plîngea o soră în orice floare moartă
Şi-o îngropa cu grijă — şi doar avea destule,
O-ntreagă-mpărăţie de roze şi petunii,
De nalbe ce dorm noaptea cînd cad razele lunii
Şi se trezesc spre ziuă privind la crini fudule,
Grămezi de maci în care stă moartea pitulată,
Bujori hrăniţi cu sînge şi însetaţi de viaţă,
Ici-colo strînsă-n rînduri o armie drumeaţă
De stînjinei ce-ai spune că merg ca să se bată,
Şi ce n-avea în straturi, ce flori n-avea pe ramuri !
În curcubeu sînt parcă atîtea fel de feţe
Şi-n cărţi stau scrise parcă ?... hai, cine-ar sta să-nveţe
I-ar mai ajunge-o viaţă pentru atîtea neamuri ?

II

Cu păsările-o dată se deştepta bătrînul,
Şi-atuncea mii de glasuri cercînd să-şi împreune
Ca într-un cor cîntarea, pornea o rugăciune
Frumoasă cum nu-i alta, cînd îşi vedea stăpînul
Cu faţa către soare cucernic cum se-nchină,
Un semn de cruce încă, şi-n cuiburi tăcea cîntul ;
Şi el apoi ca omul ce ştie ce-i pămîntul
Mai ager ca un tînăr pornea din zori la muncă,
Din zori, precum făcuse întreaga lui viaţă.

Şi, Doamne, mîndră-i firea-n fapt de dimineaţă :
O margine de soare lucind abia aruncă

O palidă văpaie... dar iată-l jumătate
Cum urcă, şi-ntr-o clipă ca dintr-un arc scăpate,
Mii de săgeţi de aur s-aprind şi zbor din zare
Luînd de-a curmezişul în goană tot pămîntul,
Răcoarea-i bălsămată cu flori de cîmp şi vîntul
Cînd trece-i plin de zvonuri şi glasuri vorbitoare,
Căci cîte taine-ascunse şi fărmături de şoapte
Prin lume nu colindă cît ţine-n loc o noapte...

Dar la grădini omida stă pururea de pîndă
Şi-o buruiană creşte mai lesne ca o floare,
De-aceea mai mult ochii el nu şi-i ţine-n soare,
Nu-ntîrzie s-asculte cum picură de blîndă
A vîntului poveste, şi-n spre fîntîni coboară,
Şi-acuma-ntre flori iată-l cu doniţele pline
Cum farmă apa-n ploaie, şi cum ploaia-n rubine
Treptat se tot preschimbă cînd pulberea uşoară
Se-aşează pe garoafe, şi-n stropi de peruzele,
Cînd picură pe stratul smălţat de viorele.

O floare nu-i spre dînsul să nu-şi întoarcă faţa,
Şi cum îl văd deodată împrăştiind lumină
Pe lugeri legănate uşor fruntea-şi înclină
Întîmpinîndu-l parcă cu bună-dimineaţa ;
Iar el, mişcîndu-şi umbra, zîmbea la fiecare,
Şi nu-şi afla hodină păn' nu-mpărţea la toate
Din apa din fîntînă un strop de sănătate,
Lăsîndu-le-apoi viaţă să ceară de la soare.

Cîte surprinderi însă nu-l zăboveau pe cale :
Ici, ca un braţ ce-atîrnă din umeri după luptă,
O creangă uriaşă de vîntul nopţii ruptă
Îşi pierde-n lacrimi seva şi picură cu jale ;
Mai încolo, în stratul de tinere răsade
Un pas greoi strivise sub talpa lui pămîntul,

Şi trist privea bătrînul la ce făcuse vîntul,
Pierdut plîngea pe urma atîtor moarte mlade...

Pierdut plîngea bătrînul şi nu putea-nţelege
Cum poate-un om cu milă să calce pe o floare,
De ce o rup ca-n urmă s-o puie prin pahare,
Şi pentru ce o fată anume îşi alege
O floare cum i-s ochii ca-n plete să şi-o prindă ?
Nu vede ea, în plete oricîte-ar fi să-şi puie,
Că de-i frumoasă floarea ea mai frumoasă nu e
Cînd stă şi îşi zîmbeşte privindu-se-n oglindă,
Nu vede ea că toate au o viaţă-aparte,
Şi cînd pe lume poate să fie adorată
Şi fără flori frumoase, dacă-i frumoasă fată ?
De ce să-şi împrumute splendoarea unei moarte ?

Nu, nicăiri nu-s crinii mai fragezi şi mai proaspeţi
Decît unde s-or naşte nu-n apa din pahare,
Nu-i tot acelaşi lucru ca-n stratul lor la soare...
De-aceea el ca alţii nu-i bucuros de oaspeţi,
Şi dacă-i vede-n poartă, şi dacă li se-nchină,
Primindu-i, cu putere în el inima bate,
Cîndind cîte petale vor zace fărîmate
Pe urma lor, în mîndra şi alba lui grădină...

Aşa cu grija-n suflet, lucra păn' în de sară
Cînd păsările iarăşi se strîng de rugăciune ;
Şi-atunci cu faţa-ntoarsă spre soarele apune
Visa păn' ce privirea-i din nou se făcea clară,
Văzînd cîtă-mpăcare cădea din cer pe lume...

Iar în tîrziu, pe vîrfuri cînd nu mai e lumină,
Şi nu mai poţi cunoaşte plimbîndu-te-n grădină
Decît după mirosuri ce flori ţi-s dragi anume,
Cu o mişcare largă spre bolta înstelată,

Se-nchină iar bătrînul şi sărutînd pămîntul,
Jos lîngă flori alături îşi întindea vestmîntul,
Şi adormea cu gîndul şi inima-mpăcată.

III

Dar poate-n lume oare să ţie-o fericire,
Oglindă de fîntînă să stea în veci vioară,
Senin de cer albastru o-ntreagă primăvară ?

Nu, că-i de-ajuns o vorbă, o singură privire,
Un vînt ce se ridică, o floare aruncată,
Ca să dispară-oglinda, ca norii din noianul
Măhnitelor adîncuri s-aducă uraganul
Ca-ntreaga fericire să piară fărămată...
Şi greu se fac atuncea din nou zările-albastre,
Cu greu se limpezeşte fîntîna iar să prindă
Un zbor de rîndunică în ochiul ei de-oglindă,
Tîrziu mai dă o floare în calea vieţei noastre.

Şi-aşa a fost se vede să aibă şi el parte.
Era în mai, cînd iarăşi furnicile-s drumeţe,
Cînd pe pămînt şi-n aer e-atîtea tinereţe
Încît îţi vine-a crede că nu mai este moarte.
Sus ceru-ncremeneşte ca-n vechile tablouri,
Privighetori s-adună, şi cînd ale lor glasuri
Se farmă obosite, auzi cum la popasuri
Dumbrava reîncepe cîntarea în ecouri ;
Prin crengi galbenii granguri aprind văpăi de aur.
Păianjenul şi-ntinde din nou eterna-i cursă,
Albine vii aleargă şi-n goana după mursă,
S-aşează fără grijă pe-o gură de „balaur",
Dar el pe altă lume-i de cînd veniră zorii
Şi-a musafiri n-aude cum prevesteşte-o ţarcă,
Ci-i plin de veselie şi-ntinereşte parcă,
Căci azi în zori de ziuă i-au înflorit bujorii.

De săptămîni de zile i-aşteaptă el să vie
Şi-acum în sfîrşit iată-i frumoşi ca o minune :
S-aprinde preajma toată în jurul lor, de-ai spune
C-au fost sădiţi odată pe-un cîmp de bătălie,
Şi cînd i-ajunge vîntul, atunci ca nişte cupe
Ce-ar fi pline de sînge încet locul şi-l mută,
S-ating unul pe altul, o margine-şi sărută
Şi-apoi îşi reiau locul de teamă că s-or rupe.

Dar ţarca sus pe creacă cobind tot una ţine
Că stau din clipă-n clipă să pice musafirii,
Şi numai ce-apucase de frica prevestirii
S-arunce-n ea bătrînul, că nu-i menise-a bine,
Se şi iveşte-n poartă în fîlfîiri de steaguri
Un fiu de crai bezmetic şi inima lui moare,
Văzîndu-l cum stă gata să intre de-a călare
Cu ceata lui întreagă de vîntură-meleaguri.

Sămănătorul, 25 mai, 1 iunie, 8 iunie 1903.

TRADUCERI ŞI ADAPTĂRI

NEVASTA CREDINCIOASĂ

(după J. Moréas)

Devale, la fîntînă,
Sub plopul cel răzleţ,
Devale, la fîntînă,
A stat un călăreţ.

A stat, şi calu-i negru,
Ca noaptea de frumos,
E alb întreg de spumă
De sus şi pînă jos.

Devale, la fîntînă,
Sub plopul cel răzleţ,
Devale, la fîntînă,
A stat un călăreţ.

— „Bujorule de fată,
Lung drum e înapoi,
Din ciutura ta plină
Ne laşi să bem şi noi ?"

Ea ciutura o pleacă,
Şi, făr-a se uita,
Ea ciutura o pleacă
Şi prinde-a suspina.

— „Bujorule de fată,
De ce plîngi şi suspini,
Şi nu priveşti în ochii
Drumeţilor străini ?“

— „Sunt şapte ani în capăt
Acuma la Florii,
De cînd mi-i dus bărbatul
Supt steag în bătălii.

Sunt şapte ani în capăt.
Şi-acuma mă gîndesc
De n-o veni, la anul
Să mă călugăresc.“

— „De ce s-aştepţi zădarnic ?
Cînd dînsul a murit :
Pomenele şi popii
Eu singur le-am plătit.“

— „De ţi-ai făcut pomană.
Îţi voi plăti-nsutit
Pomenele şi popii.
Şi tot ce-ai cheltuit.“

— „Atuncea pe deasupra
Să ştii că la-ngropat
Ţi-am sărutat bărbatul :
Să-mi dai şi-un sărutat.“

— „Pomenele şi popii
Ţi le-oi plăti-nsutit :
Dar bietele săruturi
De mult s-au veştejit.“

— „Ah, bucură-te, dragă,
Căci eu sunt cel ce-l plîngi ;
Nu-ţi recunoşti inelul
La locul mînii stîngi ?“

— „Într-adevăr inelul
Îl ai la fel cu el.
Dar nu sunt oare toate
Inelele la fel ?“

— „În faţa porţii tale
Doi dafini înfloriţi
Şi-aruncă flori tot anul
Ca doi îndrăgostiţi.“

— „Aşa-i, dar cine n-are,
La noi, cît de sărac,
O floare-n geam, şi-n poartă
O umbră de copac ?“

— „Pologul tău e-albastru,
Iară noaptea, dedesupt,
O candelă de lildeş
Veghează nentrerupt.“

— „O ştii, căci am vecine
La vorbă cu îndemn,
De vreai să cred, tu spune-mi
Am eu pe trup vreun semn ?“

— „Aveai supt sîn o fragă.
Cum vreai s-o fi uitat ;
Cum vreai cînd într-atîta
De mult te-am sărutat ?“

— „Te cred acuma, tu eşti
Iubitul meu pierdut,
Subt candela de fildeş,
Tu singur m-ai văzut."

Sămănătorul, 16 martie 1906.
(Reprodusă din volumul *Fantazii*)

AGA VELI

(după J. Morèas)

În palatul lui, în sala
Cu cinci sute de ferești,
Aga Veli șade-n capul
Unei mese-mpărătești.

Căci a vrut să-și ospăteze
Numeroșii musafiri:
Cerbi întregi și căprioare
Dulce fumegă-n tingiri.

Vechi nectaruri parfumate
Curg vărsate de-un harap;
Rîde cupă lîngă cupă,
Și hanap [1] lîngă hanap...

Iar cadîne din Basorah,
Învîrtind cîte-un hanger,
Joacă-ncet, după tambure,
Pasul lor plin de mister.

---

[1] Vas mare (de lemn, de alabastru etc.) folosit în evul mediu pentru băut.

Dar o pasăre măiastră
A intrat cît ai clipi,
Şi zburînd deasupra mesei,
Ca un om prinse-a vorbi :

— „Aga Veli, ştii tu blonda,
Blonda, care-i duci tu dorul,
Ştii că mîini ia pe feciorul
Regelui din Trebizonda ?"

Aga-şi lasă musafirii
Şi, urmat de vizitii,
Se coboară-n şesul, unde
Pasc tăcute herghelii.

Nechezînd se strîng sirepii,
Iară dînsul, lăcrămînd,
Îi dezmiardă lung pe coamă,
Şi-i întreabă rînd pe rînd :

— „Cine-i ager la copită,
Ca un cerb, ca o nălucă.
Pîne mîine să mă ducă
La mireasa mea iubită ?"

Tac sirepii mîlc, şi-n urmă,
Cîrd pe şesul luminat,
Ruşinaţi merg să-şi reice
Întreruptul păşunat.

Numai unul mai rămîne,
Care-n luciul albei lune
Lung se scutură şi spune :
— „...Hai cu Dumnezeu, stăpîne !"

Una sunt acum, ş-aleargă,
Fug împinşi ca de-un blestem ;
Firul drumului, în urmă,
Scapătă ca dintr-un ghem.

Inepele-i lovesc în faţă
Şi scîntei ici-colo sar,
Unde-ajunge greu potcoava
Murgului ca un amnar.

Albe, unul după altul,
Satele cu pomi bătrîni
Se trezesc din somn, şi ţipă
Cumpenele la fîntîni.

Dar ei fug, şi-acum din munte
Om şi calul dedesupt,
Iată-i coborînd la vale,
Ca un rod din ramuri rupt.

Fug, şi-arar pe discul lunei
Cum ar trece-un nor răzleţ,
Ca o umbră viorie
Vezi pe cal şi călăreţ.

Dar o margine au toate
Şi-acum iată că răzbat,
Ici-colo, lumini sfioase,
Şi se vede un palat.

Incordat se frînge murgul,
Cade spuma strop cu strop ;
Sună podul supt avîntul
Furiosului galop.

Ca un cerb, ca o năluca,
Zboară murgul și, din zbor,
Nu mai știe Aga : el e,
Sau pămîntu-i călător.

Șesuri noi s-așternu și ape
Cu corăbii la liman,
Cine-ar mai putea s-ajungă
Fără calul năzdrăvan ?

Și sfioasele lumine,
Mai aproape ard, mai tari,
Clopotele din clopotniți
Sună ca la zile mari.

— „Haide, murgule-nainte,
Haide, c-am ajuns de-acum..."
Dară cînd să treacă poarta,
Un convoi le iese-n drum,

Un convoi, umblînd în urma
Unui mic și alb sicriu :
Tremură sărmanul Agă
Ca o trestie pe-un rîu.

Și-aplecat pe cal, întreabă :
— „Oameni buni, cu bradul sfînt,
Cine e frumoasa moartă
Care-o duceți la mormînt ?"

— „E frumoasa ta, e blonda,
Blonda ce-a ucis-o dorul,
Cînd a fost s-o ia feciorul
Regelui din Trebizonda."

Sămănătorul, 5 noiembrie 1906
(Reprodusă din volumul *Fantazii*)

MOTIVE GRECE

Au venit porumbi din Scio [1],
Şi din Smirna rîndunele ;
Şi mi-au spus acuma cine-i
Îndrăgitul dragei mele !

*

Nu-i păcat să laşi să curgă
Un izvor în preajma porţii,
Şi să stai murind de sete
Lîngă el, de frica morţii ?

*

Se întunecă iar marea,
Şi-un talaz spre mal revine,
Vai, şi cît de multă vreme-i
De cînd te iubesc pe tine.

*

De-ar fi marea o oglindă
Şi s-ar stîmpăra tot valul,

[1] Insula Chios.

Aș trimite dragei mele
O gutuie de-a tavalul.

*

Ca să nu cad în ispită
După alta mai frumoasă,
Dă-mi un fir de păr, iubită,
Și-ochii mei, cu el mi-oi coasă.

*

Nici nu te iubeam pe-atuncea
Dar de-atunci e vreme veche,
Și-azi te port ca pe-o sermană
Floare-uscată la ureche.

*

Cald rămîne ca pămîntul
După soarele-apune,
Sufletul ce-a ars în para
Unei dragoste nebune.

*

Dac-aș fi o rîndunică
Aș intra cînd ți-ai așterne,
Și în patul tău cu cuibul
Mi l-aș face între perne.

Pagini literare. 29 aprilie 1899.
(Reprodusă din volumul *Fantazii*)

POPULARE GRECEȘTI [1]

La chip firav nu m-oi face
Dacă tu nu-i vrea de mine,
Nu, ci roș ca o garoafă
Doar ți-oi semăna mai bine.

Se întunecă iar marea
Ș-un talaz spre mal revine :
Ah ! și cît de multă vreme-i
De cînd te iubesc pe tine !

Jurămînt fac pe icoana
Maicei Domnului : „Să moară
Cine-o fi să nu te aibă
Văduvă, de nu fecioară".

Negru păr scapă seufia,
Ochii-s negri sub pleoape :
Iar pe fața ta aproape
Neagră-i pân' și iasomia.

[1] Neincluse de D. Anghel în volumul *Fantazii*.

Nu-s făcuți ca-n zori să steie
Ochii negri adormiți :
Ci-s făcuți să stea de strajă
Și să fie drăgostiți.

O, tu svelt ca chiparosul,
Cu-neîlcite roșii plete ;
Sub umbrarul tău s-adoarmă
Cine n-ar vrea dintre fete ?

Cînd îi cînt și-n lacrimi chinul
Și durerea mea i-o plîng ;
Nu știu cum, parcă vărs apă
Peste foc, ca să mi-l stîng.

Pagini literare, 7 noiembrie 1899

Îndoaplecă-te, chiparos,
Și lasă-ți creștetul în jos,
Ca să-l sărut, și-n sărutare
Să pot găsi uitare.

Semănătorul, 17 noiembrie 1902.
(Semnat *Rozmarin*)

CÎNTEC

Veniţi să-ntindem jocu-n drum
Flăcăi şi fete, de vi-i dorul
Să ştiţi şi voi anume cum
Pe nesimţite vine-amorul.

În ochi mijeşte-ntîi, şi zboară
Pe ruja gurei şi s-aprinde ;
Iar inima de ţi-o cuprinde
Rămîne-n ea pîn' te omoară.

Adevĕrul de joi, 12 noiembrie 1898.
(Reprodusă din volumul *Fantazii*)

BLESTEM DE MAMĂ

O, pasăre scumpă, păsărică dragă,
Eu suspin şi sufăr de cînd eşti pribeagă
Şi petreci sub cerul altor ţări străine...
De-ţi scriu o scrisoare n-ajunge la tine,
Ci pe drum se pierde şi nu te găseşte :
De-ţi trimet o floare, floarea veştejeşte,
Şi-un rod pîn' la tine pînă ce s-ajungă
Pe drum se usucă de-aşa cale lungă.
Stropul unei lacrimi ţi-ar trimite mama,
Dar cum să-l adune cînd arde năframa
Unde cade stropul lacrimei fărmate ?...
O, lună, tu care de sus le vezi toate
Cînd dai ocol lumei, roată călătoare
Pe albastre drumuri, n-ai văzut tu oare,
Odorul meu dulce, scumpa mea minune ?
Spune, sfîntă lună, spune-i mamei, spune
Ce ochi rîd acuma şi privesc la dînsul
Cînd ai mei, sărmanii, nu-şi pot ţine plînsul ?
Ce gură-i surîde acum şi-i vorbeşte
Cînd a mea din bocet nu mai contineşte ?

Şi ce frunte-acuma către el se-nclină
Cînd eu mor cu zile... Ah, ţară străină,
Cum păstrezi copilul mamei care-l cheamă
Aşa să te-ajungă blestemul de mamă !

Sămănătorul, 2 martie 1903.
(Reprodusă din volumul *Fantazii*)

CÎNTEC ANAMIT

— „De-aş fi părăluţă albă,
Tu, un firicel de aţă,
Ne-am ascunde într-o salbă
Şi-am petrece-ntreaga viaţă."

— „Dac-ai fi un brad mai bine,
Eu, liană ce s-acaţă,
M-aş urca pînă la tine
Şi te-aş ţine strîns în braţă..."

Sămănătorul, 6 octombrie 1902.
(Reprodusă din volumul *Fantazii*)

URSITA[1]

La patul ei trei ursitoare
Din toată lumea au venit
Să spun-o vorbă fiecare
Şi fiecare a ursit:

Şi una-a zis: — „Să-i zicem Dora.
Citind în stele pe-o fereastră,
Că-i scris să placă tuturora
Şi pururi să rămîie castă."

Şi-a zis a doua-ntr-o părere:
— „Să-i punem numele Maria,
S-aducă numai mîngîiere
Şi inimilor bucuria!"

— „Dalila să numim copila,
Căci s-a născut pentru păcate!"
Şi într-adevăr ai fost Dalila!...
A treia doar avu dreptate.

Sămănătorul, 15 iunie 1903.
(Semnată *V. Ieronim*)

[1] Neinclusă în volume pînă acum.

LOGODNICA MOARTĂ [1]

(după o baladă ceh)

Treceam o pădure şi sub crengi plecate,
Două fete mîndre cu umerii goi,
Secerau grăbite, şi le-am zis : — „Surate,
Nu secera grîul draga mea cu voi ?"

— „Secera dar astăzi unde-i nu mai ştim...
Ştie parcă singur sufletul cînd moare,
Pe ce căi apucă în spre ţinţirim
Unde rozmarinii se scutur' de floare ?

Rînd pe rînd au dus-o flăcăii în cete :
Pe urma lor numai pietre fărămate...
Şi-apoi de-au purces-o alaiul de fete :
Pod li s-a-ntins calea cu flori rourate.

Şi-n tîrziu cînd popii au cîntat prohodul,
Unul cîte unul răzneţiţi pe poartă,
De nevoi să-şi cate s-a întors prohodul,
Ş-a rămas uitată sărmana ta moartă !

Iar noi singurele secerăm de-atunci,
Secerăm ca moartea flori nevinovate :
Ca dînsa frumoase cîte flori pe lunci
Şi cîte-n răzoare n-au rămas uitate...

[1] Neinclusă în volume pînă acum.

Ş-acum de crezi cîte ţi le povestim
Şi nu crezi că este pe lume uitare,
Uite, colo-i calea către ţinţirim,
După poartă-s numai rozmarini în floare."

— „Rămas bun surate", le-am zis ş-am luat calea,
Calea neîntoarsă şi făr' de soroace,
Care duce în ţara unde-i Doamnă jalea
Şi unde nu-i soare nici foc nu se face.

Ş-acolo prin lacrămi cum citeam un nume
Pe un braţ de cruce, o voce-necată,
Ca de-un vînt adusă dintr-o altă lume
A prins să mă-ntrebe blînd ca altădată :

— „Călător lunatec pe cărări pustii,
Cine eşti şi spune-mi ce păreri de rău
Te-aduc ca să-mi turburi somnul de sub glii ?"
— „Eu sînt, — te deşteaptă — logodnicul tău...

Sînt eu, după zile duse-n ţări străine
Veneam să te caut să purcedem nuntă."
— „Nunta s-o purcedem cum n-aş vrea cu tine,
Dar mă ţine-n braţe strînsă moartea cruntă,

Cum n-aş vrea, dar toată m-a cuprins îngheţul.
Nunta s-o purcedem — să mă fac frumoasă,
Caută iubite printre cruci hîrleţul,
Ce-l lasă groparii eînd se-ntorc acasă.

Caută-l ş-odată ţărîna învinsă
Ia-mă şi să mergem acas' înapoi !"
Şi iat-o cu fruntea-n rozmarini încinsă
Că la pept îmi cade rece ca un sloi.

— „Să mergem, dar unde-s darurile mele,
Ce-ai făcut inelul, şi unde-i năframa ?"
— „În mormînt iubite ce să faci cu ele,
Cînd am plecat toate le-am lăsat la mama.

La mama sînt toate, iar de vrai uitare
Pe viaţa ta-ntreagă să se lese-atunci :
Inelul logodnei aruncă-l în mare,
Iar roşa năframă pe spini s-o arunci."

Sunaţi în clopotniţi clopote de jale,
Alţii merg pe drumuri cu flori rourate —
Mie n-o să-mi iasă de-azi nimeni în cale
Pe urma mea numai pietre fărămate.

Curierul literar, 14 octombrie 1901.

CÎNTECUL SĂMÎNȚELOR

(motiv ceh)

Hai, flăcăi, cu toții, haide, lăsați somnul!
Că pe cîmp azi plugul și-l purcede Domnul;
Ș-a venit Sîn-Petru și dînsul să vadă...
Un înger îndeamnă boii de zăpadă,
Și pe unde trage brazda lui Prea-Sîntul
Panglică de aur scapătă pămîntul,
Iar pe luciul brazdei stînd după cormană
Precista aruncă vieței sfînta mană,
Ș-aruncînd se roagă dulce la Prea-Sîntul:
— „Binecuvintează, Doamne, tot pămîntul.
Fă să fie albă lumea cum e raiul,
Cît omul să crească lugerul și paiul;
Mai nenumărate ca firele ierbii
Fă mîndrele spice, iar la vară-n jerbii
Adună-le, Doamne, grămădește snopii,
Clăile să urce mai sus decît plopii,
Să-și aibă tot omul codrul lui de pîne,
Să-și aducă-aminte de tine, Stăpîne!"

Sămănătorul, 9 martie 1903.
(Reprodusă din volumul *Fantazii*)

OLUF

(baladă scandinavă)

Aleargă-n noapte Oluf pe-un cal, zorindu-i paşii ;
Sunînd din corn aleargă să-şi caute nuntaşii.

Dar elfele [1]-i ţin calea prinzîndu-l ca-ntr-o salbă
Şi-a codrului crăiasă îi tinde mîna-i albă :

— „Salut, mîndrule Oluf, bine-ai venit la noi,
Vin şi ne-om prinde-n horă alături amîndoi."

— „Nu pot să joc cu tine, frumoasa mea crăiasă,
Căci mîni m-aşteaptă nunta cu dulcea mea mireasă."

— „O clipă-n horă numai cu tine să m-alint
Şi-n schimb îţi voi da, Oluf, doi pinteni de argint,

Doi pinteni şi-o cămaşă urzită-n luci de lună,
De vrei să joci o clipă cu mine împreună."

— „Nu pot să joc cu tine, frumoasa mea crăiasă,
Căci mîni m-aşteaptă nunta cu dulcea mea mireasă."

---

[1] Elf—geniu sau divinitate a văzduhului, în mitologia scandinavă.

— „Vin, Oluf, şi ne-om prinde-n horă amîndoi
Şi-un munte-ntreg de aur ţi-oi dărui apoi."

— „Un munte-ntreg de aur l-aş lua voios cu mine,
Dar pentru orice-n lume nu pot să joc cu tine."

— „Nu vrei, atunci aleargă de-ţi caută nuntaşii :
Blestemul pretutindeni să-ţi urmărească paşii !"

Şi, mîna ridicîndu-şi, în inimă-l loveşte...
Se clatină-n şea Oluf şi-n timp ce şovăieşte,

Aude-n cal cum bate şi cum rîzînd crăiasa
Îi spune : — „De-acum du-te de-ţi caută mireasa !"

Murind porneşte Oluf din nou prin noaptea moartă,
Dar cînd s-ajungă vede pe maică-sa în poartă.

— „De unde vii tu, Oluf, aşa tîrziu în zori,
Cu ochii stînşi subt gene ş-obrajii fără flori ?"

— „Cu elfele din codru m-am prins în vorbă, mamă,
De-aceea mi-s stînşi ochii şi-s alb ca o maramă."

— „Şi ce să spun eu oare cînd s-a-nturna acasă
Şi-a întreba de tine sermana ta mireasă ?"

— „Tu adevăr nu-i spune, ci spune-i c-am plecat
Din zori de zi călare cu cînii la vînat."

Şi-abia de trece ziua şi iată şi nuntaşii :
Alaiul umple curtea şi cîntă ceteraşii.

Păşeşte lin mireasa, căutîndu-şi mîndrul mire :
— „Ah ! unde-i Oluf, mamă, de nu-l văd nicăire ?"

Cu glas pierdut răspunde bătrîna c-a plecat
Din zori de zi călare cu cînii la vînat.

Dar dînsa nu se-nerede, şi cînd pătrunde-n casă,
Zăreşte mort pe Oluf printre făclii, pe masă.

Sămănătorul, 29 septembrie 1902.
(Reprodusă din volumul *Fantazii*)

PREVESTIRE [1]

(motiv popular german)

Simţeam că fruntea mi se-nclină,
Şi nu ştiu cum, în somnul lin,
Se făcea pare că-n grădină
Dăduse-n floare-un rozmarin.

Ca prin minune flori bogate
Năşteau pe ramuri, dar un vînt,
De cum năşteau, le lua toate
Şi le cernea peste-un mormînt.

Iar eu, urmîndu-le-ncet zborul,
Ţineam în braţe-un vas de lut,
Şi le-adunam, dară ulciorul,
Căzînd, fărîme s-a făcut.

Şi-n loc de flori — lacrimi de sînge
Lucind, din vas s-au risipit,
Şi nu ştiu de ce-mi vine-a plînge :
De-atunci mereu parc-ai murit.

Sămănătorul, 7 decembrie 1903.

[1] Neinclusă de autor în volum.

SERENADĂ

(după Jean Aicard)

— „Ascultă, Mărgărită,
Cum picură de lină
Cîntarea mea-nsoţită
De dulcea tamburină."

— „Iar cînţi ca-ntotdeauna
Tot vechea ta cîntare,
De-mi vei cînta-o-ntr-una
Am să m-arunc în mare."

— „Aruncă-te, ce-i pasă
Cui ştie să înoate :
Vicleana mea frumoasă,
La mal iar te voi scoate."

— „Eu un ţipar m-oi face
În fundul unei ape,
Şi mînile-ţi dibace
Din nou o să mă scape."

— „Ţipar te faci, frumoasă,
Că eu voi fi pescarul,

Voi arunca o plasă
Şi-oi pescui ţiparul !"

— „De n-oi găsi scăpare
M-oi face un pîrău..."
— „Eu, albie în care
Voi prinde trupul tău."

— „Atunci într-o grădină
Ca trandafir m-ascund..."
— „Iar eu voi fi albină
Şi-n sînul tău pătrund."

— „Priveşte, printre stele,
Luceafăr m-am făcut..."
— „De dorul dragei mele
Sînt nor şi te sărut."

— „De-o fi să nu mă cruţe
Nici norul, negreşit,
Spăsită-ntre măicuţe
Intra-voi într-un schit."

— „Poţi să te faci ce-ţi place,
Tot nu m-ei dovedi :
Eu preot mă voi face
Şi te voi spovedi."

— „De este-aşa, ei bine,
Să ştii că am murit...
Şi plînge după mine
Acum întregul schit."

— „Îți va-ngheța cuvîntul,
Căci, moartă, vei tăcea,
Dar eu voi fi pămîntul
Și tot vei fi a mea!"

— „Cîntarea ta mă fură
Și vreau orișice vrei:
A ta e a mea gură
Și-ai tăi și ochii mei!"

Sămănătorul, 24 februarie 1908.
(Reprodusă din volumul *Fantazii*)

POPULARE UNGUREȘTI[1]

E noapte-afară și stelele cad.
Și-n noapte sub semnul vestirei de rău :
Cu ochii perduți ca-ntr-un vis fără vad.
De-abia se tîrăște spre cas-un flăcău.

E noapte afară și stelele cad.
Și-n cas-abia luptă cu noaptea o faclă,
Și-s flori aruncate pe-o masă de brad
Pe care sta-ntinsă o fată ca-n raclă.

Pagini literare, 4 martie 1899.

*

Cînd eram tînăr flăcău,
De ieșeam să cînt în prag,
Știa lumea că sînt eu
Și mă asculta cu drag.

Dar acuma că-s moșneag
Geaba cînt a veselie
Că rămîn ca iarba-n prag
Nimenea nu mă mai știe.

Pagini literare, 26 decembrie 1899.

[1] Neincluse în volume pînă acum.

Sai, dragă, la poartă că-i sară
Şi ochii ridică-i spre mine,
Că nu pot s-ajung păn' la tine
De mult ce-ntuneric e-afară.

Şi-acum broboada ţi-o lasă
În jos, pe podoaba luminii,
Să nu ne zărească vecinii
Intrînd la tine acasă.

*

— „Pe malul Tisei stau, şi-acolo
Eu sînt pescar şi am o casă,
Îţi poartă maică-mea de grijă
De vrei să mîi la noi, frumoasă.

Rămîi la noi, că iacă norii
Şi-n jos grea cumpăna s-arată,
Rămîi, că şubredă ţi-e firea
Şi ţi-e năframa udă toată."

— „Dar iacă, mări, s-au dus norii...
Rămîi, flăcău frumos, cu bine
Te aibă Dumnezeu în pază
Şi mai gîndeşte şi la mine."

*

Decît flori la pălărie,
Ah, mai bine un mormînt
Ca şi inima-mi pustie,
Iar la cap crucea-n pămînt.

Şi unde-oi dormi în pace
N-aruncaţi crinii grămadă,
Că de jale s-or preface
Negri crinii de zăpadă.

Sămănătorul, 27 oct. 1902.

Vin zorii albi, s-aprind frumoşii,
Şi doarme încă fata mare,
Şi-n somn îi rîd buzele roşii,
Ce-o fi visînd de rîde oare ?

Noroc de cîte-n vis, că toate
Se stîng cînd soarele răsare,
Se stîng şi nu-s adevărate...
Altfel ce-ar face-o fată mare ?

Sămănătorul, 13 oct. 1902.
(Semnate Măghiran.)

CÎNTEC
popular unguresc

S-apropie de toamnă şi vîntu-n şuier trece,
Iar paserile-şi cată spre alte ţări norocul ;
Şi eu cum nu m-aş duce, dar la ce bun cînd jalea
Şi dragostea de mine se ţin peste tot locul.

Aleargă funigeii. înscămoşaţi de vînturi
Şi-ncet, un negru nour, prin albele lor fire
A prins să cearnă-n lacrămi pe tristele bordeie...
Şi eu îmi plîng ca dînsul trecuta fericire !...

Şi doar mă întrebase, plecînd nebuna fată,
De ce-s atît de firav şi care mi-i aleanul,
Şi n-a-nţeles, nebuna, că plîng tocmai de-aceea
Că nu-nţelege chinul de care mor, sărmanul !...

Curierul literar, 4 noiembrie 1901.

---

[1] Publicat de A. Clarnet sub titlul *Chin* în *Flacăra* din 5 iulie 1914, fără ştirea autorului, drept o poezie originală a lui D. Anghel.

TREI NĂFRAME

(Motiv maghiar)

Trei năframe albe, trei, şi cu tustrele
Zăpadă pe lebezi chiar de-ar fi să ningă
Mai mîndră şi albă voi fi decît ele,
Nimeni să-ndrăznească măcar să m-atingă !

Trei năframe roşii, trei, să vie mirii...
Cu ele gătită cînd o să mă vadă
Or să uite cît sunt de roşi trandafirii...
Ploaie de săruturi pe mine-o să cadă...

Trei năframe de-aur mîndre — trei năframe...
Cînd m-a vedea-n ciudă cum sunt îmbrăcată
A soarelui floare o să se distrame.
Fetelor, a noastră-i lumea asta toată !

Şi-apoi trei năframe negre şi cernite...
Cînd le-oi pune, Doamne, rău o să-mi mai stee !
Ca o cucuvaie o să fiu, iubite,
Gura lor flăcăii n-o să mi-o mai dee.

Sămănătorul, 29 septembrie 1902.
(Reprodusă din volumul *Fantazii.*)

MOTIVE ITALIENE

Aş vrea ca s-adorm în somnul uşor :
Tihnită să mor cînd ziua s-a stînge,
Da-n zori să renviu — şi n-aş vrea să mor,
Să văd cine-a rîde şi cine m-o plînge.
Aş vrea să fiu moartă şi să pot s-ascult
După mine cine va plînge mai mult ;
Să mor stînd ascunsă sub-fereastr-acasă,
Să văd a cui mînă giulgiul mi l-a coasă ;
Şi-aş vrea, aşa moartă, subt scară să fiu,
Să văd cine oare m-a pune-n sicriu ;
Aş vrea să pot spune... şi-aş vrea să fiu moartă,
Să văd cine crucea la groapă mi-o poartă.

Pagini literare, 18 februarie 1899.

*

Fac un cîntec pentru tine :
Firicel de iarbă verde,
Mai mult cine te iubeşte
Decît mine, vremea-şi pierde.

Semănătorul, 20 oct. 1902.
(Semnat *Măghiran.*)

*

Cum n-or plînge cerşetorii
Colindînd din poartă-n poartă,
Cînd pe piept stau cruce-acuma
Darnicile-i mîini de moartă...

*

Stele mii în tot înaltul,
Mii — şi chinurile mele
Şi mai multe-s decît ele,
Cînd te văd vorbind c-un altul.

*

Precum nu se mai închide
Trandafirul înflorit,
Tot astfel rămîne rana
Inimei care-a iubit.

*

De-ar fi numai o fîntînă,
Toate am muri de sete,
Dar sunt ploi, şi apa vine,
Nu-i loc, ud să nu rămînă ;
Şi flăcăi sunt, făr' de tine,
Cîtă apă, pentru fete.

Pagini literare, 4 martie 1899.

*

Frumoasă eşti tu lunea, dragă,
Şi marţea mai frumoasă eşti,
Ca steaua miercuri străluceşti,
Joi eşti oglindă lucitoare,
Vineri, o dulce rujă-n floare.

Sîmbăt-o creangă mlădioasă,
Ş-apoi duminica, frumoasă,
Cum n-ai fost săptămîna-ntreagă !

Sămănătorul, 24 iunie 1907.
(Reprodus din volumul *Fantazii*.)

POPULARE ITALIENE [1]

Mîna ei, ca buruiana,
De leac, bună e, să spune ;
De-i aşa : să-mi vindeci rana
Tu pe inimă mi-o pune.

*

De-a fost cumpănă pe mare
Apele-s mai clare-apoi,
Aşa ne certăm şi noi
S-apoi ne iubim mai tare.

Pagini literare, 4 martie 1899.

[1] Pentru prima dată în volum.

TRIOLETE ITALIENE[1]

Nu-i noapte să nu-mi vii în vis la mine,
Ci spune-mi de ce vii mereu, şi spune :
Cînd dormi, la tine noaptea cine vine ?

*

Albastrul e-un veşmînt cum nu e altul :
Cu el se înveşmîntă unda mării,
Şi cerul cel senin în tot înaltul !

Sămănătorul, 22 decembrie 1902.
(Semnat *Măghiran.*)

[1] Pentru prima dată în volum.

Vorbele de-amor pe lume
Sînt ca salba de mărgele :
Dacă scapă-ntîia boabă,
Celelalte curg şi ele.

Adevĕrul de joi, 15 octombrie 1898.

Portocalul din grădină,
Tot omătul lui de floare,
Cînd te dai de el aproape,
Ţi-l aruncă la picioare.

Adevĕrul de joi, 22 octombrie 1898.

Ieri din hainele lui Iuda
Am tăiat să-ţi fac un şorţ,
Ca să vadă toată lumea
Cine eşti, şi cum te porţi.

*

Cum stă cadra de părete,
Trupul meu de-al dragei mele,

Iar de soacră-mea departe
Cît e de la noi la stele.

Pagini literare, 21 ianuarie 1899.

De-aș ști unde calci, o piatră
N-ar sta neîntoarsă-n cale ;
Nimene să nu mai calce
Urma pașurilor tale.

Adevĕrul de joi, 16 decembrie 1898.

Nimene nu mă mai știe,
Traiul meu — trai de nălucă,
Și subt crengi de caut umbră,
Toți copacii se usucă.

Adevĕrul de joi, 3 decembrie 1898.

— „Soldatule, micuț soldat,
Ce duci în raniță din spete ?“
— „Duc cinstea unui împărat,
Și inimioara unei fete.“

*

Vii sînt ochii tăi, și nu știu
Ce tot fură, de s-ascund
Între gene, ca tilharii
Într-un codru fără fund.

*

De un timp am o durere,
Și-ntr-atîta e de mare,
Încît nu mai știu eu singur :
Eu o am, sau ea mă are ?

*

Mă întrebi pentru ce rid
Cînd te văd pe drum trecînd.
Rîd aşa, pentru că... rîd
Ca să nu mă vezi plîngînd !

Adevĕrul de joi, 15 octombrie 1898.

Lanţuri de argint, şi-n casă
Porţi cu aur ferecate,
Robului la ce i-s bune
Dacă n-are libertate !

Sănătătorul, 11 iunie 1906.

*

Negru dacă e pămîntul
E că-i bun : şi pe femeie
Cînd bărbatul şi-o alege
Tot smolită să şi-o ieie.

Pagini literare, 31 octombrie 1899.

*

Semnele de ochi furişe
Sunt întîile răvaşe,
Scrise-ntre iubiţi, să-şi spună
Dragostile pătimaşe.

*

De nu mă mărită maica
Pîn' duminică-i vedea

De nu-i pun eu foc la casă
Şi la tot ce are-n ea.

Adevĕrul de joi, 5 noiembrie 1899.

*

Numai după ochi se vede
Că începi a mă uita,
Iar eu zic ca-n *Tatăl nostru* :
Facă-se în voia ta !

Pagini literare, 21 ianuarie 1899.

*

De fildeş e ghitara
Şi murmură sonoră,
Iar cel ce-ţi cîntă sara
Subt geamuri, te adoră.

Sămănătorul, 11 iunie 1906.

*

De-ar fi să se preschimbe
Săruturile-n stele,
Eu aş vedea şi noaptea
Obrajii dragei mele.

Sămănătorul, 11 iunie 1906.

*

Ştiu eu bine că-i minciună
Tot amorul tău de foc :

Într-o inim-aşa mică
Două suflete n-au loc.

Pagini literare, 11 martie 1899.

*

Ochii văduvelor, ochii,
Plini sînt de melancolii,
Ca ferestrele deschise
Pe la casele pustii.

Sămănătorul, 11 iunie 1906.

*

Din stejar un ram de-i frînge,
Sus pe streşini să-l arunci,
Şi de-o da în floare ramul,
Ţi-oi da mîna mea atunci.

Adevărul de joi, 22 octombrie 1898.

*

De la casa mea, la tine,
Nici un pas nu-i de-ai călca ;
Vai, şi cît de lung e drumul
De la tine la a mea !

Adevărul de joi, 3 decembrie 1898.

*

La fîntîna juruită,
Cîte-au fost şi mi le-ai spus,

Lîngă ape-au fost rostite,
Şi cu apele s-au dus.

Adevĕrul de joi, 15 octombrie 1898.

*

Cum nu dă în flori şindila
De pe streşină, mă miară.
Cînd la umbra ei stai veşnic
Tu, — atîta primăvară ?

Adevĕrul de joi, 22 octombrie 1898.

*

„Oamenii sunt însuşi dracul".
O să-ţi spuie-orice femeie :
Însă nu ştiu cum, dar veşnic
Vor ca dracul să le ieie.

Adevĕrul de joi, 22 octombrie 1898.

*

În biserică de intri
Pleacă-ţi ochii tăi fierbinţi,
C-or sări de pe altare
Sfinţii, cît sînt ei de sfinţi.

Pagina literară, 21 ianuarie 1899.

*

Bun e obiceiul lui,
Obiceiul cucului :

Oul în alt cuib să-ţi pui
Să-ţi clocească alţii pui !

Adevărul de joi, 24 decembrie 1898.

*

Spune-mi cum vrei să te uit
Cînd atît te-am sărutat,
Ca pe-o cruce cînd o poartă
Popa de la sat la sat ?

Pagini literare, 21 ianuarie 1899.

*

Cum n-au flori în dar să-ţi dee,
Neclintiţi şi dureroşi
Stau în jurul casei tale
Întristaţii chiparoşi.

Pagini literare, 31 octombrie 1899.

*

Ochii mei privesc la tine
Şi pe cînd gura-mi vorbeşte,
Ochii, mai şireţi ca gura,
Spun ce dînsa nu-ndrăzneşte.

Adevărul de joi, 15 octombrie 1898.

*

Una eşti, şi unu-s eu.
Una şi cu unu-s doi :

Doi, — şi-am face amîndoi
Unul, de-o vrea Dumnezeu !

Adevĕrul de joi, 10 decembrie 1898.

*

De-aş putea cu flori s-o-mbucur,
I-aş trimite într-o sară
Dragei mele flori atîtea
Cîte n-are-o primăvară.

Pagini literare, 9 ianuarie 1900.

*

Ce nu şi-ar spune între ele,
De-ar fi să se-ntîlnească-n cale,
Suspinele inimei mele,
Ş-acele ale gurei tale ?

Adevĕrul de joi, 22 octombrie 1898.

*

Văd că numai cînd eşti beat
Mai vii doar să mă-ntîlneşti.
De te-ai îmbăta o dată,
Şi să nu te mai trezeşti !

Adevĕrul de joi, 22 octombrie 1898.

*

Deie-n ochii mei, iubito,
Toate pietrele din drum

Preschimbate-n stropi de sare,
De te-oi mai privi de-acum !

Adevĕrul de joi, 29 octombrie 1898.

*

O, dacă-n lume nu erai,
Şi dacă tot amorul meu
L-aş fi-nchinat lui Dumnezeu,
Eram de mult acuma-n rai.

Adevĕrul de joi, 22 octombrie 1898.

*

Ziua-l fac, sara-l desfac.
Ce blestem ! — la ce bun iarăşi,
Patule, să te mai fac,
Singură, fără tovarăş ? !

Adevĕrul de joi, 29 octombrie 1898.

*

Pe nisip înşirînd slove
Şi-a scris draga jurămîntul,
Şi ca tot ce nu-i temeinic
L-a luat cu dînsul vîntul.

Adevĕrul de joi, 24 decembrie 1898.

*

Mi-a murit nebună mama
Şi-am lăsat copiii eu,

Şi-acum tu mă laşi pe mine...
Nu te ierte Dumnezeu !

Adevĕrul de joi, 24 decembrie 1898.

*

Mă tot jălui, biet de mine,
De-un amor ce m-a-nşelat,
Cum priveşte prostul piatra
După ce s-a-mpiedecat.

Adevĕrul de joi, 17 decembrie 1898.

*

De-a murit, — cu c-o năframă
Pe obraji am îngropat-o,
Ţărîna să nu-mi atingă
Gura care-am sărutat-o.

Pagini literare, 21 ianuarie 1899.

*

Douăzeci flăcăi logodnici
Şi cu mine încă unul,
Cum sunt eu de-or fi cu toţii
Nu rămîi tu cu nici unul.

Pagini literare, 11 martie 1899.

*

Uite, Soarele se culcă,
Spun noroadele de flori,

S-a dus cel ce ne dă viaţa
Şi frumoasele colori.

Semănătorul, 27 august 1906.

*

Să nu crezi c-or să te ceară
Cîţi spre tine ochi ridică,
Mulţi se duc prin iarmaroace
Şi privesc, nu iau nimică.

Pagini literare, 21 ianuarie 1899.

*

Ici unii plîng un mort, şi colo,
Rîd alţii-n chiot şi se-mbată.
Şi toate merg aşa de-a valma
În lumea asta blestemată !

Adevĕrul de joi, 5 noiembrie 1898.

*

De mînă haidem, unde-ai plîns
Atîtea lacrime amare,
Să vezi cît de frumos am strîns
Risipa de mărgăritare.

Adevĕrul de joi, 17 decembrie 1898.

*

Aş vrea să te văd, stăpînă,
Cîte zile are luna,

Şapte ori pe săptămînă,
Pururea, şi-ntotdeauna.

Pagini literare, 6 februarie 1900.

*

Umbl-amorul tău pe drumuri,
Umblă, nu-şi mai află loc,
Iar al meu stă şi mijeşte
Ca o oală lîngă foc.

Sămănătorul, 27 august 1900.

*

Schit de-ar fi alba ta faţă,
Casa ta, altarul sfînt,
Patul de ţi-ar fi mormînt,
M-aş înmormînta cu viaţă.

Pagini literare, 11 martie 1899.

*

S-a-mbătat ghitara
Şi cel cîntăreţ
Iar cei care joacă
Încă-s şi mai beţi.

*

De cînd plîngi nu mă mai miră
Pentru ce zgîrcita mare
Darnică pe ţărm aruncă
Sute de mărgăritare.

*

Ca şi umbra e femeia :
De-o urmezi, ea te alungă,
Dar de fugi, atunci aleargă
După tine să te-ajungă.

Adevărul de joi, 24 decembrie 189

*

Te iubesc atît de tare,
Ah, atîta, încît poate
Dac-ar fi a mea Sevilla,
Eu ţi-aş da-o jumătate !

Sămănătorul, 27 august 190

*

Sunt femei care-n iubire
Deopotrivă sunt cu cînii,
Care orişicît i-ai bate,
Nu-şi mai părăsesc stăpînii.

*

Dacă vreai să ţin la tine,
O prinsoare hai şi-om face :
Tu să nu priveşti pe nimeni,
Iară eu pe cine-mi place.

*

Pîine de un ban, şi apă.
Iar ca dulce-o sărutare !

Cui e tînăr îi prieşte,
Şi-i ajunge de mîncare.

Sămănătorul, 27 august 1906.

*

Piatra, cît de piatră fie,
De-o loveşti, scapă scîntei ;
Dară eu ce n-am o piatră
Pusă-n locul inimei !...

Sămănătorul, 27 august 1906.

*

Am căzut la pat de-o vreme
Şi tînjesc bolind mereu,
Şi m-aş vindeca, ştiu bine,
De-ar veni cine ştiu eu.

*

Cînd a fost să naşti, cu tine
S-a umplut lumea de flori,
Iară la botez în strane
Ţi-au cîntat privighetori.

Sămănătorul, 27 august 1906.

*

Floarea ruptă din pîrău
Într-adins a fost culeasă,
Ca s-arăţi că mai frumoasă
S-a făcut la pieptul tău.

Sămănătorul, 11 iunie 1906.

*

Albe-s mîndrele garoafe
Dimineaţa, ca o nea,
Dar mai albă-i şi frumoasă
Dimineaţa, draga mea.

*

Dacă trupul tău mlădie
Şi-ntre fraţi eşti mai frumos,
E că te-am născut pe lume
Subt un ram de chiparos.

Sămănătorul, 11 iunie 1906.

*

Negri-s, mari, şi plini de spaimă,
Ochii tăi, — şi-aşa-s de stranii,
Încît într-un ceas te-omoară
Cît nu te omoară anii.

Sămănătorul, 11 iunie 1906.

*

Fă-mi călcîiele înalte,
Meştere — la-naltul gurii,
Să pot să-mi ajung iubitul,
Cînd o fi să-ncalţ condurii.

*

Cum nu-s, Doamne,-o viorică
Răsărită-n drum, să vie

Dragul meu să mă culeagă
Ca să-i ţin tovărăşie.

Sămănătorul, 11 iunie 1906.

*

Iasomie-ţi voi aşterne
Şi crini albi o să resfir
Să se pară că-ntre perne
S-a culcat un trandafir.

Sămănătorul, 24 iunie 1907.

*

A venit pe geam un cîntec,
Şi cînd s-a făcut tăcere,
Am simţit că am pe suflet
Ca o lacrimă de miere.

Sămănătorul, 27 august 1906.

*

Decît plin cu grîu hambarul,
Dragă, ştii ce-aş vrea mai bine ?
Aş vrea să mă laşi o noapte,
Să dorm dulce lîngă tine.

Şi pe urmă-aş mai vrea, dragă,
Spune-mi ce-aş mai vrea, de ştii ?
Plin cu vîrf să am hambarul
Şi nevastă tu să-mi fii !

*

Răsai, soare, și-mi dezgheață
Sînul ca omătul rece.
Cine-l încălzea, departe
De privirea mea petrece...

De privirea mea-i departe,
Dar oricît ar fi, mereu,
Nu e ceas să nu-l revadă
Ochii sufletului meu.

(Reproduse din volumul *Fantazii.*)

POPULARE SPANIOLE [1]

Ca la cîrciumi felinarul
Ţi-i amorul cînd te prinde :
Pleacă un beţiv de-l stinge,
Vine altul de-l aprinde.

Pagini literare, 19 decembrie 1899.

*

M-am urcat sus pe-un brad înalt
Ca să te văd-ş-atunci în cale
S-a-nălţat doar un nor de praf
Sub roatele căruţei tale.

Gîndiţi că-ngîn de veselie,
Voi ce-ascultaţi a mea cîntare,
Şi eu de moarte cînt cum cîntă
O păsărică păn' ce moare.

Visez că visez într-un leagăn culcat,
Că tu-n preajma mea cînţi un cîntec
agale ;

[1] Neincluse de D. Anghel în volumul *Fantazii*.

Visez că te pleci şi-n somn mă săruţi ;
Visez că visez în braţele tale.

Adevărul de joi, 5 noiembrie 1898.

*

Proastă nu-i cine iubeşte
Doi ibovnici, ci-i deprinsă
De se stinge-o lumînare
Alta să-i rămîie-aprinsă.

Adevărul de joi, 24 decembrie 1898.

*

Fumuri fă-ţi de rozmarin
Dacă vreai să te sărut,
Să se ducă-n colo urma
Dragostelor din trecut.

Pagini literare, 21 ianuarie 1899.

*

Nu ştiu cum să fac mai bine
Leac să-mi cat durerilor :
Mă ucizi de-oi sta cu tine,
Iar de n-oi sta, simt că mor.

Pagini literare, 11 martie 1899.

*

Azi îmi spui ca să viu mîine :
Şi ca ieri nici azi n-ai vrut,

Şi mîini de-oi veni ca astăzi
O să-mi spui că ţi-a trecut.

Pagini literare, 31 octombrie **1899.**

*

Am în pieptul meu ascunse
Două scări de sticlă-nalte :
Şade-amorul jos, iar jalea
Urcă-n treapta celeilalte.

*

Nu mă mai mir că apa vine
Rostogolind mărgăritare :
Pe creasta malului de mare
Nu te-am văzut plîngînd pe tine ?

*

E beată ghitara-ş-atîta-i de tare
De beat şi acela ce-n cîrciumă cîntă,
Că cei doi ce-n jocuri pămîntul frămîntă,
De-abia se mai pot ţinea pe picioare !

Pagini literare, 2 ianuarie **1900.**

Ce au oare-n cimitire
Florile de pe morminte ?
Parcă plîng cînd vine vîntul
Cătinel să le alinte.

*

Dac-o întîlneşti, părinte,
Rogu-mă sfinţiei-tale,

Spune-i că-i de-acum iertată,
Dar să nu-mi mai iasă-n cale.

Pagini literare, 9 ianuarie 1900.

Gura ta e-o închisoare ;
De mărgean porţile are,
N-are chei, n-are zăvoare,
Plină-i de mărgăritare.

Sămănătorul, 27 octombrie 1901.

După cît îmi place vinul,
Dacă n-ar mai fi nevasta,
Aş putea să zic odată
C-am trăit în lumea asta.

Sămănătorul, 1 iunie 1903.
(Semnat *Florin.*)

Jucaţi, fetelor, jucaţi,
Cobdurii albi păn'se distramă
Că vezi ca mîini vă măritaţi
Şi nu mai joacă cine-i mamă.

Sămănătorul, 11 iunie 1906.

*

Mandolină, mandolină,
Rămîi spînzurată-n cui !
Jalea care mă omoară,
N-oi mai spune-o nimănui.

Sămănătorul, 27 august 1906.

*

Cum mi-aş vinde ochii, Doamne,
De-aş găsi cumpărător,
Să-i învăţ să nu mai spuie
Ce fac noaptea, tuturor.

Sămănătorul, 24 iunie 1907.

*

Fiindu-mi sete odată
Cu mîinile-o cupă-ai făcut
Şi sete de-atunci mi-e de apa
Şi cupa din care-am băut.

Sămănătorul, 24 iunie 1907.

*

Veni-vei oricum să mă cauţi,
Oriunde m-ar duce-ntîmplarea,
Cum apele-şi caută rîul
Şi rîul îşi caută marea.

Sămănătorul, 24 iunie 1907.

*

Mor iluziile toate,
Cad cu cît te faci mai om:
Precum cad roadele coapte
Scuturate dintr-un pom.

Sămănătorul, 15 iulie 1907.
(Semnat E.)

LETHÉ

(după Lenau)

Aruncă-te din vaduri, Lethé,
Din țara umbrelor, și vină
De-adapă sufletu-mi ș-alină
Durerile-mi nemîngîiete.

Revie primăvara-n pace,
Eu nu mai simt nimic, — mi-i sete
Și sufletul mi-i mort, — o, Lethé,
Aruncă-ți valurile-ncoace.

Adevĕrul, 25 decembrie 1893.

INTERMEZZO

(din Heine)

Din lacrimile ce le plîng
Nasc mii strălucitoare flori,
Şi-n cîntec de privighetori
Pornind suspinele-mi se frîng.

Şi dacă vrai să mă iubeşti
A tale-or fi grămezi de flori,
Şi cîntul de privighetori
Ţi-a răsuna lîngă ferești.

Adevĕrul, 13 iunie 1894.

ZIUA MORŢILOR

(după Lahor [1])

Vuind, cu ramuri în pămînt,
Codru-i asemeni unei mări.
Şi ce grozav e acest vînt
Cu tristele lui aiurări.

S-aude-un clopot depărtat...
Să fie-un plîns de om ce moare ?
Nebunul vînt ne-a îngheţat,
Şi plouă trist... Lacrime-s oare ?

E-a celora ce nu mai sînt
Ziua de azi. — Plînsul de foi
Trezeşte-o remuşcare-n noi,
Reamintindu-ne-un mormînt.

Bine-ar fi fost mai cu prisos
Pe cei apuşi să-i fi iubit,
Căci la ce-i bun acest prinos
De-ndurerări, cînd au murit ?

[1] Unul din pseudonimele poetului francez Henry Cazalis (1840—1909).

Nebuna vîntului povață
S-o ascultăm : — dragi să ne fim
O, cei ce supraviețuim !
Căci e un vis sărmana viață.

Adevĕrul, 31 octombrie 1894.

INTERMEZZO

(Heine)

XLIII

Pe obrajii tăi : înflăcărata
Domnia verei prinde floare,
Iar biata inimă-ngheţata,
De asprul ger al iernei moare.

Şi-o să se schimbe toate-odată,
O, draga mea ; ş-o să se-aştearnă
Vara pe inima-ngheţată,
Pe-obrajii calzi gerul de iarnă.

Adevĕrul, 14 noiembrie 1894.

INTERMEZZO

(Heine)

Nu mă iubeşti, nu mă iubeşti :
Oi fi de-altele întristat ;
Ochii să-ţi văd, şi unde eşti,
Şi-s vesel cît un împărat.

Tu mă urăşti : dar pe o gură
Cum e a ta, trandafirie,
Ce rost mai are-atîta ură ?
Urăşte-mă, — dar dă-mi-o mie.

Adevĕrul, 5 decembrie 1894.

INTERMEZZO

(Heine)

E o noapte de toamnă ploioasă,
Iar vîntul urlă şi geme ;
Ori unde-o fi pe aşa vreme
Sărmana-mi copilă sfioasă ?

O văd în micuţa-i cămară
Pierdut prin geamuri cum cată
Cu plînşi-i ochi să răzbată
În noaptea adîncă de-afară.

Lumea nouă ştiinţifică şi literară, 19 iunie 1895.

LINIȘTEA MĂRII

(Goethe)

O liniște-adîncă domnește pe ape
Și marea adoarme de somn potolită
Cu grijă, luntrașul, pe-oglinda unită,
Scrutează noianul cît zarea-l încape...

De nicăieri boare de vînt nu răzbate.
Ci liniște moartă, înspăimîntătoare
A-ncins tot noianul imens, peste care,
Un val, nici un val măcar nu se bate.

Viața, 28 ianuarie 1898.

INTERMEZZO

(Heine)

De sus de unde lucea
O stea s-a rupt tremurînd ;
Şi steaua ce-o văd dispărînd
E a amorului stea !

Îşi ninge odrasla pămîntul,
Iar vînturi şăgalnice poartă
În jocuri puzderia moartă,
De foi şi de flori ca omătul...

Pe iaz o lebăd-aproape,
Cîntînd pe mal dă ocol,
Dar cîntu-i se stinge domol
Şi piere-n groapa de ape.

Şi totu-n preajmă stă mut,
Nici frunze, nici flori... şi-a apus
Şi steaua cea ruptă de sus,
Şi-al lebedei cînt a tăcut !

Lumea nouă ştiinţifică şi literară, 10 martie 1896.

PÎNZA

(după Lermontov)

O pînză de navă albeşte pe mare,
Departe în zarea albastră de brumă.
Ce lasă în urmă-i, şi pentru ce oare
Stingheră, spre ţărmuri străine, se-ndrumă ?

Aleargă talazuri, şi-n şuier e vîntul,
Şi geme, ca varga se-ndoaie catargul ;
Dar nu fericire cătînd, ţine largul
Şi nici c-a s-o uite-şi zoreşte avîntul...

Pierdută-i pe valuri de-azur ; iar tihnita
Lumină de soare, cernînd, o-ncunună,
Dar ei de furtună i-i dor, răzvrătita,
Ca şi cum s-ar afla hodină-n furtună...

Lumea nouă ştiinţifică şi literară, 17 martie 1896.
(Reprodusă din *Pagini literare*, 26 decembrie 1899.)

BUCOLICE

(Leconte de Lisle)

O voi, izvoare limpezi şi tu rîu în cutrier
Trimis de zei din Timbris, pe muşchi de ape line !
În trestiile voastre culcîndu-mă-n suspine,
Prelung trezi-voi naiul, şi trestii or să-ncline,
Şi or s-adoarmă cuiburi, şi ne-adormitul grier !

Hohotitoare vînturi ce rîdeţi prin umbrare,
Albine-n zbor d-a pururi pe floarea din vălcele,
Şi pentru voi trezi-voi a naiului cîntare ;
Dar cum sprinţar îi Eros şi muzele-s şi ele :
Grăbiţi, în sbor, luaţi-mi şi cîntecele mele !

E mîndru tot şi-i bine de trece gol piciorul
Theugenisei scumpe prin iarba moale-n lunci,
La setea mea mai rece-i către amiezi izvorul.
Mai bună-i şi smîntîna ce-mi priviştește-ulciorul :
Iar cînd nu-i ea pe-aicea de-a-ndoase-i tot atunci !

Alb laptele sporească-mi în criptele adînci,
Zeu norocos ! şi-n ierburi cînd soarele-a lucit
S-ascult încins de iederi, din jgheabul unei stînci,
Juncanele şi boii mergîndu-mi liniştit :
Şi-i tot frumos şi-i bine şi-i dulce de trăit !

Şi dacă rău îi iarna şi cad crengi despoiete
Pe urmă-i, — dacă rîul de arşiţi seacă-n vară,
O, Eros, dar ş-acela pe care o fecioară
L-ar fi robit, îndură un rău amar ş-o sete
Ce nu pot s-o potoale a tale valuri, Lethé !

Ades din prag de peşteri pe unde cresc vervene
Lîng-un văstic ş-un gîrbov măslin ce-şi bate-umbrarul
Un semn mi-a făcut fata cu negrele-i sprîncene ;
„Da", pe Artemis vînjoasa !, i-a fost doru-n zadar
Căci boi-s toată fala ce-o are un văcar !

Din brazde de-a pururi de rouă-nlăcrămată
În zori dacă se-nalţă spre cer o ciocîrlie
Abia de-ascult, şi mintea-mi se-ncearcă turburată ;
Dar e de-ajuns prin grîne un cîntec să străbată
Şi tu renaşti, natură, din pacea ta pustie !

În zori e rîs de fete şi cînt de ciocîrlii,
Blînd ciripit de cuiburi, prin crengile de aur,
Ce zvonuri dulci !, şi toate-s, cînd ele tac, pustii ;
Dar nu-i nimic pe lume ca glasul unui taur
Mugindu-şi lung amorul în pacea din cîmpii !

Ce bine-i... Soare-n slavă şi umbra ne îmbie,
Lung freamătul pe creasta pădurilor să curmă ;
Vin de mai soarbe cupa de lapte ce învie,
Şi dor de negrul Hades dac-a mai fi să-ţi fie,
O, pal păstor, mai dulce vei adormi pe urmă !

Adevărul de joi, 7 ianuarie 1899.

PORUMBEII

(după T. Gautier)

Sus pe colnic, în zarea unde-nălbesc morminte,
Clătindu-şi pleata verde se-nalţă un palmier ;
Şi-n stoluri porumbeii vin sara să s-alinte,
Culcuş prin crengi să-şi cate, la adăpost, sub cer.

Dar de pe crengi cu zgomot pornind, de cum dau zorii,

Ca boabele-n deşirul pripit al unei salbe
Se frîng în cer albastru şiragurile albe ;
Şi cad în zbor spre sate, ca fulgii, zburătorii.

Şi-n sufletul meu, noaptea, cu-aripi strălucitoare
Vin stoluri de vedenii nebune să m-alinte ;
Dar iarăşi trist mă lasă, la răsărit de soare,
Stînd singur ca palmierul rămas printre morminte.

Pagini literare, 4 februarie 1899.

BARCA

(E. Verhaeren)

E ger şi-n zări copacii sub chiciura-nghețată
Stau albi ca niște jerbii ce le-ar desface luna ;
Pe cer nu trece-un nour şi nu-i măcar o pată
În nesfîrşirea mută din aer, nu-i nici una...

Iar rîul sub poleiul ce din luceferi plouă
Se pare un pod luciu : de-oțel, de-argint e parcă ;
Şi singură aşteaptă, ținută-n loc, o barcă
În sloiuri priponită de vîslele-amîndouă.

Ce înger, ori ce demon, venind pe neaşteptate
În lovituri de vîsle-o dezlănțui zăporul,
Spre țări ce ard în pară să-şi ieie luntrea zborul,
Spre oceane de-aur din raiuri depărtate ;

Ori scris e să-şi aştepte stăpînu-o veşnicie
Acolo unde-a prins-o ş-a țintuit-o gerul ;
Pe cînd deasupră-i paseri, ce nu ştiu de robie,
Naintea primăverei să duc umplînd tot cerul...

Pagini literare, 4 februarie 1899.

CATRENURI I

(Al. Gazali [1])

A nopţii iubitoare şi calmă melodie
Se lasă pe oraşul ce-adoarme, şi blînd tace,
Se potoleşte prejma ce pîn' la noi să vie ;
Ş-a ta privire-n umbră mai dulce să preface.

*

De pe-a florilor gură primeşte-o sărutare ;
Să-ţi spuie bucuria-mi cu jalea ei în două ;
Aceste flori trimise-s spre buza ta în floare,
— „Ci tu visînd de lacrimi te-adapă cu-a lor rouă"...

*

Bogatul păr din creştet tu cînd ţi-l laşi să dee
Pănă-n pămînt în valuri aprinse care curg,
Ţi-i alb şi neted trupul, mai alb ca o moschee,
Pe-un cer de aur sara topit în foc de-amurg.

*

Vezi tu neantul lumii cu visurile-i vane
E gol ca o pustie — şi pe nisip nici urmă
Din noi nu mai rămîne cînd viaţa ni se curmă,
Cum n-a rămas din pasul atîtor caravane.

Povestea vorbei, decembrie 1896.

(Reprodusă din *Pagini literare,* 4 martie 1899.)

[1] Unul din pseudonimele poetului francez Henry Cazalis (1840—1909).

POVAȚA

(după Uhland)

Prin cîmpuri și grădini de-i vară,
Păreche caută-ți o fată :
C-atunci tîrziu se face sară,
Și-i cald și dulce noaptea toată.

Iar cînd o fi iarna să cadă
Și-ți fi mai bine împreună :
Nu-ntîrziați stînd în zăpadă
Sub frigul razelor de lună.

Pagini literare, 26 decembrie 1899.

CATRENURI II

(Al. Gazali)

Ca să-ţi desfacă trupul şi sufletul să-ţi ieie,
Îşi împrumută moartea o faţă de femeie
Cu ochii mari şi galeşi, asemeni unei flori,
Şi tu îi săruţi ochii vicleni de care mori.

*

Nepăsător stă cerul şi de a pururi rece :
Lui, cel atotputernic, de suferinţi ce-i pasă ?...
În nesfîrşitul lumii şi-al vremii uriaşă
Ce preţ are durerea atomului ce trece ?

*

Pe cîţi amorezi luna, în alte nopţi duioase,
N-a fermecat cu taina-i ce nu-şi are cuvîntul !
O, cîte nopţi vor trece, şi peste-a noastre oase
Acelaşi luci de lună va fermeca pămîntul !

*

Ai cugetat vreodată cînd mergi, că al tău pas
Adesea răscoleşte, din vremuri în ruină,

Doi negri ochi, ce-odată rîdeau plini de lumină,
Şi-o dulce gură-n care a tremurat un glas ?

*

Cît timp pe urma noastră mereu vor da în floare
Şi albii crini de noapte şi rozele din zori
Cum de prisos eşti lumei-nainte de-a apare
Vreun gol lăsa-vei oare cînd fi-va ca să mori ?

Pagini literare, 16 ianuarie 1900.

DE CE ?

(după Heine)

Eram drumeţ prin codrul vechi
Cînd din frunzişul tăinuit
O mierlă-n treacăt mă întrebă
— „De ce eşti tu aşa mîhnit ?"

— „Ştiam un cuib de rîndunici
Lîngă fereastra dragei mele ;
De ce sînt trist eu nu mai ştiu,
Întreabă-le să-ţi spuie ele."

Adevĕrul, 25 decembrie 1893.

(Reprodus din *Pagini literare*, 23 ianuarie 1900.)

MORȚEI

(după Lenau)

Cînd flacările poeziei
S-or potoli, şi-o sta să bată
Inima mea, — cu ea o dată
Redă-mă, moarte, veşniciei.

Redă cenuşei mele-nghețul,
Şi viață n-o lăsa să poarte,
Că mult a pătimit. O, moarte,
Reia-ți cu tine cîntărețul!

Adevĕrul, 7 noiembrie 1894.

Reprodus din *Pagini literare*, 23 ianuarie 1900.

MÎNA
(după Rückert)

Cînd Marele-Alexandru murea, cu grai pustiu,
Vroind să lase-o pildă cernitului popor
Cum trec cu vremea toate, a zis : — „De-o fi să mor,
Să mă-ngropaţi cu dreapta afară din sicriu !

Să vadă toţi aceia care-o ştiau stăpînă
Pe-atît cuprins de lume — cînd s-o porni norodul
Înlăcrămat să-şi ducă la groapă voivodul
Ce goal-o să-i atîrne spăimîntătoarea mînă !"

Pagini literare, 5 martie 1900.

[BLAJIN, CÎND MAREA RÎDE...]

(Din Moschus)

Blajin, cînd marea rîde sub molcomita boare,
Tot sufletu-mi renaşte, ş-uitînd atunci pămîntul
Pentru întinsul apei, revin spre tine, o, Mare !
Dar e de-ajuns în larguri să se pornească vîntul,
Trezind spaima-n văzduhuri şi ridicînd talazuri,
Ca să mă-ntorc spre ţărmuri, departe de furtună ;
Şi dragi mi-s atunci codrul şi verzile izlazuri,
Şi vîntul dulce-mi cîntă în crîng de brad cînd sună
Pe voi vă plîng atuncea, pe cei fără sălaş,
Pescari, vieţi de-a pururi pîndite de vultoare !
Voi nu ştiţi tihna vieţii sub bradul uriaş,
Nici nu ştiţi cît de paşnic şi făr' de griji păstorul
Ascultă dus pe gînduri, prin peşteri, la răcoare,
Eterna melodie ce-o cîntă-n bolţi izvorul.

Convorbiri literare, 15 decembrie 190(

PE ŢĂRM

(din H. de Régnier)

Culcat pe ţărmul mării, tu mîinile-amîndouă
Le umple cu nisipul bălai, aprins de soare,
Şi, fir cu fir, dă-i drumul prin degete să plouă.
Apoi, cînd somnul ochii veni-va să ţi-i fure,
'Nainte de-ai închide, mai lasă-i duşi aiure
Pe marea potolită şi-n nesfîrşita zare ;
Iar cînd cel de pe urmă grăunte o să-ţi scape
Şi mîinile deodată le vei simţi uşoare,
Nainte de-a deschide iar grelele pleoape,
Gîndeşte-te că viaţa ce ni s-a dat, îşi cerne
Nisipul ei de-a valma cu-al mărilor eterne.

Sămănătorul, 13 octombrie 1902.

PLECAREA

(din H. de Régnier)

Nu iau plecînd, de-acuma de-a pururi călător,
Decît o roză ruptă din lungul nostru-amor
Şi-n urmă le las toate : un pas doar va rămîne,
Întipărit o clipă, şi marea, urcînd mîne,
Va şterge de pe dune şi ce a mai rămas,
Din urma pieritoare lăsată de-al meu pas...
Nainte dar, în pînze de-acuma sufle vîntul,
Departe să mă ducă să văd în zări pămîntul
Cum piere, altul plîngă văzîndu-şi casa-n zare
Prin neguri cum aleargă, şi cum treptat dispare,
Din ce în ce mai scundă pe culmi ; ajungă-l dorul
Pe altul, ca să-şi plîngă fîntîna şi ogorul ;
Ci eu fără de lacrimi voi trece pragul porţii
Şi dac-o fi să-mi aflu pe mări hodina morţii,
Atuncea, facă zeii ca undele să-mi sape
Mormînt ca tuturora acelor duşi pe ape.
Căci voi muri ferice la locul meu pe punte,
Cu zîmbetul pe gură, şi liniştea pe frunte,
Ştiind că roza ruptă în clipele plecării
Va-mbălsăma furtuna şi valurile mării.

Sămănătorul, 15 ianuarie 1906.

SONATINA

(din Camille Mauclair)

— „Deschide uşa de la tindă,
N-auzi tu, fata mea, cum bate!"
— „Nu pot acum, că-s la oglindă
Şi-mi piepten pletele bogate."

— „Deschide, ah, deschide, fată,
Că poate-i vreun drumeţ ce moare!"
— „Nu pot pîn' nu mi-oi prinde, tată,
Panglicele la cingătoare."

— „Deschide, fata mea, şi lasă,
Că mie braţele-mi sînt grele!"
— „Nu pot că încă nu-s frumoasă,
Făr' de şiragul de mărgele.

Şi lasă-l dacă vrea să bată,
Că de-ar fi fost un tînăr, doară,
L-ar fi simţit inima, tată,
Şi nu-l lăsam în drum să moară."

Sămănătorul. 21 decembrie 1908.

ACASĂ

(din André Chénier)

Ce dulce-i cînd s-aşterne iar vremea friguroasă
Păn' vine primăvara, să te rentorci acasă,
S-o vezi că-ţi iese-n cale aşa pe neaşteptate,
Cu pletele în rîuri pe faţă resfirate.
Auzu-i ţi-a prins pasul pe calea-ndepărtată,
Şi-acuma, zboară, strigă, la piept îţi cade toată,
Şi astfel răzimată, cu sufletul la gură,
Te-ndrumă către casă, şi-acolo-abia se-ndură
Să-ţi deie pas de vorbă, atît te mai întreabă ;
Dulci bănuiri, săruturi s-amestecă în grabă,
Şi iată masa-n pripă între-amîndoi stă pusă,
Dar ea stă-mbujorată, şi-acum, cu mintea dusă,
Abia dacă înfruptă, aîta se hrăneşte
Cînd îşi ridică ochii şi-n faţa ta priveşte.
Nimica nu mai spune, doar ochii grăiesc iară
Ce tace dulcea gură ; şi-n drăgostiri de pară
Apoi spre pat te duce, şi-n el de-a fir-a-părul,
Te-ntreabă-ntre răstimpuri să-i spui tot adevărul :
De ce-ai făcut departe cît ai lipsit de-acasă
Şi de era pe-acolo vreo fată mai frumoasă...

Sămănătorul, 3 octombrie 1904.

ELEGIE

(din André Chénier)

De ce de-un timp, copilă, cu noi inima-ţi tace,
Şi fugi, şi n-ai un zîmbet, nimica nu-ţi mai place ;
Gherghefu-n sîn te cheamă să-ngemeni o coloare,
Sub degetele-ţi acul nu mai trezeşte-o floare,
Ci-n veci pe gînduri dusă, te rătăceşti pe cale,
Şi moare trandafirul frumos al gurii tale.
Ah, ager îmi e ochiul, căci nu de-acum priveşte,
Nu mie-mi poate-ascunde o fată cînd iubeşte ;
Şi toate iubesc, toate, şi-au farmecul să-nşele :
Ferice-i cine poate a fi iubit de ele...
Fii dulce,-ndurătoare (o clipă — se cuvine),
De poţi, fii credincioasă, dar las', spune-mi mai bine
Ai cui flăcău sînt ochii aşa de-albaştri-n pară,
Şi negrele şuviţe ce cad pe fruntea clară ?
Dar tu roşeşti, copilă, parcă i-am spus pe nume,
Şi-l ştiu cu toate-aceste, căci l-am văzut anume
Cînd dă tîrcoale casei, şi-am mai văzut, frumoasă,
O faţă-mbujorată ghergheful cum şi-l lasă
Ca să privească-n taină flăcăul care trece,
Şi ştiu şi-al cui e gîndul frumos care-l petrece.

Sămănătorul, 7 noiembrie 1904.

PLIMBAREA POETULUI

(după V. Hugo)

Se plimbă-ncet poetul pe cîmpuri, şi admiră,
Adoră, şi ascultă cîntînd în el o liră ;
Şi florile-n grămadă cînd îl zăresc că vine,
Şi-acele ce-s mai roşii ca scumpele rubine,
Şi-acele ce-s podoaba umbritelor vălcele,
Şi galbena crăiţă, şi micile-albăstrele,
Îşi clatină în aer tărcatele buchete,
Şi-apoi, simandicoase ca fetele cochete,
Glumesc şi răsfăţate îşi zic ieşind din rînduri,
— „Uite-amorezul nostru cum trece dus pe gînduri"
Şi, plini în veci de soare, de voci, şi umbre sure,
Copacii, urieşii din funduri de pădure,
Molizi retraşi de lume ca nişte albi sihaştri,
Stejari uitaţi de zile, şi teii, şi jugaştrii,
Şi salcia-nfrăţită de-a pururea cu rîul,
Ca nişte ulemale [1] cînd trece-ncet muftiul,
Cu pletele zburlite şi bărbi de-iederi grele
Păn' la pămînt se pleacă făcîndu-i temenele,
Privesc ce dulce-i rîde pe frunte viitorul
Şi murmură-ntre dînşii : — „E el ! e visătorul !"

Sămănătorul, 5 martie 1906.

[1] Membri ai clerului musulman.

CA UN CÎNT

(Francis Jammes)

Ca un cînt ce-anunţă vecernia sfîntă,
Şi-apoi se coboară uşor pe coline
Lîng-o turturică, cînd sufletu-mi cîntă,
Ar vrea să s-aşeze şi el lîngă tine.

Şi precum se-mbată într-o săhăstrie
Un crîn de parfumuri molcomit cînd plouă,
A ta bunătate blîndă ca o rouă
Îmi cade pe suflet şi mi-l reînvie.

Şi-acum, crîn şi clopot, ploaie, turturică,
Spuie-ţi de copilul ce n-a spus nimică,
Ci-a lăsat să-ţi cadă trecînd, la picioare,
Viaţa lui ascunsă într-o nalbă-n floare.

Sămănătorul, 9 aprilie 1906.
(Semnată *V. Ieronim.*)

ORFEU

(după V. Hugo)

Tanàis, rîul negru cu cele şase urne,
Mi-e martor, şi cu Zeus, ce-n carele-i nocturne
Tîra pe Nix şi Rhea cu bouri albi ca spuma.
Pe uriaşii antici, şi oamenii de-acuma
Mă jur şi jur pe Pluton şi-Urax izvorul lumii :
Că scumpă ca o umbră nimic pe lume nu-mi-i ;
Mă ierte monstruosul Poseidon ce-ngrozeşte,
Eu sînt sufletul lumii ce cîntă şi iubeşte,
Imensa umbră-i plină de negure fugare,
Mănoasă ploaia cade pe frunza mişcătoare,
Boreu trezeşte codrii, Zefir prin grîne bate,
Astfel a noastre inimi de-amor sînt tulburate.
Şi eu iubesc o umbră numită-Eurydice,
Şi voi iubi-o pururi, altfel blestem să pice :
Pe viaţa mea, pe floare şi grînele bogate,
Nu însemnaţi pe ziduri cuvinte fermecate !

Sămănătorul, 22 iulie 1907.
(Semnată *Ion Fulga.)*

ÎN VATRA GOALĂ

(din Charles Guérin)

În vatra goală încă şi tristă-n faptul serii
Am aruncat grămadă minciunile iubirii,
Scrisori şi versuri scrise de mult şi trandafirii
Ce pînă mai ieri încă erau podoaba verii.

Ş-a prins atuncea focul să ardă cu putere,
De-o purpură de sînge sta zidul să s-aprindă,
Rîdea întreg cuprinsul din prag pînă-n unghere,
Păreau c-aleargă torţe prin funduri de oglindă,
Şi aurul pe cadre străfulgera-n odaie
Pe unde-şi juca focul fantastica văpaie.

Ardea, şi eu pe gînduri lăsasem să mă-mbie
Căldura asta dulce şi binecuvîntată ;
Dar făr' de veste focul se-ntunecă deodată...

Şi-atunci, privind sărmana cenuşe viorie
Cum se umbrea pe-ncetul, cu inima cuprinsă
De dor, după lumina aşa vremelnic stinsă,
Mi-am zis, stînd în amurgul cu umbre întristate,
Că sînt şi-n lume inimi ca vetrele deşarte
Ce, neavînd pe nimeni de grijă să le poarte,
S-aprind şi ard puternic, dar mor pe neaşteptate.

Sămănătorul, 1 ianuarie 1907.

POEZII ORIGINALE SCRISE ÎN COLABORARE

(cu St. O. Iosif, Victor Eftimiu, Leon Feraru)

ÎNCHINARE IAŞULUI[1]

Cetate senină a vechei măriri,
Păzită de rodnice dealuri,
De unde porniră atîtea simţiri
Măreţe şi mari idealuri,
Spre tine-avîntăm ale noastre priviri ;
Şi vin amintirile-n valuri,
Din negre clopotniţi, din mari mănăstiri,
Din vechi cetăţui şi portaluri.

Plîng clopote-n vînt şi ne cheamă cu glas
Adînc de dojană şi-alarmă.
Şi ele ne spun că din ce-a mai rămas
Cu fiece piatră se farmă
O parte din noi, şi nu-i timp de popas,
Nici nu mai e vreme să doarmă
Acuma acel ce mai are glas,
Şi-o mînă s-aleagă o armă.

De-aceea venim de departe acum
Atraşi de duioasa chemare,
Venim să vedem de mai arde subt scrum

[1] Citită la şezătoarea de la Teatrul Naţional din Iaşi, în ziua de 26 martie 1906.

O flacără-n sfintele-altare,
Să-i dăm iar puteri, s-o aprindem oricum,
S-arunce iar vremilor zare
Venim după raza căzută în drum
Pe urma lui Ştefan cel Mare !

De aceea strigăm către toţi fiii tăi,
Cetate străveche şi dragă,
S-apuce din nou părăsitele căi
Cu care trecutul ne leagă ;
Ca-n vremi de restrişte, cînd buciumu-n văi
Trezea a strămoşilor vlagă,
Să-ncingă, drept veghe, cu-n brîu de văpăi
Năprasnic moşia întreagă.

Semănătorul, 2 aprilie 1906.
(In colaborare cu St. O. Iosif.)

ÎNAINTE !

Un paradis pierdut e orice oră,
Dar nu te mai întoarce spre trecut:
Trecutul nu cunoaşte auroră —
Ci-ndreaptă-ţi cîrma spre necunoscut,
Căci un pilot stă pururea la proră.

Pe marea asta-a vieţii zbuciumată,
Ce peste tot o-nvăluie misterul,
De vrei să afli cale-adevărată,
Ca-n roza vînturilor corăbierul,
În inima ta proprie o cată.

Sirene-or încerca să te înşele,
Dar tu urmează-ţi drumul tău spre larg,
Nu te lăsa ademenit de ele :
Ca Odisseu legat strîns de catarg,
Nu căuta-n adîncuri, ci spre stele !

Din calea ta o clipă nu te-abate,
Nu mai căta pe unde ai trecut,
Nu plînge-a tale pînze sfîşiate,
Ci stăruieşte spre necunoscut,
Oricîte uragane te vor bate.

Iar dac-o fi ca totuşi să te-ngroape
A valurilor răzvrătită turmă
Nu părăsi pe cei ce-ţi sunt aproape :
Fă tot ce poţi ai tăi măcar să scape
Şi caută să mori cel de pe urmă !

Cumpăna, 27 noiembrie 1909.
(In colaborare cu St. O. Iosif.)

CENTIFOLIA

O, roză, tu, cea mai splendidă floare,
Tu, care ai o sută de petale
La fel de albe şi îmbătătoare,
Mă-nchin în faţa frumuseţii tale !

Mă-nchin şi visător mă-ntreb : Pe lume
Se va găsi vreunul dintre noi,
Să-şi lege veşnic fericitu-i nume
Ca tine-ntr-un mănunchi de-atîtea foi ?

O sută numai de petale scumpe
Frumos alcătuite-ntr-un volum :
Petală cu petală de s-ar rumpe
Să răspîndească tot acel parfum !

Să poţi din orice pagină găsită
Să rentregeşti poemul şir cu şir,
Precum orice petală risipită
Îţi aminteşte-ntregul trandafir !

Cumpăna, 4 decembrie 1909.
(În colaborare cu St. O. Iosif.)

TROICA

Pe largul unei stepe o sanie fugară
Şi-n urma ei o haită de lupi cătînd o pradă...
Ca o hîrtie albă e stepa de zăpadă
Pe care troica scrie, alunecînd uşoară,
În goana ei nebună, o violetă dungă...
Aproape, mai aproape, stau lupii s-o ajungă...
Ca nişte zdrenţe roze le-atîrnă limba-n lături,
Bat cozile zburlite vîlvoi ca nişte mături,
Sticlesc fosforici ochii... aproape, mai aproape...
Ai crede că zadarnic mai luptă ca să scape...
Înnebuniţi de groază fug sforăind sirepii,
În timp ce vînătorii neînfricaţi ai stepii
Ochesc cu dibăcie rărind mereu grămada...
Se-mpurpură de sînge pe urma lor zăpada;
Stă locului potaia o clipă-ntîrziată
Ca să-şi împartă leşul căzutului tovarăş,
Apoi mai învrăjbită se năpusteşte iarăş
Pe drumul alb al stepei nemărginit pe care
Înaripata troică, zburînd ca o săgeată,
Din ce în ce mai mică se face, şi dispare...

Cumpăna, 11 decembrie 1909.
(In colaborare cu St. O. Iosif.)

NECUNOSCUTUL

O, noctambul fără de-astîmpăr, o, vînt de nord
neliniştit,
Ce cauţi tu în noaptea asta cu aripile tale reci
De tot te-aud foşnind la geamuri pe lîngă casa mea
cînd treci ?
Nu-i nimenea la ora asta, întreg oraşu-i adormit...
Pe cine-l urmăreşti într-una ?... Ori, poate, ochii tăi
să vadă,
Fiinţe ce nu lasă-n treacăt păşind, o urmă pe
zăpadă ?
Ai tu vedenii ? Vezi tu umbre ? Ori, poate, vrei să
mă vesteşti
Că vreo primejdie ascunsă m-ameninţă fără să ştiu,
Ori, poate, ai să-mi spui vreo taină, de-mi tulburi
somnu-aşa tîrziu.
Şi treci şi iar te-ntorci într-una şi-mi baţi cu
aripa-n fereşti ?
A locuit în casa asta vreun suflet trist ca şi al meu,
Şi poate că vreo amintire l-aduce îndărăt mereu,
Îl readuce fără vrere vreun dor ori poate-o
remuşcare ?
Poate-a uitat ceva în ceasul cel trist şi grabnic
de plecare ?

Ori a iubit aici ! Şi tainic doar noaptea numai
se strecoară
Din alte lumi, să-şi vadă cuibul durat de el
odinioară
Şi sufere văzînd pe altul, pe un străin în locul lui ?
Căci simt că-i cineva la geamuri, deşi, de caut,
nimeni nu-i...

Dar tu n-asculţi şi-acum mai aprig arunci în
geamuri cu zăpadă
Parc-ai voi să le acoperi, să-mpiedici ochii mei
să vadă
Cum îl alungi pe bietul oaspe ce stăruie
să intre-n casă...
Şi vocea ta se face aspră, dojenitoare, mănioasă,
Se tînguie prin coridoare prelung şi ăuie şi geme,
Şi-apoi cînd obosit te-astîmperi şi taci şi tu de la
o vreme
Se face-o linişte de moarte în care-aud, înfiorat,
Ca nişte paşi care coboară îndepărtîndu-se treptat...

Luceafărul, 16 decembrie 1909.
(În colaborare cu St. O. Iosif.)

COMETEI

De unde vii, cometă minunată,
Ce nu te ştie nici un astronom ?
Ai mai trecut peste pămînt vreodată ?
Te-a mai văzut vreodată ochi de om ?

De unde vii, că despre tine tac
Izvoadele cele mai vechi din lume ?
Cine eşti tu, de nu porţi nici un nume
Şi nu eşti scrisă-n nici un zodiac ?

Din care-afund de vremi nemărginit
Te-ntorci, şi cîte mii de veacuri sînt
De cînd te-ai dus şi n-ai mai revenit
Atîta de aproape de pămînt ?...

De unde vii, nu ştiu, — dar ştiu că eu
Nu m-aş fi-ntors, ca tine, înapoi,
Ci ocoleam pe veci din drumul meu
Pămîntul, — globul ăsta de noroi !

Cumpăna, 22 ianuarie 1910.
(In colaborare cu St. O. Iosif.)

CE E TEATRUL [1]

(Prolog scris pentru Teatrul Național din Craiova)

O, teatru, lume-aparte, creată de poeți,
Tu care în pustiul arid al vieții noastre
Ești oaza fermecată cu pomi și ape-albastre
Spre care tinde pasul trudiților drumeți ;

Portal deschis spre lumea bogată-a feeriei
Sub care cel ce trece, luînd bilet la casă,
Odată cu șoșonii și sufletul și-l lasă,
Cum face musulmanul pe treptele geamiei.

Spre tine se îndreaptă avînturile noastre,
În cinstea ta lipirăm afișe pe pereți,
Afișe violete și galbene și-albastre,
O, teatru, lume-aparte, creată de poeți !...

Bine-ai venit dar, oaspe, în oaza fermecată !...
Din lemne și din scînduri, din stambă colorată.
Din sori apocaliptici hrăniți cu foc bengal,
Din mări ce niciodată nu și-au clintit un val,
Din păsări de hîrtie, din flori de mucava
Noi ți-am făcut o lume ca să ți-o uiți pe-a ta...

[1] Citit la deschiderea stagiunii 1911—1912.

Zîmbește, dar, odată ce-ai străbătut portalul !...
Închipuie-ți că marea e mare — și că valul
Ce-l crezi inamovibil e val, ca orice val...
Nu încerca să-i măsuri adîncul de cristal
Cu degetul. Zîmbește și lasă-ți fantezia
Să urce, să colinde în toată feeria
Acestei lumi bizare clădite din iluzii...
Surîsul îndulcește contururile buzii...
Să nu loveşti ca Moise cu vechiul său baston,
Căci n-o să iasă apă din stînca de carton...
Pe scenă nu sînt fiare, în vastele plantații,
Să nu te temi de soare căci nu dă insolații ;
Să nu te-avînți cu barca pe luciul unui lac ;
Străbate fără grijă zăpada de bumbac !
Să nu mîngîi regina căci poartă o perucă,
Să nu ridici umbrela cînd ploile te-apucă,
Nu căuta parfumul în flori de mucava...
Tu crede toate-acestea și-atît ! Nu cerceta !

*

Gîndește-te mai bine la vremea lui Eskyle ;
Avea decor colegul pe scenele-i umile ?
Tu crede și fii vesel... admiră... căci, oricum,
De la Sofocle-ncoace noi am făcut un drum
Destul de lung. Pe vremea divinului Shakespeare
Gîndește-te : decorul era... un tibișir...
Atîta : o subțire, modestă, albă dungă.
Era destul ca ochiul să vadă cum s-alungă,
În pas gimnastic, codrii, zorind după Macbet,
Cum perfora pereții fantoma lui Hamlet ;
Cum trece împodobită Ofelia, nebună.
Era destul o cretă s-arunci un clar de lună
Pe *Noaptea Sînzienei*, s-arunci un pumn de fard
Pe obrazul Julietei și-al regelui Ricard,

Să umpli toată scena cu purpură şi aur,
Şi, tot cu-o cretă albă, puteai să faci un maur...

*

Era deci foarte lesne, pe-atunci, directoratul.
Scăpai uşor cu slujba. Dar azi adevăratul
Director de teatru să aibă, se cuvine,
Complexe aptitudini, să se gîndească bine,
Să fie-artist el însuşi căci azi, precum vedeţi,
Ca să clădeşti o casă îţi trebuie pereţi,
O uşă ca să intri, fereştri să bată luna,
Să-ţi fie recuzita complectă totdeauna,
Să pui tot focul sacru în piesa care-o joci,
Să nu încurci costumul diverselor epoci...

La-ntîia tragedie ce s-a jucat în lume,
Cu Cain şi cu Abel, nu se cerea costume.
Dar azi amînă piesa cînd vezi că n-ai alt chip,
Decît să-ncalţi cu cizme pe anticul Oedip !...
Să nu închizi privirea fundalul, dimpotrivă ;
Pe scena cît de mică să ai o perspectivă.

Teatru pentru tine să fie o arenă,
Să ai mai multe planuri de cîte sînt pe scenă,
Să nu cobori la public ci să-l ridici pe el
Urcîndu-l pîn' la tine...

...Deci, cum v-am spus, astfel
Va trebui să fie directorul ! Actorul
Să uite şi trecutul precum şi viitorul...
Să nu mai fie astăzi în rolul său de ieri
Cu-acelaşi foc să joace pe regi şi camerieri,
Căci sînt şi regi ce-n suflet ca sclavii au rămas,
Şi-adeseaori, valetul ascunde un Ruy-Blas.

Actriţa, să nu cate efecte-n toalete,
Să nu rîvnească păsări, coroane şi buchete,
Căci păsările zboară şi florile se scutur
Iar gloria, ca fardul aripilor de flutur
Pe degete rămîne cînd fluturul s-a dus...

Iar tu sufleur simpatic, sobolule supus,
Fiinţă nevăzută, ascunsă în subsol,
Tu care în surdină joci fiecare rol,
În cuşca ta căscată de-atîta plictiseală
Tu singurul ce nu ştii ce se petrece-n sală,
O, tu ce nici n-aplauzi şi nici nu mulţumeşti,
Eu nu ştiu... dar ştiu bine că numai tu eşti mare,
Că numai tu eşti vrednic de-a noastră admirare,
Căci dacă-n gălăgie atîţia oameni mor,
Tu singurul eşti vrednic să mori... suflînd uşor...

Şi-acuma, fiecare să-şi facă datoria...
Poeţi ! Turnaţi în acte şi scene reveria !
Directore, primeşte ! Montează !... Voi artişti,
Jucaţi frumos, cu suflet !... Cortina, maşinişti !...

Tribuna, Arad, II (24), octombrie 1911.
(Reprodusă din *Flacăra*, 21 aprilie 1912.)
(În colaborare cu Victor Eftimiu.)

RĂZBOIUL [1]

(Prolog)

Cînd toţi vorbesc de pace, îngăduiţi ca noi,
Ca două firi ciudate ce-am fost întotdeauna,
Acuma cînd pe Bosfor apare semiluna,
Să nu vorbim de pace ci iarăşi de război.

Nu vom lansa tirade nici teorii pedante
Şi nu vom pune steaguri pe harta din Balcani,
Pe cîmpuri dezolate nu vă poftim ca Dante
Şi nici n-avem pretenţii s-ajungem veterani.
Noi nu visăm sărutul de foc al unui glonte
Căci nu vrem să-l cunoaştem pe doctorul Leonte!
Dar nu iubim nici pacea ; căci pacea-i nemişcarea,
E dunga fumurie ce mărgineşte zarea
Şi-nchide perspectiva oricărui univers
E bardul care odată a nimerit un vers
Şi-adoarme pe cununa izbînzilor trecute,
Amantul ce se teme de mult să mai sărute,
Căci doctorul ordonă să-şi menajeze cordul.
E albatrosul sceptic care-ndrăgeşte bordul
Cînd fraţii săi în stoluri se duc spre ţărmuri noi,
E surdul care-aşteaptă trompeta cea de-apoi,
Eroul ce visează reduţi de caşcaval,

[1] Recitat de Al. Davila la serbarea societăţii „Furnica".

Reumatismul cronic cu grad de general
Şi-n fine, daţi-mi voie tirada s-o închid,
E steagul alb pe care-l poartă un invalid !
Războiul despre care voim ca să vorbim
Nu este un cîmp de luptă şi nici un ţintirim.
Ci iată pur şi simplu războiul nostru ce e :
O liră deşteptată de-o mînă de femee,
O paşnică unealtă din lemne şi frînghii,
Un bun şi vechi tovarăş al nopţilor tîrzii
Ce harnic ţese inul, în fire de lumină.
Precum vedeţi, războiul e-o paşnică maşină
Nu e stropit cu sînge ; degeaba v-aţi speriat !
Noi vom cînta Războiul căci dînsul ne-a păstrat
Ca un bătrîn cuminte, uitat pe-a vieţii cale,
Bogata moştenire din vremi patriarhale...
Ca pe-un părinte darnic te vom cînta, Război
Căci tu ne-ai dat întîiul, cămaşa de pe noi
Şi ne-ai purtat de grijă din vremurile dace,
Tu, cel mai bun prieten al caselor sărace,
Podoaba cea mai sfîntă şi mîndră din cămin...
Tu ne îmbraci, din scutec şi pînă în linţoliu
Ţesînd, deopotrivă, din firele de in,
Năframa de mireasă şi vălul cel de doliu.
Culegi atîtea lacrimi şi visuri de noroc !
Tu ningi zăpezi curate duminica, la joc,
Clădeşti pînă-n podele velinţele de zestre,
Pui alba veselie pe margini de ferestre,
Găteşti întreaga casă de jos şi pînă sus
Cu scoarţe şi chilimuri cum nicăierea nu-s !
Necontenit speteaza se suie, ca să cadă,
Pe zi ce trece vine un nou val de zăpadă
Căci fără de odihnă, Război, spre tine vin
În cete nesfîrşite armatele de in...
În cinstea ta, spre toamnă, vuieşte lung tot satul
Atunci cînd pretutindeni începe meliţatul

Şi trîmbele de pînză, muncite săptămîni,
Stau albe, împrejurul bătrînelor fîntîni.

...Tîrziu, cînd vine iarna şi-al crivăţului bucium
Vuieşte, lung, în noapte, trecînd pe sub fereşti
Tu te întorci cu mintea la vremile de zbucium
Şi stai mirat tu singur cît de bătrîn mai eşti...
În cinstea ta vibrează şi freamătă tot cerul
Foşnind ca o mătasă cînd vîntul de la sud
Asemeni unui crainic, trecînd din dud în dud,
Repetă circulara lui domnu Kalinderu :
„Sădiţi-vă cu toţii un dud la orice casă
Nu te feri, române, de viermii de mătasă !".

O, vierme de mătasă — pardon, o, Bombix-Mori !
Gîndac ce porţi un nume atîta de sonor
Pe care-l cîntă duzii cînd freamătă în cor,
De tine sînt legate atît de multe glorii !
Tu care-ai fost în stare întîiul a-ţi plăti
În lumea asta luxul de-a te-mbrăca-n mătasă,
Îţi mai aduci aminte de ziua cînd Hoang-Ti,
Plimbîndu-se-n grădină cu-a lui împărăteasă,
Te-a ridicat la rangul de meşter ţesător ?
Crezut-ai ca Seneca să-ţi fie detractor ?
Să spună c-o matroană cinstită-i tot aşa
De tare decoltată în haină de mătasă
Cît este şi statuia aceea ce-ar purta
O ipocrită frunză de viţă ! Dar ce-ţi pasă !
Nu s-a ivit în urmă un Heliogabal,
Ce vrînd să curme moda veşmîntului banal
S-a îmbrăcat, ca tine, în vesta diafană ?
Îţi mai aduci aminte mînia suverană
Cu care Aureliu a zis : „Nu dau nimic !"
Soţiei, ce-i ceruse un strai de borangic ?

Credeai s-aduci atîtea discordii conjugale ?
Treceau acestea toate în visurile tale
Cînd, săturat de-al Chinei imperiu monoton,
Ai emigrat încoace, ascuns într-un baston ?

*

Ori cum ar fi, o, Bombix, noi totuşi te slăvim,
Căci tu eşti vrăjitorul ce ne desfată ochii
Tu eşti acel ce tainic, în faldul unei rochii
Strecori lumini şi umbre — şi faci ca să ghicim
Prin foşnetele tale femeia aşteptată.
O, nimfă, crisalidă, fiinţă fermecată,
De-ai fi rămas de-apururi acolo-n Orient
Cine-ar fi fost în locu-ţi galantul confident
Ce ştie orce taină a doamnelor din sală ?
Nu-s darurile tale veşmintele de gală ?
Nu te prefaci în panglici pe fiecare cap ?
Nu şerpuieşti albastru şi roz printre dantele ?
Iar tinerele sînuri n-ar izbucni rebele,
De n-ar fi ferecate de tine în corset ?
Destul, o Bombix-Mori ! Devii prea indiscret !...
Destul că pierdem firul şi noi, şi tu, gîndace !...
...Am început prologul vorbindu-vă de pace
De datini, de Seneca, de in şi de strămoşi,
Şi iată-ne acuma servindu-vă gogoşi
De parc-am fi la şcoala de sericicultură...
Să isprăvim mai bine cu-o mică-nvăţătură
Căci poate să ne-întrebe cucoanele : mă rog
Cam unde e morala acestui lung prolog ?

Morală vreţi ? Morală ? Cu orice preţ morală ?...
Ei bine, iată una, vă vom răspunde noi :
„De vreţi să fie pace în viaţa conjugală,
În fiecare casă s-aveţi cîte-un război"...

Flacăra, 15 decembrie 1912.
(In colaborare cu Victor Eftimiu.)

OROLOGIUL

Lugubru ca un dèmon ascuns într-un cavou
Cîrteşte la răstimpuri străvechiul orologiu,
Şi-mi spune că-n viaţă nimica nu e nou,
Că nu e nici un lucru să merite-un elogiu :

„Am mai văzut eu faime care-au ţinut o oră ;
Iubiri pasionate care-au durat un an,
Sau numai din crepuscul şi pînă-n aurora,
Cît face minutarul o cursă pe cadran...

Priveşte bine-n ochiul meu vid, fără pupilă,
Rotund ca infinitul pe care îl măsor ;
De-ai scris un vers, tu şterge-l şi rupe orice filă,
Şi dacă suferi, uită că rănile te dor...

Eu sînt o cicatrice ce stă să se deschidă...
Şi ca să dau de ştire lui Chronos că exist,
Din inima mea albă, ca dintr-o crisalidă,
Desprind din oră-n oră un negru flutur trist..

Şi inima ta-i astfel... La ce bun dar să bată ?
Ce-ţi poate da iubirea şi ce-o să-ţi dea Olimpul ?
De vrei s-avem hodină şi să-ngheţăm odată,
Întinde-ţi leneş braţul şi-ncremeneşte timpul !"

Flacăra, 5 mai 1912.
(Semnat *Ola Canta.*)
(In colaborare cu Leon Feraru.)

HALUCINAȚII...

De-o vreme-n cafenele eu am vedenii stranii :
Cînd lămpile sub globuri strălucitoare ard,
Un verde cîmp de curse e-ntinsul biliard
Pe care-aleargă-n goană trei albe, lucii cranii.

De ce aleargă ele ? Și ce au monomanii
De stăruiesc într-una să le-ntețească trapul ?...
Cum au făcut jocheii să-și piardă astfel capul ?...
Ce-s bărbarii aceștia ce dau cu tacu-n cranii ?

Flacăra, 7 iulie 1912.
(Semnat *Ola Canta.*)
(În colaborare cu Leon Feraru)

VEZUVIUL

Pletos am fost odată ca biblicul Samson.
Pe coasta mea Pompeiul marmorean, la soare,
Dormea fără de grijă în antica-i splendoare
Cum doarme-o sclavă albă pe treapta unui tron...

Frumoasă ca Dalila, dormea cetatea veche,
Iar limpezimea apei din golf, sub cerul cald,
Ca-ntr-un cercel în clatin ce-atîrnă de-o ureche,
Îşi tremura enorma bucată de smarald.

Tumultuos, la vale, spumînd ca o cascadă,
Desfăşurîndu-mi pleata de portocali şi vii,
Eu după anotimpuri, pe trupu-i de zăpadă,
Mutam cînd pete roşii, cînd verzi, cînd viorii...

Ca să-i creez mirajuri, în zori de zi, cînd cerul
Se umple tot de-albastre şi roze caravane,
Chemam spre mine norii să-mi copere craterul
Şi să-mi clădească-n creştet fantastice turbane.

Către nămiezi, cînd grele velinţi cad la fereste
Şi ultima sandală a răsunat pe drum
Şi-ncepe moleşeala divinelor sieste,
Eu mă umbream făcîndu-mi un palmier de fum.

Răcoarea nopții însă i-o luminam cu scorii,
Îi risipeam în aer buchete de scîntei
Și stam așa de veghe ținînd, pînă vin zorii,
Un lampadar albastru la căpătîiul ei...

...Dar astfel fiica Evei a fost întotdeauna ;
Rîvnea tot alte daruri, de ce-i dădeam mai mult.
O îmbăta vieața și n-auzea furtuna
În vinele-mi termale cum urcă în tumult.

Ea își suna crotalii, coturnii și tambura,
O canava de frescuri lascive deșirînd ;
Și nu vedea fierbinte cum se depune zgura
Pe fața mea crispată, în lacrimi picurînd...

Imperioase brațe tindea acum spre mine,
Mai sus cercînd să urce alcovul ei brodat,
Pe albele ei perne de marmure alpine
Să doarmă mai în voie în sculpturalu-i pat.

Intrat-au fără milă lovind devastatorii
Și pletele-mi bogate de vii și de livezi
Și-olivii și smochinii, naramzii, sicomorii,
Împrăștiind parfumuri căzură în grămezi.

Loveau devastatorii și nu știau ce lave
Surd clocotesc în mine hrănite de titani,
Ce giulgiu pregătesc eu nesățioasei sclave ;
Sub care-avea să doarmă un somn de mii de ani !

Mai sus urcau și nimeni nu mai băga de seamă,
Ce roșu se făcuse albastrul lampadar
Aprins pentr-o idilă și luminînd o dramă
— Prea mult dormise-n mine Samsonul legendar !

Un scuturat din umeri — atît ! — şi-apoi pioasă
O mînă de cenuşă svîrlită-asupra ei...
...Ce veselă, ce fină, ce albă şi frumoasă
Era odinioară cetatea lui Pompei !

Azi nu mai cîntă nimeni sub sveltele portice,
Nu tremură-n bazinuri buchetele de lotuşi ;
Sînt un vulcan acuma pleşuv şi trist, şi totuşi
Un corn de abundenţă eram în vremi antice.

Sorento, 1912

Flacăra, 9 iulie 1912.
(Semnat *Ola Canta.*)
(In colaborare cu Leon Feraru.)

TRADUCERI ÎN COLABORARE

(În colaborare cu St. O. Iosif)

ARĂTARE

(din H. de Régnier)

Galopul greu de ape gonind spumegă-n zare.
S-apropie. Priveşte-l ! Vin valuri în mişcare
Şi-n lovituri de bice ridică vîntul toată
Năprasnica lor turmă şi-o-mpinge ca pe-o gloată.
Priveşte. Unul cade şi uite, celălalt,
Cum după el să vîră hursuz, şi mai înalt,
Îi trece peste umăr şi-l lasă dintr-un salt ;
Apoi şi el se sparge, pe cînd un altul sprinten,
În coapsele-amîndouă ca săgetat de-un pinten,
Nechezător se-nalţă şi se prăvale-n larmă
De vînt ce-şi trage duhul şi apă ce se farmă.

O, armăsari năvalnici cu coamele de spumă !
Privit-am multă vreme, bătut de vijelie,
Nebuna voastră goană spre ţărmuri cum se-ndrumă,
Şi-aştept ca din vîltoare unul din voi să vie,
Ca grabnic desfăcîndu-şi aripile-i muiate,
Să-mi spună : — „Hai stăpîne ! pe mări cu mine vin !"
Şi să mă las în voia Pegasului marin.

Sămănătorul, 13 octombrie 1902.

CĂTRĂ NOAPTE

(din Shelley)

Coboară grăbită pe mare-n apus,
O, noapte măreaţă !
Din peştera unde, cît soarele-i sus,
Ascunsă în valuri de ceaţă,
Petreci solitară, urzind la fuiorul
Atîtor destinuri,
Tu, care odihnă şi farmec ne dai
Sau lacrimi şi chinuri,
O, noapte temută şi dragă, răsai,
Ia-ţi repede zborul !

Înfăşură-ţi trupul în haină de fum,
Stropită cu stele,
Şi-ai zilei ochi limpezi sărută-i acum,
Orbeşte-i cu pletele-ţi grele ;
Alunecă-n urmă cu pasul uşor
Pe-a mărilor unde,
Şi-n casa acelui bogat şi sărac
Oriunde-i pătrunde,
Atinge-le toate cu firul de mac...
O, vino, tu, mult aşteptată cu dor !

În zori cînd văzut-am lumina în sus
Pe culmi dînd năvală,
Am plîns după tine ; cînd roua s-a dus,
Şi-amiaza cu grea zăpuşală
S-a stins orbitoare căzînd pe grădine,
Şi ziua trudită
Stînd gata s-adoarmă sub cerul senin,
Visa plictisită,
Urîtă de toţi ca un oaspe străin,
Am plîns după tine.

Surora ta, Moartea, venind mi-a grăit :
— „M-alegi tu pe mine ?"
Copilul tău, Somnul, cu ochiul umbrit,
Îmi zise c-un murmur de-albine :
— „Vreai tu să m-alătur de tine uşor ?
Mă vrei tu pe mine ?..." Dar eu le-am răspuns :
— „ Nu vreau nici să dorm, nici să mor !"

Căci Moartea veni-va, cînd tu vei muri,
Aşa timpurie !
Şi Somnul atunci cînd departe vei fi,
Curînd şi el o să vie.
Nici una, nici altul nu poate să-mi dea
Ce sper de la tine,
Norocul pe care eu ţie ţi-l cer
Să-mi fie mai bine,
O, noapte, coboară degrabă din cer
Şi-aleargă spre mine !

Sămănătorul, 20 octombrie 1902.

AGNES

(baladă după Arany)

Agnes, pe izvor plecată,
Spal-un tort, cu gîndu-aiure ;
Pînză albă-nsîngerată
Cearcă unda să i-o fure...
Îndurare, Doamne sfinte !

— „Ce faci, Agnes ?", o întreabă
Un ştrengar, gloata se strînge...
— „Am tăiat un pui şi-n grabă,
Mi-am pătat tortul de sînge !..."
Îndurare, Doamne sfinte !

Megieşi spre ea se-ndreaptă :
— „Agnes, unde ţi-e bărbatul ?"
— „Nu intraţi, că se deşteaptă
Doarme încă adoratul !"
Îndurare, Doamne sfinte !

— „Agnes, hai la închisoare
Zice paznicul. Eşti gata ?"
— „Vai, dar pot pleca eu oare
Pînă nu se duce pata ?"
Îndurare, Doamne sfinte !

Neagră-i temniţa şi mare,
Doar o rază dă lumină,
Însă raza asta-i soare ;
Noaptea de năluci e plină...
Îndurare, Doamne sfinte !

Biata Agnes, ziua-ntreagă
Stă privind, şi-n bezna oarbă
Cearcă raza s-o aleagă,
Lacom ochiul ei s-o soarbă...
Îndurare, Doamne sfinte !

Dar cum face o mişcare
Prind nălucile să joace,
De n-ar fi raza de soare,
Ar înnebuni — şi pace !
Îndurare, Doamne sfinte !

Vremea trece-aşa, cînd iată
Se deschide poarta mică
Şi pornind la judecată
Agnes dreaptă se ridică.
Îndurare, Doamne sfinte !

Se găteşte cu năframa,
Părul negru şi-l adună
Şi se chipuie de teama
Ca să nu pară nebună.
Îndurare, Doamne sfinte !

Cînd trecu de prag umilă,
Sta la masa verde sfatul
De bătrîni, — privind cu milă
Parcă i-ar ierta păcatul.
Îndurare, Doamne sfinte !

— „Agnes, ce-ai făcut, nu-i bine;
Fapta ta e vinovată,
Chiar ibovnicul pe tine
Azi aruncă vina toată".
Îndurare, Doamne sfinte!

— „De săcure mîine moare
Cel-ce ţi-a ucis bărbatul,
Iară tu în închisoare
Îţi vei ispăşi păcatul!"
Îndurare, Doamne sfinte!

Agnes împrejur priveşte,
Toate minţile-şi adună,
Prinde tot ce se vorbeşte
Şi se-ntreabă de-i nebună?
Îndurare, Doamne sfinte!

Însă tot ce ei descîntă
De bărbat, — ciudat îi pare,
Pe ea pata o frămîntă:
Pata care nu dispare...
Îndurare, Doamne sfinte!

Lung sughiţă-n plîns să moară,
Lacrimi mari îi curg pe faţă
Ca pe-un crin cînd îl doboară,
Roua grea de dimineaţă:
Îndurare, Doamne sfinte!

— „O, stăpîni, dacă vă lasă
Inima, fiţi cu-ndurare:
Am un lucru greu acasă,
Nu-l pot face-n închisoare!"
Îndurare, Doamne sfinte!

„Mi-s prostirele pătate,
Agnes cată să le spele,
Că de-or sta însîngerate
Ce mă fac atunci cu ele ?"
Îndurare, Doamne sfinte !

Trist-ascultă adunarea
Strania ei tînguire,
Scrisă li-este cugetarea
Fiecăruia-n privire...
Îndurare, Doamne sfinte !

— „Mergi la casa ta, femeie,
Şi prostirele le strînge
Zile Dumnezeu să-ţi deie
Să le poţi spăla de sînge..."
Îndurare, Doamne sfinte !

Şi se întoarce Agnes iară
La izvor, cu gîndu-aiure,
Şi cum spală, unda clară
Cearcă tortul să i-l fure
Îndurare, Doamne sfinte !

Spală azi şi spală mîine
De mult pînza-i fără pată
Însă pentru ea rămîne
Tot ca-n noaptea blestemată
Îndurare, Doamne sfinte !

Zorile, cînd stau să-nceapă,
Serile întîrziete,
Joacă umbra ei pe apă
Vîntu-i flutură în plete...
Îndurare, Doamne sfinte !

Iar în nopţile cu lună
Cînd pe ape-s numai şoapte,
Maiul ei mereu răsună
Şi străluce-albind în noapte
Îndurare, Doamne sfinte !

Mor obrajii ei şi anii
Trec ; nemilostiv e cerul ;
Albii ei genunchi, sărmanii,
Vineţi, sînt cît ţine gerul...
Îndurare, Doamne sfinte !

Peste ochi îi cad cărunte
Pletele întunecate,
Şi pe faţă şi pe frunte
Brazde-s ici, colo săpate.
Îndurare, Doamne sfinte !

Dar ea spală, nu ia-n samă,
Spală zdrenţele rămase
Din prostirea ce-o distramă
Goana apei furioase...
Îndurare, Doamne sfinte !

Sămănătorul, 2 februarie 1903.
(Reprodusă din volumul *Fantazii*)

VOEVODUL NEBUN

(din A. Lebert)

Într-un castel, departe, pe țărmul unei mări,
Uitat stă de-ani de zile albitul voevod.
Și vremea el și-o trece privind pierdut în zări
Cum crește-n depărtări
Călătorind spre dînsul al apelor norod.

Cînd soarele se-nalță din marea azurie
El crede că-și zărește pierduta lui cunună,
Își amintește iarăși de-a lui împărăție
Și-atunci, fără să știe,
Pe mînă-și lasă fruntea și mințile-și adună.

Cînd malurile mării voiesc ca să-l ajungă
Și pîn' la turn se-nalță, tinzînd să se acațe,
Cînd tunetul vuiește c-o hohotire lungă
Și somnul i-l alungă,
Alb Voevodu-nalță truditele lui brațe.

Plin de mînie strigă, plecat pe balustradă :
— „Ce duhuri de răscoală prin țara mea aleargă ?
Astîmpără-te-odată, popor setos de sfadă !"
Dar apele grămadă
Izbesc în zid și crește furtuna tot mai largă.

Pe marginea ferestrii el strigă-n gura mare
Şi palid e ca luna bătrînul voevod.
Un semn cu mîna face, se-nclină tot mai tare
Dar se prăvale-n mare
Şi-atunci se potoleşte al apelor norod.

Sămănătorul, 16 martie 1903.

TRADUCERI DIN PAUL VERLAINE

(In colaborare cu St. O. Iosif)

AMORUL SFĂRÎMAT

Ieri peste noapte vîntul a sfărîmat Amorul
Ce-n colţul cel mai dulce ce-l tăinuieşte parcul
Adesea ne oprise din drum, săgetătorul,
Cu zîmbetul pe buze, tinzînd în aer arcul.

Ieri peste noapte vîntul l-a sfărîmat. Şi-acuma
Puzderia de marmor roteşte-n zori. Şi-i trist
Să vezi sub arbor soclul ce mai păstrează numa
Iscălitura ştearsă a bietului artist.

Ce trist se-nalţă soclul stingher ! Luîndu-şi zborul
Întristătoare gînduri se duc iar ca să vie
În visul meu de jale în care viitorul
Îmi prevesteşte-o soartă mîhnită şi pustie...

E trist din cale-afară... Chiar tu, aşa-i, femee ?
Rămîi pierdută parcă, deşi firea-ţi uşoară
Se bucură de-un flutur de purpură ce zboară
Prin pulberea de marmor purtată pe alee...

Convorbiri literare, 1 august 1902.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903)

ALBASTRĂ-I ZAREA...

Albastră-i zarea peste streşini
Şi-aşa senină,
Un arbor fruntea peste streşini
Încet şi-nclină.

Şi clopotul în turn acolo
Lin auieşte,
O pasere, pe ram acolo
Se tînguieşte.

O, Doamne, dulce-i viaţa asta
Şi-aşa-i de bine,
Şi dinspre tîrg prigoana asta
Ce paşnic vine...

Tu care plîngi mereu acuma,
Ce-ai făcut oare,
O, spune-mi unde ţi-s acuma
Anii în floare ?...

Convorbiri literare, 1 octombrie 1902.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903)

AMURG

Amurgu-arunca cea din urmă pară
Şi-un vînt mişca lin nuferii de ceară,
Uriaşii nuferi cu feţe ofilite,
Lucind printre stuhuri pe ape-adormite.
Eu rătăceam singur, plimbîndu-mi năcazul
Sub plete de sălcii ce-mprejmuiau iazul
Peste care ceaţa-nchipuia o mare
Deznădăjduită, albă arătare,
Şi unindu-mi plînsul cu-al larilor vaer
Ce bătînd din aripi se chemau prin aer,
Printre sălcii triste, unde singuratic
Îmi plimbam năcazul, cînd giulgiul noptatic
Întinzînd asupra-i umbra-i mortuară,
Veni ca să-nece cea din urmă pară
Şi nuferii veştezi cu feţe ofilite,
Uriaşii nuferi pe ape-adormite !...

Convorbiri literare, 1 ianuarie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

ALEAN

Căminul cald, şi lampa cu tainica-i lumină
Spre reverie fruntea pe mînă cînd se-nclină,
Şi ochii duşi în ochii iubiţi din cale-afară
Şi liniştea ce cade în fiecare sară
Cînd ceaiul aburește şi cărţile-s închise,
Şi aşteptarea sfîntă cu dulcea-i moleşală
Cînd noaptea îşi desface hlamida-i nupţială...
Ah, toate, toate-aceste mă urmăresc în vise,
Mereu, fără-ncetare, sperînd de azi pe mîni
De-atîtea luni trecute, de-atîtea săptămîni!

Convorbiri literare, 1 august 1902.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

IN SURDINĂ

Liniştiţi în adumbrirea
Ce din ramuri se desface
Dragostea să ne-o pătrundem
De-o aşa adîncă pace.

Ca-ntr-un vis frumos şi tainic
Duşi să ne topim cu-ncetul
In melancolia vagă
Ce-o împrăştie brădetul.

Ţine-ţi braţele în cruce,
Ochii-nchişi pe jumătate
Şi din inimă ţi-alungă
Orice dor într-însa bate.

Să ne-adoarmă ca într-un leagăn
Adierele uşoare
Care trec şi mişcă-n tremur
Iarba arselor răzoare.

Iară cînd dintre stejarii
Negri va cădea-nserarea,
Glas al deznădejdii noastre
Va cînta privighetoarea.

Convorbiri literare, 1 iunie 1903.
Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

IN CODRU

Sînt unii slabi de înger sau nencercaţi de viaţă
Pe care codru-i cheamă la dînsul ca vrăjiţi,
Miresme dulci i-alintă ; aceia-s fericiţi :
Dar mistice fioruri pe alţii îi îngheaţă.

Sînt fericiţi aceia ! Dar eu ce-n suflet port
O neagră remuşcare ce-alungă ai mei paşi,
Eu tremur în pădure ca şi un ucigaş
Care s-ar teme-n cale să nu-ntîlnesc-un mort.

Cînd trec sub aste ramuri ce joacă şi s-afundă
În bolţi sub care vecinic domneşte-o neagră pace
Şi-o noapte şi mai neagră, — eu nu ştiu cum se face
Că mă cuprinde-o spaimă nebună şi profundă.

Dar mai cu seamă vara : roşaţa din apus
S-amestecă prin neguri şi-albastrul se preschimbă
Atunci în foc şi-n sînge — şi-a clopotului limbă
Răsună ca un plînset tot mai aproape-adus.

Cald se ridică vîntul şi creşte greu încoace
Ca un duh rău ce trece şi vine înapoi,

Neliniştește-o clipă stejarii mari, apoi
Plutind, ca o miasmă, în aer se desface.

E noapte-acum şi-i ceasul cînd îţi dedeau fior
Poveştile bunicii. Isvoarele-ntre ele
Se sfătuiesc prin tufe, ca făcători de rele
Ce stau şi pun la cale în umbră vreun omor...

Sămănătorul, 9 martie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

MARCO

Cînd Marco trecea cu ochii de foc
Nu era flăcău să nu stea pe loc,
Căci în ochii ei fulgera lumină
Şi pe urma ei tot cădea-n ruină.
Mistice miresme umpleau preajma toată,
Că plîngînd pe urmă-i sufletul murea,
Pe părul ei roşu o vrajă lucea,
Şi rochia-i straniu cînta fermecată,
Cînd Marco trecea.

Cînd Marco cînta, mîinile-i pe clape
Din veacuri pierdute rechemau aproape
Toată adîncimea cîntecelor moarte
Şi glasul ei dulce urca mai departe
În nemărginirea viselor ce mint,
Şi însufleţirea atuncea purta
Pînă sus la ceruri pe cel ce-asculta
Vocea-i ne-ntreruptă cu sunet de-argint,
Cînd Marco cînta.

Cînd Marco plîngea, spadele-n schintei
N-aveau strălucirea lacrimelor ei ;
Buzele ei roşii se făceau de pară
Şi în deznădejde era ca o fiară ;

Clocotind turbată creştea ca o lavă,
Furia ei roşă, şi-atunci se părea
Că e o leoaică ce codrii trezea
Răcnindu-şi sălbatic mînia grozavă,
Cînd Marco plîngea.

Cînd Marco juca, fusta ei de-atlaz
Mergea şi venea viu ca un talaz ;
Ca trestia-n vînt se-ndoia pe şold
Sînilor ei albi dîndu-le imbold.
Fulgera în treacăt. Picioru-i sprinţar
Strălucind, obraznic, sus îşi ridica
Albele-i splendori, şi-un foşnet pornea
Ca un vînt năpraznic noaptea-ntr-un umbrar
Cînd Marco juca.

Cînd Marco dormea, te făcea buimac
Mireasma de-amor ce plutea-n iatac,
Sub prostiri conturul formelor divine
Undoia, şi-n umbra perdelelor fine
Urca răsuflarea-i în mişcări ritmate ;
Un somn fericit şi lin închidea
Ochii ei, şi-n taina ce dulce cădea
Adormeau pe poliţi lucrurile toate
Cînd Marco dormea.

Şi-apoi cînd iubea, valuri de desfrîu
Năvăleau, cum curge din rană un rîu
De sînge ce fierbe şi-aleargă bogat,
Din trupul ei fraged, iertat de păcat ;
Şuvoiul rumpea zăgazul din loc,

Îneca gîndirea şi tot ce-ntîlnea
Tîra după dînsul, şi iar revenea
Sălbatic şi lacom cum arde un foc
Şi-apoi îngheţa.

Sămănătorul, 9 februarie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

CAVALERUL

Pe cale Nenorocul, un călăreţ mascat,
În inima-mi bătrînă, trecînd, m-a săgetat.

Din ea un val de sînge zbucni pe holda-n floare
Şi-apoi din flori în aer s-a ridicat, în soare.

Atuncea cavalerul degrabă a descins
Şi dîndu-se aproape, cu mîna m-a atins

Şi degetu-i puternic de fier l-a-nfipt în rană
Rostindu-şi jurămîntul cu glas plin de dojană.

Atunci ca prin minune a prins vioi să bată
O inimă în mine, mai mîndră şi curată.

Bătea întinerită o inimă fecioară,
Mai bună şi mai sfîntă decît odinioară.

Năuc stam, prins de-un tremur, şi nu-mi venea a crede
Ca omul care-n slavă pe Dumnezeu îl vede.

Dar călăreţul darnic din nou a-ncălecat
Şi dînd din cap spre mine din goană a strigat,

De parcă-i aud încă al glasului ecou :
— „Măcar de-acu ia sama să nu te prinz din nou !"

Convorbiri literare, 1 ianuarie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

CÎND RĂSARE LUCEAFĂRUL...

Departe-n zări prin ceaţă stă luna-nsîngerată ;
Din neguri jucăuşe abia se mai cunoaşte
Cîmpia care adoarme, şi-ncep să cînte broaşte
În papura de-un tremur de vînt înfiorată.

Se-nchid palizii nuferi pe-a apelor oglindă
Şi plopi ce stau de strajă, înalţi şi drepţi în zări,
Cresc unul lîngă altul ca nişte arătări ;
Iar spre tufişuri zborul de licurici colindă.

Şi buhne deşteptate cu-aripi ce-abia mai bat
Vîslesc aerul negru şi se strecoară mute,
Iar largul tot se umple de străluciri pierdute ;
Alb, Venus se aprinde, şi noaptea s-a lăsat.

Sămănătorul, 16 februarie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

SĂRBĂTOAREA PÎINII

E sărbătoarea sfîntă — a pîinii sărbătoare !
Văd iarăşi locuri scumpe, întors din pribegie.
E-un murmur lung şi-afară e-atît potop de soare
Încît şi umbra pare că e trandafirie.

Se prăvăleşte aur subt fulgerul de seceri
Ce scînteie şi trece foşnind ca o aripă ;
Cîmpia geme toată de-a braţelor întreceri,
Schimbînd mii de privelişti pe fiecare clipă.

E-atîta sîrg şi luptă, zoresc secerătorii
Sub soarele ce arde pe-a holdelor podoabă,
Şi care poartă grijă ca strugurii-n podgorii
Să prind-un pic de miere în fiecare boabă.

Ai grijă dar de pîine şi vin, bătrîne soare !
Păstrează-ne pămîntul bogat, şi dă-ne, tată,
Paharu-n care rîde o rază de uitare.
Copii ! această clipă e binecuvîntată !

Căci din odrasla mîndră ce-o dăruie pămîntul,
Din lamura curată aleasă din natură,
Îşi seceră şi-şi strînge pe seama lui Preasfîntul
Să aibă trup şi sînge de cuminecătură.

Sămănătorul, 29 septembrie 1902.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

ANGELUS

Cu aur viu și lucitor jaratic
O' auroră de sfîrșit de vară
Zbucnește fără veste furtunatic
Pe orizonul înroșit de pară.

Murind, albastră, noaptea-nduioșată
Scînteie-n aer tot mai străvezie,
Și-apusul plin de umbra-nfiorată
Aprinde-o margine` trandafirie.

Cîmpia rîde aburind în zare.
Din soarele ce prinde să se vadă
Pieziș o rază-aprinde rîul, care
Străfulgeră departe ca o spadă.

S-au deșteptat iar zvonurile vieții
Și joacă toate-n plutitoarea ceață,
Ce se ridică-n faptul dimineții
Desprinsă din umbrare și fîneață.

Priveliștile vagi și-ndepărtate
Apar și pier în zarea luminoasă.

Un colţ de sat începe să s-arate
Pierdut. Arar, din umbră, cîte-o casă

Pripit şi-aprinde geamul şi aruncă
Un fulger alb ce-ncearcă să străbată
Misterul nopţii din tăcuta luncă.
Acum, ici-colo, cîte-un turn s-arată.

Lumina creşte-ntruna şi se-mparte
Zvîrlind sclipiri pe pluguri în ogoare ;
Şi iată-n sat cocoşii, de departe,
Ca glasuri mîndre şi poruncitoare

Vestesc că-i ceasul friguros al pînii
În silă, fără foame, mestecate,
Şi-al ochilor frecaţi de podul mînii...
S-aude-un plîns de osii ferecate.

Din coperişuri se înalţă fumul,
De lătrături răsună tot cătunul.
Plugarii grei, trecînd agale drumul,
S-abat prin haturi unul cîte unul,

Iar aerul se umple-n astă vreme
De zvonuri lungi de clopote sfărmate
Ce suie ca un cor greu de blesteme
Spre slava Celui-plin-de-bunătate.

Convorbiri literare, iunie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

DRUMUL MEU

A cîrciumelor larmă, gunoaiele pe stradă,
Castanii morţi ce-şi lasă frunzişul să le cadă ;
Tramcare zgomotoase, ce-mproşcă-n drum cu tină,
Şi între patru roate abia pot să se ţină,
Holbîndu-şi ochii roşii şi verzi, în fapt de sară :
Dezmoşteniţi ce-alene spre cluburi se strecoară
Fumînd fuduli sub nasul agenţilor de pază ;
Ploioase şandramale ; clădiri ce lăcrimează ;
Canaluri potopite, drum fărîmat de cai.
Ah, şi aceasta-i calea pe care merg spre rai !

Sămănătorul, 9 februarie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

CATERINCA

Frumos fanfara sună şi mîndru orga cîntă
Şi pentru mine parcă-s aceleaşi amîndouă.
Căci una te pătrunde de-o-nfiorare sfîntă,
Cealaltă îţi insuflă ca o viaţă nouă
De cînd te naşti pe lume şi pănă te-nmormîntă.

Dar după-aceste două, din zvonurile toate
Ce rătăcesc prin lume, nimic nu mi-e mai drag
Decît o caterincă, din care curg fărmate
Atîta plîns şi vaiet trezite de-un pribeag
Într-un amurg de soare, pe căi îndepărtate.

Pe drumuri, cînd pierdute şi cînd apropiete,
Purtînd aceeaşi jale, aceleaşi lacrimi storc...
Se-nalţă vreo revoltă ori mor nişte regrete ?...
Ah, mai curînd nu-s oare a visurilor cete
Ce din morminte iarăşi în leagăne se-ntorc,

Ca să se-ntoarcă iarăşi din leagăne-n morminte ?
Mereu şi pretutindeni, etern apus de soare,
Drum înbrăcat de toamnă în jalnice veşminte,
Ceas zăbovit pe cale cînd bietul suflet moare
De-o neagră plictiseală ce nu-i chip s-o alinte...

Convorbiri literare, iunie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

GREEN

Priveşte flori şi roade şi foi şi ramuri, iacă
Şi inima-mi ce numai doar pentru tine bate:
N-o-nsîngera cu-a tale mîni albe şi curate
Şi ochii tăi primească o jertfă-aşa săracă.

Îmbrobonat de roua ce vîntul din grădină
Pe frunte mi-a-nghețat-o în boabe lucitoare,
Îngăduie ca truda-mi să-ți cadă la picioare
Visînd la vremi frumoase care-i vor da hodină.

Pe sînu-ți feciorelnic tu lasă-mi să se culce,
Las capul meu ce încă de sărutări răsună,
Tihnit să se potoale, să uite de furtună
Şi să adorm acuma cînd dormi atît de dulce.

Convorbiri literare, 1 august 1902.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

NU ESTE-AŞA ?...

Nu este-aşa că-n ciuda acelor proşti şi rei
Ce vor privi cu pizmă a noastră bucurie,
Vom fi arare mîndri şi buni în veci cu ei ?

Nu este-aşa că-n tihnă şi plini de voioşie
Vom merge calea dreaptă ce steaua ne-o arată,
Nepăsători de cine ne vede ori ne ştie ?

Răznite ca-ntr-o neagră pădure fermecată,
A noastre două inimi cînta-vor în iubire,
Cum cîntă noaptea două privighetori deodată.

Iar lumea, de-o fi bună cu noi, ori cu-ndîrjire
Puţin o să ne pese. De-ar fi să ne sfîşie,
Nici dragoste, nici ură, nimic n-o să ne mire.

Legaţi de cea mai scumpă şi trainică frăţie
Ca într-o za vrăjită noi vom păşi-n lumină,
Iar teamă de nimica atunci n-o să ne fie,

Ci fără nici o grijă de valul ce-o să vină
Eu mîna mea voi pune-o duios în mîna ta,
Şi-om merge-aşa înainte, cu inima senină

A celor ce s-adoră deoparte, nu-i aşa ?

Convorbiri literare, 1 octombrie 1902.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

EPITALAM DE VARĂ

Va fi-ntr-o zi de vară senină, nu-i aşa ?
Şi uriaşul soare, părtaş la bucurie,
În haina-ţi de mătasă privindu-te-o să ştie
Să-ţi facă mai frumoasă chiar frumuseţea ta.

Ca un cort nalt, albastru, tot ceru-ntins în zare
Bogat îşi va desface largi faldurile sale
Pe-a noastre frunţi plecate ce-or fi aşa de pale
De-atîta fericire şi lungă aşteptare.

Şi-un vînt nespus de dulce, cînd seara-ncet se lasă
Se va juca şagalnic cu scumpele-ţi veşminte ;
Iar stelele din ceruri îşi vor aduce-aminte
Să binecuvînteze pe mire şi mireasă...

Convorbiri literare, iunie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine,* 1903.)

CINTEC PRIBEAG

Clavirul ce-l sărută o mînă delicată
Abia de mai străluce în seara viorie,
Pe cînd un cîntec molcom, o veche melodie
Abia luptînd din aripi, sfios şi slab adie
În liniştea odăii de Dînsa parfumată.

Ce-i leagănul acesta ce cu mişcarea-i lină
Mi-alint-atît de dulce durerea mea întreagă ?
Ce vrei tu de la mine, cîntare-atît de dragă ?
Ce-ai vrut să-mi spui, cîntare, tu ce-n curînd pribeagă
Zbura-vei pe fereastra deschisă spre grădină ?

Convorbiri literare, 1 august 1902.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

SCRISOAREA

Iar cincisprezece zile, — şi cît timp ne desparte
Acum ! Fără-ndoială, din cele mai amare
Dureri. cea mai cumplită e-acea de-a fi departe.

Întîi cu drag ne scriem, şi punem grijă mare
Să ne-amintim într-una o vorbă, o mişcare
Şi ochii, glasul celui ce-acum departe este
Şi ceasuri lungi cu dînsul stăm singuri de poveste.
Dar orice gînd ne vine, orice simţiri ne-ncearcă
Şi ce vorbim atuncea cu cel departe, parcă
Rămîne şters în ceaţă şi-n veci plin de-ntristare.

O ! lipsa dintre rele e răul cel mai mare !
Să te mîngîi cu fraze şi vorbe să-ţi înşiri ;
Să cauţi în izvorul cel tulbur de gîndiri
Speranţelor trudite să le mai dai putere,
Şi să nu afli alta decît amar şi fiere.
Şi iat-apoi, mai rece şi mai pătrunzător
Ca fierul, şi mai iute ca pasărea în zbor
Şi ca talazul mării, cînd îl ridică-n slavă
Simunul din pustiuri aducător de-otravă,
Aşa te săgetează deodată bănuiala
Pe care ţi-o deşteaptă în inimă-ndoiala.

Așa să fie oare ? Adevărat să fie ?
Pot pune eu credință pe dulcea-i mărturie ?
Nu se gîndește dînsa la alte lucruri oare
Acum, cînd printre lacrimi, citesc a ei scrisoare ?
Și cînd zilele mele trec triste și domoale
Cum trece-un riu, o floare neoglindind în cale,
Ea poate că privește în lume, zîmbitoare,
Că-i veselă și poate mă uită ? Cine știe !

Și-i recitesc scrisoarea plin de melancolie.

Sămănătorul, 20 aprilie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903).

ÎN PARCUL VECHI DE ZILE...

În parcul vechi de zile, pustiu şi îngheţat,
Doi inşi cu paşi de umbră uşor s-au strecurat,

Li-s ochii stinşi sub gene şi buzele uscate
Şi slabele lor vorbe abia de-s îngînate.

În parcul vechi de zile, pustiu şi îngheţat,
Două năluci trecutul din somn l-au deşteptat.

— „Mai ţi-aminteşti tu astăzi de-acele ceasuri sfinte ?"...
— „De ce mai vrei tu oare ca să-mi aduc aminte ?"...

— „Cînd îmi auzi de nume, tot mai tresari şi-acu ?
Îţi mai apar în visuri, ca altădată ?" — „Nu",

— „Ah, zilele frumoase, nespus de fermecate
Cînd ale noastre buze se-mpreunau !" — „Se poate..."

— „Ce-albastru era cerul şi mare viitorul !"
— „Dar, frînt, spre cerul negru s-a dus, luîndu-şi zborul."

Aşa printre ovăzuri ce le-ncurcase vîntul
Mergeau, şi numai noaptea le-a auzit cuvîntul...

Sămănătorul, 29 septembrie 1902.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

MELANCOLIE

Somn negru s-a întins
Pe-ntreaga-mi fiinţă,
Orice vis s-a stins.
Dormi, orice dorinţă !

Nimic nu mai vreu,
Nu mai ştiu ce este
Nici bine, nici rău.
Ce tristă poveste !

Ca un leagăn sînt
Mişcat fără vrere
Pe-un gol de mormînt.
Tăcere ! Tăcere !

Convorbiri literare, 1 ianuarie 1903.
(Reprodusă din volumul *Traduceri din Paul Verlaine*, 1903.)

(Traduceri în colaborare cu St. O. Iosif)

ÎN NEMĂRGINIRE

I

De-acuma traista la spinare
Şi flinta mea din cui desprinsă,
Închisă-i lacra, vatra-i stinsă,
Împing şi grelele zăvoare.
Trec pragul la bătrîna-n casă
Şi, sărutîndu-i mîna,-i spun :
— „Te las, măicuţă, sănătoasă !
Iar m-a cuprins un dor nebun
Să urc la munte. Rămas bun !"

Şerpuitoare suie-o cale
Sus spre pădurea-ntunecată.
În jos, cît ochii pot să bată,
Se pierd în neguri fiord şi vale.
La megieş cînd trec, e noapte,
Şi-ncetinel, cînd mă strecor,
Aud prin flori ca nişte şoapte
O rochie foşnind uşor,
Şi-o umbră stă lîngă stobor [1].

Veşmîntu-i alb atunci luceşte
Şi „bună sara" draga-mi spune.

[1] Ulucă, gard, zăplaz.

Era frumoasă de minune
Ca floarea care-n munte creşte.
Zîmbea privind pe supt pleoape
Stoborul doar ne despărţea,
Dar cînd m-am dat de ea aproape
Atuncea am văzut abea
Din ochi scăpîndu-i o mărgea.

Cu braţul i-am cuprins mijlocul,
Tresaltă pieptul de fecioară ;
Acuma-i albă ca de ceară,
Acuma-i roşie ca focul.
I-am juruit că-mi este dragă
Şi că bărbatul ei eu sînt
Nu de-azi pe mîni, ci viaţa-ntreagă,
Ea sta cu ochii în pămînt,
Şi parcă nu-mi da crezămînt.

Şi mă rugă aşa de bună,
Aşa frumos, c-am stat cuminte
Şi-am prins a rîde ca-nainte,
Dar inima-mi bătea nebună.
Eu o rugai din nou, şi iată
Abia tăcuse rîsul ei,
Mi s-a părut c-aud deodată
Un hohot viu de troli [1] şi zei,
Sunînd prelung din stei în stei.
Atunci şerpuitoarea cale
Ne-a dus încet înspre pădure,
În urma noastră neguri sure
Acopereau şi fiord şi vale.
Călcam pe margini de abisuri,
Purtaţi, se vede, de-un noroc,
Aşa eram pierduţi în visuri,

[1] Zeităţi uriaşe în mitologia scandinavă.

Şi ce-a mai fost, nu ştiu de loc,
Dar fruntea mea era de foc.

Cu braţul am coprins-o iară,
Ea pe genunchii mei se lasă,
Atunci mi-a fost cu drept mireasă,
Şi-n umbră trolii iar cîntară.
Iar dacă-au rîs ş-atuncea zeii
Nu ştiu, că mie nu-mi păsa,
Dar ştiu atîta că femeii
Nespus de frică îi era
Şi trupu-i gingaş tremura.

II

Privesc de sus şi soarele răsare,
Jos valea e de neguri încă plină,
Gheţarii însă fulgeră-n lumină.
Un petic roş, pierdut în depărtare,
Se rupe-ncet din ceaţa dimineţii :
E casa mamei, mica noastră casă,
Acolo unde mama mea, duioasă
A sîrguit luptînd cu greul vieţii.
Acolo am crescut, şi cine ştie
De-atuncea dacă sufletul meu, poate,
De-a pururi însetat de libertate,
Şi-a mai lărgit a lui împărăţie.

O umbră sprintenă în prag apare
Şi, din oceagul de la casa mică,
Un fir de fum albastru se ridică,
Se duce mama la ghilit, îmi pare.
La casă sînt atîtea trebi mărunte !
Da, mama-i umbra ce pe drum zoreşte.
— „Lucrează, mamă, Domnul răsplăteşte
Pe cei ce ştiu nevoile să-nfrunte.

Iar eu urcînd pe plaiurile acele,
Pe unde urme renii doar mai lasă,
Vă voi aduce de la ei, acasă,
Blăni scumpe ţie şi miresei mele.

Ce n-aş da, ochii mei acum s-o vază !
Desigur ea prin somn şi-aduce-aminte...
Visează, uită ce-a fost mai-nainte,
Visează, tu, iubita mea, visează !
Iar dacă nu visezi, şi stai deşteaptă
Goneşte, dragă, orice amintire...
Nu ţi-am jurat eu oare să-ţi fiu mire ?
Tu uită ca şi mine, şi aşteaptă.
Dar păn' atuncea lucrul ţi-l împarte :
Fă-ţi zestrea, pune de război în casă,
Să-ţi fie gata haina de mireasă.
Că nici biserica nu e departe.

Ce dureroasă este despărţirea
Cînd ai pe lume o fiinţă scumpă !
Dar cînd e scris de tine să se rumpă,
Şi mai cumplită creşte-atunci iubirea.
De-acum îmi pare că o nouă soartă
Mă cheamă, şi că tot ce-a fost se stînge.
În mine nu mai fierbe-acelaşi sînge
Şi viaţa mea de păn' acum e moartă.
Căci prea era de tot şovăitoare
Şi se zbătea mereu, în neputinţă
Să scape de păcat şi de căinţă
De-aceea am călcat-o în picioare !

Iar sufletu-mi de tot ce-a fost nemernic
S-a dezlegat şi-a izbutit să scape
Şi sînt al meu de-acum, tot mai aproape
De mine şi de Cel-atotputernic.
O clipă-mi mai arunc privirea roată

Pe văi, pe fiorduri şi păduri cărunte,
Apoi pornesc voios în sus, la munte,
Ca să mă pierd în lumea minunată
De care numai renii au de ştire.
Adio dară, maica mea duioasă !
Adio dară, dulcea mea mireasă !
M-avînt de-acuma în nemărginire !

III

Amurgul în nouri de pară s-aprinde,
De-ai crede că arde întreg universul.
Convoiul din urmă de neguri descinde,
Pe rîpe, ici-colo-şi întîrzie mersul.
Trudit îmi e ochiul şi calc fără spor,
Şi sufletu-mi plin e de gînduri cernite,
Dar iată în cale-mi surîd pe-un pripor
Flori fără de seamăn, ca-n sînge stropite,
De vîntul de seară plecate uşor.

Aici stînd o clipă, din florile-acele
Am rupt cea mai mîndră şi la pălărie
Am pus-o, tovarăş de cale să-mi fie ;
Apoi, subt o creangă, aproape de ele,
În noaptea senină să dorm m-am culcat.
Dar gînduri mîhnite, atuncea, veniră
Ca babele care, duminica-n sat,
Cînd ies de la slujbă, pe cale se-nşiră :
S-au strîns, se certară şi iar m-au lăsat.

De-aş fi eu acuma măcar lîngă tine !
Tu, floarea mea ruptă ieri seară pe cale !
Aş sta ca un cîine — şi mult mi-ar fi bine
Culcat pe-o pulpană a rochiei tale.
În ochii tăi limpezi pierdut aş căta
Şi demonul care mă duse-n ispită,

Atunci cînd văzut-am înfrîngerea ta,
De-ar fi să apară acuma, iubită,
De dreapta-mi urgie el n-ar mai scăpa.

Spre naltele ceruri aş vrea să-mi iau zborul,
Să cer în genunchi, drăgălaşa mea floare,
Să-ţi scalde-n eternă lumină de soare
Viaţa întreagă, Atotştiutorul !
Dar nu, căci prea mîndru mă simt şi n-aş vrea,
Nimica, o, Doamne, să cer de la tine,
Dar dacă poţi face ceva pentru ea,
Atuncea ascultă-mi dorinţa : mai bine
Fă-i calea vieţii spinoasă şi grea !

Ţîşnească torente speriate din munte
Pe unde va merge ; primejdii să-i semeni,
Pe negre prăpăstii cînd trece pe punte :
Să-i sîngere mersul de asprele cremeni,
Cînd urcă pe rîpe mîncate de ploi ;
Atunci eu în braţe luîndu-mi stăpîna,
La sînul meu strînsă, vom trece-amîndoi.
Ş-asupră-i nu-ntinde-ndrăzneaţă, Tu, mîna,
O. Doamne, c-atuncea dăm piept amîndoi !

IV

Din miazăzi soseşte un vînător bizar,
Noianuri fără margini el a avut să-nfrunte
Şi gînduri mute-i joacă pe palida lui frunte
Ca razele nocturne a soarelui polar.

Surîsu-i străluceşte în lacrime resfrînt
Şi gura-i, deşi tace, parcă i-aud cuvîntul.
Dar cine-i el ? Ce spune ? Mai clar grăieşte vîntul
Cînd trece prin pădure şi murmură un cînt.

Şi nici nu poţi pricepe ce gînduri se ascund
În ochii lui cei limpezi, ca şi acele lacuri
Hrănite de gheţare, în care par de veacuri
Că dorm oglinzi curate pe-abisuri fără fund.

Dar iată negre gînduri, ca păsările-n zbor
S-alungă speriate şi pacea li-o distramă.
Atunci, ca marinarii, băgaţi bine de seamă,
Căci nimeni nu se-ntoarce din adîncimea lor !

La o răscruce-n munte mi-a răsărit în drum,
Eu însoţit de puşcă, iar el de-un cîne mare.
Acolo ne legarăm c-un jurămînt de care,
De-aş mai avea tărie, m-aş lepăda acum.

Ce mă ţinea de dînsul legat, nu pot să spui
Şi m-am luptat eu totuşi, dar n-a fost cu putinţă
Să scap de el, iar astăzi nici nu mai am voinţă :
Văd că-s cu trup şi suflet pe vecinicie-al lui !

V

— „Pentru ce arar tu plîngi spre sară
Cînd gîndeşti la maică-ta bătrînă ?
Au dormeai, sub pătura de lînă,
Mai tihnit ca sus, subt cer, afară ?"

— „Plîng, căci mă gîndesc în pacea sării
Că-mi-era acas' aşa bine.
Blînd torcea motanul lîngă mine,
Iar eu dus mă dam robit visării."

— „Pentru ce visezi tu ca nebunii ?
Mult mai bună-i lupta, nu te teme !
Deci trăieşte-ţi viaţa, că ai vreme
Să visezi sub sălcii cu strămunii.

Știe unde renul trece-n goană,
Ploi și vînt d-ei înfrunta în cale,
Tot mai bine-așa, decît în vale
Prund să sfaremi ca să capeți hrană."

— „Dar aud purtat de vînt încoace
Glas de clopot blînd sunînd..." — „Ce-ți pasă!
Las' să sune! Apa zgomotoasă
Murmură mai dulce la răstoace."

— „Prind la schit creștinii să s-adune,
Printre ei e mama cu nevasta..."
— „Crezi că nu-i păcat pe lumea asta
Vremea să ți-o pierzi în rugăciune?"

— „Orga-n bolți psalmodiază cîntul,
Albe ard făcliile-n altare...
— „Dar mai albi lucesc ghețarii-n soare,
Și mai viu pe culmi buciumă vîntul!"

— „Haide dar, de crezi tu că-i mai bine,
Tot mai sus, mai sus, spre zarea largă.
Cui îi place la biserici meargă.
Taie drum, de-acuma merg cu tine!"

VI

Se face toamnă, plîng domol
Tălăngile îndepărtate,
Reintră turmele-n ocol,
Lăsîndu-și dulcea libertate.

Curînd și iarna va veni
Să-mbrace-n alb coasta rîpoasă,
Potecile s-or troieni
Și-i vremea să cobor acasă.

Dar dacă sufletul ţi-e dus,
Mai ai tu casă ? Ai tu vatră ?
El m-a-nvăţat uitarea sus,
Şi mi-este inima de piatră.

Oricît trudeşti, jos de rămîi,
Nu poţi purcede-o faptă mare,
Puternic cresc ai mei plămîi
Pe culmi, şi-aici mă simt eu tare.

Întreaga zi nu-mi aflu loc,
Dar sara-ntors cu prada-n spate,
Mă hodinesc, privind la foc
Şi mă îmbăt de libertate.

Vin noaptea duhuri, fel de fel,
Dar vînătorul le cunoaşte :
Mi-a dat un coif, vrăjit de el,
Şi nici o frică nu mă paşte.

Pe culmile-mbrăcate-n nea
Gîndirea de oţel se face,
Nici un cirip de păsărea
Nu-ţi tulbură senina pace.

De-oi fi eu tot aşa şi-n mai,
Îmi iau şi mamă şi soţie,
Le-aduc din chinuitul trai
În vasta mea împărăţie.

Tot ce-am aflat le-oi arăta
Şi-or duce-o numa-n rîs şi glume,
Şi-ntre gheţare vor uita
C-au mai trăit pe altă lume.

VII

Simt că nu mai am putere
Şi urîtul greu m-apasă,
Prea-s de mult în munţi ; mă cere
Inima de nou acasă.

O zi numai, şi-apoi iară
Voi urca pe coasta-naltă,
Unde cîte-şi trei la vară
Vom petrece laolaltă.

Haide ! Însă flori mărunte
Ning, şi-acum nu se mai poate !
Iarna e stăpînă-n munte :
Căile-s închise toate.

VIII

Şi săptămîni trecură iar grămadă.
M-am potolit şi nu mai vin să-mi ţie
Părerile de rău tovărăşie.
Izvoarele de mult dorm subt zăpadă.
Sus, luna albă printre piscuri trece
Şi stelele ard mari în noaptea rece...

Cînd cade-amurgul, nu mai am hodină,
Plec din bordei ca dintr-o închisoare
Şi-alerg pe culmi albite de ninsoare,
Păn'ce pe-un pisc, rămas încă-n lumină,
Mă uit în adîncimile albastre
Cu gîndul dus la plaiurile noastre.

E pace sfîntă-n văi. Dar făr-de-veste
Un zvon purcede-n liniştea pustie,

Şi umple tot văzduhul de-armonie.
Ce-nsamnă oare zgomotele-aceste
Ce tulbură, acolo jos, cătunul ?...
Sînt clopotele ce vestesc Crăciunul !

Mi-aduc aminte-acuma. Da, sînt ele,
În satu-ntreg e mîndră sărbătoare...
La megieş, lumini licăritoare
S-aprind pe la ferești ca niște stele ;
O stea străluce şi la casa noastră
Şi ochi-mi cată ţintă la fereastră.

De unde stau, ca un palat din basme
Îmi pare-acum sărmana noastră casă.
Aici, pustietatea-i fioroasă
Iar piscurile-nalte par fantasme.
Şi parcă glasuri dragi prind să mă cheme :
„Întoarce-te-napoi cît mai de vreme !"

Dar deodat-un hohotit demonic
Mă face să tresar, plin de sfială ;
În umbră văd atunci o faţă pală :
Rînjea ciudatul vînător, ironic :
— „Pricep eu jalea ce acum te-apasă :
Ce slab de înger eşti ! Ţi-e dor de-acasă..."

Şi iarăşi braţele-mi devin vînjoase,
Recapăt îndrăzneală şi virtute,
Şi sîngele mai cald mi-aleargă iute,
Înviorat de gînduri sănătoase,
Nimic de-acum din drum n-o să m-abată :
Las-clopotele-n voia lor să bată !...

Neaşteptat atunci o slabă zare
Străluce peste casa părintească...

Întîi abia începe să clipească,
Ai spune-un palid răsărit de soare,
Apoi perdea de fum o prinde-n faşă
Şi flacăra zbucneşte uriaşă.

Mii de scîntei se războiesc prin aer
De luminează păn' departe locul ;
Cuceritor se-ntinde, creşte focul ;
Neputincios mă zbucium, şi mă vaier ;
— „Ei şi ?, şopteşte El încet, ce-ţi pasă ?
La ce să plîngi cînd arde-o biată casă ?"

Aveau atîta rost acele şoapte
Că, îngrozit, eu am uitat de toate :
Ştia cu-atîta artă să-mi arate
Cît de frumos e-acest tablou de noapte :
Cum flăcările cresc şi se-mpreună
Jucînd în ploaia razelor de lună.

Cu ochii adumbriţi, clipea din gene,
Parcă-ar fi vrut nimica să nu-i scape.
Atunci trecu pe lîngă noi aproape
Un cor de glasuri dulci, aeriene,
Şi-am înţeles că biata mamă-i moartă
Şi îngerii cîntînd spre cer o poartă :

„Blajină ai trecut prin viaţă,
Şi-ai fost blajină în dureri,
Sărmana mamă din popor ;
De-aceea te-nălţăm uşor
Deasupra munţilor de gheaţă,
În noaptea de Crăciun, la cer !"

Cît ai clipi, s-a stins ca o părere
Ciudatul vînător, şi-n noaptea clară,

Deşi eram cuprins de-o jale-amară,
La ce să mint?... priveam, fără-de-vrere
Cu drag cum flăcările se-mpreună
Jucînd în ploaia razelor de lună...

IX

Lumină era păn' la mijloc de munţi
Şi clopote vesele-n aer sunînd,
Vuiau zgomotoase cum sună la nunţi ;
Vedeam vorniceii pe caii mărunţi
Pe şleaul din vale în goană trecînd.

Lungi salve de puşcă pocneau la vecin ;
Jucau steguleţe pe stîlpi, la zaplaz ;
Creştea veselia subt cerul senin,
Dar eu, pe-un pripor, rîdeam cu venin
Şi lacrimi de foc îmi curgeau pe obraz.

Urcau păn' la mine cîntările lor,
Frînturi de cuvinte aduse de vînt,
Lovindu-mi auzul, batjocoritor ;
Atunci de durere-am crezut c-o să mor,
Văzînd că sînt singur de-acum pe pămînt.

Pe poartă irumpe bogatul alai ;
Stă smirna voioasa mireasă pe-un murg.
Străluce la soare bogatul ei strai,
În urmă îi flutură părul bălai
Îl ştiu eu al cui e, de-atunci, din amurg !

Ea trece pîrîul, merg caii domol,
S-apleacă mireasa spre mine uşor...
Ajunge de-acuma ! Mi-e sufletul gol,
Păşească-n lumină voiosul lor stol
De-acum am scăpat de dureri şi de dor !

Pe gura prăpastiei negre rămas,
Plutesc peste valea-nflorită de vară,
Şi văd mica ceată cum trece la pas,
Acum ei aleargă, acum tac popas,
Şi toate le vede privirea mea clară.

Văd albe năframe în vînt jucătoare
Şi roşii zăbune, ca pete de foc,
Biserica albă încinsă de soare,
Frumoasa mireasă, iubita mea floare,
Şi-n urmă păşeşte pierdutul noroc.

Din culmea vieţii privesc eu la toate
Şi toate îşi au înţeles pe deplin.
Mă uit ca la lucruri de veacuri uitate
Şi nimenea nu m-ar cunoaşte azi, poate,
Văzîndu-mă cît sînt de calm şi senin!

Atuncea demonicul rîset răsună
Şi-acelaşi ciudat vînător văd că vine:
— „Prietene dragă, de-acum cale bună!
Noi nu mai avem nimic împreună,
Poţi merge-nainte şi fără de mine!"

Fireşte că astăzi destul sînt de tare,
Destul până astăzi mi-ai fost de-ajutor
Şi ori pe ce drum să apuc sînt în stare,
Nici inima-n mine măcar nu tresare,
De piatră rămîn de acum până mor.

Gustat-am din cupa supremelor plîngeri,
Şi nu mai mă sperie astăzi nămeţii,
Fărmată mi-e nava de-atîte vasfrîngeri,
Mi-e rupt de furtună copacul vieţii.
Revăd printre ramuri trecînd călăreţii.

În goană de-a lungul se-nșiră alaiul
Și-n frunte pe poarta bisericii trece
Frumoasa mireasă, și-i flutură straiul!
De-acuma, iubito, senin fie-ți traiul
Și viața senină de-acum ți-o petrece!

Ci eu, oțelit, tot mai sus voi răzbate
Și tot mai de sus voi privi peste voi
Pe culmile-nalte, de nimeni umblate,
E cerul aproape, și e libertate.
Tîrască-se alții, de vor, în noroi!

Sămănătorul, 24 noiembrie, 1 și 8 decembrie 1902.
(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen.)

EPIGONILOR

Cu glas înalt slăvindu-l gloata
acum în jurul lui se strînge.
Dar slava lui şi-a cîştigat-o
vărsîndu-şi nobilul său sînge.

Şi torţa care a purtat-o,
călăuzindu-vă prin ceaţă,
Din mîni i-aţi smuls-o cu puterea
şi l-aţi lovit barbar în faţă.

Iar spada lui strălucitoare
ce v-a deprins s-o faceţi roată,
Spre pieptul lui viteaz a-ntors-o
nesocotita, oarba gloată.

Şi dac-a dus război de moarte
cu ceata spiritelor rele,
L-a dus în van, căci voi şi astăzi
sînteţi prieteni buni cu ele.

Ci totuşi mai găsiţi cu cale
    că vi se datoreşte vouă
Comoar-acestui suflet mare
    s-o împărţiţi ca el în două ?

În lături dar cu-atîta vîlvă,
    căci n-amăgiţi pe cei străini :
Lăsaţi-l ca să doarmă-n pace
    pe cel încununat cu spini !

Sămănătorul, 21 mai 1906.
(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen.)

MINERUL

Subpămînteană boltă, te sfăramă
Subt loviturile grelei cazmale,
Tot mai adînc îmi voi purcede cale
Păn' voi trezi un sunet de aramă.

În adîncimile necercetate
Din munți mă cheamă un bogat tezaur,
Acolo, îngrădite-n brîie de-aur
Dorm strălucind movili de nestemate.

O pace și-o tăcere nepătrunsă
Domnește-n veci în astă închisoare.
Deschide-mi drum, cazma biruitoare,
S-ating comoara inimei ascunsă.

Voios ca un copil eram odată,
Trăind sub cerul sămănat de stele,
Flori surîdeau în calea vieții mele,
Căci inima-mi p-atunci era-mpăcată.

Dar mai tîrziu uitat-am de lumină,
Căci nici un cîntec vesel nu străbate,
Nici murmurul răchitelor plecate
În întunericul pustiu din mină.

Şi viaţa mea era strălucitoare
Cînd am descins aici întîia oară
Şi aşteptam un spirit să-mi răsară
Ca să-mi dezlege-a vieţii ghicitoare.

Dar pănă azi pe lume nimeni încă
Nu m-a-ndreptat pe cale-adevărată,
Nici o schinteie nouă nu s-arată
Să-mi lumineze noaptea cea adîncă.

A fost o simplă amăgire oare ?
Nu poţi s-ajungi prin umbră la lumină ?
Şi totuşi lumea, sus, e-aşa senină,
Iar ochii mei orbesc, privind la soare.

Dar nu ! mai bine-n pacea nepătrunsă
Ce-n veci domneşte-n neagra închisoare :
Deschide-mi drum, cazma biruitoare,
S-ajung comoara inimii ascunsă...

Şi păn' la cel din urmă ceas al vieţii
Ridică-te, cazma, şi cazi într-una,
Că-i încă noapte, ca întotdeauna,
Şi nu ştiu unde-s zorii dimineţii.

Sămănătorul, 13 aprilie 1903.
(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen.)

ALBATROSUL

Departe-acolo, unde parcă
s-atinge marea şi cu cerul,
Îşi face albatrosul cuibul,
cum povesteşte corăbierul.

În spuma apelor îşi scaldă
aripele-i din undă-n undă
Şi-alunecă păşind pe valuri,
dar niciodată nu s-afundă.

Cu marea urcă şi coboară
şi strigă-n vreme de furtună
Şi tace, cînd pe marea calmă
stă să se-ntoarcă vremea bună.

Nici nu înoată peste ape
şi nici prin aer nu vîsleşte,
Şi-ntre abis şi cer ai spune
că e un vis care pluteşte.

Cînd în văzduh, cînd peste ape
aripa ta se tot desface,
Sărmană pasăre-poetă,
cum n-ai tu nicăirea pace!

Şi ce-i mai trist, că lumea rîde
cînd tu rîvneşti să urci la cer,
Spunînd că toate acestea-s basme
scornite de vreun corăbier...

Sămănătorul, 13 aprilie 1903.
(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen.)

IN ALPI

O noapte de vară domneşte pe vale
Şi-o-nvăluie-n giulgiuri de umbre cernite ;
Pe munte, rămase la mijloc de cale,
Dorm neguri tihnite.
Şi nori cenuşii atîta de deşi
Se strîng, că privirea să bată nu poate
Spre-nalţii gheţari urieşi,
Ce stau toată ziua de pază pe sate
Cu frunţile lor de soare scăldate.

Dar iată că după perdeaua de nori
Smălţat în podoabe de mîndre colori,
Un sat odihnit străluceşte şi pare
O insulă prinsă în mijloc de mare ;
Ori poate-i un vultur ce iese din ceaţă.
Vreo navă departe, pe valuri drumeaţă,
Şi-n fund clădăria de-nalte gheţare,
Ca nişte giganţi în haine de fier
Ce-ameninţă parcă pe Domnul din cer.

Priveşte acuma, colo, o păşună
Tivită-ntr-o horbotă albă de nea,
Departe albastrele stînci, şi colea.
Lucind ca o albă bucată de lună,

O casă tihnită.
Ce straniu e locul în care-i zidită,
Şi cît îs de stranii stăpînii din ea,
Departe de lume, cuprinşi de şivoaie
Ce curg pretutindeni şi calea li-o taie.

Dar pentru ei bolta cerească-i mai largă
Şi soarele parcă mai darnic răsare.
Priveşte la fata păstorului, sus,
Ce dulce visează cu sufletul dus,
În vreme ce-ntr-una pe-obraji îi aleargă
Cînd purpura rază de soare,
Cînd umbra cu-albastre sclipiri trecătoare.

Visează-ndelung la un chip fără nume,
De-un silf [1] rătăcit în mica ei lume,
Ce-o duce departe
Departe, pe căi ne-nsemnate de urme...
Încep să răsune
Tălăngi de la turme
Şi gîndul ei zboară spre soare-apune
Şi-o duce... Nu ştie nici ea în ce parte!

În Alpi vremea bună ce iute se trece!
De ierburi zăpada e-atîta de aproape,
Curînd în mantaua ei albă şi rece
Păşunile toate va sta să le-ngroape.

Şi-atuncea, copilă, din nou te-i întoarce
Să stai lîngă vatră — şi-n vreme ce-i toarce,

[1] Zeitate a văzduhului în mitologia germană şi scandinavă.

3

O rază a soarelui roş ce coboară
În Alpi să se culce,
Te-o face să uiţi, în visarea ta dulce,
Că-i iarnă afară.

Sămănătorul. 27 octombrie 1902.
(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen)

COPIII REVERIEI

Tăcere e-n odaie şi-i linişte afară.
Eu stau visînd sub lampa cu streşina plecată,
În jurul meu e-o umbră în purpur înecată,
Şi-atunci fără de veste copiii mei s-arată,
Plutind voioşi prin fumul albastru de ţigară.

Sosesc bătînd din aripi aleşii reveriei,
Se rup din umbra dulce şagalnicele cete,
Vin feţi-frumoşi de mînă cu drăgălaşe fete
Şi flutură prin aer bălaiele lor plete,
Iar eu mă pierd cu dînşii în lumea bucuriei.

Dar cînd ne e mai vesel şi mai cu farmec jocul,
Privirea mea-ntîlneşte oglinda, şi prin ceaţă
Văd în halatu-i simplu pe-un om cu ochi de gheaţă
Privindu-mă ironic şi mohorît în faţă,
Şi-atunci, ca prin minune, s-a risipit norocul.

Îmi pare c-o tăcere de plumb pe toți se lasă ;
Cu degetul la gură stă unul ; cu mirare
Se uită-n lături altul, văzînd așa schimbare...
Dar ce copil pe lume nu-și pierde firea oare
Cînd intră fără veste un om străin în casă ?...

Convorbiri literare, octombrie 1903.
(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen.)

NAVI ARSE

Cu năvile-ntoarse spre sud s-a pornit
Din nordul ce doarme în ceaţă,
S-a dus către ceruri c-un trai mai tihnit,
Spre ţări mai bogate-n viaţă.

Aprinsele faruri de pază în zări
El nu le mai vede pe mare
Dar florile mîndre din caldele ţări
Îi deteră-n schimb alinare.

Şi dacă ajunse la capăt de drum,
Îşi arse el năvile-n pripă,
Şi numai o dîră albastră de fum
Spre nord flutura în risipă.

Dar cum se-nnoptează, acuma un sol,
Cînd cad obositele gene,
Din ţara cu soare porneşte spre pol,
La casa ascunsă-n troiene.

(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen.)

ȘIVOIUL.

Amenința furtuna și-un nor s-a spart apoi
Cît ai clipi, pîrîul s-a prefăcut șivoi.

Și-n timp ce uraganul venea cumplit și greu,
În clocote șivoiul creștea și el mereu.

Apoi a stat furtuna. Și norii s-au pierdut
Și-atunci șivoiul iarăși, pîrîu s-a prefăcut.

Doar lacrime pe frunze cîntau, picînd ușoare,
Din cînd în cînd, asemeni unor mărgăritare.

O dungă albă prundul era ca mai-nainte :
Secase iar pîrîul sub arșița fierbinte.

Și la răstimpuri, totuși, dulci picurii de ploaie
Tot mai căděau ici, colo, zvonind din foaie-n foaie,

De se părea că încă tot cîntă un izvor,
La care-a stat odată un tînăr visător.

(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen.)

DIN „BRAND"

Ejnar

Agnes, mîndru fluture plin de vrajă,
Jocul meu încearcă să te-nşele
Şi te-oi prinde în curînd în mreajă.
Mreaja fi-vor cîntecele mele.

Agnes

Dacă-s fluture cu-aripi sclipitoare,
Mreaja ta spre mine n-o întinde.
Lasă-mă să zbor din floare-n floare,
Joacă-te, de vrei, dar nu mă prinde!

Ejnar

Agnes, mîndru fluture plin de vrajă,
Firele se strîng tot mai aproape.
În curînd îmi vei cădea în mreajă,
Aripele nu pot să te scape.

Agnes

Dacă-s fluture cu-aripi aurite,
Lasă-mă să zbor voios în soare,
Şi, de cad în mreaja ta, iubite,
Cruţă-mi praful de pe aripioare.

Cătinel te-oi lua cu mîna, dragă,
Te-oi închide-n inimă, la mine,
Și-acolo, de-i vrea, viața-ntreagă,
Te-i juca cum ți-o plăcea mai bine!

(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen.)

FRICA DE LUMINĂ

Pe cînd eram copil la şcoală,
umblam voios, cu fruntea sus,
Şi nu ştiam ce este frica
păn' soarele cădea-n apus.

Dar cînd, dinspre păduri şi fiorduri
cernite neguri coborau,
Vedenii din poveşti uitate
deodată mă înconjurau.

Şi, de-nchideam o clipă ochii,
în visuri le vedeam mereu
Şi-atuncea Dumnezeu mai ştie
ce se făcea curajul meu!

Dar astăzi ni-am schimbat cu totul
şi stranie-i a mea schimbare,
Acum, cu-ntîia raz-a zilei,
curajul meu întreg dispare.

Acuma, în puterea zilei,
cobolzii calea mi-o aţin,
Şi pentru ochii mei lumina
azi este cel mai groaznic chin.

Dar, cum se lasă noaptea, iarăşi
cu drag la mine o rechem :
Zbor ca un şoim peste hotare,
acolo unde nu-i blestem !

Prin foc şi apă voi răzbate
şi voi sfărma orice cătuşe,
Uitînd de-nfiorarea spaimei
păn' ziua bate iar la uşe.

Atunci din nou m-apucă groaza
şi cad învins, făr' de putere,
De cum presimt că, surgunită
de zorii zilei, noaptea piere.

Şi, vezi, de-aceea fug de soare
cu tot cortejul lui feeric :
Da, de-oi purcede-o faptă rea,
voi plăsmui-o-n întunerie !...

Convorbiri literare, octombrie 1908
(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen.)

TERJE VIGEN

Într-un ostrov, departe, pe-o stîncă solitară,
Trăia în alte vremuri un om bătrîn şi straniu,
El nu făcea la nimeni, de sigur, nici un rău
Nici cînd stetea acasă, nici cînd umbla pe ape.
Dar ochii cîteodată îi scăpărau sălbatec
Şi mai cu seamă-atuncea cînd bîntuia furtuna,
Atuncea nebunia părea că-l cucereşte.
Şi rari erau aceia ce-ar fi avut curajul
Atunci cu Terje Vigen să stee faţă-n faţă.

Şi l-am văzut eu totuşi, o dată însă numai,
Era în port, şi marea mult dărnică-i fusese,
Şi el, subt albe plete, cînta voios în luntre,
Mai sprinten şi mai vesel ca un năer nevîrstnic.
Şăgalnice cuvinte el arunca la fete,
Şi haz făcea cu ceata copiilor zburdalnici.
Dar, salutînd, în barcă sări fără de veste
Şi, desfăcîndu-şi pînza, asemeni unui vultur,
Îşi îndrumă avîntul spre-ostrovu-i plin de soare.

Şi-acuma vă voi spune eu vouă, pe-ndelete,
Tot ce se povesteşte pe-ascuns de Terje Vigen.
Şi dacă pe alocuri vă vine greu a crede,

Nu vă-ndoiţi, căci totuşi s-a întîmplat odată.
Căci chiar de n-am ştiinţă din spusa lui de toate,
Le ştiu de la aceia cari au trăit cu dînsul,
Acei ce-au stat de faţă la ceasul lui din urmă,
Şi i-au închis pleoapa să-şi doarmă-n pace somnul,
Cînd a-mplinit cu cinste şaizeci de ani în capăt.

Fusese-n anii tineri un soi de-mpuşcă-n lună,
Şi încă de cu vreme şi-a părăsit căminul,
Ca un pilot nevîrstnic o luă pe ape razna,
Şi într-o dimineaţă fugi la Amsterdam,
Dar într-o zi deodată îl prinse nostalgia,
Şi s-a întors în ţara Norvegiei, acasă,
Pe nava „Reuniunii" cu căpitanul Pram.

Dar nimeni din localnici nu mai recunoscură
În el pe copilandrul fugar de altă dată,
Aşa cum era astăzi bărbat în toată firea,
În straie orăşene ca orice om cu chiag.
De-alminteroa părinţii dormeau de mult sub glie,
Ca şi cei ce-l ştiuse, vecini şi rubedenii.
Rămase el pe gînduri şi trist vreo două zile,
Apoi de la o vreme îşi scutură obida,
Nemaiputînd să simtă sub talpa lui pămîntul,
Îl prinse iarăşi dorul de marea mişcătoare.

Un an după aceea se-nsoară Terje totuşi,
Dar hotărîrea asta fu luată aşa de-n pripă,
Încît îl apucară părerile de rău,
Că-i nevoit acuma să stea buştean acasă.
Tîrîş-grăpiş a dus-o o iarnă încheiată,
O iarnă însă plină de chef şi veselie.
Ferestrele-i sub streşini rîdeau ca-n foc de soare
Şi florile la geamuri cu perdeluţe albe
Se străvedeau în casa cu roşu zugrăvită.

Dar cînd, în primăvară, porni în fiord zăporul,
Din nou porni şi Terje pe bordul unei nave.
Apoi se-ntoarse toamna, şi cînd, subt ceruri, stolul
Sălbatecelor gîşte îl întîlni pe Terje,
Atunci simţi o jale că inima i-o strînge :
Venea robust şi teafăr din ţări scăldate-n soare,
Şi trebuia să zică rămas-bun la prieteni,
Rămas-bun de la soare şi celelalte toate,
Şi-i răsări în faţă trist spectrul unei ierne.

Căzu ancora-n funduri, şi, liberi, mateloţii
Se înfundau prin cîrciumi în pîlcuri zgomotoase.
Zuliar o clipă Terje privi pe urma lor,
Şi iată-l fără veste în pragul casei sale.
În taină el se uită la geamuri, prin perdele,
Şi înăuntru-şi vede nevasta lui cum toarce,
Alăturea de dînsa el vede-un dulce înger
Cum rîde într-un leagăn, cu-obrajii înfloriţi.

Şi s-a făcut că Terje din clipa-aceasta sfîntă,
S-a fost schimbat cu totul, muncind şi zi şi noapte,
Găsind pînă şi vreme să-şi legene copila.
Duminicile, seara, cînd muzici zvăpăiate
Horeau fără de preget în cîrciuma de-alături,
El pe genunchi pe Ana şi-o lua, cîntîndu-i vesel,
Lăsînd-o să se joace cu pletele lui brune.
Dar iată anul groaznic, o mie optsute nouă,
De care se mai spune şi-acum ce grea năpastă
A fost ca să îndure norodul cel sărman.
Corăbiile vrăjmaşe stăteau de strajă-n porturi,
Şi-avan se mai făcuse pămîntu-n anu-acela :
Flămînd era săracul, şi-abia-nfrupta bogatul.
Nu mai sluja nimica să ai vînjoase braţe
Şi molima şi moartea băteau din uşă-n uşă.

O zi sau două Terje rămase iar pe gînduri,
Apoi, de la o vreme, îşi scutură obida.
Îşi aminti de vechea şi buna lui amică,
De mişcătoarea mare,
Şi pînă astăzi ştie să spună orişicine
Cum a ştiut atuncea să-nfrunte Terje moartea.

Cînd sta să cadă vîntul, străbate Terje marea,
Pentru ai lui, pe-o barcă, vîslind voinic din rame.
Şi-alese cea mai mică din luntre, ca să poată
S-ajungă mai de grabă la Scagen în Iutlanda.
Cataıg şi pînze dînsul acasă le lăsase,
Găsindu-se mai sigur astfel de drumul lui.
De valuri, n-avea frică, era-nfrăţit cu ele,
Şi de-ocolea cu grijă el stîncile de mare
Mai mult avea în grijă ca nu cumva să-l vadă
Englejii de pe nave care-l pîndeau din hume.

Încrezător se duse în steaua lui cea bună,
Vîslind din răsputere în luptă grea cu marea,
Şi-ajunse viu şi teafăr la Fladstrand, cum plecase,
Spre-a duce-acas' povara atît de mult dorită,
Şi Domnul singur ştie de era grea povara :
Trei butoiaşe pline cu grîu, nimica toată.
Dar pentru-ai lui comoară era, şi mîntuirea.

Luptînd pentru viaţa femeii lui şi-a Anii,
Trei nopţi lungi şi trei zile vîsli el, îndrăzneţul,
Şi-a patra dimineaţă, cînd se iviră zorii
Întrevăzu uscatul ivindu-se din neguri.
O, nu, nu erau neguri, ci munţii ţării sale,
Înalţii munţi, giganţii cu piscurile albe,
Şi peste toţi deasupra, îşi ridica albastră
Spinarea Imenäes, îl cunoştea prea bine...
O avîntare încă, da, va avea puterea !

Viu i se umflă pieptul, spre cer înalță ochii,
Dar ruga îi îngheață pe buze fără veste.
Îi năzărește oare ? În fața-i, printre neguri,
Ce se desfac în falduri cu legănări de umbră,
Un vas englez răsare, înaintînd cu-ncetul
Spre Sundul-Hesnöes.
Dar barca-i fu văzută, o salvă izbucnește
Și trecerile toate i-au fost pe loc închise.

Cu toate-acestea vîntul din zori îi e prielnic
Și Terje drum își taie, zorind spre soare-apune.
Corabia vrăjmașă atuncea las-o luntre,
Aude bietul Terje cum cîntă marinarii,
Și-atunci cu îndîrjire își întețește vîsla.
În timp ce marea-n juru-i se umflă clocotind.

Cu mîini însîngerate vîslește el, cînd iată
Ajunge la Grosnilgen, la stîncile cumplite
Ce stau de pîndă-n mare, la răsărit de Homburg.
Sălbatecă e marea în locurile-acele,
Cînd vîntul se răscoală, — și dai de fund aproape.
Acolo joacă spuma cînd gălbenă, cînd albă
Chiar cînd e vremea bună și ziua liniștită.
Dar cînd se-ntartă marea, pe vremuri de furtună,
Ferită-n adăposturi ea pare potolită,
Și apele acolo nu se prefac talazuri.

Spre-acest liman s-avîntă corabia lui Terje
Trecînd ca o săgeată.
Dar, pas cu pas, în urmă-i, pe dîra care-o lasă,
Zorește vasul sprinten cu cincisprezece oameni.
Atunci în surdul vuiet al mării-n stînci izbite,
Își strigă Terje ruga spre Dumnezeu, cu spaimă :
„Dincolo de aceste stînci de nisip, așteaptă
În mica mea căsuță, rămase singurele,
Nevasta și copila, bucata lor de pîine."

Dar poate mateloții i-acoperiră glasul
Să nu-l audă Domnul și-a fost pe-a lor să fie,
Așa ca-ntotdeauna cînd ei ne prădă-n fiorduri.
Terje-atingea nisipul, cînd fu ajuns din urmă
De barca cea vrăjmașă.
— „Stai!", strigă ofițerul și ridicîndu-și vîsla
Izbește fundul luntrii lui Terje cu putere.
Sar scîndurile-n lături și luntrea se desface
Și apa dă năvală atunci cu valuri pline,
Luînd cu ea comoara atît de greu adusă.
Dar cumpătul lui Terje nu se pierdu o clipă,
Dă-n lături marinarii armați ce-l împresoară
Și se aruncă unde e apa mai adîncă,
Dispare-n fund și iarăși pe ape se arată,
Dar unde-și scoate capul e urmărit de focuri,
Și săbii scînteiază, pîn'ce e smuls din mare
Și-i dus pe bordul năvii, ce salută cu-o salvă.

La proră, căpitanul, aproape-un copilandru,
Stătea-n picioare mîndru, umflîndu-se în pene
De-ntîia biruință ce-o cîștigase-n cale.
Ci Terje dîndu-și seama că s-a sfîrșit cu dînsul,
Îngenunche și plînse acum el, omul tare,
Se milogea pe puntea corăbici dușmane,
Iar ei rîdeau, englejii, de lacrimele lui.

Porni să bată vîntul din răsărit, și nava
Acum biruitoare ieși în largul mării.
Tăcu atuncea Terje. Se isprăvise toate.
De aci-nainte singur își va păstra amarul,
Și cei cari îl robise vedeau acuma bine
Că se stinsese-o rază și nu știu ce plecase
De pe înalta frunte a celuia robit.

Rămase orb acolo ani îndelungi de-a rîndul.
Cinci ani — cum mi se spune — în slujbă la ponton,
Şi tot visînd într-una la vatra lui pierdută.
I se curba grumazul şi păru-i cărunţise.
Dar taina lui în suflet el şi-o ţinu închisă,
Ca singurul lui bine şi singura-i comoară.

Iar de trecură anii şi se făcu iar pace,
O navă suedeză aduse prizonierii
Şi între ei şi Terje s-a reîntors acasă.
Dar cînd descinse iarăşi, călcînd pămîntul ţării,
Avea la mînă Terje o carte de pilot.

Subt plete-i cărunte puţini recunoscură
Pe cel care plecase ca tînăr marinar.
Căsuţa lui iubită era în mîini străine,
Şi-află de la stăpînul cel nou al casei, soarta
De care-avură parte femeia şi copila.
— „Plecase el, şi-n urmă-i cum nimeni n-avu milă,
Femeia lui şi fata muriră şi de-atunci
Dorm sub aceeaşi cruce în ţintirimul obştei."

Trecură iarăşi anii, şi-ncărunţitul Terje
Era pilot acuma într-un ostrov, departe.
El nu făcea la nimeni, firește, nici un rău,
Nici cînd stătea acasă, nici cînd umbla pe ape.
Dar ochii cîteodată îi scăpărau sălbatec
Şi mai cu sam-atuncea cînd bîntuia furtuna.
Atuncea nebunia părea că-l cucereşte.
Şi rar erau aceia ce-ar fi avut curajul
Atunci cu Terje Vigen să steie faţă-n faţă.

Dar într-o seară vîntul se ridică pe mare.
Pe ţărm, în luciul lunii se frămîntau piloţii,
Văzînd o biată navă engleză cum se luptă

Cu pînza sfîşiată, şi cum un roşu steag
Făcea de pe catarturi semnale desperate.

Pe loc atunci o barcă se dezlipi de ţărmuri
Şi străbătu-ndrăzneaţă pe marea furioasă :
Şi dintr-o săritură ajunse Terje yachtul.
Părea stăpînul mării pilotul cel cărunt,
Şi cînd întinse mîna şi-o puse greu pe cîrmă
I s-a supus furtuna ca unui uriaş.
Spre larg apucă yachtul, cu luntrea după dînsul,
Iar lordul şi femeia cu un copil în braţe,
S-apropie de Terje, ce salută c-un gest :
— „Bogat eu te voi face pe cît eşti de sărac,
Dacă ne scoţi cu bine din stîncile acestea."

Dar, în aceeaşi clipă, pilotul lasă cîrma,
Se-ngălbeni la faţă grozav, şi-atunci, pe buze
Îi flutură un rînjet ce-l aştepta de mult.
Acuma iarăşi marea purta spre ţărmuri yachtul,
Şi nava cea superbă intră iar între stînci.
— „Nu mai m-ascultă vasul, descindeţi iute-n barcă,
Veniţi, milord, milady, cu mine să vă duc.
Căci yachtul e pe ducă, o ştiu de bună samă,
Dar nu-i departe ţărmul şi mi-e ştiută calea."

Juca fantastic luna pe barca mişcătoare,
Ce-nainta spre ţărmuri cu sarcina ei scumpă.
La spate sta pilotul înalt şi viguros
Şi ochii lui în noapte aveau luciri de fulger.
Spre stîncile Groslingen trecu ca o săgeată,
Vîslind mereu spre capul din sundul Hesnöes.

Acolo, lasă cîrma şi pînza desfăcută,
Cu vîsla ridicată puternic, sus, deodată,
Izbi cu-o lovitură cumplită fundul bărcii,

În care, înspumată, dădu năvală apa.
În groaz-acestei clipe atît de neașteptate
Făcîndu-se ca pînza de albă, biata mamă
Cu brațele-amîndouă își ridică copila
Și, dînd un țipăt groaznic, strigă nebună : — „Ana !"

La numele acesta căruntul om tresare,
Cu repegiune-apucă iar pînzele și cîrma
Și-asemeni unei păsări, cu repegiune luntrea
Împarte-n două spuma și unda argintată,
Împrejmuie vîltoarea și se izbi de prunduri.

Dar dup-aceste prunduri sta marea liniștită,
Și-abia păn' la genunche urca bătaia apei.
Strigă atuncea lordul : — „Țineți-vă de barcă !
Vai, ne-o răpește marea ! Sîntem pierduți de-acuma"
Ci, surîzînd, pilotul le spuse : — „Fiți pe pace !
Căci luntrea ce ne poartă acuma, e aceeași
Ce s-a-necat odată cu trei balerci de grîu".

O amintire moartă din vremile trecute
Pătrunse ca un fulger a lordului gîndire.
Aminte își aduse atunci de matelotul
Ce-ngenunchiase-odată plîngînd pe a lui punte.
Și-atunci îi strigă Terje : — „Tot ce-am avut pe lume,
Ți-a stat ție-n putere și-a ta trufie oarbă
A fost să mi le piardă. Acum e ceasul plății !"

Atuncea mîndrul nobil englez îngenunchiază,
La rîndul lui, în fața pilotului norveg.
Proptit în vîslă, Terje, stătea ca-n anii tineri,
Cu scăpărări în ochii lui plini de nendurare,
Și pletele-i răsfrînte de-al mării uragan.

— „Pe cînd brăzdai tu marea cu nava ta măreață,
Eu pentru-ai mei, cu trudă, mînam micuța-mi barcă,
Și lesne ți-a fost ție să-mi iei din gură pîinea
Și să răspunzi cu hohot la lacrămile mele!
Femeia ta bogată, ca primăvara-i mîndră,
Ca o mătase dulce sînt mîinile ei albe,
De muncă scorojite ale femeii mele.
Erau îns-ale mele acele mîini trudite.
Bălan îți e copilul și ochii i-s albaștri,
Precum sînt heruvimii în cer, la Dumnezeu;
Pe cînd a mea copilă era așa de pală,
Cum sînt în veci copiii de oameni nevoiești.
Dar vezi, oricum, atîta aveam și eu pe lume;
Da, dînsa mi-era totul și alt n-aveam nimica,
Decît comoara-aceasta în veci neprețuită!
Și tu nu ți-ai dat seama ce preț aveau acestea!
Dar ceasul răzbunării acuma a sunat
Și vei trăi ca mine, în goana unei clipe,
Tot chinul fără seamăn atîtor jalnici ani
Ce mi-au curbat grumajii și-mi înălbiră capul,
Răpindu-mi toată partea de fericire-n lume."

Cuprinse-atunci copilul c-un braț în sus ținîndu-l,
Cu celalt pe femeie de mijloc cuprinzînd-o,
Strigă: — „'Napoi, milorde! Un pas de-i face încă,
Femeia și copila nu vor mai fi-ntre vii."
Stătea pierit la față și nemișcat milordul,
Cu inima în flacări și ochii rătăciți.

. . . . . .

Dar a lui Terje frunte era senină însă
Și calm acuma pieptul i se-nălța-n răsuflet.
Blajin plecă el mîna care purta copila,
Îi sărută cucernic micuțele ei brațe
Și răsuflă puternic ca un scăpat din ocnă.

Cu vocea lui sonoră, firesc el prinse-a spune :
— „Acuma Terje Vigen şi-a revenit în fire,
Ca un şuvoi sălbatec curgea sîngele-n mine
Cerînd o răzbunare.
Şi inima-mi, sărmana, bolea de ani de zile,
Stătînd de ani de zile închisă totdeauna.
Ca iarba de pe stîncă plecată spre prăpăstii,
Priveam setos de-a pururi pe-abisurile mării.
S-a împlinit măsura, să fim de-acum pe pace,
Tu mi-ai luat norocul, dar dăruindu-ţi viaţa,
Mi-am regăsit hodina.
Întreabă tu pe Domnul de-i bine ce-am făcut !"

În zori de zi cu toţii scăpaseră cu viaţă,
Şi yachtul chiar, el însuşi, sta ancorat în port...
Ş-oricît el nu spusese o vorbă nimănuia,
Lui Terje-i merse vestea în toată-mprejurimea.
Dar negrele lui visuri şi cruda amintire
Le-a dus cu ea furtuna din noaptea blestemată,
Şi de atuncea Terje purtă mai sus ca nimeni
Acea senină frunte ce se-nclinase-odată
Atîta de umilă pe puntea unei nave.

Cînd lordul cu soţia veni cu tot alaiul
Cu drag ca să salute pe cel ce-i mîntuise
De stîncile cumplite şi oarbele talazuri,
Blajin desmiardă Terje copila cea bălaie,
Şi zice : — „Cînd năpasta era mai nempăcată,
Dac-aţi scăpat cu zile, să mulţumiţi copilei".

Plecă la urmă yachtul din sunduI de Hesnöes,
Avînd sus pe catarguri culori norvegiene,
Şi cînd coti spre stînca de spumă argintată,
Cu salve lungi de tunuri ei salutară stînca.
O lacrimă atuncea alunecă pe geana
Lui Terje, care singur privea în urma navei.

— „Am suferit eu multe, dar mi-am primit răsplata,
Şopti el, însă astfel se vede mi-a fost scris.
Dar orişicum, Stăpîne, fii lăudat în veci !"

. . . . . .

Eu l-am văzut, pe urmă, o dată însă numai,
Era în port, şi marea mult darnică-i fusese
Şi el subt albe plete cînta voios în luntre,
Mai sprinten şi mai vesel ca un năer nevîrstnic.

Şăgalnice cuvinte el arunca la fete,
Şi haz făcea cu ceata copiilor zburdalnici.
Dar, salutînd, în barcă sări fără de veste,
Şi desfăcîndu-şi pînza, asemeni unui vultur,
Îşi îndrumă avîntul spre-ostrovu-i plin de soare.

În ţintirim, la Fjoere, lung am privit mormîntul
Pus în bătaia aspră a vîntului de nord ;
Era sărman mormîntul şi părăsit de lume,
Însă pe-un braţ de cruce de vreme înnegrită
Puteai citi la soare, lucind în slove albe :
Un nume : Terje Vigen şi leatul morţii sale.

Din darul de la soare şi-al vînturilor mării,
Crescuse iarba-naltă şi aspră pe mormînt,
Dar iarba era-n două cu flori sălbătăcite.

(Reprodusă din volumul *Poezii* de Henric Ibsen)

(Traduceri în colaborare cu St. O. Iosif)

ŞARPELE ŞI PILA

Se spune că un şarpe vecin c-un ornicar,
(Pentru-ornicar desigur un neplăcut vecin)
Intrîndu-i în dugheană, căutase în zadar
Ceva ca să mănînce, dar nu găsi altfel
Decît o simplă pilă cu zimţii de oţel,
Pe care îmbălînd-o cu negrul său venin
A încercat s-o roadă.
Şi-i spuse-atunceа pila : — „O, minte mult neroadă !
Nu vezi că sînt, sărmane, mai tare decît tine ?
Micuţa mea reptilă, reptilă fără minte !
Tu nu-ţi cunoşti pesemne măsura năzuinţii,
Şi pîn's-ajungi să-mi faremi măcar un zimţ din mine,
Tu mai degrab', mă crede, ai să-ţi fărîmi toţi dinţii...
Căci mie nu mi-e teamă decît de-al vremii dinte."

Luaţi aminte-acestea, o, spirite de rînd
Ce, neputînd să faceţi nimic, trăiţi muşcînd.
Dar truda voastră toată-i redusă la neant.
Vă-nchipuiţi, nemernici, că dinţii voştri oare
Pot să distrug-atîtea lucrări nepieritoare ?
Cînd ele-s de aramă, de-oţel, de diamant.

Minerva, 7 ianuarie 1909.

BABA ŞI CELE DOUĂ FETE-N CASĂ

A fost odat-o babă şi două fete-n casă
Şi fetele acestea cînd se porneau a toarce
Nu le puteau întrece nici meşterele Parce.
Şi n-avea altă grijă bătrîna urîcioasă
Decît să dea de lucru la cele două fete.
De-abia creştea din mare Cel-cu-aurite plete,
Vîrtelniţe şi fuse deodată se trezeau
Şi fetele torceau
Torceau fără hodină.
Cum zic, nici încă bine nu se făcea lumină
Că-n liniştea adîncă
Şi începea să cînte cocoşul, blestematul.
Pe loc şi baba Cloanţa
Mai blestemată încă
Îşi petrecea o zdreanţă
De fustă jerpelită,
Lua-n mîni un opaiţ şi fuga da la patul
În care cele două sărmane torcătoare
Dormeau buştean cum doarme la vîrsta lor oricare.
Abia făcea ochi una, din visul ei trezită.
C-un braţ întins cealaltă sărea înspăimîntată
Şi amîndouă-odată
Şopteau într-un scrîşnit :
— „Ei, lasă că ţi-o coacem, cocoş afurisit!"

Şi cum au pus la cale, aşa au şi urmat :
Deşteptătorul aprig a fost deci sugrumat,
Dar soarta lor prin asta nu s-a făcut mai dulce,
Şi n-apucau acuma nici bine să se culce,
Căci baba mai devreme se deştepta acuş
Umblînd prin toată casa cum umbl-un spiriduş.

Tot astfel se întîmplă că ades
Cînd crezi să-ţi dregi nişte afaceri rele
Şi mai anapoda îţi ies :
Să se ferească dar acei ce fac
Ca fetele poveştii mele,
Ca să nu dea şi ei din puţ în lac.

Minerva, 2 februarie 1909.

TÎNĂRA VĂDUVĂ

Orice femeie plînge cînd i-a murit bărbatul :
Boceşte cît boceşte, şi-apoi îşi ia de seamă
Uitînd pe răposatul.
Încet, încet, cu vremea, plăcerile-o recheamă
Şi-aşa de mult se schimbă că nu mai are-a face
Vădana cea de astăzi cu cea de-acum un an.
Pe cît părea că-ţi spune : „Hai, du-te-n colo“ una,
Pe atît cealaltă pare că-ţi zice : „vino-ncoace“ !
Cu alnturi şi suspine se văicăra într-una,
Căinînd fără de preget pe bietul răposat :
Aşa oricare spune că e nemîngîiată,
Dar nimeni să n-o creadă
Că nu-i adevărat.
Cum vom vedea îndată
Din cele ce urmează :

Bărbatul unei tinere femei
Pleca să exploreze veşnicia.
Şi ea ţipa de răsuna văzduhul :
— „Stai, nu pleca, să-mi dau cu tine duhul !
Aşteaptă-mă cu tine să mă iei !“

Bărbatul totuşi n-a mai aşteptat
Şi singur a făcut călătoria.

Frumoasa însă-avea, cum s-a-ntîmplat,
Ca tată-un om întreg, cu mintea rece :
El de-a lăsat potopul ca să secе,
Ca s-o împace într-o zi i-a spus :
— „Copila mea, destule lamentaţii !...
Ce-i pasă celui dus
Dacă-ţi îneci în plîns a tale graţii ?
Gîndeşte-te la vii, şi nu la morţi,
Nu spun nici eu ca doliul să nu-l porţi
Şi dacă vine unul să te ceară
Să-l iai aşa, orbiş, numaidecît ;
Dar, de-o mai trece vremea, bunăoară
Şi-o fi să-ţi vie vreun mire în peţit
Voinic şi tînăr, zvelt şi nu urît,
Ba chiar mai fercheş decît răposatul,
Îngăduie-l". — „Ah, zise ea, bărbatul,
Ce-mi trebuie acuma, e un schit !"

Deci, n-a mai zis nimica bătrînul tată.
Dar de-a trecut o lună încheiată,
Pe zi, pe ceas, văduna cîte-oleacă
Se preschimba văzînd cu ochii :
La pieptănat, la albituri, la rochii,
Căci, în sfîrşit, şi doliul te îmbracă
De nu e chip să porţi altă găteală...
Şi iată Cupidon că dă năvală
Cu ceata lui de îngeraşi în casă,
Şi rîsetul, şi cîntecul şi jocul
Îşi recîştigă pretutindeni locul
Iar văduva necontenit
Întinerind se face mai frumoasă...
Bătrînului acum nu-i mai i-e frică

De răposatul soț prea mult iubit,
Dar cum zîmbea și sta mereu tăcut,
A prins ea singură-ntr-o zi să-i zică :
— „Ascultă, tată, ce s-a mai făcut
Logodnicul de care mi-ai vorbit ?“

Minerva, 1 mai 1909.

CÎRPACIUL ŞI FINANCIARUL

Cît ţine ziulica un biet cîrpaci cînta.
Ţi-era mai mare dragul să-l vezi şi să-l asculţi :
Cînta cît îl lua gura, trăgînd la aghioase,
Căci era vesel omul cum nu-s pe lume mulţi.
Vecinului său însă, un om bogat ce sta
În propriile case,
Nu-i prea ardea de cîntec şi de dormit mai rar :
Era un financiar.
De se întîmpla spre ziuă să-nchidă un ochi-abia,
Cu vesela lui larmă
Se şi pornea cîrpaciul şi nu-l lăsa să doarmă.
Şi financiarul nostru mereu se tînguia :
— „Ah, pentru ce pe lumea aceasta oare Domnul
Nu a lăsat din piaţă să poţi să-ţi cumperi somnul
Ca pîinea ori ca vinul ?"
Deci plictisit odată el îşi chemă vecinul
Cel cîntăreţ şi-i spuse : — „Ia-scultă, măi Grigore,
Cam cît cîştigi tu oare pe an ?" — „O, monseniore,
Eu nu lucrez cu anul, trăiesc de azi pe mîne.
Ca oamenii săraci :
Şi-s mulţumit la urmă s-o pot urni din loc.
Căci orice zi mi-aduce bucata ei de pîne."
— „Ei bine-atuncea, spune
Cam cît cîştigi pe zi ?"

— „Cum dă, una cu alta, mai mult după noroc.
Dac, vezi, unde-i beleaua (căci asta de n-ar fi,
Am cîştiga altminteri parale şi mai bune)
Se-ntîmplă peste an
Destul de multe ori
Că şade lucrul baltă ; mai pune sărbători,
Căci popa d-aia-i popă să-ncarce calendarul,
Şi-acuma vezi de-aice un biet cîrpaci sărman
Cît poate să cîştige ?“ Surîse financiarul
De-atîta simplitate şi-i zise apoi : — „Voiesc
Să duci şi tu de-acuma un trai mai omenesc ;
Na-ţi dară suta asta de scuzi, să ai şi tu
La vreme de nevoie.“ Atunci i se păru
Cîrpaciului că vede atîta bănărit
Cît ar putea să aibă un veac de cheltuit
Toţi nevoiaşii lumii, şi-ajuns odat-acasă
În beci el îşi îngroapă comoara, dimpreună
Cu voia lui cea bună.
Adio aghioase ; îi amuţise glasul
Ca un blestem din ceasul
De cînd avea şi dînsul, mă rog, ce să păzească.
Nici somn nu vrea de gene acum să se lipească
Şi grijile şi spaima în casa lui intrară.
Cît ţine ziulica pîndea, şi noaptea iară.
De se-ntîmpla motanul
Să facă tărăboi.
Motanu-i fura banii. Pînă-n sfîrşit sărmanul
Nemaiputînd, dă fuga la omul cel avut
Care dormea acuma el pentru amîndoi :
— „Dă-mi cîntecele, zise, şi somnul meu pierdut
Şi ia-ţi scuzi-napoi !“

Minerva, 17 iulie 1909.

MUSCA ŞI CHERVANUL

Pe creasta nisipoasă şi abruptă a unui plai
Încinsă viu de-un soare de-amiaz dogoritor,
Urca la deal chervanul purtat de şase cai.
Se dase jos cu toţi : bătrîni, popi şi femei.
Suflau greu bidiviii, trăgînd din răsputeri,
Cînd numai iat-o muscă s-apropie în zbor
Şi chip ca să-i îndemne cu bîzîitul ei,
Cînd la rotaşi aleargă şi cînd la prăştieri,
S-aşază cînd pe unii, cînd pe ceilalţi de-i pişcă
Şi-u sinea ei socoate că ea-i pricina dacă
Chervanul se mai mişcă.
Se mută de pe oişte la vizitiu pe nas
Şi-ndată ce chervanul se mai urneşte-oleacă
Şi toţi mai fac un pas,
Ea gloria întreagă pe seama ei şi-o pune.
Se plimbă încolo-ncoace ca să se afle-n treabă
Zorind pe toţi, de-ai spune
Că e un şef ce-aleargă pe cîmpul de război
Spre-a-şi înteţi oştenii să nu deie-napoi,
Şi-a cîştiga izbînda c-o clipă mai degrabă.
Şi musca, în această strădanie obştească,
Se tînguia că dînsa şi numai ea munceşte;
Şi nimeni alt n-ajută pe cai să se urnească :
Părintele în cartea de rugăciuni citea

Taman la timp, firește ! O doamnă, iar, cînta.
Poftim ! că nouă parcă de cîntec ne-ardea !
Și-așa cucoana muscă zbura neastîmpărată
Și bîzăia într-una făcînd mii de prostii.
Chervanu-n fine ajunge pe deal cu chiu cu vai
Și musca mea îndată
Strigă : — „Uf ! Bogdaproste ! Să răsuflăm, copii !
Că doar destulă trudă pînă v-am scos pe plai,
Să-mi dați ce mi se cade, vă rog, domnilor cai !"

Tot astfel unii oameni c-o prefăcută grabă
S-amestecă în toate, ca musca legendară,
Pe cînd la o adică, nu-s buni de nici o treabă
Și s-ar cădea mai bine să fie dați afară.

Minerva, 29 iulie 1909.

CALUL CARE VOI SĂ SE RĂZBUNE PE CERB

În alte vremuri caii trăiau în libertate,
Cînd oamenii la masă cu ghindă se hrăneau
Şi caii şi asinii prin codri locuiau.
Nu mai vedeai p-atuncea ca-n aste vremi ciudate
Atîtea tarniţe şi şele,
Atîtea palate şi armuri.
Şi butci, şi diligenţe grele
Cotiugi, rădvane şi trăsuri,
Nici nunţi şi-ospeţe, ca acum.
Un cal, cum zic, pe atuncea voind să se răzbune
Pe-un cerb bun de picior,
Şi neputînd să-l prindă din fugă nicidecum,
El unui om se plînse, cerîndu-i ajutor.
Şi omul nostru grabnic un frîu în gură-i pune,
În spate i s-aruncă şi-l îmboldeşte-atît
Păn' ce din goană cerbul e-ajuns şi omorît.
Spre om atuncea calul, gătindu-se de cale
Se înturnă şi-i zise : — „Îţi mulţumesc frumos !
Sînt sluga dumitale !
Te las de-acum şi-n codri mă-ntorc iar înapoi !"
— „Ba nu, răspunse omul ; mai bine stai la noi,
Căci văd acu prea bine la ce eşti de folos.
Rămîi, mă rog, şi-ascultă, că n-o să-ţi pară rău,
Căci vei avea şi paie şi fîn şi grajdul tău".

Dar vai, la ce sînt bune pe lumea asta toate,
Cînd nu poţi să te bucuri de ele-n libertate ?
Acum văzuse calul că a brodit-o prost,
Dar prea tîrziu, căci grajdul era acum zidit ;
Şi, rob, trăi cu frîul de gît pîn-a murit.
Să fi iertat jignirea, cuminte-ar mai fi fost !

Căci orice bucurie ţi-ar da o răzbunare,
Prea scump plătită-i totuşi c-un preţ, fără de care
Viaţa-n lumea asta îşi pierde orice rost.

Minerva, 28 august 1909.

LEUL BOLNAV ŞI VULPEA

Din partea Maiestăţei Sale,
Care bolea-ntr-o vizuină,
Vestit fu ginţilor vasale
Din fiecare neam să vină
Să-l vadă o deputăţie,
Făgăduind că au să fie
Primiţi frumos şi ei şi-alaiul.
Cuvînt de leu scris şi subscris :
Bun paşaport să-l aibă slabii
În contra colţilor şi-a labii.
Şi s-a făcut cum a zis craiul :
Sosi trimis după trimis.
Vulpoii doar n-au vrut să vină,
Şi unu-a spus din ce pricină :
— „Toţi paşii însemnaţi pe cale
Spre curtea Maiestăţii-Sale
Arată numai calea mearsă.
Nici unul însă urma-ntoarsă.
Aceasta nu ne prea convine !
Măria-sa deci ne slăbească

Cu cartea sa împărătească!
O fi ea bună, cred; deşi
Cum intri în bîrlog văd bine,
Dar nu prea văd cum poţi ieşi!"

Minerva, 6 septembrie 1909.

PLUGARUL ŞI COPII LUI

Munciţi, fiţi vrednici şi n-aveţi habar
Că de pămînt, este pămînt de-ajuns.

Simţind că vine moartea, un plugar
Îşi adună copiii şi-ntr-ascuns
Le spuse : — „Dragii mei, să m-ascultaţi
Să nu cumva să-nstrăinaţi
Moşia noastră din strămoşi lăsată,
Că-ntr-însa o comoară e-ngropată,
Dar unde, nu ştiu bine ; căutaţi
Şi veţi găsi-o negreşit.

Întoarceţi brazda cum veţi strînge mana,
Săpaţi, grăpaţi, scurmaţi şi nu lăsaţi
Un petic de pămînt înţelenit."

Şi de-a murit bătrînul, s-au purces
Flăcăii mei pe scormonit pămîntul
În lung şi-n lat, aşa că s-au ales
Cu roada însutită la culeş.

Ban n-au găsit. Dar drept a fost cuvîntul
Ce-l spuse tatăl, cînd a fost să moară :
Că munca este o comoară.

Minerva, 8 sept. 1909.

FEMEIA ÎNECATĂ

Nu sînt din cei ce spun : „Ce lucru mare !
Se-neacă o muiere !“
Ci tocmai dimpotrivă mi se pare
Demn de jălit acest sex fără care
N-am mai simţi, oricum, nici o plăcere.
Ce spun aici nu e fără temei,
Fiindcă-i vorba în fabula aceasta
De soarta unei tinere femei
Ce şi-a aflat un trist sfîrşit în valuri...
Bărbatu-şi căuta nevasta
Spre a-i face-n dureroasa-mprejurare
O cît mai creştinească-nmormîntare.
Şi cum a fost că pe acele maluri
A rîului în care s-a-necat,
Treceau şi nişte oameni în plimbare
Ce nici habar n-aveau de întîmplare,
Bărbatul întrebîndu-i de n-au dat
Cumva de urma jumătăţii sale,
— „Nu, îi răspunse unul dintre ei,
Dar caut-o pe apă, mai la vale.“
— „Nu, n-o căuta la vale, dacă vrei
S-o mai găseşti, al doilea i-a spus,
Ci mergi pe cursul rîului în sus ;

Căci orișicît de povîrnit ar fi
Și iute rîul care-n jos o duce,
Ea, numai spre-a se-mpotrivi,
De-a-ndoasele a căutat s-apuce."

Glumețul meu greșise ceasul, poate:
Dar cît e vorba de-ndărătnicie
Nu pot să știu de nu avea dreptate.
Acum, păcat al sexului să fie
Sau nu, acest puternic obicei,
Un lucru sigur e că din femei
Oricare l-a avut de la născare
Aceea îl păstrează pînă moare,
Și dacă s-ar putea, ar contrazice
Și pe cealaltă lume ca și-aice.

Minerva, 26 sept. 1909.

DOBITOACELE BÎNTUITE DE CIUMĂ

O molimă cumplită, o urgie
Prin care ceru-n dreapta sa mînie
Vroia să certe păcătoasa lume,
În fine ciuma (ca să-i zic pe nume),
De care greu mai scapă cine zace,
Se înnădise printre dobitoace.
Boleau pe-un cap, şi parcă-n vindecare
Nici nu le mai venea măcar să creadă,
Nu mai aveau nici poftă de mîncare ;
Nici lupi, nici vulpi nu mai pîndeau
Blajina şi nevinovata pradă
Şi turturelele se ocoleau :
Nu mai era amor şi deci nici veselie...
Şi sfat ţinînd atunci bătrînul leu
A zis : — „Prieteni, cred că Dumnezeu
Anume ne-a trimes aşa urgie
De multele păcate să ne certe.
Jertfească-se deci cel mai plin de vină,
Căci poate astfel Pronia divină
Se va-ndura pe toate să ne ierte.
Istoria nu este plină oare
De-asemene exemple-nălţătoare ?
Să fim dar drepţi şi nimeni să nu mintă,
Să spună toţi ce au pe conştiinţă.

De pildă eu-s cam hulpav, dragii mei,
Şi am pe cuget turme-ntregi de miei.
Şi care a fost, mă rog, greşala lor ?...
Ba uneori mi s-a întîmplat să-nghit
Şi pe păstor.
Sînt gata deci de jertfă, negreşit.
Dar mai întîi să facă toţi ca mine,
Căci pe dreptate cred că se cuvine
Să se jertfească cel mai vinovat."
— „O, sire !, zise vulpea, m-ei ierta,
Eşti prea mărinimos măria ta.
Ce ? nişte miei, acolo de-ai mîncat,
E mare lucru ? Nu ! Mîncîndu-i
Deosebită cinste le-ai făcut.
Iar cît priveşte pe păstor, la rîndu-i
I se cădea răsplata să-şi primească
Fiind dintre aceia ce socot
Că lumea noastră pot s-o stăpînească."
Astfel deci vulpea încheind discursul,
Aplaudă auditorul tot.
Şi vorbă multă nu s-a mai făcut
Cînd a vorbit pe urmă tigrul, ursul
Sau orişicare alt magnat temut
De relele ce ei le făptuise.
Cei mai şireţi şi cei mai răi de dinţi
Ai fi jurat că toţi sînt nişte sfinţi.
Veni-n sfîrşit măgarul, care zise :
— „Prin curtea unei mănăstiri trecînd
Ispita, iarba dulce, eu flămînd,
Sau poate cine ştie ce gînd drăcesc
M-a-mpins o gură doar să şterpelesc.
Deci am greşit, o spun aicea verde !"
Atîta fu de-ajuns pentru a-l pierde !
Un lup mai cult pe loc luînd cuvîntul
Probă numaidecît că Urechiatul,
Această blăstămată lighioană,

Acest rîios măgar e vinovatul
Că le-a adus a cerului prigoană
De s-a umplut de molimă pămîntul.
Era, mă rog, de neiertat păcatul:
Să paşti tu iarbă care nu-i a ta!
Desigur numai moartea mai putea
Să spele-aşa păcat nemaivăzut!
Şi cum au zis, aşa au şi făcut...

Deci după cum eşti mare ori mic, la judecată
Tot astfel, intri-n ocnă, ori ieşi basma curată.

Minerva, 17 octombrie 1909.

JUNCA, OAIA ŞI CAPRA ÎN TOVĂRĂŞIE CU LEUL

Odată capra, junca şi oaia, sora lor,
C-un leu, peste meleaguri atotstăpînitor,
Au prins, pe cît se spune, tovărăşie bună
Să-mpartă şi cîştigul şi paguba-mpreună.
În laţurile caprei un cerb frumos căzînd,
Ea veste la tovarăşi îndată le-a trimis.
Sosiţi aceştia — leul, pe labă numărînd,
Strigă : — „Să rupem prada în patru părţi egale."
Şi-o sfîrtică îndată precum a zis :
Fireşte, întîia parte fu a Măriei-Sale :
— „Aceasta, zise dînsul, a mea e, căci pe mine
Cum ştiţi, mă chiamă Leu,
Deci este dreptul meu ;
A doua parte-asemeni pe drept mi se cuvine
Şi-anume pe cuvîntul că eu sunt cel mai tare ;
Confisc şi-a treia parte ca mai viteaz, şi-acum
Poftim de vă atingeţi de-a patra orişicare
De vreţi să vă sugrum !"

Minerva, 21 octombrie 1909.

OALA DE LUT ŞI OALA DE FIER

Odată oala cea de fier
Pofti pe cea de lut la drum,
Dar dînsa nu primi nicicum,
Găsind că este mai cu loc
Ca să mijească lîngă foc
Decît să plece-n lumea largă;
Că-i trebuia aşa puţin
Un te-miri-ce ca să se spargă:
— „E altceva cu dumneata
Şi nu ştiu ce te-ar reţinea,
Căci poţi să duci la tăvăleală".
— „Te iau pe chezăşia mea,
Răspunse atunci cealaltă oală,
Căci de cumva vreun lucru tare
Îţi iese-n drum din întîmplare,
M-oi pune între el şi tine
Şi te-oi feri cum e mai bine."
Cealaltă n-a mai zis nimică
Şi atunci cu scumpa sa amică
Porneşte-alături la plimbare.
Şi cum se duc pe trei picioare
Şontîc-şontîc aşa cum pot
Şi tot ciocnite bot în bot,
La zdruncinarea cea mai mică,

Nu merseră prea multă cale şi biata oală cea de lut
De-a ei tovarăşă izbită întreagă hîrburi s-a făcut
Făr' să mai aibă ce să zică.

Ia sama bine cu cine stai să te-nsoţeşti
Ca una din aceste oale de vrei cumva să n-o păţeşti.

Minerva, 23 octombrie 1909.

CHITICUL ŞI PESCARUL

Chitic-chitic va creşte mare,
Doar Dumnezeu de-o vrea să-l ţie ;
Eu însă cred că-i o prostie
Să-l faci scăpat în aşteptare.
Că-i greu să-ţi cadă-n plasă iar.

Un crăpuşor prea mititel
Fu prins odată de-un pescar.
— „E bun şi ăsta,-şi zise el.
Văzînd ce-a prins ; am mezelicul
Poftim la traistă aşadar !"
Şi-a spus pe limba lui chiticul :
— „Din mine, vezi că n-ai ce-alege,
Abia de ai ce înghiţi :
Las' păn' m-oi face crap în lege
Şi-atuncea iar m-ei pescui.
Şi mă vei vinde mult mai bine.
Pe cînd acum ţi-ar trebui
Să prinzi o sută de-alde mine
Ca să găteşti un fleac de ciorbă !"

— „Fleac !, zise omul : da, nici vorbă !
Dar ştii că eşti isteţ de cap ?
Să dau eu o mîncare bună,
Păn' ce va fi chiticul crap ?
Nu, chiar diseară-am să te pap !"

Căci : ce-i în mînă nu-i minciună.

Minerva literară ilustrată, 15 noiembrie 1909.

VULPEA ŞI BUSTUL

Cei mari, în mare parte, sunt niște măşti de teatru.
Aceasta, vezi, prosteşte pe vulgul idolatru.
Măgarul cu ce vede, cu atîta se alege ;
Dar vulpea-i cercetează, din contră, cu temei,
I-ntoarce şi-i suceşte ; şi-apoi cînd înţelege
Că e pospaiul, numai şi alta nu-i de ei,
Le spune, înţeleapta, cuvîntul ce-a găsit
Văzînd odată bustul unui erou vestit.
Era un bust gol, falnic, mai mare ca natura.
Şi lung privindu-l vulpea şi admirînd sculptura :
— „Frumos cap, zise dînsa, dar creieri nici de fel !"

Cîţi mari boieri pe lume nu-s busturi ca şi el ?

Minerva, 16 noiembrie 1909.

MĂGARUL ŞI STĂPÎNII SĂI

Îndurerat măgarul unui zarzavagiu
Îşi tînguia Ursitei trudita lui viaţă.
— „Cocoşii pot să cînte oricît de dimineaţă,
Pe mine mă trezeşte şi mai de timpuriu.
Şi pentru ce ? Spre-a duce nişte legume-n piaţă :
Vă-ntreb eu : face asta să-mi strice mie somnul ?"
Înduioşat Destinul atunci îi schimbă domnul
Şi trudnicul măgar
Intră ca să slujească acum pe-un tăbăcar.

Povara şi mirosul cel greu de piei dubite
Curînd jigniră simţul neobrăzatei vite.
— „Hei, unde e acum stăpînul meu cel vechi.
Cînd el mergea-nainte
Oricum, mi-aduc aminte
Tot mai ciordeam ici-colo o frunză de curechi,
Aici nu mai e pleaşcă, sau de prinesc vreun dar
Nu sînt decît ciomege." Schimbă stăpînul iar.
Şi cea din urmă dată căzu pe-un cărbunar.

— „Iar plîngeri... Ce ?, întreabă Ursita cu mînie,
Un urechiat să-mi dea atît de lucru mie
Cît n-ar putea-împreună o sută de-mpăraţi ?

Ce crede că pe lume nu-s şi-alţii-npovăraţi
Şi n-am eu altă treabă decît să văd de el ?"

Avea dreptate Soarta. Cu toţi sîntem la fel
Căci nu se-împacă nimeni cu starea lui în viaţă
Şi cea mai rea din toate
E veşnic cea de faţă.
Şi orişicît ar face oricăruia pe voe,
Noi tot îi batem capul şi-l plictisim pe Joe.

Minerva, 20 noiembrie 1900

VORBA LUI SOCRATE

Socrat o casă-odată vrînd să-şi facă,
Toţi îi găseau cusururi fel de fel,
Ba unul că-năuntru-i prea săracă
Şi nu e demnă de un om ca el ;
Ba altuia faţada nu-i plăcea,
Şi mai ales cîrteau toţi din pricină
Că încăperile-s din cale-afară mici.
— „Ce, casă-i asta ? Abia te-nvîrţi în ea !"
— „Dea cerul, zise el, să fie plină
Aşa cum e, de-adevăraţi amici !"

Şi-avea Socrat dreptate cînd spunea
Că pentru-aceştia casa-i e prea mare ;
Că ţi-e prieten, jură fiecare,
Dar cine se încrede e nebun.
Căci, oricît de-obişnuit îţi pare,
Nimic mai rar ca un prieten bun.

Minerva, 23 noiembrie 1909.

GREIERUL ŞI FURNICA

Greierul sunînd ghitara
Toată vara,
Ififliu s-a pomenit
Crivăţul cînd a venit.
N-avea bietul, nici fărîmă
De muscuţă sau de rîmă...
Merse foamea deci să-şi zică
La vecina lui furnică
Şi-o rugă ca să renunţe
La vreo două trei grăunţe
Păn' în anul viitor.
— Îţi plătesc ce-ţi sînt dator
Cu dobînzi cînd am să treier,
Pe cuvîntul meu de greier !"
Dar furnica-i cam avară,
Asta-i singuru-i păcat.
— „Ce-ai făcut tu astă-vară ?"
Ea pe greier l-a-ntrebat.
— „Apoi zi şi noapte eu
Am cîntat, de nu-ţi displace..."
— „Ai cîntat ? Ei, n-am ce-ţi face
Acum joacă, fătul meu !"

Minerva literară ilustrată, 6 decembrie 1909.

ŞIVOIUL ŞI RÎUL

Prăpăstios şi spumegînd la vale
Cădea cu zgomot un şivoi din munte.
Vîra în sperieţi tot ce-ntîlnea
Şi tot i se ferea din cale
Şi nici un călător nu îndrăznea
Puternica lui stavilă s-o-nfrunte.
Doar unul, urmărit de hoţi de-aproape
Dădu prin el de-a dreptul ca să scape :
Cu toată larma nu păţi nimica
Şi se alese numai doar cu frica.
Prinzînd atunci la suflet omul meu,
Cum hoţii încă-l urmăreau mereu,
În calea lui a întîlnit
O apă ale cărei valuri
Curgeau aşa domol şi liniştit,
Că nu-i păru să fie-aşa de mare :
Nici urmă de prăpăstioase maluri
Doar prund mărunt ; el intră de-a călare
Şi calul izbuti să-l scape
De hoţi, nu însă şi de negrul val.
Şi amîndoi, şi călăreţ şi cal
S-au dus de-a dreptul-n Styx să se adape ;
Se duseră amîndoi înot, frumos,

Pe celălalt tărîm necunoscut
Să se mai scalde şi în alte ape...

Fereşte-te de omul cel tăcut
Că cel limbut nu e primejdios.

Minerva, 18 decembrie 1909.

STEJARUL ŞI TRESTIA

Stejarul zise trestiei odată :
—„Pe fire să te superi ai cuvînt.
O păsărică ţi-este o povară,
Şi cea mai slabă batere de vînt
Ce-abia-ncreţeşte apa, te doboară
Şi-ţi înclină capul spre pămînt.
Cînd fruntea mea, asemeni unui munte,
Las' că stă-n drumul razelor de soare,
Dar poate chiar furtuna s-o înfrunte.
Zefir mi-e tot ce-ţi pare ţie crivăţ !
Măcar de-ai fi avut şi tu norocul
Să creşti sub umbra mea ocrotitoare
Ce-acoperă pănă departe locul :
N-ai fi avut atîtea împotrivă-ţi
Şi n-ai mai fi ştiut ce e furtuna.
Voi însă creşteţi mai întotdeauna
Pe malurile umede, pe unde
Împărăţeşte vîntu-n voia lui...
V-a oropsit natura, cum îţi spui !"
— „Atîta grije, trestia-i răspunde,
Îţi face cinste, dar e de prisos.
Eu mai degrab' de vînturi nu mă tem,
Mă-ndoi, dar nu mă frîng. Ai stat vînjos
Şi n-a putut furtuna cît de mare

Pînă acuma să te culce jos,
Dar s-aşteptăm la urmă să vedem."
Şi-abia sfîrşi cînd iată că din zare
Se şi stîrneşte cel mai straşnic vînt
Ce-a alergat vreodată pe pămînt.
Stă dîrz stejarul ; trestia se-nclină.
Porneşte-atuncea şi mai îndîrjit
Şi, îndărătnic, nu se lasă vîntul
Pînă-ce cade, smuls din rădăcină,
Giganticul copac nebiruit,
Ce atingea şi cerul şi pămîntul !

Calendarul Minervei pe anul 1910.

FATA MARE

O fată oarecare, cu nasul cam pe sus,
Credea că i se cade să ieie un bărbat
Şi tinerel şi chipeş şi bun şi dezgheţat,
Nici prea zuliar, nici rece : şi afar de cîte-am spus
Vroia fetiţa noastră să aibă şi-avuţie

Şi rang, şi duh, — de toate.
Dar toate să le aibă pe lume, cine poate ?
Şi nu că n-a vrut soarta prielnică să-i fie,
Căci au peţit-o oameni ce nu-s de lăpădat.
Dar n-a vroit frumoasa să-i ieie de bărbat.

— „Cum ? Eu ? Să iau pe ăştia ? Eu ? Ce, nu vă e bine
Să mi-i aduceţi mie ? Vai ! ăştia-s de luat ?
Uitaţi-vă la ei !
Acesta nici nu ştie vorbi unei femei !
Şi slutul cela crede că face el de mine ?"
Şi toţi aveau cusururi
Căci fetele-ncrezute aşa au fost de-a pururi.
Cum ştiţi : nici cu prăjina să nu le-ajungi la nas.
Astfel că după toate partidele de seamă,
Veni-n sfîrşit şi rîndul ciurucului rămas.
Dar ea rîdea într-una. — „Zău, că-s prea bună eu,

Să-i mai primesc în casă, cînd nimenea nu-i cheamă !
Cred dînşii că, pesemne, mi s-a urît ca fată ?
Dar, slavă ţie Doamne, că dorm în patul meu
Destul de bine noaptea, şi singură culcată."
Şi se umfla în pene fetiţa cea drăguţă ;
Dar vîrsta, vai, nu cruţă :
Adio, curtezani !
Neliniştiţi trecură aşa vreo doi-trei ani,
Şi-apoi veni-ntristarea : simţea cum se desface
De ea pe-ncet şi rîsul şi jocul şi amorul,
Cum farmecu-şi ia zborul
Şi-ncepe-a nu mai place.
Pe urmă, sulimanuri. Cercă însă-n zadar
Să păcălească timpul, acest ascuns tîlhar.
O casă ruinată
O mai lipeşti şi ţine : de ce, ah, nu-s mijloace
Să-ntinereşti şi-o faţă de zbîrcituri brăzdată !
Nu mai vorbea frumoasa acum ca altădată
Că-i tot spunea oglinda : — „Ia-ţi repede-un bărbat !"
Precum şi-un dor într-însa îi da într-una ghes,
Căci cît de năzuroasă, femeia-i tot femeie,
Şi-aşa frumoasa noastră, după ce an cu an
A tot stat la tocmeală, mereu şi-a tot ales,
A fost prea fericită, cînd s-a aflat s-o ieie
La urmă-un bădăran.

Calendarul Minervei pe anul 1930.

CALUL ŞI LUPUL

Un lup, în anotimpul cel plin de desfătare,
Cînd vînturile calde fac iarba de-nverzeşte
Şi orişice jivină cotlonu-şi părăseşte
Să-şi caute de mîncare ;
Un lup, zic, cînd natura începe să renască,
Zări un cal afară pe cîmp lăsat să pască.
Vă-nchipuiţi, firește, ce vesel fu amicul.
„Halal vînat, îşi zise, dar cum să-i vin de hac ?
Ei, dacă ar fi berbece, aş şti eu ce să-i fac,
Pe cînd acuma trebui să-l iau cu şiretlicul...
Să-ncerc ?" Şi deci se-ndreaptă cu pasul măsurat,
Se dă drept un discipol din ai lui Hipocrat,
Ce ştie şi puterea şi tainele ce zac
În ierbile de leac :
Că fără vorbe late, el poate lecui
Orişice boli. Şi dacă cumva s-ar învoi
Şi domnul cal să-i spună pe şleau ce boală are
El, lupul, pe degeaba l-ar face sănătos,
Căci cum îl vede astfel ne-mpiedecat că paşte,
Ca doftor el cunoaşte
Că trebuie să aibă vreo metehnă mare.
— „Am, zise dobitocul,
O bubă sub copită."
— „Ei, dragă, zise lupul, e foarte gingaş locul !

Am cinstea osebită
De-a fi slujit adesea pe domnii noştri cai,
Şi ştiu chiar să şi tai."
Pîndea preabunul doftor mai bine cum ar face
Bolnavul să-şi înşface.
Dar calul mirosise şi-i dă o lovitură
De-i face harcea-parcea măselele din gură.
Trist zise-n sineşi lupul : „Aşa-mi trebuie mie !"
De treaba lui să-şi vadă orice meşteşugar.
Te-apuci de spiţărie
Cînd n-ai fost toată viaţa decît un măcelar !

Minerva, 2 ianuarie 1910.

VULPEA, MAIMUȚOIUL ȘI DOBITOACELE

Se spune că odată cînd s-a stîns
Un leu ce-a-mpărățit în țara lor,
Jivinele într-un divan s-au strîns
Ca să-și aleagă-un nou stăpînitor.
Fu scoasă deci coroana cea de aur
Din lada ei păzită de-un balaur,
Dar care cine pe-o frunte și-o punea
Nici unuia nu i se potrivea,
Căci capetele li erau făcute
Ba mari de tot, ba mici, ba prea cornute.
Veni și maimuțoiul, și rîzînd
Mai mult de haz coroana încercînd
Făcu în preajmă-i mii de strengării,
De ghiumbușlucuri și maimuțării.
Trecu printr-însa ca printr-un inel
Și toți, atît s-au minunat de el
Că l-au ales și i s-au închinat.
Vulpoiul doar era cam supărat,
Fără să-și dea pe față supărarea,
Dar cînd a fost să-și facă închinarea,
I-a zis : — „Cunosc eu o comoară, sure,
De care nimeni încă n-are știre,
Ori prin prerogativele regale
Orice comoară e-a măriei-tale !"

Şi cum era ahotnic, Unsul ţării
Spre-a n-o scăpa, aleargă în persoană
Dar dete-n loc de bani peste-o capcană.
Vulpoiul zise-n numele-adunării :
— „Cînd singur tu nu ştii să te păzeşti,
Mai ai obraz ca să ne-împărăţeşti ?"
Şi atunci cu toţii l-au luat la goană,
Că nu-i oricine vrednic de coroană.

Minerva literară ilustrată, 3 ianuarie 1910.

IEPURELE ŞI BROAŞTELE

Un iepure-n culcuşul său visă,
Că ce poţi face altceva acasă ?
Şi-o întristare adîncă-l apăsă,
Că animalul ăsta-i trist şi plin de frică.
„Cînd ai o fire aşa de ticăloasă,
Zicea, atunci viaţa ta-i un chin :
Nu poţi să-nfrupţi în tihnă-o bucăţică.
Toţi te pîndesc, n-ai nici un ceas senin.
Aşa trăiesc eu. Frica nu mă lasă
Să dorm, decît cu ochii mari deschişi...
«Îndreaptă-te», mi-ar spune oarecine,
Dar are leac o boală ca a mea ?
Şi-apoi, de ar fi să vorbim făţiş,
Nu-s oamenii şi ei fricoşi ca mine ?"

Astfel sărmanul iepure vorbea
În vreme ce neliniştit pîndea
Cu ochii speriaţi şi-ntrebători :
O şoaptă — o umbră îl băgă-n răcori.
Şi mult nenorocitul dobitoc
Pe cînd gîndea la soarta-i ticăloasă,
Aude-un zvon şi-i fu de-ajuns, pe loc
Să spele putina de-acasă.

Dar cum trecea pe lîngă un băltoc,
Hop, broaştele sărind se dau afund
Şi-n mlaştină care-ncotro s-ascund.
„Oh !, zise el, şi eu, precum vedeţi
Pot face dar, ce mi-se face mie !
Şi eu, cînd trec, bag lumea-n sperieţi !
Şi cum de am atîta bărbăţie ?
Cum ? Sunt jigodii ce se tem de mine ?
Sunt aşadar grozav de fioros ?
Vezi deci că orişicît eşti de fricos,
Poţi da de-un altul mai fricos ca tine !"

Cumpăna, 5 februarie 1910.

BOREU ŞI PHOEBUS.

Cîndva Boreu şi Phoebus văzură-un călător
Ce, ca un om prevăzător,
Se îmbrăcase bine. Dedea în toamnă-acum
Cînd paza cea mai mare nu-i de prisos la drum:
Ba plouă, ba e soare
Şi mîndra cingătoare
A Irisei dă celor ce vor să plece, veste
Să-şi ia cu ei cojocul în lunile aceste.
(De aceea luni cu toane latinii le-au numit.)
Deci călătorul nostru, temîndu-se de zloată,
Îşi ia cojoc nu glumă, ştii, colea îmblănit.

— „Vezi ăsta, zise Vîntul, şi-o fi închipuit
Că a scăpat de grijă; nu ştie el, săracul,
Cînd m-oi zborşi odată
Că nu-i rămîne-un nastur; că pot numaidecît
De-oi vrea să-i smulg cojocul şi să i-l zvîrl la dracul!
Şi-aşa ne-o trece poate şi nouă de urît."
— „Ţii mult? Hai o prinsoare să facem amîndoi.
Răspunde-atunci Phoebus, cine-o putea din noi
Să-i scoată mai degrabă drumeţului cojocul...
Începe, îţi îngădui ca să-mi întuneci focul."

Şi-a fost destul atîta, şi vîntul hait! porneşte,
Se ghiftuie de nouri, se umflă, clocoteşte,
Face-o drăcească larmă,
Huieşte, ţipă, urlă şi spulberă şi darmă
Şi năvi şi coperişuri, cătînd să-şi facă loc
Şi toate-aceste numai pentru un biet cojoc!
Dar călătorul nostru lupta neîntrerupt
Ca nu cumva furtuna să-l ia pe dedesupt
Aceasta-i fu scăparea: Trudea degeaba vîntul
Şi-oricît de mult lupta,
Nici celalt nu se da.
Degeaba-l lua de guler şi-i scutura veşmîntul.
Dar cum trecu răstimpul prinsorii ce-şi pusese,..
Răzbind îndată iese
Şi soarele din nor,
Dezmiardă şi pătrunde-apoi pe călător
Şi sub cojoc la urmă să năduşească-l face
Silindu-l să-l dezbrace
Deşi nu-şi arătase nici pe un sfert tăria...

Mai bună e blîndeţea, ca samavolnicia.

Cumpăna, 19 februarie 1910.
(Semnată A. Mirea.)

LEUL ŞI MUSCA

— „Hai, cară-te de-aicea, scîrnăvie !"
Cam astfel într-o bună zi un leu
Vorbea cu-o musculiţă supărat.
Ea însă îl pofti la bătălie :
— „Crezi tu, îi zise, nu cumva că eu
Mă tem de faima ta de împărat ?
Mai tare decît tine este boul
Şi tot ţi-l duc oriunde după plac."
Şi nici nu isprăvi ce-avea de spus
Că-şi sună semnalul de atac,
Tot ea şi trîmbiţaşul şi eroul.
Deci iat-o că acum se-nalţă sus
Şi cînd îi vine bine-apoi, pe negîndite,
Pe-al leului grumaz căzînd săgeată,
Îl face ca să-şi iasă din sărite.
Turbează patrupedul şi ochiu-i se dilată,
Răcneşte ; toată preajma-i cuprinsă de teroare
Şi numai musculiţa-i vinovată
De panica aceasta-ngrozitoare. —
Un flecuşteţ de gîză, — şi-o clipă nu-i dă pas :
Cînd îl înţeapă-n spate şi cînd pe bot îi sare,
Cînd i se vîră-n nas. —
Mînia lui întrece atunci orice hotare.
Triumfă nevăzutul duşman, şi face haz

Văzîndu-l că nu are
Nici dinţi de-ajuns, nici ghiare
Ca să-şi sfîşie carnea de ciudă şi năcaz
Se sfîrtică el singur nefericitul leu,
Se biciuie pe şolduri cu încordata-i coadă
Plesnind în van văzduhul, dar furia-i grozavă
Sleindu-l, îl doboară, şi iată-l jos, grămadă.
Insecta se retrage din luptă-apoi cu slavă :
Cum şi-a sunat asaltul, izbînda-acum şi-o sună,
Aleargă s-o vestească, întregei lumi s-o spună,
Dar întîlneşte-n cale
O plasă de paing
Şi moartea dumnisale.

Spunîndu-vă aceste ce ţintă-am vrut s-ating ?
Sunt două : una este că între inamici
Mai de temut adesea sunt tocmai cei mai mici ;
Şi-a doua : că de-oricîte primejdii te fereşti,
Poţi ca să mori atuncea cînd nici nu te gîndeşti.

Minerva, 5 aprilie 1910.

GUZGANUL DE LA TÎRG ŞI GUZGANUL DE LA ŞES.

Cîndva guzganul tîrgovăţ
Pofti guzganul de la şesuri,
Ceremonios la un ospăţ,
La nişte rămăşiţi de presuri.

Pe un covor vechi de Turchia,
Era ospăţul rînduit;
Vă-nchipuiţi dar veselia
Ce-ntre prieteni a domnit.

La masă n-a lipsit nimică,
Din tot ce este mai de soi, —
Dar cineva, poftim, le strică
Tot cheful cînd erà în toi.

Aud pe sală parcă merge
Un pas spre uşă-ncetinel —
Cel tîrgoveţ pe loc o şterge
Şi camaradul după el.

Dar zgomotul se potoleşte,
Pe loc guzganii reapar ;
Şi gazda oaspele-şi poftește :
— „Hai, şi-om şedea la masă iar !"

— „Îţi mulţămesc, ruralul spune,
La mine, mîni vin' să prînzeşti.
Nu vreau să spun că nu sînt bune
A tale ospeţe-împărăteşti,

Dar vezi, la noi petreci în vrere,
Neturburat. Nu mai rămîn.
Lehamite de-aşa plăcere,
Ca să mănînci cu frica-n sîn."

Minerva, 5 iulie 1910.

(În colaborare cu I. Minulescu)

INTRASE O ALBINĂ [1]

(de Charles Guérin)

Intrase o albină într-un potir de floare
Și-atunci potirul floarei în degete l-am prins.
...Apropie-ți urechea de-albastra închisoare
Și-ascult-o cum se zbate în ea un biet învins...

În inima ta, dragă, intrai și eu cîndva
Neștiutor de cîte acolo-aveam să-ndur
Și nentrerupt de-atuncea mă zbat închis în ea
Asemenea albinei din urna de azur!...

Viața literară și artistică, 25 martie 1907.
(Semnată Gh. Sutzu.)

[1] Apărută sub titlul *Madrigal* în volumul *Victor Hugo, Albert Samain, Charles Guérin, Henri Bataille, Henri de Régnier, tălmăciți în limba românească de Dimitrie Anghel și Ion Minulescu.* (Sub îngrijirea lui I. Minulescu, București, 1935.)

ADUCERILE-AMINTE

(de Henry Bataille)

Aducerile-aminte-s odăi fără zăvoare,
Odăi pustii prin care să intri, nu-ndrăznești
De cînd muriră-în ele străbunii...
Și trăiești
Trecînd pe lîngă ele tăcut prin coridoare...

Le știi că sînt acolo, așa precum au fost
Aci-i odaia roză și colo-i cea albastră...
Și liniștea sporește sub tristul adăpost !...
Și-așa nepăsătoare se scurge viața noastră !...

Adesea, amintirei — spre mine, cînd se-ndreaptă —
Îi zic :
— „Rămîi aicea... Revin eu să te văd !..."
Și-n urmă toată viața știu bine că m-așteaptă,
Dar totuși uit adesea să viu s-o mai revăd.

Și multe sînt asemeni în casa mea bătrînă
Ce s-au deprins, încetul cu-ncetul, cu uitarea
Și dacă-ar fi de-a pururi uitate să rămînă
Să nu mă mai îndrepte spre ele întîmplarea,
Nu cereți unei inimi mai mult decît vieții !...

Ştiu bine că-s acolo — că dorm după pereţii
Odăilor...
Spre ele la ce m-aş duce-acum
Cînd le zăresc la geamuri de-a pururea din drum
Şi le-oi zări de-a pururi aşa o-ntreagă viaţă ?

Apar cu toate acestea, cînd soarele coboară,
O tristă presimţire mă prinde şi mă-ngheaţă...
Şi cum nu-mi pot da seama ce-i jalea asta-amară
Eu trec... Or, totdeauna, sporeşte încă-o moarte.

O turburare-n taină venind ne dă de ştire
Că-o amintire moare, ori că s-a dus departe !
Şi-anume-n clipa-aceea nu ştii ce amintire
Căci nu le mai ţii minte cînd eşti de moarte aproape...

...Şi totuşi simt în mine cum se închid pleoape !

Viaţa literară şi artistică, 1 aprilie 1907.
(Semnată Sutzu Gabriel.)

VEDENIE

(de Victor Hugo)

Ieri am văzut un înger zburînd deasupra mea.
Se potolea furtuna pe unde el trecea
Şi-naltele talazuri se linişteau pe mare !...

— „O, înger alb, în noapte, pe cine cauţi oare ?"
El mi-a răspuns că vine vrînd sufletul să-mi ieie !...
Şi-am tremurat de spaimă văzînd că-i o femeie.

Cu braţele-nălţate spre el atunci i-am spus :
— „Cu ce mai rămînea-voi cînd iar zbură-vei sus ?"
Dar el, tăcu...
Şi cerul se-ntuneca treptat...
— „Vai, sufletul meu, înger, de-l iei, l-am întrebat,
Unde mi-l duci ? Arată-mi în care-mpărăţii."
Dar el tăcea
— „O, înger, din care ceruri vii ?
...Şi cine eşti ?... Eşti moartea ori eşti viaţa ?...
Spune..."

Şi umbrele mai negreu prindeau să se adune
Cernindu-mi albul înger, ce-mi spuse :
— „Sînt amorul !"...

Avea lumini de fulger pe frunte sburătorul
Şi-n umbra-n care ochii îi străluceau sub gene
Goneau fugarii aştri prin albele lui pene...

Viaţa literară şi artistică, 8 aprilie 1907.
(Semnată Sutzu Gabriel.)

PANNYRA CU TOCURILE DE AUR

(de Albert Samain)

În zgomotul din sală, o liniște se face...
Pe tocurile-i de-aur, Pannyra stă să joace.
Frumosu-i trup s-ascunde sub fina draperie.

Cu-un tril de-argint un flaut o cheamă-ntîi să vie,
Și iat-o că s-aruncă cu-ncrucișări de pasuri,
În legănări de brațe, în tact și cu popasuri,
Dînd faldurilor stofei o ritmică mișcare
Ce crește, ondulează, se umflă și dispare
Ca iarăși să revie într-un vîrtej s-o-mbrace,
Și-atunci Pannyra-n flutur și-n floare se preface!...

Tac toți cu ochii țintă sorbind-o cu extaz,
A dansului pornire o ia ca un talaz
Rotind-o tot mai iute în largile-i mișcări,
Un vînt parcă s-abate grăbit pe lumînări.

Și-apoi fără de veste s-oprește brusc în sală,
Iar vălul ce-o-nfășoară în larga lui spirală
S-abate deodată lăsîndu-se să cadă,

Lipit pe sînu-i tare și coapsa-i de zăpadă
Și-atunci ca-ntr-o sclipire de ape mișcătoare,
Pannyra-apare goală din creștet la picioare !...

Viața literară și artistică, 15 aprilie 1907.
(Semnată Sutzu Gabriel.)

ORAŞ FRANCEZ

(de Henry de Régnier)

Mă scol în zori şi-oraşul în urma mea rămîne...
Trotuarele răsună de-a lungul lor cînd treci,
Cald soarele s-abate pe-olanele bătrîne,
Grădinile-s albastre de flori de lilieci...

De-a lung de negre ziduri subt bolţi de pomi în floare,
Cînd mergi în cale-ţi iese de-a pururi un ecou,
Iar pietruita cale răzbate-n drumul mare
Ce trece prin foburguri şi piere-n cîmp din nou.

Şi iată-mă deodată ajuns pe deal, de unde
Sclipind tăcut în soare îl vezi culcat în vale
Sărac şi singuratic, sfios cum se ascunde
Oraşul meu cu streşini şi porţi patriarhale.

Aşa se vede oraşul... Subt două punţi arcate
Un rîu domol se scurge cu ape somnoroase,
Iar arborii şoselei sînt parcă de-o etate
Cu turla ce priveşte mirată peste case.

Din cînd în cînd prin aer plutind îşi face cale
Un murmur lung ce urcă... S-aud zgomote vii,
Bat maiuri şi ciocane greoaie-n nicovale
Şi creşte-o gălăgie de glasuri de copii.

Din viaţa-i monotonă, de cînd se află-n lume,
Nici amintiri nu are nici zile mari, nici rost.
E-un biet oraş ca altul, obscur şi fără nume,
Şi tot aşa de-a pururi va fi precum a fost.

E-asemeni celorlalte văzute mai-nainte
Pe lande, pe platouri şi-aiurea-mprăştiate,
De-al cărui umil nume francez, ţi-aduci aminte,
Cu greu printre grămada atîtor nume-uitate.

Şi totuşi cînd urîtul te poartă la-ntîmplare
Din zori pînă-ntr-amurgul cînd cresc umbrele sure,
Şi soarele coboară pe dîmburi şi dispare
Posomorînd cărarea ce trece prin pădure,

Cînd formele, spre seară, devin misterioase
Şi drumul lung răsună subt ostenitu-mi pas,
Şi apele din scocuri se zbat tumultoase,
Iar vîntul se trezeşte dînd sălciilor glas,

Tîrziu de tot cînd noaptea m-aduce iar acasă,
Punînd un capăt trudei şi rătăcirei mele
Şi văd cum în fereastră s-aprinde luminoasă
O lampă după geamul rămas fără perdele,

Renaşte-n mine iarăşi puterea obosită
Şi-n timp ce-mi caut urma pe ulița bătrînă
Alături simt în umbră cum patria-mi iubită
Mi-arată-n noapte drumul ținîndu-mă de mînă !...

Sămănătorul, 15 aprilie 1907.
(Semnată Sutzu Gabriel.)

INDICE AL POEZIILOR
(după titlu)

A

Acasă (din André Chénier), 226.
Aducerile-aminte (H Bataille) — în colab. cu St. O. Iosif, 398.
Aga Veli (după J. Moréas), 143.
Agnes (baladă după Arany) — în colab. cu St. O. Iosif, 264.
Albastră-i zarea (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 272.
Albatrosul (H. Ibsen) — în colab. cu St. O. Iosif, 322.
Alean (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 274.
Alesul, 80.
Amiaza, 15.
Amintire, 30.
Amorul sfărîmat (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 271.
Amurg (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 273.
Angelus (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 287.
Arătare (H. de Régnier) — în colab. cu St. O. Iosif, 261.

B

Baba şi cele două fete-n casă (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 348.
Balul pomilor, 99.
Barca (E. Verhaeren), 214.
(Blajin, cînd marea rîde...) — din Moschus, 222.
Blestem de mamă, 153.

Béreu şi Phoebus (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 390.
Bucolice (Leconte de Lisle), 211.

C

Calul care voi să se răzbune pe cerb (La Fontaine) în colab. cu St. O. Iosif, 357.
Calul şi lupul (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 384.
Caterinca (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 290.
Catrenuri I (Al. Gazali), 215.
Catrenuri II (Al. Gazali), 217.
Ca un cînt (Francis Jammes), 229.
Cavalerul (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 282.
Călătorii, 78.
Către noapte (Shelley) — în colab. cu St. O. Iosif, 262.
Ceasurile, 45.
Ce e teatrul ? — în colab. cu V. Eftimiu, 244.
Centilofia (în colab. cu St. O. Iosif), 239.
Chiticul şi pescarul (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 361.
Cînd amintirile-or muri, 108.
Cînd răsare luceafărul (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 284.
Cîntec („Garoafele din glastră, stînd gata ca să moară"), 50.
Cîntec („Veniţi să-ntindem jocu-n drum") — din Motive populare, 152.
Cîntec anamit, 155.
Cîntecul greierului, 97.
Cîntec (popular unguresc), 171.
Cîntec pribeag (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 296.
Cîntecul semănţelor (motiv celt), 160.
Cîrpaciul şi financiarul (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 353.
Cometei — în colab. cu St. O. Iosif, 243.
Copiii reveriei (H. Ibsen) — în colab. cu St. O. Iosif, 327.

Crizanteme, 11.
Cum cîntă marea, 53.
Curcubeul, 73.

D

Darul valurilor, 61.
De ce ? (după Heine), 219.
Din „Brand" (H. Ibsen) — în colab. cu St. O. Iosif, 331
Dobitoacele bîntuite de ciumă (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 365.
Dragoste, 16.
Drumul meu (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 289
Duminica, 76.
După ploaie, 13.
Dureri ascunse, 20.

E

Elegie (din André Chénier), 227.
Epigonilor (H. Ibsen) — în colab. cu St. O. Iosif, 318.
Epitalam de vară (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 29
Ex-Voto, 83.

F

Fantazie („La Elseneur e pace de mult şi nu s-aude"), 3
Fantazie („Stau notele-aruncate-n vraf"), 79.
Fantome, 63.
Farmec de noapte, 24.
Fata mare (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 38
Femeia înecată (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 36
Floarea-soarelui, 9.
Florile, 5.
Foi de romaniță, 128.
Frica de lumină (H. Ibsen) — în colab. cu St. O. Iosif, 3

C

Gherghina, 95.
Green (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 292.
Greierul și furnica (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 377.
Guzganul de la tîrg și guzganul de la șes (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 394.

H

Halucinații — în colab. cu Leon Feraru, 254.
Himera, 89.

I

Iepurele și broaștele (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 388.
Imn, 43.
Intermezzo (după Heine) — „...Din lacrimile ce le plîng", 202.
Intermezzo (după Heine) — „Pe obrajii tăi"..., 205.
Intermezzo (Heine) — „Nu mă iubești"..., 206.
Intermezzo (Heine) — „E o noapte de toamnă"..., 207.
Intermezzo (Heine) — „De sus de unde lucea"..., 209.
Intrase o albină (de Ch. Guérin) — în colab. cu I. Minulescu, 397.

Î

Înainte (în colab. cu St. O. Iosif), 237.
În Alpi (H. Ibsen), — în colab. cu St. O. Iosif, 324.
Închinare Iașului — în colab. cu St. O. Iosif, 235.
În codru (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 277.
În furtună, 32.
În grădină, 3.
În Luxemburg, 22.
În nemărginire (H. Ibsen) — în colab. cu St. O. Iosif, 303.

În noapte, 130.
În parcul vechi de zile (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 299.
În port, 56.
În surdină (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 275.
În umbra de castani, 114.
În vatra goală (din Charles Guérin), 231.

J

Junca, oaia și capra în tovărășie cu leul (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 368.

L

Lethé (după Lenau), 201.
Leul bolnav și vulpea (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 359.
Leul și musca (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 392.
Liniște, 28.
Liniștea mării (Goethe), 208.
Logodnica moartă (după o baladă celtă), 157.
Lunei, 110.

M

Marco (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 279.
Marină, 93.
Măgarul și stăpînii săi (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 374.
Măgheranii, 7.
Melancolie, 26.
Melancolie (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 301.
Metamorfoză, 74.
Minerul (H. Ibsen) — în colab. cu St. O. Iosif, 320.
Mîna (după Rückert), 221.
Moartea Narcisului, 47.

Morței (după Lenau), 220.
Motive grece, 148.
Motive italiene, 173.
Murmurul fîntînei, 18.
Musca și chervanul (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 355.

N

Năvi arse (H. Ibsen) — în colab. cu St. O. Iosif, 329.
Necunoscutul — în colab. cu St. O. Iosif, 241.
Nemulțumitul, 55.
Nevasta credincioasă (după J. Moréas), 139.
Nocturnă, 54.
Nu este așa ?... (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 292.

O

Oala de lut și oala de fier (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 369.
Oluf (baladă scandinavă), 161.
Omul din lună, 69.
Oraș francez (H. de Régnier) — în colab. cu I. Minulescu, 404.
Orfeu (după V. Hugo), 230.
Orologiul (în colab. cu L. Feraru), 252.

P

Paharul fermecat, 70.
Pannyra cu tocurile de aur (St. Samain) — în colab. cu I. Minulescu, 402.
Pastel, 72.
Pe țărm (din H. de Régnier), 223.
Pînza (după Lermontov), 210.

lecarea (din H. de Régnier), 224.
limbarea poetului (după V. Hugo), 228.
lînset de grier, 122
lugarul şi copiii lui (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 361.
opulare greceşti, 150.
opulare italiene, 176.
opulare ungureşti, 168.
opulare spaniole, 195.
orumbeii (după T. Gauthier), 213.
ovaţă (după Uhland), 216.
revestire (motiv popular german), 164.
uterea amintirii, 101.

R

Războiul (în colab. cu V. Eftimiu), 248.
Răzbunarea bujorilor, 131.
Reverie, 59.

S

Sărbătoarea pîinii (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 285.
Schimb de veşti, 36.
Scrisoare, 67.
Scrisoarea (P. Verlaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 297.
Serenada (după Jean Aicard), 165.
Singurătate, 105.
Sonatină (din Camille Mauclair), 225.
Spaniole, 178.
Spre lumea liniştei de veci, 116.
Spre Cythera, 92.
Stejarul şi trestia (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 380.
Stejarul şi vîscul, 85.

Ş

Şarpele şi pila (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 347.
Şipotul, 34.
Şi dacă, 124.
Şi vei pleca, 123.
Şivoiul (H. Ibsen) — în colab. cu St. O. Iosif, 330.
Şivoiul şi rîul (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 378.

T

Terje Vigen (H. Ibsen) — în colab. cu St. O. Iosif, 335.
Tînăra văduvă (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 350.
Toamna, 107.
Tovarăşilor mei, 40.
Trei năframe (motiv maghiar), 172.
Triolete italiene, 177.
Triste gînduri, 126.
Troica (în colab. cu St. O. Iosif), 240.

U

Umbre, 51.
Ursita, 156.

V

Vedenie (V. Hugo) — colab. cu I. Minulescu, 400.
Vezuviul — în colab. cu Leon Feraru, 255.
Viaţă şi moarte, 120.
Visătorul, 65.
Visul scpiei, 57.
Visul unui Nibelung, 68.
Visuri de noapte, 118.
Voevodul nebun (A. Lebert) — în colab. cu St. O. Iosif, 269.
Vorba lui Socrate (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 376.

remelnicie, 129.
ulpea, maimuţoiul şi dobitoacele (La Fontaine) — în colab. u St. O. Iosif, 386.
ulpea şi bustul (La Fontaine) — în colab. cu St. O. Iosif, 73.

Z

ina morţilor (după Lahor), 203.
ina codrilor de brad, 111.

SUMAR

Prefață V
Tabel cronologic XXXI
Notă asupra ediției LIII

Din volume
În grădină

În grădină 3
Florile 5
Măgheranii 7
Floarea-soarelui 9
Crizanteme 11
După ploaie 13
Amiaza 15
Dragoste 16
Murmurul fîntînei 18
Dureri ascunse 20
În Luxemburg 22
Farmec de noapte 24
Melancolie 26
Liniște 28
Amintire 30

In furtună 32
Şipotul 34
Schimb de veşti 36
Fantazie 38
Tovarăşilor mei 40

Fantazii

Imn 43
Ceasurile 45
Moartea Narcisului 47
Cînteo 50
Umbre 51
Cum cîntă marea 53
Nocturnă 54
Nemulţumitul 55
In port 56
Visul sepiei 57
Reverie 59
Darul valurilor 61
Fantome 63
Visătorul 65
Scrisoare 67
Visul unui Nibelung 68
Omul din lună 69
Paharul fermecat 70
Pastel 72
Curcubeul 73
Metamorfoză 74
Duminica 76
Călătorii 78
Fantazie 79
Alesul 80
Ex-Voto 83
Stejarul şi viscul 85

Din periodice

Himera 89
Spre Cythera 92
Marină 93
Gherghina 95
Cîntecul greierului 97
Balul pomilor 99
Puterea amintirii 101

Primele poezii originale nepublicate de autor în volume

Singurătate 105
Toamna 107
Cînd amintirile-or muri 108
Lunei 110
Zîna codrilor de brad 111
În umbra de castani 114
Spre lumea liniştei de veci 116
Visuri de noapte 118
Viaţă şi moarte 120
Plînset de grieri 122
Şi vei pleca 123
Şi dacă 124
Triste gînduri 126
Foi de romaniţă 128
Vremelnicie 129
În noapte 130
Răzbunarea bujorilor 131

Traduceri şi adaptări

Motive populare

Nevasta credincioasă (după J. Moréas) . . . 139
Aga Veli (după J. Moréas) 143

Motive grece 148
Populare greceşti 150
Cîntec 152
Blestem de mamă 153
Cîntec anamit 155
Ursita 156
Logodnica moartă 157
Cîntecul săminţelor 160
Oluf 161
Prevestire 164
Serenadă (după Jean Aicard) 165
Populare ungureşti 168
Cîntec (popular unguresc) 171
Trei năframe (motiv maghiar) 172
Motive italiene 173
Populare italiene 176
Triolete italiene 177
Spaniole 178
Populare spaniole 195

Traduceri din diverşi autori

Lethé (după Lenau) 201
Intermezzo (din Heine) 202
Ziua morţilor (după Lahor) 203
Intermezzo (Heine) 205
Intermezzo (Heine) 206
Intermezzo (Heine) 207
Liniştea mării (Goethe) 208
Intermezzo (Heine) 209
Pînza (după Lermontov) 210
Bucolice (Leconte de Lisle) 211

Porumbeii (după T. Gauthier) 213
Barca (E. Verhaeren) 214
Catrenuri I (Al. Gazali) 215
Povață (după Uhland) 216
Catrenuri II (Al. Gazali) 217
De ce ? (după Heine) 219
Morței (după Lenau) 220
Mîna (după Rückert) 221
[Blajin cînd marea rîde...] (din Moschus) . . 222
Pe țărm (din H. de Régnier) 223
Plecarea (din H. de Régnier) 224
Sonatină (din Camille Mauclair) 225
Acasă (din André Chénier) 226
Elegie (din André Chénier) 227
Plimbarea poetului (după V. Hugo) 228
Ca un cînt (Francis Jammes) 229
Orfeu (după V. Hugo) 230
În vatra goală (din Charles Guérin) 231

OPERA ÎN COLABORARE

Poezii originale scrise în colaborare
(cu St. O. Iosif, Victor Eftimiu, Leon Feraru)

Închinare Iașului (în colaborare cu St. O. Iosif . 235
Înainte ! (în colaborare cu St. O. Iosif) . . . 237
Centifolia (în colaborare cu St. O. Iosif) . . 239
Troica (în colaborare cu St. O. Iosif) . . . 240
Necunoscutul (în colaborare cu St. O. Iosif) . 241
Cometei (în colaborare cu St. O. Iosif) . . . 243
Ce e teatrul (în colaborare cu Victor Eftimiu) . 244
Războiul (în colaborare cu Victor Eftimiu) . . 248
Orologiul (în colaborare cu Leon Feraru) . . 252
Halucinații... (în colaborare cu Leon Feraru) . 254
Vezuviul (în colaborare cu Leon Feraru) . . . 255

Traduceri în colaborare

Traduceri din diferiți autori
(în colaborare cu St. O. Iosif)

Arătare (din H. de Régnier) 261
Către noapte (din Shelley) 262
Agnes (baladă după Arany) 264
Voevodul nebun (din A. Lebert) 269

Traduceri din Paul Verlaine
(în colaborare cu St. O. Iosif)

Amorul sfărîmat 271
Albastră-i zarea... 272
Amurg 273
Alean 274
În surdină 275
În codru 277
Marco 279
Cavalerul 282
Cînd răsare luceafărul... 284
Sărbătoarea pîinii 285
Angelus 287
Drumul meu 289
Caterinca 290
Green 292
Nu este-așa ?... 293
Epitalam de vară 295
Cîntec pribeag 296
Scrisoarea 297
În parcul vechi de zile... 299
Melancolie 301

Poezii de Henric Ibsen
(Traduceri în colaborare cu St. O. Iosif)

În nemărginire 303
Epigonilor 318
Minerul 320
Albatrosul 322
În Alpi 324
Copiii reveriei 327
Năvi arse 329
Șivoiul 330
Din „Brand" 331
Frica de lumină 333
Terje Vigen 335

Fabule de La Fontaine
(Traduceri în colaborare cu St. O. Iosif)

Șarpele și pila 347
Baba și cele două fete-n casă 348
Tînăra văduvă 350
Cîrpaciul și financiarul 353
Musca și chervanul 355
Calul care voi să se răzbune pe cerb . . . 357
Leul bolnav și vulpea 359
Plugarul și copiii lui 361
Femeia înecată 363
Dobitoacele bîntuite de ciumă 365
Junca, oaia și capra în tovărășie cu leul . . . 368
Oala de lut și oala de fier 369
Chiticul și pescarul 371
Vulpea și bustul 373
Măgarul și stăpînii săi 374
Vorba lui Socrate 376

Greierul și furnica 377
Șivoiul și rîul 378
Stejarul și trestia 380
Fata mare 382
Calul și lupul 384
Vulpea, maimuțoiul și dobitoacele 386
Iepurele și broaștele 388
Boreu și Phoebus 390
Leul și musca 392
Guzganul de la tîrg și guzganul de la șes . . 394

Traduceri din diferiți autori
(în colaborare cu I. Minulescu)

Intrase o albină (de Ch. Guérin) 397
Aducerile-aminte (de Henry Bataille) 398
Vedenie (de Victor Hugo) 400
Pannyra cu tocurile de aur (de Albert Samain) . 402
Oraș francez (de H. de Régnier) 404
Indice al poeziilor după titlu 407

Redactor responsabil : BIANCA DUMITRAȘCU
Tehnoredactor : TRAIAN ARGETOIANU

Dat la cules 16.12.1967. Bun de tipar 26.04.1968. Apărut 1968. Tiraj 60175 ex. Broșate 57175 ex. Legate 1/1 3000 ex. Hîrtie ziar de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 13,10. Coli de tipar 15,25. A. nr. 19511/1967. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 859—1.

Tiparul executat sub comanda nr. 70.904 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026